

NĀZİM HIKMET

Yeşil Elmalar

romanlar 2

ADAM

Nâzım Hikmet
•
Yeşil Elmalar

ADAM YAYINLARI

© 1987

Bu kitabın tüm hakları Anadolu Yayıncılık A.Ş. 'nindir.

Nâzım Hikmet'in tüm yapıtlarının Türkiye'de yayın ve temsil hakları Anadolu Yayıncılık A.Ş. 'nindir. Anadolu Yayıncılık A.Ş. 'den yazılı izin alınmadan Nâzım Hikmet'in hiçbir yapıtı parça ya da bütün olarak yayımlanamaz, tiyatro, film ya da radyo ve televizyona uyarlanamaz ve başka biçimlerde işlenemez ve kullanılamaz.

Birinci Basım: Temmuz 1990

İkinci Basım: Kasım 1990

Üçüncü Basım: Haziran 1991

Dördüncü Basım: Kasım 1991

Beşinci Basım: Ekim 1992

Kapak Düzeni: Aydın Ülken

92.34.Y.0016.381

ISBN 975-418-005-9

Nâzım Hikmet'in bütün yapıtlarını (şiiirlerini, oyunlarını, romanlarını, öbür düzyazılarını) bir araya toplayan bu dizi kitaplarda kronolojik sıra uygulanmıştır.

Yalnız şiir bölümünde, şairin çocukluk ve çıraklık dönemi ürünleri (ki bunları kitaplarına almadığı gibi, birçoğunu dergilerde de yayımlamamıştır) ayrı bir ciltte toplanarak şiir kitapları dizisinin en sonuna konmuştur. Bu cilt şairin yetişme yıllarındaki gelişmelerini izlemek isteyenler içindir.

Şiir bölümündeki sıralama, şairin sağlığında yayımlanan, ya da kendi düzenlediği ama yayımlandıklarını görmediği kitaplarının yayın, ya da düzenlenme tarihlerine, kitaplarına girmemiş olan şiirlerinin ise yazılış tarihlerine göredir. Yazılış tarihleri kesinlikle belirlenemeyen şiirlerin yerlerinde kaymalar olabilir. Başta kitapların yayın tarihlerine göre sıralama yapılırken de (iç düzenleri olduğu gibi korunduğu için) şiirler yazılış tarihlerine göre değil, şairin gönlüne göre bir sıralama içindedirler. Amaç çeşitli dönemlerdeki şiirlerin birbirine karışmaması olduğundan, bu tür yer değiştirmelerin gelişmeleri izleme açısından fazla bir sakıncası bulunmadığı açıktır.

Elinizdeki yeni derlemeyle, birbirini tutmayan çeşitli müsveddelerden yola çıkan, savruk, özensiz, acele basımlardaki kargaşaya, sırasında anlamı zedeleyen dizgi düzelti yanlışlarına son verilmiştir.

Nâzım Hikmet

●

Yeşil Elmalar

Romanlar: 2

Yaşamak Hakkı

YEŞİL ELMALAR

Birinci Basım: 1936

HALİT CEMİL'İN HATIRA DEFTERİNDEN

I

NURİ'Yİ GÖRMEYE GELEN KADIN

Pencereden aşağı baktım. Orada tam kapının önünde yeşil bir kadın şapkası gördüm. Sokakta bir tek fener vardı. Yeşil şapka bu fenerin ışık çemberi içindeydi. Dikkat ettim, şapka fötr, kenarları geniş... O da beni görmüş olacaktı, sordu :

— Affedersiniz, acaba Nuri evde mi?

Yeşil şapkanın geniş kenarları kadının yüzünü gölgeliyor.
— Nuri'nin odasında olup olmadığını bilmiyorum, diye cevap verdim. Fakat, dedim, penceresine bakınız, eğer ışık varsa odasındadır.

Birisinin gelip böyle Nuri'yi araması beni şaşırtmıştı doğrusu. Aşağı indim. Sokakta kadının yanma dikilerek ben de pencerelere bakmaya başladım.

— Yalnız orta kat pencerelerinde ışık var, diyordu, orası da sizin odanız galiba?

— Evet, dedim, fakat yukarı kat pencereleri de çok hafiften aydınlık. Bakın, Nuri odasında olacak...

Yeşil şapkalı kadın cevap vermedi. Dalgın, yukarıya bakıyor. Uzun boyluydu, ama çok uzun değil, bir kadına yaraşacak kadar uzun boylu. Geniş kenarlı şapkanın gölgesinde kalan saçlar belki siyah, belki kumraldı. Fakat ben bu saçların kıvrımlarında bir altın ışıltısı olduğuna emindim. Bu saçlar şapkanın altından büklümlerle süzülüyor, genç kadının yanaklarında inanılmayacak kadar ince ve içli bir raks ahengiyle kıvıldanıyorlardı. İnsan, bu kadının karşısında her şeyden önce saygı duyuyordu. İkimiz de susuyorduk. Birdenbire söze başladım :

— Siz, bu kadar zamandır Nuri'yi görmeye gelen ilk ziyaretçisiniz de şaşırdım biraz...

Gülümsedi. Hani şöyle bir nezaket gülümseyişi vardır, işte o çeşitten bir gülümseyişle gülümsedi. Yoksa bu kadının çok az güldüğü muhakkaktı.

— Ben Nuri'nin kardeşiyim, dedi.

O bu sözü gece yarısı Beyoğlu'nun bu yarı karanlık dar sokağında bulunuşunu mazur göstermek için söylüyormuş gibi geldi bana.

— Sizi rahatsız ettim.

— Hayır, dedim, niye rahatsız olacaktım. Bizim apartmanın sarhoş bir kapıcısı vardır. Yine kapıyı kilitleyip gitmiş işte. Nasıl olsa size kapıyı ben açacaktım. Ne öteki kiracılar, ne Nuri bu saatte...

Birdenbire sustum. Beni dinlemiyordu. Bizim sokağın İstiklal Caddesi'ne çıkan tarafına bakmaktaydı. Orada bir otomobil duruyordu.

— Bu otomobili, dedi, burada bırakabilirim, değil mi?

— Elbette, dedim.

Ve bunu öyle bir edayla söyledim ki duyanlar, bizim külüstür sokağa böyle lüks marka spor otomobillerin sık sık uğradığını sanırlardı.

Kardeşinin odasına kadar kendisini çıkarmayı teklif ettim.

— Merdivenler karanlıktır da, dedim, zaten burası eskiden sadece üç katlı bir evmiş, sonradan apartman olmuş. Sizin birader en üst kattaki tek odada oturuyor.

Acele etmiyordu. Dalgındı. Bir şeyler düşünüyorsa benziyordu. İşitilir işitilmez bir sesle :

— Teşekkür ederim, dedi.

Öyle acayip bir sesi vardı ki... Bu ses benim gözümün önüne ince çizgili bir kadın yüzü getiriyordu.

— Kaç defa buraya taşınmak arzusunu duydum içimden, diye aynı işitilir işitilmez sesle konuşuyordu; kaç defa burada yaşamanın hasretini duydum. Anlıyor musunuz? Bu anlatılmaz hasreti anlıyor musunuz?..

— Anlamıyorum, dedim.

Sanki benim varlığımın ilk defa farkına varmış gibi, deminden beri kendisiyle konuşan ben değilmişim gibi yüzüme hayretle baktı. Şaşırdım. Karşımda, Avrupa'dan gelen moda mecmualarının resimlerinden biri gibi hareketsiz duruyordu. Elleri, koyu kahve-

rengi meşin spor ceketinin ceplerinde. Koyu kahverengi ceket fenerin altında ışıldıyor. Yakası açık, daha doğrusu ceketin düğmeleri iliklenmemiş, altından koyu renkli ipek bir elbisenin parçası görünüyor. Elbise spor elbisesi değil. Göğsüne yakın bir yerde küçük, minimini, kırmızı bir fil var. Evet, neden yapıldığını kestiremediğim, fil biçiminde kırmızı bir iğne...

— Anlamamakta haklısınız, dedi.

Ne yalan söyleyeyim, ne demek istediğini yine anlamadım.

Merdivenleri çıkmaya başladık. Ben önden gidiyordum. Bir elimle duvarlara tutunuyor, öteki elimle ardı ardına kibritleri yakıp atıyordum. Bizim şahane apartmanın en alt katı boştu. Karanlık odalarında fareler cirit oynuyordu şimdi.

Peşim sıra gelen kadın insana acayip sergüzeştlere atılmak isteğini verebilirdi. Fakat ben ona sadece merakla bakıyordum. Onun Nuri gibi bir adamın kardeşi olması şaşırtıyordu beni.

— Merdivenleriniz sahiden çok karanlıkmış, dedi.

Duvarda bir kibrit daha parlatarak :

— Evet, dedim. Hem biliyor musunuz, Nuri bana bir kız kardeşi olduğunu söylemişti, ama ben, her nedense, bu kız kardeşi mektep çağında bir çocuk sanmıştım.

Sendeledi. Ayağı basamağa takılmıştı. Düşmesin diye tuttum. Çok sevimli, sıcak bir sesle :

— Teşekkür ederim, dedi. Az daha yuvarlanıyordum... Ne o? Alt katta fareler dolaşiyor galiba? Size tuhaf bir şey söyleyeyim mi? Biz Nuri'yle az daha ikiz olacaktınız. Fakat o acele etmiş, ben geç kalmışım. Aramızda tam bir saat yaş farkı var. Ama yine ikiz sayılırız, değil mi?

Yanıp sönen kibritlerle, kırmızı kırmızı lekelenen dar, karanlık merdivenleri ağır ağır çıkıyoruz. Bana bu lüzumsuz izahatı niçin veriyor? Anlamıyorum.

Benim katın merdiven sahanlığına geldik. Nuri'yi bu yakınlar da görüp görmediğini sordum. Adeta mırıldanır gibi, fısıldar gibi :

— Hayır, dedi. Yıllardır görüşmedik. Aşağı yukarı on yıl.

Birdenbire sustu. Hâlâ benim katın dar sahanlığında duruyorduk. Bir ayağımız sahanlıkta, ötekisi aşağıya giden ilk basamakta. İkimiz de bir omuzumuzla duvara dayanmıştık. Ben, dalgın düşünüyordum. Her nedense bu kadına saygı duymak lazım geldiğini bir kere daha anlıyordum.

— Bir şeyler düşünüyorsunuz, dedi. Acaba ne?

Oturma odanın aralık kalmış kapısından sahanlığa düşen ışık, karanlıkla boğuştuktan sonra onun şapkasına vuruyor, yüzünü gölge ve aydınlık tezadı içinde gösteriyordu. Güzeldi. Ciddiydi, ama çok, lüzumundan çok ciddi. Acaba ciddi olduğu kadar da akıllı mı, diye düşündüm. Yüzü renksizdi. Bu renksiz yüzde boyalı dudakları kıpkırmızıydılar. Koyu karanfil renginde kırmızı. Göz evleri büyük, gözbebekleri iri ve ışıklı maviydi. Hatta bu yarı aydınlık içinde bile onlar, güneşli bir günde, sabahleyin, erkenden, Akdeniz'den alınmış iki diri damla gibi ışıklı maviydiler. Aklıma bir çocuk masalı geldi. Yeni ve güzel dünyaların türküsünü söyleyen deniz kızlarının gözleri de böyle mavidir, dedim. Fakat o bir denizkızı değildi. O, sadece, çok ciddi ve şimdi farkına varıyordum, çok hüzünlü bir kadındı.

Kendisine baktığımı sezdi. Gülümsedi :

— Neler düşündüğünüzü biliyorum, dedi.

— Neler düşündüğümü ben de öğrenebilir miyim? dedim.

— Siz Nuri'yi seviyorsunuz, onun arkadaşısınız, değil mi?

Sustu, sonra ağır ağır devam etti

— Şimdi bu saatte beni onun yanına götürmekle iyi edip etmediğinizi düşünüyorsunuz, değil mi? Öyle ya, bu saatte, belki de sarhoş, sızmıştır yukarda...

— “Belki” değil... Muhakkak...

— Zavallı çocuk... Onu...

— Onu kurtarmakta geç kaldınız gibi geliyor bana...

— Biliyorum.

Onun Nuri'yi, kardeşini on yıldır neden, niçin arayıp sormadığını tahmin bile edemiyordum. Buna aklım ermiyordu. Nuri sarhoştı, hayır sarhoş kelimesi kâfi değil, ayyaştı. İradesizdi. Fakat, bütün kusurlarına rağmen, sevilmeyecek, aranıp sorulmayacak insan değildi. Onu böylece baştan atmaları için büyük ve affedilmez bir günah işlemiş olması lazımdı. Buna bir türlü ihtimal veremiyordum.

Ben bütün bunları düşünürken, yeşil şapkalı kadın aynı hüzünlü, aynı ağır sesle konuşuyordu :

— Size nasıl anlatayım, bilmiyorum, bilemiyorum. Buraya bu gece, belki de elimde olmayarak, acayip bir heyecan hamlesiyle geldim.

Deminden beri yaptığı gibi birdenbire sustu yine. Ben, tekrar söze başlasın diye, uzun uzun sabırla bekledim. O benim bu sabrımı harikulade bir gülümseyişle mükâfatlandırıp söze birdenbire başladı yine :

— Onu bu gece, her ne olursa olsun, bu gece hemen görmek istedim. Kuzum, rica ederim...

“Kuzum, rica ederim...” derken hakikaten bana yalvarıyordu.

— Yalvarırım size, onu şöyle bir göreyim hiç olmazsa... Ama siz dersenez ki...

— Hayır, ben hiçbir şey demem... Hem ben kim oluyorum? dedim... Buyrun, Nuri'nin yanına çıkalım...

Sinirli sinirli güldü. Merdivenleri çıktık. Nuri'nin oda kapısı her vakit olduğu gibi, ardına kadar açıktı. İçerde on beş mumluk bir lamba yanıyordu. O benden önce içeri girdi. Odanın ortasına doğru bir iki adım attı. Durdu. Ben şimdi yanı başındayım. Dikkat ettim. Nuri'nin kız kardeşi Nuri'ye bakmıyor...

— Bu da ne? diye sordu.

• Neyi sorduğunu anlamadım. Fakat baktığı tarafta boş bir rakı şişesi vardı.

— Rakı şişesi, dedim.

— Şişeyi sormadım, dedi.

Nuri, karşıda, sedirin üstünde perişan, sızmış yatıyor. Fakat, dedim ya, Nuri'nin kız kardeşi odanın içinde Nuri'den başka her şeye bakıyor, ona bakmıyor, bakmak istemiyor.

— Ne kadar da çok kitap var burada, dedi.

— Gidelim, dedim.

Cevap vermedi. Nuri'ye baktım. Bu sızmış sarhoşun, kaldırıp kafasına bir şey vurmak isteği canlandı içimde. Onu tanıyalı şu kadar zaman oluyor. Daha bir insan gelip onu aramadı. Şimdi kız kardeşi, hem de üstüne üstlük ikiz kardeşi odanın içinde, yanı başında duruyor da, sarhoş herif farkında bile değil!.. Hele bir sabah olsun, ben yapacağımı bilirim ona. Artık içkiden vazgeçmeli. Adam olmaya bakmalı. Hem...

Daha fazla düşünemedim. Yeşil şapkalı kadın soruyordu :

— Çok mu içmiş?

— Her vakitki gibi. O, bir gün içer, üç gün yatar, diye izahat vermeye başladım. Birinci günü karasevdalı gibi bir hale düşer, ikinci gün dünya umurunda değildir, üçüncü gün konuşamaz olur.

Kadının yüzünü göremiyordum. Bana arkası dönüktü. Masanın üstündeki kâğıtları karıştırıyor, kitapların ismini okuyordu. Artık Nuri'nin yattığı sedire iyiden iyiye yaklaşmıştı. Birden bir fısıltı halinde sesini duydum :

— Nuri... Nuri... Nuri...

Nuri soluna döndü. Başu yastıktan düştü. Dönerken bir eliyle, iskemlenin üstünde yarı yarıya rakı dolu bardağı devirdi. Homurdandı :

— Defol be!..

Genç kadının, dönüp bana şaşkın gözlerle baktığını gördüm :

— Şey, dedim. Sizi ben sandı da... Ben, onu böyle sedirden kaldırıp yatağına götürmek isterim de...

Kadının sağ eli kardeşinin kolu üstündeydi. Bu bembeyaz, ince uzun sağ elin üçüncü parmağında harikulade büyük zümrüt bir yüzük vardı. Nuri'nin koyu renkli ceketinin kolu üstünde ışıldayan bir zümrüt... Büyük bir ehemmiyetle :

— İkimiz de yirmi dokuz yaşındayız, dedi. Ben de, Nuri de...

— Ya?... Öyle mi? dedim... Zaten başka ne söyleyebilirdim ki buna!..

Uzun bir sessizlik oldu. Genç kadın, eli kardeşinin kolu üstünde, anlatılmaz, acayip bir bakışla yüzüme bakıyor. Birdenbire :

— Çok fena, diye mırıldandı. Çok tuhaf... Bu kadar ben-zemek!..

Anlamadım. Bu lakırdıları kime söylüyordu. Fena olan neydi? Kim kime, yahut neye benziyordu? Şaşkınlığımı örtbas etmek için :

— Ne de olsa, Nuri yüreği temiz çocuktur, dedim.

Cevap vermedi. Artık bana bakmıyordu. Gözleri, ölü gibi yatan kardeşindeydi. Düşünüyor. Zümrüt ışıldıyor.

— Hiçbir arkadaşı yok, değil mi? diye dalgın sordu. Hayatında hiçbir kadın, hiç kimsesi yok, değil mi?

Tanıdıklarım arasında Nuri kadar yalnızlığı, bir başınalığı seven bir adama rastlamadığımı söyledim.

— Herhalde, dedim, siz benden iyi bilirsiniz, küçük bir geliri var ama, bunu öyle har vurup harman savuruyor ki... Sonra çok da çekingen. Kimseyle dostluk etmesine imkân yok. Zaten böyle ayyaşlığa düşmesinde bu çekingenliğin de büyük bir payı var herhalde...

— Buyrun!..

Nuri hakkında verdiğim izahatı yarıda kestim. Baktım, bana sigara tabakasını uzatıyor. Bu bir küçük gümüş tabakaydı. İçinde siyah «Yaka» sigaraları vardı. Kapağının üstüne A. G. harfleri işlenmişti. Markaya dikkat ettiğimi sezdi :

— Ayşe, dedi. Ayşe Göksel... Öyle dostça davrandınız ki bana karşı, yıllardır birbirimizi tanıyormuşuz gibi oldum da, size ismimi söylemeyi unuttum.

Ayşe Göksel'e ben de kendimi tanıttım. Sonra, bir zaman konuşmaksızın sigaralarımızı içtik. Sonra :

— Artık gidelim, dedi.

— Sizin kendisini görmeye geldiğinizi Nuri'ye söyleyeyim mi? dedim.

Cevap vermeden önce düşünceli düşünceli yüzüme baktı :

— Evet, söyleyiniz... Hem...

Sustu. Sonra gözlerinin içinde acayip bir gülümseyişle ilave etti :

— Hem Nuri bana kızgındır, daha doğrusu dargındır biraz... Sarhoşun kapı eşiğindeydik. Ben elektrik düğmesini çevirmeye hazırlanıyordum. Genç kadın berrak bir sesle :

— Nuri, Allahasımarladık, Nuri, dedi...

Sonra bana döndü :

— Biz Nuri'yle, Gümüşoğulları'nın son çocuklarıyız. Birbirimizi korumamız lazım, değil mi? diye sordu.

Ben büyük bir ciddiyetle :

— Elbette, dedim.

Zümrüt yüzüklü eli meşin ceketinin boyunca sarkıyordu.

— Elbette, diye tekrarladım ve zümrüt yüzüklü elini öptüm. Bu el, hafiften benzin, tütün ve bayıltıcı bir lavanta kokuyordu.

II

KIRMIZI FİLLER KİMİLDANDILAR

Merdivenlerden yavaş yavaş iniyorduk. O önde, ben arkada... Duvarda yaktıktan sonra yere attığım bir kibrit, düşerken, onun sol ayağında topuğa yakın bir ipekli çorap parçasını aydınlattı. Ve ben insanoğlunun nasıl birdenbire hayvanlaştığını kendi nefsimde denedim. Yine benim sahanlıktaydık. Odanın yarı aydınlık kapısından sızan ışığın içindeydi. Bir ayağı aşağı inen basamağın üstünde :

— Allahısmarladık, dedi. Size çok müteşekkirim...

Bu ne ince, ne cana yakın bir kadın, diye düşündüm. Onun bu cana yakınlığının altında bir ateş yığını gizliydi. O bu iç ateşiyle yanarak, aydınlanarak kımıldanıyordu. Ve ben ona baktıkça kendimi başka bir yıldızda yaşıyor sanıyordum.

— Allahısmarladık!..

Ona baktım ve yarı aralık kapıdan odanın içi gözüme ilişti. Bütün hayatımın derbederlikleri, maksatsızlığı, bomboşluğu gözümün önünden geçti ve...

Şimdi artık başımdan geçen maceranın anlatılması, izah edilmesi en güç yerine geldim. Bütün bu macera içinde en affedilmez nokta burasıdır.

Başımdan geçenleri bütün zincirleşiyle anlatmak istiyorum. Fakat burada zincir birdenbire kopuyor işte... Nasıl oldu? Bu neden oldu? Onun odama nasıl girdiğini, nasıl olup da iskemleme oturduğunu bilmiyorum. Onu ben mi davet ettim içeri? Farkında değilim. Ayşe Göksel öyle bir kadın ki, kim olsa onun karşısında saygı duyardı. Ayşe Göksel öyle bir... Fakat, ben onu, o kadar az tanıyordum, onun hakkında o kadar az şey biliyordum ki...

... ..

Öpüşmemizin aksi sedası gibi yere düşüp ışıldayan zümrüt yüzüğün üstünde gözlerimiz birleşti. Ayşe kollarımdan sıyrıldı,

doğruldu, inanılmayacak kadar gururlu bir hal aldı. Gözleri karanlık bir mahzende yolunu şaşırması gibi dalgın. Ben sigara içiyorum, boğazım yanıyor. Birdenbire boğuk bir sesle :

— Hayır, dedi. Hayır!.. Rica ederim bana şu yüzüğü veriniz. Parmağı bir emir işareti gibi yeri gösteriyor, gözleri zavallı.

Elini öpmek için eğildim. Dudaklarım parmaklarına dokununca titredi, işkence edilen bir orta çağ günahkârı gibi sapsarı oldu, dudaklarını ısırıldığını sezdim. Buz gibi bir sesle :

— Bu olan şey hiçbir şey demek değildi, dedi.

— Biliyorum, dedim.

Derin derin nefes alıyor. Bir eliyle sanki sızlıyormuş gibi göğsünü bastırıyor. Kafese kapatılmış vahşi bir hayvan gibi sinirli. Kımıldanıyor. Başını sallıyor. Sonra birdenbire, kökünden koparılmış bir çiçek gibi kımıldanmaz, hareket etmez oldu. Öylece kaldı. Şapkasının kenarları onun yüzünü benden ayırıyor. İkimiz de öyle yalnız, öyle bir başınayız ki...

Sağ eli, iskemlenin arkalığında aşağı doğru, bir genç ölünün eli gibi sarkıyordu. Zümrüt yüzüğü yerden kaldırıp yine onun bu bembeyaz elinin orta parmağına takmak için eğildim. Tam yüzüğü alırken dışardan kapıya vuruldu. Yüzüğü almadan doğruldum. Kapıya bir, bir daha ve gitgide daha kuvvetle vurdular. Ayşe'nin yüzüne baktım. Taş bir hayalet gibi kımıldanmadan duruyor. Lambayı söndürdüm. Odanın içi sokaktan gelen alaca aydınlıkla doldu. Kapıyı açıp merdiven sahanlığına bakarken, Ayşe'nin bir şeyler mırıldandığını duyar gibi oldum. Fakat ne söylüyordu, anlamadım.

Dışarda, kapının önünde, sahanlıkta bizim sarhoş kapıcı iki yana sallanıyordu :

— Ne var? dedim. Ne istiyorsun? Kapıyı yıkacaktın az daha...

— Şey, efendim, dedi. Şey... Aşağı sokak kapısı açık kalmış da... Sonra sizin odada ışık gördüm de... Hem bizim kapıyla İstiklal Caddesi arasında bir otomobil duruyor. Belki size misafir geldi diye düşündüm. Köşedeki nokta, "Burada otomobil durmaz," diyor da...

Sarhoş kapıcı bana otomobilli bir misafirin geleceğine ihtimal vermemekle beraber, polis noktasının ısrarıyla tahkikata girişmişti. Güldüm. O da güldü.

— Evet, dedim. Otomobil benim misafirim. Şimdi gidecek

zaten. Sen yatmana bak.

Kapıcı yüzüme şaşkın şaşkın baktı. Sonra bir söz söylemeden merdivenlerden aşağı indi. Onun sarsak ayak sesleri iyice kaybolduktan sonra, kapıyı açıp yine odama girdim ve mümkün olduğu kadar heyecansız bir sesle :

— Artık gitmelisiniz, Ayşe, dedim. Çünkü...

Durdum. Alacakaranlık odam bomboştu. İskemlenin üstünde bıraktığım taştan hayalet, yeşil şapkalı kadın erimiş, kaybolmuştu. Şaşırdım. Onun demin oturduğu iskemlenin ayakucunda, yerde, zümrüt yüzük parlıyor. Eğildim, aldım.

Avucumun içinde zümrüt, sevinçli bir gülümseyişle ışıldadı.

Lambayı yaktım. Oturma odamda yanan ışık, aralık kalmış kapıdan yatak odamı aydınlattı. Baktım. O oradaydı. Ayaklarımın ucuna basarak odaya girdim.

Karyolama uzanmış yatıyor. Etraf öyle sessiz ki... Sessizliği dinledim. Ve o zaman farkına vardım ki, derinden derine bir küçük çocuk gibi nefes alıyor. Durdum. Öksürdü. Sigara tiryakilerinin öksürüşüydü bu... Bu alelade öksürük beni kendime getirdi :

— Ayşe! Ayşe! dedim...

Fakat hakikaten bunu deyip demediğime emin değilim. Çünkü odanın sessizliği hiç bozulmadı gibi geldi bana. Ayşe uyuyordu.

Belki onun ne harikulade güzel olduğunu o anda anlamışımdır. Ayşe uyuyordu. Bir kadın ancak harikulade güzel olmalıdır ki, böyle uyumak cesaretini kendinde bulabilsin. Uyku, çirkinini değil, bir parça kusurlu olan yüzleri bile inanılmayacak kadar çirkinleştirir. Ayşe uyuyordu. Ve uyurken harikulade güzeldi. Yan yatmıştı. Yeşil şapka yoktu başında.

— Ayşe, dedim.

Saçları sık ve altın ışıltılıydı.

Ne yapacağımı, nasıl hareket etmem lazım geldiğini kestiremiyordum. Sonra birdenbire düşündüm ki, bu o kadar da büyük bir felaket değildir. Yatağın başucundaki iskemleye oturdum. Bir sigara yaktım.

Gece, bilinmez bir vaat gibi, onun ışıltıcı saçlarındaydı... Odanın içi bir yaz gününün bayıltıcı kokularıyla dolmuştu.

Küçük düz bir burnu vardı. Nefes aldıkça kanatları açılıp kapanıyor. Meşin ceketi iyice açılmıştı. Baktım. Benim bir tane gördüğüm küçük kırmızı fil, meğer beş taneymiş. Bir iğnenin

üstünde beş tane küçük, küçük değil, minimini kırmızı fil... Kırmızı filler tam göğsündeydiler. Ve bilinmez bir yolculuğa çıkmış gibiydiler. Ayaklarının ucunda, benim şapkamın yanında onun yeşil şapkası duruyor.

En ufak bir gürültü yapmaksızın yerimden kalktım. Kendi kendimin hayaleti gibi yatağa yaklaştım. Eğildim. Zümrüt yüzüğü yerine, orta parmağına takmak istiyordum. İstiyordum ki... Fakat tam bu anda saçlar, benim olmayan kulağıma dokundular ve parmaklar, benim olmayan parmaklar ağızımdan sigarayı alıp yere attı, esrarlı, dolgun bir göğüs kımıldandı. Ve güneş gibi aydınlık, hükmedici bir ses :

—,Artık bu cehennem azabına daha fazla dayanamam!.. dedi.

III

FENERİN ALTINDA BİR TANIŞIŞ

Galata Rıhtımı'nda bir fenerin altına dikilmiş, Boğaz'a doğru kayıp giden Şirket vapurunun ışıklarına bakıyordum. İçimde sebebi bilinmeyen bir daüssıla vardı. Dudaklarımda açık denizlerin tuzlu tadını duyuyordum.

Enginlere, güneşe, genişliğe ve her şeyden, hepsinden önce kavgaları ve kahkahalarıyla hayata, yaşamaya hasrettim. Kollarımı gererek derin bir nefes aldım ve yüksek sesle mırıldandım :

— Oh! Hele şükür, kurtuldum artık. Artık düşünmeyeceğim!..

— Öyleyse sizi tebrik ederim!

Sinirlerime hâkim bir adamım. Fakat sözüme aldığım bu karşılık beni şaşırttı. Birdenbire döndüm ve geniş omuzlu, uzun boylu, bol paltosunun altından frakı görünen bir adamla burun buruna geldim. İlk bakışta yüzünün çizgileri, bana çok, ama çok bildik geldi. Bu adamı acaba son defa nerede gördüm diye yüzüne büyük bir dikkatle baktım. Ve birdenbire rüyadayım sandım kendimi :

— Bu da nesi? dedim. Siz ayna mısınız?

Eğer üstünde bol paltosu, paltosunun altında frakı bulunmasaydı, bu adam benim kopyam olacaktı. Bu adam ben olacaktım. Beni süzen mavi, çelik soğuk gözlerine hiç de uymayan acayip bir gülümseyişle dudakları buruştu :

— Ne inanılmaz benzerlik, dedi. Kendimin bu kadar yakışıklı olduğunu hiç düşünmemiştim.

Boyun kırdım :

— Ben de, dedim. Kendimi hiç bu kadar şık giyinmiş görmediydim.

— Seslerimiz bile benziyor, diye mırıldandı. Bir de yeryüzünde mucize yoktur, derler.

Kısa bir sessizlik. Birbirimizi tepeden tırnağa süzüyorduk. İlk söze başlayan o oldu :

— Ben, dedi, Göksel. Belki bu ismi duymuşsunuzdur.

— Vallahi, dedim. Aynı soyadını birçok insan alıyor ama, sizinkisini hatırlıyorum. Gazeteler dünyanın bilmem hangi bucağından çok zengin, hatta milyoner bir vatandaşın İstanbul'a geldiğini, Anadolu'da büyük endüstri teşebbüslerine girişeceğini yazmıştı. Onun soyadı da Göksel'di. Hatta Ayaspaşa'da bilmem kimin evini satın almış. Belki siz o birdenbire peydahlanan milyonersiniz.

Güldü. Devam ettim :

— Benim adım Halit Cemil, dedim. Soyadımı merak ediyorsanız o da "Silman"! "Silman" da ne demek diye mi düşünüyorsunuz? Hiçbir şey demek değil. Zaten hiçbir şey demek olmadığı için onu kendime münasip buldum. O, oldukça uzun süren gevezeliğimi büyük bir sabırla dinledikten sonra, dedi ki :

— Öyleyse, Bay Cemil Silman, mademki talih bizi böyle açayıp bir yolla karşılaştırdı, daha yakından tanışmak için bu fırsattan istifade etmezsek yazık olur... Eğer acele bir işiniz yoksa, söyle bir yere gidip baş başa bir şeyler içsek!..

Bana öyle geliyordu ki, benim bu daveti kabul etmemi, çok ama lüzumundan çok istiyor. Her nedense onu üzmem arzusu canlandı içimde :

— Teşekkür ederim ama, dedim, başım içkiyle pek hoş değildir.

Güldü :

— Canım bir kadeh rakı, yahut bir bardak viskiden ne çıkar!..

Tam bu sırada yanımızdan bir taksi geçiyordu. Bay Göksel benim cevabımı beklemeden işaret etti, durdurdu.

Fakat yine tam bu sırada üstü başı perişan bir adam peyda oluverdi ve taksinin kapısını açmak istiyormuş gibi otomobile hızla yaklaştı. Bu arada ben tesadüfen bizim milyonerin yüzüne bakmış bulundum. Şaşırdım. Sanki müthiş bir tehlikenin karşısındaymış gibi sapsarıydı. Birden elini pantolonunun arka cebine götürdü. Bu hareket, ne yapmak istediğini anlatıyordu. Boğuk bir sesle haykırdı :

— Dur! Kımıldanma!

Bu emirle neye uğradığını şaşırان üstü başı perişan adam

donakaldı :

— Affedersiniz, bayım, diye kekeleydi, otomobilin kapısını açmak istedim...

Bay Göksel'in gözleri iki çelik parçası gibiydiler. Karşısındakinin ciğerine saplanarak bakıyorlardı :

— Pekâlâ, pekâlâ, dedi. Al!

Yere galiba bir yirmi beşlik attı. Üstü başı perişan adam parayı almak için yere eğildi.

Göksel onun her hareketini büyük bir dikkatle takip ettikten sonra, taksinin kapısını kendisi açtı ve bana adeta emreder gibi :

— Buyrun, Bay Cemil, dedi.

Taksiye bindim.

Göksel şoföre, "Büyük Otel'e çek!" emrini verip otomobil hareket ettikten sonra arka camdan geriye bir göz attım. Üstü başı perişan adam gölgede duruyordu. Ve bana öyle geldi ki, sapsarı yüzüyle peşimizden bakıyor.

Yolda giderken Göksel deminki telaşını izah etmek mecburiyetini hissetti :

— Böyle serserilere karşı garip bir nefret duyarım, dedi. Onlara acımak daha doğru olurdu, ama, ben nedense acıyamam bu heriflere... Yanıma yaklaşmalarına bile tahammülüm yok.

Büyük bir sadelik ve samimiyetle konuşuyordu. Fakat verdiği izahat beni tatmin etmedi. O demin büyük bir tehlike karşısında sanmıştı kendini. Ben tehlike karşısında insanların ne hale girdiklerini çok iyi bilirim. O demin böyle bir hale girmişti. Fakat bana ne! Bahsi değiştirmek lazım.

— Büyük Otel'e gidiyoruz ama, dedim. Kılığım kıyafetim pek Büyük Otel'lik değil.

Güldü :

— Aldırmayın, dedi. Şöyle bir kenara çekiliriz.

Taksi Büyük Otel'in asıl kapısında duracaktı. Fakat Göksel, "Arka kapıya," emrini verdi. Ve taksi Büyük Otel'in arkasındaki o köstebek yollarından geçerek durdu. Küçük bir kapıdan içeri girdik. Bir garsonla karşılaştık. Göksel'in karşısında garson saygıyla büküldü. Benim yeni ahbap :

— Bize şöyle ikinci katta, balkonlu bir oda, emrini verdi.

Bir yığın ışıltılı koridorlardan geçip, şahane bir merdivenden çıktıktan sonra odaya girdik.

Oda en son model acayip çizgili eşyalarla döşenmişti. Ortada bir yemek masası. Ve her tarafta çiçekler.

Masaya karşılıklı oturduk. Göksel bana sordu :

— Ne içersiniz?

— Bir kadeh rakı.

Garsona döndü :

— Rakı ve bana viski. Sonra yiyecek öteberi de getir...

Garson yine büküldü, eğildi demiyorum, hayır büküldü. Ve bir gölge gibi gürültü etmeksizin çıktı. Benimle Göksel arasındaki şayanı hayret benzerliğin farkına vardı mı? Bilmiyorum. Farkına varmış bile olsa, belli etmedi herhalde.

— İyi bir hizmetçi, iyi bir uşak, iyi bir garson cemiyetin en garip verimlerinden biridir, dedim.

— Evet, dedi, Göksel. Fakat aynı zamanda cemiyetin en nefrete değer verimidir de...

— Tuhaf şey, neden?

Göksel o çelik gibi soğuk gözlerini yüzüme dikti :

— Hayatını şöyle kolayca kazanmak için, kendini başkalarının isteklerini yerine getiren bir makine haline sokan insandan nefret edilmez mi? Ben, bir hırsıza bir uşaktan çok hürmet ederim.

Güldüm :

— Haklısınız, dedim. Ben de kendi payıma uşak olmaksızın hırsız olmayı tercih ederim.

Sustuk. Susuşumuz epeyce sürdü. Bu sessizliğin bozulacağını hiç ümit etmediğim bir anda, o birdenbire sordu :

— Siz kimsiniz? Necisiniz? Ne yaparsınız? Size bütün bunları sadece basit bir merakla soruyor değilim.

— Vallahi, dedim. Bunu sadece basit bir merakla sormadığının farkındayım. Onun için de birdenbire cevap vermeyeceğim.

Güldü. Daha doğrusu dudakları buruştu yine :

— Haydi öyle olsun, dedi.

Bir müddet sustu, sonra oldukça heyecanlanmış bir sesle :

— Açık konuşalım, diye ilave etti, bana büyük bir yardımda, iyilikte bulunabilirsiniz.

Sigaramdan bir nefes çekerek :

— Ya? Öyle mi? dedim.

— Evet, öyle. Hem kim bilir belki benim de size bir faydam dokunur.

— Belki...

Masaya dayandı. Baktım, büyük, adaleli, nasırlı elleri var. Ağır işler göre göre nasırlaşmış, kalınlaşmış eller.

— Fakat, ne de olsa, sizi bir parça daha yakından tanımak isterim, dedi. Kimsiniz? Nerelisiniz?

Tam bu esnada kapı açıldı. İçeri garson girdi. Meze tabaklarını sofraya yerleştirir ve Göksel'in sodalı viskisini hazırlarken, biz havadan sudan konuştuk. Fakat kafamda hep onun o acayip teklifi dönüp duruyor. Benden ne gibi bir yardım isteyebilirdi? Bana ne suretle faydalı olmayı düşünüyordu. Herhalde bu karşılıklı yardımlar birbirimize benzeyişimizle alakadardı. Rıhtımda tesadüfümüz, o üstü başı perişan sapsarı yüzlü serseri. Göksel'in beni buraya daveti, bütün bunlar, hele birbirimize bu kadar, böyle inanılmayacak kadar benzeyişimiz kafamı allak bullak etmişti. Kendimi Bin Bir Gece masallarından birinin içine girmiş sanıyordum.

Fakat ne olursa olsun, ona mazimi ve halimi anlatmaktan bana bir kötülük gelmeyeceğini düşündüm. Ve garson dışarı çıkar çıkmaz, önümde duran rakı kadehini bir yudumda dikerek söze başladım :

— Otuz dört yaşındayım.

Yüzüme dikkatle baktı :

— Halbuki hiç olmazsa beş yaş daha fazla gösteriyorsunuz.

— Evet, dedim, ama eğer siz de benim gibi gençliğinizi, hiç olmazsa on beş yılınızı şark vilayetlerinde geçirmiş olsaydınız...

Yüzünde şöyle bir hayret dalgası belirip kayboldu. Gülümsemi.

Yine sustuk. Göksel masadan kalktı. Birdenbire kapıya doğru yürüdü. Kapıyı kilitledi. Döndü, tekrar masaya, karşıma oturdu :

— Halit Cemil, dedi, hayatınıza ne kadar paha biçersiniz? Yani demek istiyorum ki, hayatınızı kaç para için tehlikeye koyabilirsiniz?

Öyle bir iş adamı edası ve soğukkanlılığıyla konuşuyordu ki, güldüm :

— Bilmem, dedim, eğer hayatımın para edeceğine aklım erseydi, müzayedeye çıkarırdım herhalde.

Masanın üstüne abanarak gözlerimin içine, ama ta içine baktı :

— Eğer istediğimi yaparsanız, size elli bin lira veririm, dedi. Yılbaşı büyük tayyare ikramiyesi.

IV

BEN KİMİM?

Beklenmedikle karşılaşmaya alışkınım, ama bu teklif bir mucizeydi. Birdenbire nefesim durur gibi oldu. İskemlenin arkalığına dayanarak hayretle ve takdirle benzerime baktım :

— Benim müzayedeye çıkartılan hayatıma dehşetli bir pey sürdünüz. Korkarım ki üstünüzde kalacak. Tediye peşin mi bari? dedim.

Cevap yerine elini iç cebine soktu ve deri bir cüzdan çıkardı. Cüzdanın içinden aldığı parayı masaya koydu :

— İşte, dedi, burada beş bin kâğıt var. Beş bin lira. Eğer teklifimi kabul edecek olursanız, size gerisi için, kırk beş bin lira için de bir çek vereceğim.

Masanın üstünde duran paralara, zengin bir Amerikalı seyyaha bakar gibi saygılı bir merakla baktım. Bunların sahte olabilecekleri bir an için bile aklıma gelmedi. Bir kadeh rakı daha içtim. Sonra oldukça üzgün bir sesle :

— Herhalde bana yaptırmak istediğiniz iş pek de hoşta gider cinsten olmasa gerek, dedim.

Bu sözler benzerimi ilk defa olarak kahkahayla güldürdü. Bu, korkunç, neşesiz bir kahkahaydı.

— Evet, dedi, eğer böyle bir iş için müsabaka imtihanları açsaydım, şu işsizlik günlerinde bile yazılanlar az olurdu. Fakat meselenin mahiyetini size açmadan önce, burada konuşulanların aramızda kalacağına dair söz vermenizi isterim. Kabul mü?

— Elbette, dedim.

— Âlâ... Şimdi dinleyin. Eğer şu birkaç gün içinde lazım gelen tedbirleri alamazsam, öbür dünyayı boylayacağım muhakkaktır.

Rıhtımda geçen hadiseyi hatırladım ve doğru söylediğine inandım.

— Kısa ve açık konuşalım, dedi. Benim ortadan kaybolmam

lazım. Eğer burada, İstanbul'da, kendi isimle yaşamakta devam edersem, öldürüleceğim... Belki bugün değilse, yarın, yarın olmazsa bir hafta, bir ay, üç ay sonra, fakat herhalde öldürüleceğim. Günleri uzatmak, benim elimde, ama netice hep bir...

Kadehimi tekrar doldurdum ve havaya kaldırarak :

— Vaziyetin bu kadar aşikâr ve basit olması onu mükemmelleştiriyor, dedim.

Dudakları yine o soğuk gülümsemeyle buruştu.

— Hayır, dedi, vaziyet zannettiğiniz kadar aşikâr ve basit değil. Beni ahrete yolcu etmek isteyenler, bu işlerini büyük bir itinayla, hiçbir iz bırakmadan yapmak istiyorlar. Bu bir fırsattır benim için, belki kurtulabilirim, mesela bu gece, demin olduğu gibi...

Benim sormadığım bir suale karşılık verir gibi başım salladı :

— Evet, bu gece fenerin altında size rastlayınca aklıma bir fikir geldi. Eğer fevkalarz kuvvetlere inansaydım, sizi bana şeytan getirdi derdim. Çünkü benim işlerime ancak şeytanın yardımı dokunabilir.

Güldüm :

— Eğer beni size şeytan gönderdiyse, benim bu boynuzlu hazrete müteşekkir olmaklığım lazım gelecek. Öyle ya, onun sayesinde mükemmel bir içki ziyafetine kondum, dedim. Şimdi sadede gelelim. Benden istediğiniz nedir?

— Benim yerime geçmenizi istiyorum. Hemen bu gece. Benim paltomu giyip buradan Göksel olarak çıkmanızı istiyorum.

Yine iskemlemin arkalığına yasladım kendimi :

— Anlaşıldı, dedim. Sonra?

— İstiyorum ki, Ayaspaşa'da, benim evime gidesiniz ve orada üç hafta oturasınız. Eğer bütün bunlardan sonra hâlâ sağ kalırsanız, dilediğinizi yapmakta serbestsiniz. Mukavelemiz yalnız üç haftalık olacaktır...

— İyi ama, bu kabil değil, birbirimize ne kadar benzersek benzeyelim, hizmetçileriniz olmasa bile, yakın dostlarınız derhal işin farkına varırlar...

— Neden? Hiç de farkına varmazlar. Belki, "Bugünlerde buna bir hal oldu," derler, işte o kadar.

— Fakat tanımadığım bir sürü insanın, alışmadığım bir muhitin içine gireceğim. İşlerinize aklım ermez. Sonra eviniz. Başkaları

farketmeseler de ben kendi beceriksizliğim yüzünden foyayı meydana çıkarırım.

Önünde duran viski şişesinden uzun bardağını yarı yarıya doldurdu, sonra soda katmaksızın bir yudumda çekti.

— Korkmayın, dedi. Bütün bu mahzurları düşündüm ve önleyeceğim. Zaten başka türlü olsa, size böyle bir teklifte bulunur muydum?

Dikkatle yüzüne baktım :

— Peki, ama, dedim, sizin yerinizi aldıktan sonra, paralarınıza konup bir tarafa sıvışmaktan beni kim alıkoyabilir?

— Hiç kimse. Evet, bana vereceğiniz sözden başka hiç kimse...

Sustuk. Kısa ve oldukça telaşlı bir kahkahayla :

— Pekâlâ, dedim. Mutabık kalabiliriz. Yalnız, işi bir daha gözden geçirelim. Bakalım ben doğru anlamış mıyım? Beş bini peşin ve kırk beş bini çek olmak üzere elli bin liraya mukabil ben üç hafta Göksel olacağım. Bu üç hafta içinde beni öldürecekleri muhakkak gibidir. Fakat eğer ölmez sağ kalırsam, üç hafta sonra serbestim ve yeniden Halit Cemil olabilirim.

Göksel boyun kırdı :

— Teklifimi benden iyi izah ettiniz. Tebrik ederim.

Bir kadeh daha doldurdum. Ağır ağır, yudum yudum içiyorum. Üç hafta da olsa tam bir milyoner ömrü süreceğim. Fakat işin asıl beni çeken tarafı macerasıdır. Daha bundan iki üç saat önce, durgun, can sıkıcı hayatımdan şikâyetçiydim... Şimdi önümde tehlikeler, bilinmedik ve beklenmediklerle dolu bir yol açılıyor.

— Eğer, dedim, sorması ayıp olmazsa, sizi niçin öbür dünyaya göndermek istiyorlar?

Göksel kaşlarını çattı. Dudakları aşağı doğru sarktı. Soğuk bir sesle :

— Bu bana ait bir mesele, dedi. Bu benim şahsi işim. Benden başka kimseyi alakadar etmeyen bir iş. Yalnız sizi temin ederim ki, benim yerime geçmekle, öldürülmek ihtimalinden başka bir tehlikeye maruz kalacak değilsiniz. Merak etmeyin...

— Merak etmiyorum artık, dedim. Yalnız sizi ahrete göndermek isteyen kim olduğunu bilseydim, teklifinizi daha emniyetle kabul ederdim.

Yüzü demirden bir maske gibi katılaştı :

— Maalesef onun kim olduğunu ben de bilmiyorum... Eğer

bilseydim... Kendi oda uşığımdan başka kimseye, ama hiç kimseye itimadım yok.

— Anlaşılan boyuna evde oturmam, hiç dışarı çıkmamam lazım gelecek...

Göksel elini cebine soktu. Ve kırmızı kaplı küçük bir not defteri çıkardı.

— İlk on günden sonra istediğiniz gibi hareket edersiniz. Fakat ilkönceleri, şu küçük defterde yazılı olan bazı talimatı yerine getirmeye mecbursunuz.

— Bütün bu işleri becerebileceğimden emin misiniz? dedim.

Göksel gülümsedi :

— Sınırlarınız sağlam, dedi. Muhakeme kuvvetiniz yerinde. Akli seliminize güvenebilirim. Hem zaten muvaffak olmazsanız bile ne çıkar? Ben nasıl olsa ortadan kaybolacağım.

Elimi masanın üstünden ona doğru uzatarak :

— Âlâ, dedim. Elimden geldiği kadar listenizi yerine getirmeye çalışacağım.

Elimi tuttu. Masanın iki başında, birbirimizin gözüne bakarak bir dakika öyle durduk.

Sükûtu ilk bozan Göksel oldu :

— Sınırlarınızın kuvvetine imreniyorum, Halit Cemil, dedi.

— Eskiden daha da sağlandı, dedim.

Göksel not defterinden kopardığı bir yaprağın üstüne bir plan çizmeye başladı. Ben iskemlemi ona doğru yaklaştırdım.

— Size evimin şöyle kabataslak iç taksimatını çiziyorum, dedi. Şurası alt kat. Yemek odası, misafir odası işte şurada. Yatak odasıyla çalışma odam ikinci katta, tam alttaki iki odanın üstünde.

Büyük bir kolaylıkla çizdiği plan bana evinin iç taksimatını mükemmelen anlatmış oldu. Kâğıdı aldım :

— Anlaşıldı, dedim. Şimdi hizmetçiler hakkında malumat verin.

— Üç hizmetçim var. İki kadın, bir de Ali, uşığım. Ev daha kalabalıktı ama, son günlerde ötekilere yol verdim. Bu üçüne inanabilirsiniz. Hele Ali'ye mutlak. Ona bir iyiliğim dokundu. Unutmamıştır herhalde.

— Peki, dedim. Bu da oldu. Eğer sizin Ali, beni siz zannederse mesele kalmamış demektir.

— Evet, yalnız birisi daha var. Karım. İşinizi o da bozabilir.

Mamafih birkaç güne kadar Yalova'ya gitmek istiyordu. O gidene kadar işi idare etmeye çalışırsınız.

— Karınız hakkında biraz malumat verseniz...

Göksel'in yine kaşları çatıldı :

— Bilmem ki, dedi. Ne diyeyim. Eğer bilseydim... Bazen bana öyle geliyor ki...

Kaşları büsbütün çatıldı. Yumruklarını öyle bir sıkış sıkı ki, ellerinin üstündeki deri bembeyaz oldu.

— Verdiğiniz izahat çok açık, dedim.

Kendini toparladı. Yüzü yumuşadı. Çek defterini çıkardı. Kırk beş bin liralık bir çek yazdı :

— İşte çek ve para. Şu zarfın içine koyuyorum. Ha, bir şey daha var. Benim imzamı taklit etmeye de çalışmalısınız. Nasıl, bunu becerebilecek misiniz?

— Vallahi, doğrusunu isterseniz, dedim. Bu hususta maharetim yoktur. Fakat uğraşırsam, beceririm gibi geliyor. Peki ama, sizin yanınızda paranız var mı?

— Bütün tedbirleri önceden almıştım zaten. Yalnız bir fırsat kolluyordum. Merak etmeyin, parasız kalacak değilim.

Birdenbire kapıya vuruldu. Göksel, para ve çekin bulunduğu zarfı cebine koydu. Gitti, kilitli kapıyı açtı.

Sıkıla sıkıla garson girdi içeri :

— Bir emriniz var mı diye sormaya geldim, efendim.

Göksel :

— Hayır, dedi. Hesabı getir. Haydi vazgeç hesaptan. Al şunu.

Garsona dört tane beş liralık uzattı :

— Üstü sende kalsın...

Garson saygıyla eğilip, boyu bükülüp çıktı. Göksel yine kapıyı kilitledikten sonra masaya yaklaştı :

— Hazırım, dedi.

Bir dakika içinde soyundum. Elbiselerimi iskemlenin üstüne bıraktım. O da soyundu. Tepeden tırnağa kadar soyunup kılık kıyafet değiştirmemiz uzun sürmedi. İskarpinlerinden başka her şeyi tıpatıp geldi bana. Ayakları, benimkilerden yarım numara kadar küçükmüşler. Tam giyinip kuşandıktan sonra, şöyle bir gururla aynaya baktım. Ben, ben değildim. Göksel'dim.

Göksel de, benim eski elbiselerin içinde, Göksel'likten çıkmış, "ben" olmuştu.

Masaya yaklaştım. Onun bardağını viski, benim kadehimi rakıyla doldurarak :

— Kendi kendimizi birbirimizde kaybeden bizlerin şerefine içiyorum, dedim.

Göksel bardağını, kadehimle tokuşturdu. Anahtarlar, not defteri ve zarf içinde çekle paralar artık benim cebimdeydi.

Şöyle bir göz göze bakiştık yine.

— Dışarı beraber çıkmayalım, dedi. Allahaismarladık. Belki yakında cehennemde görüşürüz.

— Bu gidişle ben orayı sizden önce boylayacağım. Size rahatça bir yer hazırlarım, diye cevap verdim.

Divanın üstünde duran kahverengi paltoyu da aldım. Oda kapısını açıp dışarı çıkmadan önce :

— Hoşça kalın! diye gülümsedim. Sonra kapıyı açıp arkamdan kapayarak fırladım dışarı.

Aynı merdivenleri indim. Aynı ışıklı koridorlardan geçerek Büyük Otel'in arka kapısına geldim. Bir garson :

— Otomobil emreder misiniz? dedi.

— Evet!

Hani bir şarkı vardır : "İçerim yanar, dışarım serin..." Ben bu şarkının anlattığı haldeydim işte.

Taksi geldi. Göksel'in, Ayaspaşa'daki ev adresini verdim. Hareket ettik.

Otomobilin tekerlekleri gibi talihimin çarkları da dönüyor, durmadan dönüyor, beni bilinmez sergüzeştlere doğru götürüyorlar. Belki bu gece, belki yarın, ne bileyim, belki on gün sonra sırtıma bir bıçak saplanarak, yahut kimin attığını bile öğrenemeyeceğim bir tabancanın kurşunuyla ölebilirim. Fakat... Adam sen de! Göksel'in çizdiği ev planını çıkardım. Gözden geçirdim bir daha. Yatak odası işte ikinci katta. Pencereleri meydanımsı bir boşluğa bakıyor.

Otomobil birdenbire durdu. Büyük bir evin önündeyiz. Acaba burası mı? Şoför yanılmış olmasın?

Otomobilden indim. Şoförün parasını verdim. Gitti.

“KARIM OL, AYŞE...”

Kapının önünde durakladım şöyle bir. Sonra anahtarı soktum kilide. Kolayca döndü. Kapı gıcırdamaksızın açıldı. Geniş bir nefes aldım. Atladım eşiği.

Yuvarlak ve büyük bir antredeydim. Çepeçevre sütunlar. Aydınlık. Sütunların başlarında, gizlenmiş elektrik lambalarının ışıkları aşağı doğru pırıl pırıl akıyor. Büyük Japon vazolarının içinde palmyeler. Köşelerde geniş, kırmızı maroken koltuklar. Yeni evimin üzerimdeki ilk tesiri hiç de kötü değil.

Antreyi geçtim. Bir kapı açıp yukarı kata çıkan merdivene ilk adımımı atmıştım ki, yan tarafta bir tıkırtı oldu. Durdum. Birdenbire tıkırtının geldiği tarafa döndüm. Karşımda bir adam var. Kırk beş yaşlarında, orta boylu, sevimli bir adam. Siyah bir elbise giyinmiş.

“Bu Ali olacak” diye düşündüm.

Şapkamı çıkardım :

— Mektup filan bir şey var mı? diye sordum.

Yüzüne dikkatle bakıyorum.

Acaba bir şey farkedecek mi? Efendisinde bir değişiklik olduğunu sezebilecek mi? Hayır! İşte gayet tabii, yanıma yaklaşıyor, şapkamı alıyor elimden, paltomu çıkarmama yardım ediyor.

— Gelen mektupları çalışma odanıza bıraktım, efendim.

— Peki...

Merdivenleri çıkıyorum. Arkamdan sesleniyor :

— Viski emreder misiniz, efendim?

Zaten viski içmem. Hele Büyük Otel’de demin birbiri peşine çektiğim rakıdan sonra su bile içecek halim yok şimdi. Fakat anlaşılan Göksel her gece yatmadan önce viski içiyormuş.

— Evet, dedim. Getir yukarıya...

Renkleri göz alıcı, tüylü bir yol halısıyla örtülmüş olan merdivenleri ağır ağır çıkıyorum. İşte, Göksel'in çizdiği planda çalışma odası diye gösterilen yerin kapısı. Açtım. Girdim içeriye... Odada tatlı bir aydınlık var. Ömrümde bu kadar rahat döşenmiş bir oda görmedim. Göksel'in birçok kusurları vardır belki, fakat zevki selimle konforu birleştirmekteki hüneri inkâr edilemez. Yazı masası mükemmel, bir kütüphane var, görülecek şey...

Kapıya vuruldu. Elinde tepsiyle Ali içeri girdi. Tepsiyi köşedeki koltuğun önünde duran alçak, yuvarlak masanın üstüne bıraktı. Sonra nasıl sessiz adımlarla içeri girmişse, öylece çekip gitti.

Yazı masasının başına geçtim, oturdum. Şimdilik iş yolunda gidiyor. İçimde, yeni vazifemin doğurduğu vahşi bir memnuniyet duygusu var. Kahkahalarla gülmek istiyorum. Hani, Ali'nin gelmeyeceğini bilsem, kahkahayı basacağım da...

Göksel'in verdiği not defterini çıkardım. İşlere dair yazdığı talimatı okuyorum. Bir yandan okuyorum, öbür yandan, elime küçük gümüş bir ayna geçti, evirip çeviriyorum.

Çok, ama çok hafif bir tıkırtı oldu. Tıkırtı o kadar hafifti ki, ancak benim çok hassas olan kulaklarım işitebilirdi onu. Hiç kımıldamadan elimdeki aynanın içine baktım.

Yan taraftaki kapıyı örten büyük İsparta halısı kımıldanıyor. Asabım gerildi. Aynanın içinden bakıyorum. Yüreğim yerinden kopacak gibi çarpıyor. Öyle hızlı çarpıyor ki yüreğim, nerdeyse dalından kopan bir yaprak gibi içime düşecek.

İşte halı açıldı, daha doğrusu bir kenarından kaldırıldı ve odaya genç bir kadın girdi. Ama hiç gürültü etmeksizin, gürültü etmemeye çalışarak girdi odaya. Sapsarıydı. Şapkasının inik kenarları yüzünün yarısını örtüyor. Fakat bu yarım yüzüyle, aynanın içinde gördüğüm halde bile, inanılmayacak kadar güzelmiş gibi geliyor bana. Bir saniye durdu. Sonra elinde minimini bir tabanca peyda oldu. Enseme doğru nişan aldı.

Kendimi yere fırlattım. Tam ateş ettiği anda yere düşmüş olmalıydım ki, tabancanın sesini duymadım. Yalnız odanın havası sarsılır gibi oldu. Kurşun biraz önce benim başımın bulunduğu istikamette yazı masasının tahtasına saplandı.

Kadın nişancı olmasına nişancıydı ama, ben de bayanın maharetini bir daha göstermesi için fırsat vermedim. Bir anda yerimden fırladım. Yıldırım gibi üstüne atılıp yakaladım elini. Karşı

koymadı. O da bir anda tabancayı yere attı. Gözleri korku ve heyecandan apaçık, karşımda duruyor. Bir elimle onu tutarken, öbür elimle yerden tabancayı kaldırdım. Bu, 100 metreden bile insanı mükemmelen öldüren bir hava tabancasıydı. Demin ateş ettiği vakit ses çıkmaması bundandı. Tabancayı cebime koydum. Elini bıraktım. İki üç adım geri çekildim. Çok nazik bir edayla :

— Buyurmaz mısınız? Oturmaz mısınız? dedim.

Bu teklifime garip bir tarzda karşılık verdi. Hafif bir hıçkırıkla sarsıldı, sonra elleriyle yüzünü kapayarak sapı kırılmış bir çiçek gibi yere yıkıldı.

“İşte bu olmadı, bu hesapta yoktu” diye düşündüm ama, ne de olsa onu bu halde bırakamazdım ya! Eğildim. Kucağıma alıp divanın üstüne bıraktım onu.

Bütün bu işler öyle çabuk, öyle apansız bir şekilde olmuştu ki, herhangi bir şeyi hatırlamaya, düşünmeye bile vakit bulamamıştım. Fakat artık beynim bir motor gibi işliyordu. Hemen gidip odanın kapısını kilitledim. Ne olur ne olmaz, Ali, yahut hizmetçilerden biri gelebilirdi.

Divanın üstüne yatırdığım sinirli ziyaretçimin yanına döndüm yine. Yüzüne baktım. Bu Ayşe’ydi!

Başından çok şey geçmiş bir insanım ama, böylesi ve bu kadarı, yalnız benim değil, hiç kimsenin başından geçmemiştir gibi geliyor bana.

İlk iş onu ayıltmaktı.

Viski şişesinden upuzun bardağa dört beş yudum boşalttım. Ayşe’nin kenetlenmiş dişlerini açarak akıttım ağzına. Keskin içki hemen tesirini gösterdi. Yüzü hafifçe kızararak, derin bir nefes aldı. Açtı gözlerini.

Kollarımla onu yarı belinden yukarı kaldırmakta olduğumu sezince çırpındı, kurtuldu kucağımdan, divanın üstüne sırt üstü düştü.

Bu hareket, pek de hoşuma gitti, diyemem. Fakat bu gibi hareketlerin manasını inceleyecek bir vaziyette değildim.

Gülümsemeye çalışarak :

— Nasılsınız? İyileştiniz mi? dedim.

Bana öyle bir nefretle, öyle bir tiksinererek baktı ki, divandan kalktım.

— Haydi, dedi. Polis çağırırsanıza! Ne duruyorsunuz?

Kısık, tokatlar gibi bir sesle konuşuyordu.

Dimdik inadıma gözlerinin içine bakıyordum :

— Polisin bu işle ne alakası var? Polis değil, yarın bir marangoz çağıracağım, yazı masasını tamir etsin diye...

O cevap vermeye vakit bulamadan dışarıda ayak sesleri oldu. Hafifçe kapıya vurdular.

— Kim o? diye bağırdım.

Ayşe elimi yakaladı, evet, elimi tutmadı, yakaladı.

Kapının dışından Ali'nin özür dileyen sesi geliyor :

— Benim, efendim. Odanızda bir gürültü oldu, yere bir şey düştü sandım da, belki bir emriniz vardır diye geldim.

İlkönce tereddüt ettim. Sonra hâlâ elimi sıkı sıkıya tutan Ayşe'yle kapıya gittim. Kapıyı o suretle açtım ki, Ali, içerde olup bitenleri göremezdi. Ayşe iyice sokulmuş, sığınmıştı bana.

— Bir şey yok, Ali, dedim. Benim hava tabancasını kurcalıyordum, birdenbire ateş aldı, yazı masasına saplandı kurşun. Yarın bir marangoz çağırır, tamir ettirirsin. Ha, bak bir şey soracaktım. Ben evde yokken hiç gelen oldu mu?

— Hayır, efendim.

— Peki. Haydi sen de git yat. Ha, belki ben birazdan sokağa çıkarım yine. Ayak seslerini duyup hırsız filan zannetme... Allah rahatlık versin!

— Size de, efendim.

Ali çekildi.

Büyük bir yükten kurtulmuş gibi, Ayşe derin bir nefes aldı. Yüzüme bakıyor. Sinirli :

— Artık siz de gidip yatsanız, dedim. Size de Allah rahatlık versin.

Birdenbire cevap vermedi. Bir an sessizlik. Sonra telaşla elini elimin içine bırakarak :

— Allah rahatlık versin, dedi.

Avucumda onun ince uzun parmaklarının dokunuşlarını duyuyordum. Bu parmaklar demin az daha beni öteki dünyaya yolcu edeceklerdi. İçimde anlatılmaz sıcak bir haz var :

— Karım ol, Ayşe, diye mırıldanıyorum.

Yalvaran yüzüme hayretle bakıyor :

— Neniz olayım?-

— Karım, Ayşe!

— Ne? Siz?..

— Evet, ben... Benim odama geldiğiniz ilk ve son geceyi hatırlıyorum. Evet... İnkâr etme! Hani kardeşin Nuri'yi görmeye geldiğin gece...

— Ne? Nasıl?... Siz demek... Siz...

Elimi tekrar yakaladı. Israrla, heyecanla yüzüme bakıyor.

— Ne korkunç benzeyiş bu!.. Ya siz o değilseniz? Ya siz bana kendinizi öteki diye tanıtmak istiyorsanız? Hayır, siz o değilsiniz. Sen Göksel'sin!..

Elimi korkuyla bıraktı. Koşarak odadan dışarı çıktı.

Her şeyi anlıyorum artık. Göksel soyadının bana neden yabancı gelmediği ortaya çıkmıştı, şimdi. Ayşe onun karısı...

Köşedeki koltuğa oturdum. İlk işim soda filan koymadan bir yudumda yarım bardak viski çekmek oldu. Öyle bir içmek ihtiyacı var ki içimde... “Eğer bu böyle giderse üç hafta içinde ayyaş olup çıkacağım,” diye düşünüyorum.

Yavaş yavaş kendime geldim. Daha ölmedik, yaşıyoruz işte. Şimdilik hiçbir şeyden de şikâyete hakkım yok. Bilakis Ayşe ile aynı dam altındayım.

Yarım bardak daha yuvarladım. Ama bu sefer sodayla.

Göksel : “Benim yerimde olmak isteyen çok insan bulunmaz!” demişti. Haklıymış. Bu gece başımdan geçenler şöyle bir başlangıç. Ama bu başlangıca bakarak geleceği kestirmek çok güç olmasa gerek.

Uykum geliyor. Gözlerim kapandı, kapanacaklar. Kalktım. Yatak odama gittim.

Büyük, ama çok büyük bir oda. Odanın büyüklüğü içinde bile kocamanlığını kaybetmeyen şahane bir karyola.

Odayı dolaştım. Daha doğrusu kıyısını bucağını araştırdım. Ne olur ne olmaz, burada da harikulade güzel, fakat harikulade tehlikeli bir bayanla, yahut onun çeşidinden biriyle karşılaşmak istemiyordum.

Kapıyı güzelce kilitledikten sonra, Göksel'in ipekli pijamalarını geçirdim sırtıma.

Tam yatacaktım ki, pencereden dışarıya bakmak geldi aklıma. Bu akla gelişte bir çeşit ilham vardı. Pencereye gittim. Japon hasırından dış perdeyi araladım. Baktım.

Aşağıda, ağaçlıklı boş arsadan bir erkek gölgesi hızlı hızlı

yürüyerek sokağa çıktı.

Perdeyi kapattım. Lambayı söndürdüm. Geldim uzandım yatağa.

Sırt üstü yatıyorum. Ağzımda bir sigara. Sigara bitti. Söndürdüm.

Uyusam artık!..

Sağıma döndüm. Tam gözlerim kapanıyordu ki, ikinci açık pencerenin arkasında biri var.

Hiçbir hareket yapmama vakit bırakmadan perdenin arkasındaki adam odanın içine sızdı. Bir saniye geçti geçmedi, parmaklarını boğazımda duydum. Bir yandan boğazımı sıkıyor, bir yandan boğuk bir sesle :

— Bağırayım filan deme, diyor, yoksa!..

Zaten bende bağırarak hal mi var!

Üstüme iyice eğildi. Oda, perdesi açık kalan pencereden giren ay ışığıyla alaca mavimtrak bir aydınlık içinde. Üstüme eğilenin yüzünü iyice gördüm. Şaşırđım. Bu benim eski dostumdu :

— Nuri! Sen misin, Nuri!? diye hırıldadım.

— Evet, ben Nuri! Demek tanıdın beni ha! Serseri, köpek seni!

— Dur, Nuri!

Boğazımı sıkarak parmakların arasından feryadı basmışım. Nasıl feryat etmeyeyim ki, bizim eski dost büyük bir itina ile cebinden çıkardığı revolveri alnımın orta yerine boşaltmak üzereydi.

— Nuri! Dur! Ne yapıyorsun? Ben senin eski dostun Halit Cemil'im.

Nuri'nin parmakları gevşedi biraz.

— Üstüme o kadar abanma, boğacaksın beni yahu!..

Nuri'nin elleri boğazıma sarılmaktan vazgeçtiler. Rahat bir nefes aldım.

— Hani hatırlıyorsun ya, dedim, sonradan sana söylemişim, kardeşin Ayşe'yi senin odana kadar getirmişim.

Yüzüme bakıyor boyuna. Bıkmadan, usanmadan bakıyor. Huyunu bilirim. İntikal çabukluğu yok gibidir. Fakat ne de olsa... İşte anladı.

— Ne? Sen Cemil'sin demek?

— Evet, Cemil, Halit Cemil..

— Peki, öyleyse, eğer sen Cemil'sen, kalk bize gidelim. Orada

iş daha iyi anlaşılır.

“Nasıl olur? Burada konuşalım,” demeye filan vakit bırakmadı. Tabancasının tek kör közü hâlâ bana bakıyor. Bir dakikada giyindim.

— Haydi şimdi pencereden in bakalım, dedi. Ben de arkandan geliyorum.

Hiç kimseye görünmeden pencereden indik.

Yolda Nuri ağzını açmadı. Yalnız ara sıra revolverin namlusuyla boş böğrümüne dokunu dokunuveriyor.

Bizim apartmana geldik. Karanlık merdivenleri hiç yadırgamaksızın çıkışım, odamı açıp içeriye rahatça girişim Nuri'nin bütün şüphelerini giderdi.

Karşılıklı oturduk. Cebinden bir rakı şişesi çıkardı. Dikti.

— Anlat bakalım, dedim.

Cevap vermedi. Birdenbire ayağa kalktı, eliyle omuzuma vurdu :

— Sen sahiden Halit Cemil'sin! dedi.

• — Evet, dedim.

— Haydi öyleyse Allahaismarladık! dedi ve odadan sallana sallana çıkarken, o güzelim kahverengi paltomu da alıp omuzlarına atmayı unutmadı.

İlk aklıma gelen şey peşinden koşup paltoyu almak oldu, ama sonra vazgeçtim. Nuri'nin aldığı şeyi geri vermeyen soydan olduğunu biliyordum. Halbuki palto da bana öyle yaraşıyordu ki... Palto... Birdenbire telaşa düştüm. Göksel'in verdiği anahtarlarla not defteri de paltonun cebinde kaldı. Nuri onları da götürdü. Şimdi bizim kâşaneye, Göksel'in evine nasıl dönmeli? Ne yapmalı? Nuri'yi nerede bulmalı? Odasında değildir herhalde. Halbuki ben de kımıldanacak hal yok. Ölesiye yorgunum. Yanı başımda yatağım duruyor. Bembeyaz yumuşak kollarını açmış “Gel! Gel!” diyor bana.

Elimi ceket cebime götürdüm. Göksel'in verdiği para ve çekin zarfı duruyor orada. Zarfı çıkardım, yastığımı altına koydum. Uzandım yatağa, gözlerim kapanıverdiler...

VI

BUNU BEKLEMİYORDUM

Korkulu bir rüyadan uyanır gibi gözlerimi açtım. Bütün bir gece başımdan geçenlerin hakikatine beni inandıran yastığımın altındaki zarf oldu.

Sabahları insanların çoğu soğukkanlı ve hesabidirler, ben de büyük bir soğukkanlılıkla, dün gece Göksel'e rastladıktan sonra başımdan geçenlerin muhasebesini yapmaya ve bundan neticeler çıkarmaya çalıştım. İlkönce, bir gecede iki suikast geçirdiğime göre, bu bir haftada 14 suikast eder. Aynı hespla üç haftada suikastların sayısı 42'ye çıkar demektir. Sonra, Göksel'den 50000 lira aldığıma göre, her suikast aşağı yukarı 1190 liraya mal oluyor. Halbuki peşin olarak elimde yalnız beş bin lira var.

Hesabımın neticesi pek parlak değildi. Sonra, not defteriyle anahtarları da kaybetmiştim. Göksel'in evine dönmek isteği sönmüverdi içimde. Mukaveleyi bozmak lazım. Rahat bir nefes aldım. Fırladım yataktan. Göksel'in elbisesini dolaba asarak kendiminkilerden birini giydim.

Rahatım. İnsan rahat olduğu zaman açlığını hemen duyuyor. Karnım dehşetli aç. Geçen gecedeki maceranın ilk tesiri midemde görülüyor.

Para zarfını cebime yerleştirdince, soluğu doğru en yakın lokantada aldım. Burası lokanta değil, düpedüz aşçı dükkânıydı ama, ne de olsa bir kâğıt çıkardım. Bizim beş bin liranın bir parçasını aldım elime. Fakat beş liralıktan tutun da, elli liralığa kadar olabilirdi bu kâğıt. Onun için milyoner edasını bırakıp cebimden çıkardığım paraya şöyle bir göz atmak gerekti. Göz attım ve gözlerim fal taşı gibi açıldılar. Nasıl açılmasınlar ki, elimdeki kâğıt bir kere Türk parası değildi. Kısa bir tetkik bunun İngiliz parası olduğunu ortaya çıkardı. Tetkikatımı bir parça daha derinleştirdince büsbütün afalladım. Parmaklarımın arasındaki kâğıt tam bir

milyon sterlindi. Evet, bir milyon sterlin! Hemen ilk işim, zarfı çıkarmak oldu. Baktım içinde başka hiçbir şey yok.

Meseleyi anlar gibi oluyorum. Göksel, Büyük Otel'de zarfı bana uzatırken içeri garson girdiydi. İşte o zaman olan olmuştu. Milyoner cenapları garson dışarı çıktıktan sonra bana yanlışlıkla başka bir zarf vermiş, içinde bir milyon sterlin olan bir zarf...

Şimdi ne yapmak lazım? Gidip parayı vermeli. Fakat yerimden kımıldanamadım. Aşçı karşımda durmuş elimdeki paraya bakıyor. Birdenbire izahat vermek lüzumunu hissettim. Zaten ona izahattan başka bir şey verecek halde değildim. Elimde bir milyon sterlinden başka beş para yok.

— Bu, dedim, bir milyon İngiliz lirasıdır. Buyrun, bozun. Borcum ne kadarsa alırsınız, üstünü getirirsiniz! Bundan başka bozukluğum yok çünkü.

Aşçı hayretle yüzüme bakıyor. Beni bir dolandırıcı sanıyor belki. Belki de kendisiyle alay ettiğimi zannediyor.

— Alay etmiyorum, dedim. Yanımda bir milyon İngiliz lirasından başka beş param yok.

Yanımdaki tahta masada, dazlak kafalı, şişman bir adam oturuyordu. Aşçıyla aramızda geçen, daha doğrusu yalnız benim söyleyip aşçının ahmak ahmak dinlediği konuşmaya kulak kabarttığı farkındayım. Son ihtarına karşı aşçının :

— Şaka etme, bayım, demesi üzerine dazlak kafalı şişman yerinden kalktı, yanımıza geldi :

— Borsa komisyoncusuyuz, anlarınız böyle işlerden. Şu varaka-i nakdiyeye bir bakalım, dedi.

Bir milyonu komisyoncuya uzattım. Aldı. Evirdi çevirdi elinde. İlkönce sapsarı, sonra kıpkırmızı, sonra bembeyaz oldu. Ve en nihayet Allahın adını anan bir mümin saygısıyla :

— Evet, dedi. Bu bir milyon sterlindir. Şimdiye kadar yüzünü görmemiştim ama, bunun bir milyon sterlin olduğuna kalıbımı basarım. Buyrun, efendim.

Parayı geri verdi. Aşçıya döndü :

— Bayın borcu ne kadar? dedi.

— Elli iki buçuk kuruş...

— Al!

Elli iki buçuk kuruşu aşçının eline sayan dazlak kafalı bu sefer yine bana döndü :

— Borcunuz olsun, bayım, dedi. Bendeniz Dördüncü Vakıf Hanı asma katta “.....” yazıhanesinde çalışırım. Bir emriniz olursa...

— Vallahi, dedim, sizden bir ricam olup olmayacağını bilemem. Fakat ilk fırsatta borcum olan elli iki buçuk kuruşu iade edeceğime emin olunuz.

Ağzı kulaklarına vardı. Güldü :

— Aman efendim, elli iki buçuk kuruşun da lafı mı olurmuş.

Cevap vermedim. Ne cevap verebilirdim ki. Elimi uzattım sadece. Ellerime sarıldı. Bir daha teşekkür ettim. Ve bir milyonu yeleğimin cebine yerleştirip ceketimin düğmelerini ilikleterek aşçı dükkânından çıktım.

Şimdi gidip Göksel’i bulmalı. Yaptığı yanlışlığı anlatmalı. Yoksa bu yüzden polisin yakamıza yapışması ihtimali bile var.

Lüzumundan çok heyecanlıydım. Hiç kusurum, kabahatim yoktu ama, korkmuyordum desem yalan söylemiş olurum. İnsanları, hele zenginleri çok iyi bilirim. Bir dilenciye beş kuruş verecekleri yerde dalgınlıkla elli kuruş verseler, kendi dalgınlıklarına kızacak yerde dilenciye basarlar küfürü.

Göksel’in evinin kapısına geldiğim zaman, sınırlarım oldukça yatışmıştı. Yüksek apartmanları, geniş ağaçlıklı caddesi ve kapılarının önüne rengârenk kocaman kaplumbağalar gibi dizilmiş hususi otomobilleriyle Ayaspaşa, öğle uykusunda...

Zile bastım. Kapıyı açan Ali oldu. Şapkam yüzümün yarısını örtecek kadar öne eğikti. Ali’ye sordum :

— Bay Göksel evde mi?

Beni tanımadı herhalde. Soğuk ve kestirme bir ağızla cevap verdi :

— Hayır. Gitti...

— Gitti mi? Nereye?

— İşleri için Anadolu’ya.

— Anadolu’nun neresine? Ankara’ya mı? Kayseri’ye mi? İzmir’e mi?

— Bilmiyorum.

— Acaba ne zaman gelir?

— Belki bir ay sonra.

— Bir ay sonra mı? İşte bu olmadı. Acaba kendisine mektup filan gönderemez miyim? Çok mühim bir iş için. Hayati bir mesele.

Anlıyor musunuz?

— Anlayıp anlamamamda bir fayda yok. Çünkü nereye gittiğini bilmiyorum.

— Öyleyse hanımefendiyi, şey, Bayan Göksel'i görsem bari...

— Kabil değil.

— Neden?

— Çünkü o da gitti.

Ayşe'nin nereye gittiğini, ne zaman döneceğini sormakta fayda yoktu. Ona da alacağım cevap : "Bilmiyorum, belki bir ay sonra, anlayıp anlamamamda fayda yok!" olacaktı.

Ali'ye teşekkür ettim.

Ters yüzüne uzaklaştım evden.

Bir deli herif tanırım. Boyuna yüksek sesle, "Ahval fena, ya Rabbena!" diye bir şey tutturmuş, dolaşır durur. Birdenbire o geldi aklıma ve farkına varmaksızın ben de mırıldanmaya başladım : "Ahval fena, ya..."

Ahval sahiden de kötüydü. Yeni baştan Göksel olmanın imkânı yok. Çünkü Nuri kahverengi paltoya beraber not defterini ve anahtarları da aldı, götürdü. Haydi Göksel'likten vazgeçtik, Halit Cemil olarak da yaşamak müşkül. Cebimde bir milyon sterlinden başka metelik yok.

Kafam çatlayacak gibi zonklıyor. Göksel bana bir oyun oynadı desem, bu oyunun içyüzünü bilmiyorum.

Taksim'den Harbiye'ye doğru giden geniş caddenin ortasındaki ağaçların altında bir sıraya oturdum. Durup dinlenmeksizin, at koşturur gibi düşündüm de düşündüm, düşünüyorum da düşünüyorum.

Bir saatlik bir tefekkürden sonra, ulaştığım neticeler şunlar oldu :

Göksel'in bir planı vardı, bana bir oyun oynadı. Ama planın ve oyunun mahiyeti nedir? Meçhul! Öyleyse bunu bir yana bırakalım.

Göksel, benim üstüme birisiyle, yahut birileriyle bahse girişti. Ama bahsin mahiyeti nedir? Meçhul! Öyleyse bunu da bir yana bırakalım.

Bu iki ihtimali bir yana bıraktıktan`sonra, hemen yapılması icap eden işler kalıyor. Alayım bir milyon sterlini İş Bankası'na gideyim. Göksel'in hesabına yatırayım oraya. Herhalde alırlar. Göksel'i tanırlar, nasıl olsa, fakat... Evet, işin bir de fakatı var.

Bana, “Bu para senin eline nasıl geçti, nereden geçti?” diye sormazlar mı? Sorarlar. Ne cevap veririm? Doğruyu söylesem inanmazlar, tımarhaneyi boylarız. Yalan söylemeye kalksam, polise teslim ederler.

Bütün bunlar yalnız İş Bankası için değil, hangi bankaya gitsem aynı şey. Peki, bankaya gitmeyeyim. Tramvay biletçisi bozmaz ya bir milyonu?

Yapacak bir iş kalıyor. Göksel’e rastlayınca kadar bu baş belasını taşımak, muhafaza etmek. Hoş, doğrusunu isterseniz, muhafaza etmekte büyük bir güçlük de yok. Hangi hırsız, hangi yankesici bilerek, bu hiçbir işe yaramayan bir milyonu aşırıya kalkışır? Bilmeyerek dersiniz, zaten bilmeyerek beni bir yankesicinin çarpmasına imkân yoktur. Kılığım kıyafetim bu iş için iştah verici değil...

Oturduğum sıradan kalktım.

Harbiye’ye doğru yürüyorum. Hiçbir şey düşünmek istemiyorum artık. Fakat elde mi?

Gözümün önüne Ayşe’nin yüzü geliyor. Göksel’in, cebimdeki milyonun, içine şöyle bir girip çıktığım acayip maceranın, her şeyin, her şeyin, hatırası silindi. Yalnız Ayşe var. Bir gece nasıl olup da odama girdiğini, nasıl olup da yatağıma uzandığını ve nasıl olup da benim olduğunu hâlâ anlayamadığım kadın. Az daha onun minimini tabanca kurşunuyla ölecektim dün gece.

Ayşe...

.....

“Halit Cemil’in hatıra defterindeki yazılar burada birdenbire kesiliyor. Çocukçağız, ‘Ayşe’ demiş, üç nokta koymuş ve bitirmiş hatıra defterini.”

BİRİNCİ KISMIN SONU

AYŞEDEN GELEN MEKTUP

Halit Cemil odasına girdiği vakit, dışarda akşam oluyordu. Odanın içi alacakaranlık. Eşyalar mavi renkli bir camın arkasındaymışlar gibi görünüyorlar.

Halit Cemil içeri girerken ardına kadar açık bıraktığı oda kapısını kapamaya gitti. Kapıyı kapadı ve orada yerde bir mektup zarfı ilişti gözüne. Bunu birisi kapının altından odaya atmış olacak.

Eğildi. Mektubu aldı. Zarfın üstünde iki kelime var. "Halit Cemil'e"...

Halit Cemil kendi isminin bu kadar ince, güzel ve acayip bir yazıyla yazılışını ilk defa görüyor.

Lambayı yakmak istemedi. Pencerenin önüne gitti. Zarfı açtı. İstanbul akşamlarının boyalı alacakaranlığında mektubu okumaya başladı :

"Cemil,

"Sana yazdıklarımı belki büyük bir güçle anlayacaksın, fakat ne kadar güç olursa olsun, anladıktan sonra inanmanı isterim..."

"Halit,

"Sana bu satırları, neden ve nasıl yazdığımı da bilemiyorum. Kulağıma fısıldıyorlar bu sözleri. Arkamda boylu boyunca durmuş simsiyah bir gölge var. 'Nasıl olsa hep öleceksiniz,' diyor bana. Ve onun eli boğazıma sarılmadan önce söyleyeceklerimi söylemeliyim. Çünkü biliyorum ki, Cemil, belki bir saat sonra konuşamaz, duyamaz, ağlayamaz olacağım.

"İnsanlar benim güzel olduğumu o kadar çok tekrarladılar ki, ben de buna inanmaya başladım. Fakat hiçbir insan bir defa olsun bana : 'Ne kadar mesutsun!' demedi. Güzellikle saadet bir arada bulunamaz, diye bir beylik söz vardır. Bu ukalalık benim şahsımda bir hakikat olmuş.

"İşte bunun içindir ki, senin yatağında, senin yanı başına

uzandığım, senin olduğum zaman bile senin değildim.

“Sana çok fenalık ettim, Cemil! Şimdi de bu satırları okurken ıstırap duyuyorsun. Fakat ne yapayım? Elimde değil.

“Büyük bir telaş ve heyecan içindeyim sanma! Hiçbir vakit bu kadar durgun, böyle soğukkanlı olmadım. Çünkü ne yapacağımı, ne yapmak lazım geldiğini çok iyi biliyorum. Fakat eskiden, şimdi çok geride kalan günlerde dehşetli ıstırap çektim. Hiçbir insanın benim kadar acı duyduğunu sanmıyorum.

“Cemil, ben çocukken en sevgili oyunum, bir tasta sabunu köpürtüp havalara ısıltılı, renk renk sabun köpüğü yuvarlakları uçurtmaktı. Fakat her seferinde bu yuvarlakların en biçimsizleri tavana kadar yükselirlerken, en büyüğü, en pırıltılısı, en güzeli yarı yolda hepsinden önce sönüverirdi. Ve ben ağlardım... Şimdi de öyle. Şimdi de en ısıltılı, en renkli, en güzel yuvarlağım hepsinden önce yarı yolda sönüverdiği için ağlamak ihtiyacı var içimde.

“‘Karım ol, Ayşe!’ diye fısıldadındı. Ben bu fısıltıyı yüreğimde götürüyorum. Öyşe şaşırardım ki yolumu. Sen kimsin, bilmiyorum. Seni sevebilirdim. Fakat... Bu fakatın sonunu anlıyorsun, değil mi? Şimdi hiç olmazsa bir tek insanın kendisini bir an olsun bahtiyar ettiğimi hatırlamasını istiyorum. Anlıyor musun, Cemil?

“Bu mektubumu kimseye gösterme, hele Nuri’nin haberi olmasın! Söz veriyorsun, değil mi?

“Allahaismarladık Halit Cemil. Beni, bir ölü, bir eski sevgili gibi düşün istersen. Allahaismarladık.

Ayşe”

Halit Cemil son satırları okuduğu vakit, dışarda akşamın alacalığı iyiden iyiye kararmıştı. Oda boş, oda koyu bir gölge yığındır...

Halit Cemil bu boş, koyu bir gölge yığını olan odanın içinde bir hayalet gibi tek başına...

II

ÖLMEK LAZIM

Ayşe ölmeye karar vermişti. Ölmeye karar vermek, öldürmeye karar vermekten güçtür. Ayşe bunu nefsinde deniyor şimdi.

Halit Cemil'e yazdığı ve götürüp kapısının altından odasının içine sürdüğü mektuptan sonra, artık bu dünyada ölmekten başka yapılacak hiçbir işi kalmamıştı.

Yanında on para yok. Ölümüne gitmeden önce kendini geri döndürebilecek bütün gemileri yakmıştı. Evden çıkarken eski bir elbise giymişti. Yalnız, başında yeşil şapkası var. Bir gece yarısı, yarı karanlık bir sokakta, yarı karanlık bir apartman penceresinden Halit Cemil'in gördüğü yeşil şapka. Ayşe ölüme bu eski elbise ve bu yeşil şapka ile gitmek istiyor.

Ölmeye karar vermek, öldürmeye karar vermekten güçtür ama, bu işlerde asıl güç olan bir şey daha vardır : Nerde ve nasıl ölmek?

Ayşe ölmeye karar vermişti, ama nerede ve nasıl ölmesi lazım geldiğine bir türlü karar veremiyordu işte. Sabahtan beri yalnız bu kararı verebilmek için dolaştı durdu. Ölüm hazırlığı eksik. Evden çıkarken tabancasını almamış. Bir damla zehir bile bulmak kabil değil. Kibrit çöplerini ezip içse... Fakat ne bir kutu kibrit, ne de bir bardak su içecek parası var. Bir tramvayın, bir otomobilin altına atılmak! Bu da olmaz. Çünkü bir kere, bu demir ve lastik tekerleklerin altında ölüm muhakkak değil. Sadece bir yeri kırılıp sakat kalabilir. Sonra, onu ezecek olan şoförün yahut vatmanın mahkemedem mahkemeye sürüneceği geliyor gözünün önüne.

Halbuki Ayşe, ölümün eşliğini atlarken hiç kimseye fenalık etmek istememektedir.

Ağır ağır, bir yıkılan dünyanın içinden başka renkler, başka ışıklar, başka sesler ve başka eşyalarla, yeni bir âlem doğuyormuş gibi akşam oldu.

Ayşe yorgun, Ayşe bir yerde bir dakika oturup dinlenmek değil, hiçbir şey düşünmemek ihtiyacındadır.

Kendine geldi. Akıntıburnu'nun demir parmaklıklı rıhtımından denize baktığım farketti. Boğaz'ın suları kıvrılarak, büyük bir balığın sırtı gibi pul pul, rengârenk ışıdayarak akıyor.

Ayşe'nin önü denizdir. Bir akşam denizi. Ayşe'nin arkasında bir yol var. Üstünden otomobiller gelip geçiyor. Daha uzaklarda bir gazino. Gazinoda bir incesaz : "İndim yârin bahçesine, gülden geçilmez" türküsünü bayıltıcı bir gül kokusu gibi havalara dağıtıyor.

Boğaz'ın Anadolu yakasında ilk ışıklar yakıldı. Gece sulardan serinlik gözle görülen bir duman gibi yükselmektedir.

Ölmek lazım. "İndim yârin bahçesine, gülden geçilmez" türküsünün son seslerini son defa dinleyerek yer yer kaynayan, bir katran karanlığı ve ağırlığı ile akan sulara bırakmak lazım kendini.

Ayşe gözlerini kapadı. Çünkü gözleri açık, dünyanın ışıklarını görerek ölmeye gidemeyeceğini anlıyordu.

Ayşe gözlerini kapadı. Başı dönüyor. Belki yorgunluktan, belki sabahtan beri hiçbir şey yememiş olduğu için, açlıktan...

Ayşe gözlerini kapadı. Bayılacak gibidir. İçi eziliyor... Ölmek, öldürmekten güç... Ayşe, kapadı gözlerini ve denize atılırken kendini kaybetti...

... ..

III

BURASI NERESİ

Ayşe gözlerini bir otomobilin içinde açtı. Deli gibi, yıldırım gibi, şimşek gibi giden bir otomobilin içinde. Gözlerini açar açmaz, bu baş döndürücü süratten başka bir şey hissetmedi ve mustatil bir camın arkasından yuvarlanarak kayan karanlıklardan başka bir şey göremedi.

Öyle sersem, öyle çocuk gibiydi ki Ayşe, dakikalarca hareket yapmadı ve gözlerini otomobil penceresinden başka bir yere çevirmeksizin durdu. Sonra yavaş yavaş yaşadığını anladı. Ve yaşayan bir insanın böyle bir vaziyette yapacağı ilk hareketi yaptı. Otomobilin içini gözden geçirdi : Direksiyonda yalnız sırtını görebildiği bir adam vardı, yanında bir erkek. Otomobilin lambası yanmadığı için yanındaki erkeğin yüzünü iyice seçemedi.

Yine böyle bir vaziyette, yaşayan bir insanın soracağı ilk suali sordu :

— Nereye gidiyoruz? Siz kimsiniz?

Ayşe'nin yanındaki erkek, hemen otomobilin içindeki ampulü çevirdi. Sarımtırak bir ışık altında, Ayşe'yle yüz yüze geldiler.

Bu otuz beş yaşlarında bir adamdı. Temiz giyinmiş. Şakaklarına hafiften kır düşmüş. İnanırcı rahat bir sesle konuşuyor :

— Sizi ölümden kurtardığıma iyi ettim mi, etmedim mi, bilmiyorum. Fakat denize atılmak isteyen ben olsaydım da, siz benim bu hareketimi görmüş olsaydınız, ne yapardınız. Hiçbir şey düşünmeden beni kurtarırdınız, değil mi? İşte ben de öyle yaptım. Gazinoda oturuyordum. Birdenbire siz gözüme iliştiniz. Rıhtım parmaklığına dayanmış, öyle kımıldanmaksızın denize bakıyordunuz. İlkönce aklıma hiçbir şey gelmedi. Şiiri, denizi seven bir bayan dedim. Fakat bir yarım saat sonra sizin hâlâ eski yerinizde, eski halinizde olduğunuzu görünce içime*bir kurt düştü. Kalktım gazinodan, yanınıza geldim.

Siz beni farketmediniz bile. Büyülenmiş gibisiniz, boyuna denize bakıyorsunuz. Sonra iyiden iyiye gece oldu. Sonra siz... Gerisi malum. Tam denize atılırken yakaladım sizi. Bayılmıştınız. Yapılacak bir iş vardı. Sizi mezarlığınızdan uzaklaştırmak. Ben de onu yaptım işte...

Ayşe yanındaki erkeğin sözünü kesmeden dinledi. Kendisini ölümden kurtardığı için bu adama ne kızıyor, ne de ona karşı bir minnettarlık hissediyordu. Çünkü Ayşe, anlıyordu ki, ortada değişmiş hiçbir şey yoktur. Nefes almasına, ses duymasına, eşyayı görebilmesine, hatta düşünebilmesine rağmen, çoktan ölmüştür. Hem de ölümlerin en müthişiyle, iradeyi, isteği, sevgiyi, nefreti kaybetmek, bomboş kalmak suretiyle ölmüştür.

İşte bunun için Ayşe yanındaki erkeğe :

— Peki ama siz kimsiniz? Nereye götürüyorsunuz beni? Maksudunuz nedir? diye bir daha sormadı.

Otomobil artık aydınlık bir dünyanın içinden geçiyor. Şişli geride bırakıldı. Osmanbey'in önündeler.

Ayşe'nin kurtarıcısı yine o rahat ve inandırıcı sesiyle konuşuyor :

— Size kendimi tanıtayım. Benim adım Vedat. Sadece Vedat. Soyadımı öğrenip ne yapacaksınız. Nasıl olsa beni tanımıyorsunuz. Ha sadece Vedat demişim, ha Vedat bilmem ne diye bir isim daha söylemişim. Hepsi bir değil mi?

Bu, "değil mi"yi öyle garip bir edayla söyledi ki, Ayşe :

— Evet, öyle, demek mecburiyetini hissetti.

Ötekisi Ayşe'den aldığı bu ilk cevap üzerine daha yumuşak ve daha inandırıcı bir sesle sordu :

— Sizin isminizi öğrenebilir miyim?

— Benim adım Ayşe...

— Sadece Ayşe, değil mi?

— Evet...

Otomobil Taksim'den yan tarafa saptı. Yokuş aşağı biraz ilerledikten sonra, solda bir sokağın içine kıvrıldı. Ve bir kapının önünde durdu. İndiler. Vedat şoföre bir şeyler söyledi. Otomobil gitti.

Burası dar ve karanlık bir sokaktı. Evlerin pencereleri, inik perdelerin arkasından yarı kapanmış gözler gibi bakıyorlar.

Vedat önünde durdukları üç katlı evin kapısında bir düğmeye

dokundu. Kapı ağır ağır açıldı.

İçeri girdiler. Burası karanlık bir taşlıktı ve kapıyı açan bir kadındı, ama yüzü farkedilmiyordu.

Vedat, Ayşe'nin kolunu tuttu, merdivenlerden çıkarmaya başladı onu. Şimdi pembe bir abajurdan gül şurubu renginden sızan bir aydınlık içindedirler. Burası bir sofadır. Üç yanında üç kapı. Vedat bağırdı :

— Roz! Matmazel Roz, neredesin?

Kapılardan ikincisi açıldı. Matmazel Roz çıktı dışarı. Adının Fransızlığına rağmen bal gibi Rum şivesiyle Türkçe konuşuyor :

— Hoş geldiniz... Buyrunuz içeri. Burada konuşmak olmaz. Yoksam bütün familyayı uyandırırız.

Ayşe'ye yaklaştı :

— Gel kızım, dedi.

Ayşe, Vedat'la Roz'un arasında odaya girdi. Etrafına bakındı. Ömründe böyle döşenmiş bir oda görmemişti.

Köşede bir piyano, piyanonun üstünde yapma çiçekler. Duvârlara kalın yaldızlı çerçeveler içinde resimler asılmış. Çıplak, girintileri çıkıntuları bariz vücudunun üstüne bembeyaz bir örtü sararak acayip bir vazo biçimine girmiş bir kadın resmi. Palabıyıklı, saçları ortadan ayırık, briyantınli bir erkek fotoğrafının agrandismanı.

Ortada bir masa var. Masanın örtüsü havai mavi. Mobilyalar kılıflı.

Ayşe, Roz ve Vedat köşedeki divana oturdular. Somya altlarında yaylandı. Ayşe göz ucuyla Matmazel Roz'a bakıyor. Japon işi taklidi mavi bir kimono giymiş. Kimononun geniş yenleri içinden çıplak, tombul, beyaz kolları çıkıyor. Elleri büyük, küt parmaklarında uçları sivriltilmiş kıpkırmızı tırnakları var. Matmazel Roz'un elleri vahşi bir kuşun pençesine benziyor.

Ayşe'nin, gözüne ilk çarpan bunlar oldu. Sonra, yanında oturan kadının yüzüne baktı. Yuvarlak, çift çeneli, şişman bir surat. Saçları yumurta sarısı. Boyalı olduğu belli. Dar bir alnın altında fıldır fıldır dönen gözler. Kıpkırmızı, yara gibi bir ağız.

İşte bu ağız konuşmaya başladı :

— Eee? Nasılsınız bakalım? Şapkanı çıkar, kızım.

Ayşe şapkasını çıkartmak istemiyordu. Herhangi bir düşünceyle değil, hiçbir hareket yapmak istemediği için şapkasını

çıkarmak ona dehşetli bir zorluk gibi geliyor. Fakat Matmazel Roz yerinden kalktı işte. Ayşe'nin yeşil şapkasını başından çıkardı. Ortadaki masanın üstüne koydu. Sonra döndü, tekrar Ayşe'nin yanına oturdu. Genç kadının ellerini soğuk, iri pençeleri arasına aldı.

— Çok yorgunsun, kızım, dedi. Bay Vedat böyledir. Bak, “Misafirimize bir bardak şarap ikram et,” diyor mu?

Ayşe mırıldandı :

— Ben içki içmem.

— Canım, bir bardak şarap içki midir? Yorgunluk çıkarır.

Vedat yerinden kalktı. Odadan dışarı çıktı. Tekrar içeriye girdiği vakit, elinde bir tepsi, tepsinin üstünde üç bardak ve bir şişe vardı.

Matmazel Roz bardakları doldurdu. Ve bir tanesini Ayşe'ye uzattı :

— İç, kızım. İyi gelir. İlaç gibidir. Ben ne vakit rahatsızlınsam hep bundan içerim.

Vedat da o rahat ve inandırıcı sesiyle söze karıştı :

— Bir yudum içiniz, Ayşe.

Ayşe bardağı eline aldı. Dudaklarına götürdü. Öylece durdu. Vedat, Ayşe'nin dudaklarına değen bardağı iterek :

— Haydi canım, dedi. Cesaret!.. Ölümünden korkunç, ölümünden acı değil ya bu!..

Ayşe yarıya kadar içti. Bu şimdiye kadar tatmadığı acayip bir şaraptı. Tuhaf bir kokusu ve kekremsi bir tadı vardı.

Çok geçmeden genç kadın, kızgın vücudunu alevden bir dilin yaladığını hisseder gibi oldu. Başu dönüyordu şimdi. Elbisesinin yakasını açtı. Eğer karşısında bir ayna olsaydı, deniz mavisi gözlerinin içinde iki güneş damlasının ışıldamaya başladığını görecekti.

Mihaniki bir hareketle bardakta kalanı da içti. İçinden gülmek arzusu geliyor. Kahkahalarla, deli gibi gülmek. Fakat bu arzu çabuk geçti. Şimdi uyumak istiyordu. Uyanmamacasına uyumak. Gözleri kapanıyor işte. Matmazel Roz'un sesini bir kuyunun dibinden geliyormuş gibi işitiyor :

— Nasıl, kızım? İyileştin mi biraz?

— Evet... Bilmem... Şey...

IV

BİR GAZETE HAVADİSİ

Ayşe'nin mektubunu okuduktan sonra Halit Cemil, evde oturamaz oldu. Sokaklarda, nereye gittiğini ve ne yapmak istediğini bilmeden, düşünmeden dolaşüyor şimdi. Cebinde bir arkadaştan aldığı beş kâğıt var. Üç gün için yeter de artar bile. Üç gün sonra? Bir müteahhitle anlaştı. Şark vilayetlerine gidiyor. Yol yapmak için taş kırmaya değil, taş kırdıran mühendisin yanında hesap tutmaya. O taş kırmayı bu işe tercih eder. Bu işten, bu yevmiye hesaplarını tutmaktan nefret eder ama, içinde nefret ettiği işleri yapmak, daha çok, daha derinden, vücuduyla değil, kafasıyla, yüreğiyle ıstırap çekmek isteği var. Fuzuli'yi öyle iyi anlıyor ki şimdi.

Bir lokantanın arka tarafında ayaküstü üç duble bira içti. Kırk beş kuruş verdi.

Başı hafiften dönüyor. İstiklal Caddesi'ne çıktı. Işık, kalabalık ve gürültü. Beyoğlu'nun gecesini gündüzünden az sever. Geceleri Beyoğlu, ışıklı ilanları, bar kapılarıyla daha sahte, daha yapmacık, büyük Avrupa şehirlerine daha özentilidir.

Halit Cemil, Parmakkapı'dan Cihangir'e saptı. Birbirinden yüksek apartmanlardan sonra bir yokuş geliyor. İndi. Şimdi bir yamacın üstünden çukura doğru karmakarışık serpilmiş, kimi tahta, kimi teneke, kimisi yontulmuş taşlardan yapılmış evlerin arasındaydı. Durdu. Bir sigara yaktı. Çukurun içinden ta tepede pırıl pırıl yanan apartmanlara baktı. Bu teneke ve tahta evlerle dolu çukurun ağzında yükselen apartmanlar, ona başka bir şehrin yapılarıymış gibi uzak, çok uzak geldiler.

Ne yapacağını bilmiyordu. Döndü geriye... Bir iki adım atmış, atmamıştı ki, karanlıkların içinden bir adam peyda oldu. Yaklaştı Halit Cemil'e...

— Merhaba, dedi. Galiba yalnızsınız. Canınız da sıkılmışa benziyor.

Halit Cemil güldü :

— Keramet sahibisiniz, diye cevap verdi. Hakikaten canım sıkılıyor.

Ötekisi büsbütün yaklaşmıştı :

— Keramet sahibi değilim ama, diyordu, insanın sıkıntısını giderecek bir eğlence bulabilirim size.

— Sahi mi?

— İnanmıyorsanız bir tecrübe edelim. Buyrun.

Halit Cemil işi tahmin etmekte gecikmedi. Karşısındaki herif, eski ve kibar adıyla bir “Muhabbet Tellalı” olacaktı.

Herif önde, Halit Cemil arkada dolaştıktan sonra bir tahta perdenin önünde durdular. Herif tahta perdede kapı gibi bir yeri itti. Bir arsaya girdiler. Arsanın ortasında tek katlı bir ev vardı. Hem beton bir ev.

Halit Cemil’i getiren adam evin kapısını çaldı ve seslendi :

— Zehra! Zehra!

Kapı açıldı. Adam :

— Buyrun, dedi. Ve dışarda kaldı. Açılan kapıdan bir el uzandı. Halit’in bileğini yakaladı, adeta onu içeri çekti. Kapısı yarı açık kalmış bir odanın ışığı taşığa vurmuştu.

Halit Cemil bileğini tutana baktı. Bu genç bir kadındı. Daha doğrusu genç bir kız.

Genç kızla, Zehra’yla beraber açık odaya girerlerken dışardan sokak kapısının kapandığını duydu.

Oda büyüktü. Tavanda abajursuz sönük bir elektrik ampulu yanıyor. Köşede demir bir karyola. Ortada üstü yırtık muşambalı bir masa. Üç hasır iskemle.

Zehra, Halit’i iskemlelerden birine oturttu.

Halit, Zehra’ya bakıyor.

Sanki sokağa çıkacakmış gibi giyinmiş. Başında şapka, sırtında eski ve rengi atmış bir tayyör. Kumral, boyalı yüzü harap. Yalnız çocuk gözleri gibi ışıklı altın gözleri var.

Halit Cemil bu gözlere hayretle baktı.

— Ne gözler, diye mırıldandı.

Öteki cevabı yapıştırdı hemen :

— Gözlerimden sana ne? Buraya gözlerimin hatırı için mi geldin?

— Kim bilir?

— Haydi, haydi, gevezeliği bırak.

Halit Cemal'e sokuldu. Dizlerinin üstüne oturmak istedi. Halit onu incitmeden iterek yanındaki iskemleye oturttu. Sonra sordu :

— Niye böylesin? Neden bu kadar kabasın?

Bu sorduğu soru münasebetsizliğini, gülünçlüğü anılarak kıpkırmızı oldu. Fakat Zehra bunu farketmemişti bile. Aynı bıkkın sesle homurdanır gibi cevap veriyor :

— Ne yapalım? Herkesin bir yoğurt yiyişi var. Ben de böyleyim işte. Yoksa ilkönce sana çıtı pıtı sözler mi söyleyeyim istiyorsun. Sevdadan, baldan, şekerden mi laf açalım önce? Ha? Öyle mi? Haydi öyle olsun. Sen kimsin bakalım?..

— Ben, benim...

Zehra kahkahalarla güldü :

— O, oymuş!.. Ama ne cevap! Ayol senin adın yok mu? Anan baban sana isim koymamışlar mı?

— Benim adım Cemil.

— Aaaa? Ne eski isim o böyle? Benimkisi de seninkisi gibi eski çeşit ama, ben değiştireceğim. Haydi gel şimdi, kendimize yeni birer isim bulalım. Eğer ben sana güzel bir isim bulursam, bana ne verirsin?

— Sen ismi bul da bir kere, ne vermem lazım geldiğini sonra düşünürüz.

Zehra kaşlarını çatdı. Elini alnında dolaştırdı. Sonra birdenbire çoktandır kaybettiği oyuncağını bulmuş bir çocuk sevinciyle haykırdı :

— Buldum! Buldum! Senin adın Tonguz Alp olsun...

Halit Cemil, niçin kendine bilhassa bu Tonguz Alp isminin münasip görüldüğünü merak etmişti :

— Niye Tonguz Alp? dedi. Mesela niçin Akyürek olmuyorum da, ille Tonguz Alp oluyorum?

Zehra bu itirazı beklemiyordu. Nasıl cevap vereceğini şaşırıldı :

— Bilmem, dedi.

Sonra telaşlanarak :

— Yoksa Tonguz Alp ismi hoşuna gitmedi mi? dedi.

Yavaş yavaş Halit Cemil'e sokuldu. Mangala sokulan üşümüş bir kedi yumuşaklığıyla Halit Cemil'e yaklaştı :

— Tonguz Alp fena mı? dedi. Benim bir bildiğim vardı, iri

yarı, aslan gibi delikanlı. Yalnız küfürbazdı biraz. Şirket vapurlarında çımacılık yapardı. Ona da, geminin kaptanı Tonguz Alp soyadını vermişti de, gelip bana söylemişti. Ben pek beğendiydim. Tonguz Alp! Sana da pekâlâ yaraşıyor işte.

Zehra, Halit Cemil'e o kadar sokulmuştu ki, genç adam birdenbire irkildi. Silkindi. Zehra'nın gözlerinin içine bakarak ellerini tuttu onun.

Genç kız bir rüyadan uyanır gibiydi. Ellerini ağır ağır Halit Cemil'in ellerinden çekti.

Halit Cemil bir baba sesiyle :

— Âlâ kızım, dedi. Tonguz Alp ismini beğendim. Sana ne istersen alacağım, yalnız...

Zehra'nın gözleri Halit Cemil'in omuzları üstünden bir yere bakıyordu. Genç adam bu acayip bakışları birdenbire yakalayınca, sözünü yarıda kesti. Arkasına döndü. Zehra'nın korkuyla baktığı yere, kapalı oda kapısına baktı.

Halit Cemil odanın içinden kapalı kapıya baktığı sırada odanın dışında, kapının arkasında, karanlıkta iki gölge durmaktaydı. Bunlardan biri Halit Cemil'i buraya getiren adamdır. Konuşuyorlar. Seslerinin odadan duyulmasını istemedikleri belli. Fısıltıyla konuşuyorlar.

Halit Cemil'i getiren adam diyor ki :

— Fırsatı kaçırmaya gelmez. İşin içinde beş bin papel var.

Ötekisi cevap veriyor :

— Sen merak etme. Gık dedirtmeden temizleriz.

Silahlarını çektiler. Birinin elinde bir sustalı vardı. Ötekisi bir balta taşıyor elinde. Adi bir odun baltası.

— Hazır mısın?

— Hazırım.

— Unutma! Sen arkadan beynine ineceksin baltayı. Boşa giderse, ben sustalıyı saplıyorum.

Bu esnada içerde, odada Halit Cemil, Zehra'nın ellerini tutmuştu :

— Nen var, kızım? diyordu. Bir şeye üzüldün birdenbire...

Genç kız artık kapıya bakmıyor. Yalnız tekmil kulak kesilmiş. Dışardan gelecek en küçük bir gürültüyü anlamaya çalışıyor.

Çok kötü bir işe karıştırıldığını şimdi anlamaktadır. Ona bu adamı, isminin Halit Cemil olduğunu öğrendiği bu delikanlıyı

böyle tarif etmemişlerdi. Daha doğrusu ona sadece, “Buraya bir herif atacağız, sen oyalarsın, geri tarafını bana bırak,” demişti. Bunu diyen Sıtkı’ydı.

Zehra, Sıtkı’nın sözünden çıkamazdı.

Ama şimdi?

Şimdi Zehra acıyor bu delikanlıya... Hayır, acılamak değil. Hiç kimseyi saymadığı gibi sayıyor Halit Cemil’i. Ona bugüne dek hiçbir erkek bu delikanlının baktığı gibi bakmadı. Hiç kimse onun ellerini Halit Cemil gibi, bir ağabey, bir kardeş gibi tutmadı. Şirket çımacısı Tonguz Alp bile...

Zehra bağırarak istiyor :

— Seni öldürecekler, niçin öldüreceklerini bilmiyorum. Belki Sıtkı da bilmiyor. Fakat öldürecekler seni işte! Kaç buradan, durma! diye haykırmak istiyor.

Bağırıyor, haykıramıyor. Korkuyor Sıtkı’dan.

Halit Cemil, o baba, o kardeş sesiyle konuşmaktadır.

— Bana bak, Zehra! Bak bakayım bana! Nasıl oldu da düştün buraya, buralara, diye sormayacağım. Fakat senin buradan, buralardan kurtulmam lazım. Belki sana yardım edebilirim. Yüzün de gözlerin gibi olmalıdır yine.

Zehra dayanamadı artık. Halit Cemil’in ayakları dibine, yere yığılıverdi. Ağlıyor. Hüngür hüngür. İçini çeke çeke. Korka korka ağlıyor.

— Kurtarın beni buradan. Kurtarın beni buradan. Haydi çabuk, gidelim.

Bu apansız aksülamel Halit Cemil’i birden şaşırttı.

Bir orman hayvanı gibi tehlikeyi sezdi :

— Ne var? Ne oluyor? diye Zehra’ya sormak istedi. Fakat sormadı... Soramadı... Sesinin lüzumundan fazla telaşlı ve korkulu çıkacağını anlayarak sustu.

Genç kızın ellerini bıraktı. Ayağa kalktı. Etrafına bakındı. Sonra ağır ağır yürüyerek odanın köşelerinden birine gitti.

Zehra mırıldanır gibi bir sesle :

— Dur orada! Kımıldama...

Halit Cemil olduğu yerde kaldı.

Zehra doğruldu. Ayaklarının ucuna basarak oda kapısına gitti. Anahtar kapının üstündedir. Zehra anahtarı çevirmek, kapıyı kilitlemek istiyor.

Halit Cemil işi anlar gibi olmuştu. Kapının dışında içeri girmek isteyen bir tehlike vardır. Derhal Zehra'nın yanına koştu, genç kızı kenara iterek birdenbire kapıyı ardına kadar açtı.

Kapının dışında sustalı ve baltalı iki gölge duruyor.

Halit Cemil bağırdı :

— Bırakın ellerinizdekileri!..

Sustalıyı tutan el bıçağı yere bıraktı. Bıçak saplandı döşemeye.

Kuru bir ses çıktı.

Fakat baltayı tutan el en ufak bir hareket yapmamıştı.

Balta hâlâ karanlıkta, yarı havaya kalkık duruyor.

Halit Cemil tekrar bağırdı :

— Bıraksana ulan onu!..

Baltayı tutan el geriye doğru bir çekildi, sonra boşanan bir yay hızıyla ileriye doğru atıldı. Baltta fırladı elden, vınlıyarak karşı duvarın kaplamasına saplandı.

Halit Cemil balta tehlikesini savuşturur savuşturmaz karşısındaki iki kaşı ortasına yumruğu ekti. Herif hınk demeden yuvarlandı yere.

Ötekisi, Halit Cemil'i getiren, çoktan sıvışmıştı.

Şimdi ne yapmalı?

Göksel'likten istifa ettiği halde, hâlâ suikastler serisi devam mı ediyor? Bir gece, bir acayip milyonerin yerine geçti diye, ömrünün sonuna kadar tabanca, sustalı, balta tehdidi altında mı yaşayacak?

Yerde baygın yatan herifi ayılıp sorguya çekmek geldi aklına. Fakat vakit kaybedecekti böylelikle. Ötekisi, o fırsattan istifade edip savuşan, yanına başka birini alıp gelebilir, yahut o sorguyla meşgulken pencere aralığından tabancasını boşaltabilirdi.

Ne yapmalı?

Halit Cemil, Zehra'yı tuttu elinden ve adeta sürükleyerek evden dışarı fırladı.

Şimdi Cihangir'in yüksek apartmanlarına çıkan yolu tırmanıyorlar.

Zehra körkuyla sordu :

— Beni polise mi vereceksin?

Halit Cemil bir an durdu. Genç kızın o çocuk gözleri gibi ışıltılı ve temiz gözlerinin içine bakarak :

— Hayır, dedi. Hayır, kızım. Seni polise verecek değilim. Hem dahası da var. Sana hiçbir şey de sormayacağım.

— Zaten ben bir şey bilmiyorum ki... Sıtkı bana...

— Sıtkı da kim?

— Şey, dostum. O bana dedi ki...

Halit Cemil, Zehra'nın sözünü yarıda kesti :

— Anlıyorum. O sana bu gece bir herif getireceğim, oyalarsın filan dedi. Değil mi?

— Evet. Hem ben o eve bu gece ilk defa gittim... Zaten Sıtkı'nın ne iş gördüğünü de bilmem... Ben ona...

— Peki, peki, kızım. Senin ona nerde rastladığını bilmek istemem. Yalnız bundan sonra rastlamamaya çalış.

Şimdi Taksim Meydanı'na gelmişlerdi.

Halit Cemil elini cebine soktu. Bütün servetini, dört kâğıtla bozuklukları çıkardı ve genç kıza uzattı :

— Al bunları, Zehra, ve emin ol ki sana ancak bu kadarını verebilecek haldeyim.

Genç kız, parayı almak istemedi ilkönce, fakat sonra adamın bir bakışıyla aldı.

Tam bu sırada, İstiklal Caddesi'nden Taksim Meydanı'na doğru inceli kalınlı çığlıklar yaklaşmaya başlamıştı.

Halit Cemil bu sesleri dinledi ve sapsarı oldu.

Şimdi sesler teker teker Halit Cemil'in yakınından ve uzağın-dan geçerek dört tarafa dağılıyorlardı.

Bu çığlıklar, ikinci baskı yapan bir akşam gazetesinin İstanbul şehrine verdiği bir haberi haykırmaktaydılar :

“İkinci tabı!”

“Milyoner Göksel'in katlini yazıyor!”

“İkinci tabı”

Halit Cemil avaz avaz bağırarak yanından geçen bir gazeteci çocuğu durdurdu. Bir gazete aldı. Fakat beş kuruşu vermek için elini cebine atarken bütün servetini Zehra'ya teslim etmiş olduğunu hatırladı. Yanı başında duran genç kadına utanarak döndü :

— Kızım, dedi, şu çocuğa beş kuruş ver de, beklemesin!

Zehra gazeteciye beş kuruş verdi. Sonra Halit Cemil'e baktı :

— Tonguz Alp, dedi, Tonguz Alp, sen çok iyi bir insansın...

Halit Cemil, Zehra'nın sözlerini duymadı. Büyük bir merak ve heyecanla gazeteyi okuyor :

MİLYONER GÖKSEL'İN BİR CİNAYETE
KURBAN GİTTİĞİ ZANNEDİLİYOR

“Geçen geceden beri Bay Göksel evine gelmemiştir. Polise edilen müracaat üzerine, yapılan araştırmalara rağmen, milyoneri bulmak kabil olmamıştır. Göksel’in, bir cinayete kurban gittiği kuvvetle tahmin edilmekte ve bütün şüpheler son gece kendisiyle beraber Büyük Otel’de yemek yiyen meçhul şahsın etrafında toplanmaktadır. Polis bu meçhul şahsı aramaktadır. Katilin çok yakında yakalanacağı ümit ediliyor...”

Halit Cemil bu havadisi iki üç defa arka arkaya okuduktan sonra, gazeteyi katlayıp cebine soktu. Hâlâ yanı başında duran Zehra’ya döndü :

— Haydi, kızım, dedi. Allah rahatlık versin. Dediğim gibi, Sıtkı’ya bir daha rastlamamaya çalış.

Zehra ağlıyordu.

Halit Cemil bu ağlayan kadının karşısında birdenbire bütün acısı, bütün kuvveti ve ağrısıyla başka bir kadını düşündü. Belki şimdi çoktan ölmüş olan bir kadını...

— Ayşe, diye mırıldandı. Ayşe...

Sonra yine Zehra’ya döndü :

— Haydi ağlama, yavrum, dedi. Haydi ağlama! Ne olursa olsun, ne kadar ıstırap çekersen çek, mademki yaşıyorsun! Yaşamının her şeye rağmen en güzel şey olduğunu düşün... Haydi, Allahaismarladık.

Zehra, Halit Cemil’in sözlerinden bir şey anlamadı. Sadece :

— Peki, Tonguz Alp, dedi. Allahaismarladık...

V

UYANIŞ

Ayşe şuursuzluğun karanlık uçurumundan, muazzam bir rakkasa tutunup fırtınalarla yükselir gibi sallandıktan sonra kendini yukarıda, şuurun sınırında buldu.

Kapalı perdeler ve istorlara rağmen, gün ışığı gözlerinin içindedir : Titreyen ellerini gözleriyle ışığın arasına soktu.

İlkönce hiçbir şey düşünemedi ve hatırlayamadı. Kafası parça parça parçalanmış gibi geliyordu ona. Boğazı kupkuru, yanıyor. Derin bir nefes aldı. Gönlü bulandı.

Tepeden tırnağa kadar ince, iğneleyici bir ürperme... Bütün adaleleri gergin, sızlıyorlar.

İdraki hafızasından önce harekete geçmektedir.

Etrafına bakındı. Geniş pirinç bir karyolada yattığını gördü. Üstünde yorgan yok. Bir yatak çarşafı var. Karyolanın ayakucu yüksek. Ve buraya yeşil, kalm çizgili pembe bir battaniye asılmış. Bu battaniyenin bir kıvrımından odanın bir köşesi görünüyor. Bir köşede bir lavabo. Yuvarlak bir ayna var.

Bu oda, onun o garip şarabı içerek kendinden geçtiği oda değildir.

Birdenbire yatağın içinde dikilip oturdu. Fakat yine birdenbire oda, odanın eşyaları, duvarları dönmeye, ağır ağır iki yana sallanmaya başladılar. İçi öyle kuvvetle bulandı ki, kusmamak için kendini tekrar arkası üstü bıraktı yatağa.

Göğsü sızlıyor. Boğazı karıncalanıyor. Ağlamak istiyor. Fakat göz pınarları kuru, kupkuru.

Tekrar büyük bir cehidle doğruldu. Karşı köşedeki yuvarlak aynaya ilişti gözü. Aynanın içinde bir yüz var. Tanımadığı, sapsarı bir kadın yüzü.

Şimdi Ayşe'nin içinde bir tek arzu kıvrınmaktadır :

Elbiselerini bulmak. Giyinmek ve kaçmak buradan!.. Nereye?

Nereye olursa olsun. Fakat buradan bir an evvel kaçmak!

Titreyen ellerine ve durmaksızın dönen başına rağmen, çarşafı çıplak vücuduna sararak kalktı.

Odanın içinde bir dolap var mı diye bakındı. Yok... İskemlelerin üstüne bir göz gezdirdi. Elbiseleri iskemlelerin üstünde de değil. Yalnız bir tanesinin arkalığında uzun, fıstıki bir kimono sarkıyor.

Kimonoyu kaldırdı. Altından iç çamaşırları çıktı. Pembe ve çok kısa bir kombinezon, siyah ipekli çoraplar. İskemlenin üstünde mavi ponponlu bir çift atlas terlik duruyor.

Kendi de sebebini anlamaksızın bu bir iki parça eşya karşısında acayip bir nefret duydu.

Her tarafa bir daha iyice baktı. Elbiseleri, kendi çorapları, kunduraları, şapkası, kombinezonu hiçbir yerde yok.

Şimdi dehşetli utanıyor. Yatak çarşafına sıkı sıkıya sarılmış olmasına rağmen, kendini çırlıçıplak hissediyor ve bu çıplak vücudunu odanın dört tarafına gizlenmiş görünmez gözlerin seyrettiğini sanıyordu.

Kapıya gitti. Kapıyı açmak ve Matmazel Roz'u çağırmak lazım.

Kapının tokmağını çevirdi. Fakat kapı açılmadı. Kilitli.

Baş dönmesi, bulantısı bir anda geçer gibi oldular. Anlatılmaz bir korku içinde pencerelere koştu. Fakat pencerelerin camlarını açamadı. Pencereler çivili.

Sokağa baktı, ıssız dar bir sokak...

Geriye döndü. Kapının anahtarı belki odanın bir yerine düşmüştür. Herhalde onu bu odaya hapsedmediler.

Anahtarı aradı... Yok!.. İşte o zaman içinde karanlık bir su gibi çalkalanmaya başlamış olan korku bir siyah fırtına biçimine girdi. Kapıya ilkönce yavaş yavaş vurmaya başladı. Sonra kendini tutamadı, gitgide delirerek, çıldırarak yumrukladı kapıyı, avaz avaz, çıplak vücudu bıçaklanıyormuş gibi bağırdı, bağırdı ve düştü kapının önüne...

Ayşe'ye öyle geliyor ki, artık bir daha düştüğü yerden kımıldanamayacak. En ufak bir hareket bile yapamayacak. Fakat dışardan ağır ağır sürüklenen adımların kapıya doğru yaklaştığını ve anahtarın kilide sokulduğunu duyunca, hemen yerden fırladı. Büyük bir kabahat yaparken yakalanmış bir çocuk telaşıyla koştu, karyolanın üstüne fırlattı kendini.

Kapı açıldı. İçeri Matmazel Roz girdi. İçeri girer girmez, tekrar kapıyı kilitledikten sonra, anahtarı şişman korsajına sokan Matmazel Roz'un kaşları çatıktı. Ağır ağır Ayşe'ye doğru yaklaştı. Ayşe yatağın ortasında derlenip toplanmış, iri iri açılan gözleriyle ona bakıyor.

Roz azarlayan bir sesle konuşuyor :

— Ne var? Ne oluyor? Kapıları kıracaksın. Ne istiyorsun?

Gün ışığında daha yaşlı, rimeli, pudrası, allığı, dudaklarının boyası daha sahte, daha yalancı görünmesine rağmen, Alman bira fabrikalarının ilanlarındaki kadın resimleri gibi “şahane” bir hali var. Yalnız gözleri de dün geceki gibi değil. Bu çivi gibi bakan gözlerde tahakküm bütün hislere galip.

Ayşe yatakta daha çok derlenip toplandı, daha ziyade ezilip büzüldü.

Matmazel Roz hâlâ aynı azarlayıcı, tahkir edici edayla konuşuyor :

— Ne bağıryordun? Söylesene? Dilin yok mu?

Şişman elleriyle Ayşe'nin çıplak omuzlarını yakaladı ve genç kadını bir bez parçası gibi sarsmaya, tartaklamaya başladı.

Ayşe hiçbir mukavemet göstermiyor. Çoktan öldüğünü, ölmüş olduğunu bir kere daha hissediyor.

Matmazel Roz artık iyiden iyiye kızmıştı. Ellerinin altında hırpaladığı halde ses bile çıkarmayan bu genç kadının ölü teslimiyeti onu büsbütün kudurtuyor :

— Evimde böyle gürültü patırdı istemem. Bir daha böyle bağırip çağırmaya kalkışırsan döverim seni. Anlaşıldı mı? Döverim... Haydi çık yataktan!

Ayşe'nin sıkı sıkıya sarıldığı çarşafı yırtarcasına çekti. Genç kadın, soyulmuş bir muz gibi, yatağın içinde çırılçıplak kaldı. Fakat kımıldamadı.

Roz. Ayşe'nin hâlâ cevap vermediğini ve yataktan çıkmadığını görünce, saçlarından yakaladı onu. Halit Cemil'in hatıra defterinde “Kumral mı, yoksa sarı mıydılar. Bilmiyorum, fakat herhalde bir altın kızılıtı vardı büklümlerinde,” dediği saçlar Roz'un küt parmaklarına dolandılar. Ayşe yataktan aşağı, kaidesinden düşen mermer bir heykel gibi yuvarlandı.

Kendini böyle yerde, Roz'un pembe ponponlu terliklerinin dibinde görünce birdenbire yaşadığını anladı. Birdenbire kalktı.

Roz'un karşısına beyaz bir alev şahlanmasıyla dikildi. Fakat bu isyan çok sürmedi. Şahlanan alev söndü ağır ağır. Kollarıyla göğsünün çıplaklığını örtmeye çalışarak :

— Ne istiyorsunuz benden? dedi. Bırakın gideyim. Nerde beni buraya getiren adam?

Roz güldü. Kötü bir gülüştü bu, iki altın kapama dişin pırlıtlığını gösteren bir gülüş :

— Senden ne isteyeceğim. Uslu uslu otur. Gürültü etme. Burası senin evin. Sonra buradan çıkarım diye de aklına bir şey getirme. Buradan çıkanlar vesika almak için polise giderler. Eğer vesikalı olmak istiyorsan, haydi defol! Yok, namusunla çalışmak istiyorsan, oturursun burada. Anladın mı?

Ayşe hiçbir şey anlamıyordu.

Ayşe düşünmek bile istemiyordu. Daha doğrusu düşünemiyordu. Dün gece içtiği "şarap" onu büsbütün iradesiz, büsbütün çocuk kılmıştı.

Roz tekrar kapıyı kilitleyip dışarı çıktığı vakit, Ayşe dehşetli bir yorgunluk hissetti. Ölesiye bir yorgunluk. Ağır ağır gitti yatağa ve mezarına indirilen bir ölü gibi kendini yatağın beyaz çarşafı çukuruna bıraktı.

VI

MİLYONER GÖKSEL'İN HATIRA DEFTERİ

Halit Cemil, Taksim Meydanı'nda Zehra'dan ayrılınca doğru odasına gitmişti.

Lambayı yakmış ve bir gece minimini kırmızı fillerin meçhul yolculuğunu seyrettiği ışığın altında cebinden çıkardığı gazeteyi bir daha okumuştur.

Göksel ortadan kaybolduğu için, onun bir cinayete kurban gittiğini sanıyorlardı. Peki ama, gazetede yazıldığına göre, Göksel'in kaybolduğu polise ihbar edilmişti.

İş karışık!

Göksel'in kaybolduğunu polise kim haber verebilir?

Ali?

İyi ama, Ali, Göksel'in kaybolduğuna kani değildi ki... Hatta bir gecelik Göksel'liğinden sonra Halit Cemil bir milyon sterlini vermek için tekrar Ayaspaşa'ya gittiği zaman Ali ona :

— Bay Göksel Anadolu'ya seyahate çıktı, dememiş miydi?

Dahası var :

— Göksel'in ortadan kayboluşu ancak iki günlük işti. Bu iki gün içinde onun yokluğu ne çabuk hissedilmişti. Ve eğer ihbar Ali tarafından yapılmadıysa, kimin tarafından yapılmıştı?

Ayşe?

Hayır! "Öleceğim" dedikten sonra Ayşe'nin öldüğü muhakkaktı. Hem Ayşe ne diye böyle bir haber versin?

Yoksa...

Yoksa, o gece Halit Cemil'i Göksel'in yerinde görünce, birdenbire bu değişikliğe inanmamakla beraber, ertesi günü yazdığı mektuptan da anlaşıldığı gibi "Karım ol, Ayşe!" diyen adamın Halit Cemil olduğunu öğrenince kocasının sahiden öldüğünü mü sanmıştı?

İyi ama, zaten Ayşe de kocasını öldürmek istemiyor muydu?

Halit Cemil bu düğümü çözemeyeceğini anladı. Fakat yine anladı ki bütün şüpheler Büyük Otel'de Göksel'le yemek yiyen meçhul adamın üstünde toplanıyor. O meçhul adamsa, kendisidir.

Korkmadı.

Çünkü öldürmemişti.

Korkmadı.

Çünkü polisin "meçhul adam"ı bulabilmesini imkânsız görüyordu.

Korkmadı.

Çünkü bir iki güne kadar, çok sevdiği bir şehri, ölen bir sevgilinin hatırasını, içine girip çıktığı acayip bir macerayı ve nihayet hâlâ peşinden geldiklerini bu gece anladığı Göksel'in meçhul düşmanlarını bırakarak Anadolu'ya gidiyordu.

Kafası birdenbire yine bir çukura saplandı :

Göksel'in meçhul düşmanları!..

Göksel kimdi? Düşmanları kimlerdi?

Ayşe ve Nuri, Göksel'in karısıyla kayınbiraderi onu öldürmek istemişlerdi. Bunu biliyordu. Ama niçin? Niçin Ayşe'yle Nuri, Göksel'i öldürmek istemişlerdi? Bunu bilmiyordu.

Sonra bu gece Zehra'nın odasında üstüne saldıran iki adam da, herhalde onu Göksel sanarak üstüne baltaları ve bıçaklarıyla atılmışlardı. Bunlar kimdi? Birisinin Sıtkı isminde bir serseri olduğunu öğrendiği bu herifler, herhalde parayla tutulmuş aletlerdi. İyi ama bu aletleri kullanan kimdi?

Ayşe ve Nuri mi?

Ayşe öldüğüne göre, hâlâ kavgaya devam eden Nuri midir? Yoksa Göksel'in Nuri ve Ayşe'den başka düşmanları mı vardı?

Halit Cemil bu düğümü de çözemeyeceğini anladı.

— Adam sen de, bana ne! diye mırıldandı kendi kendine. Ben bu maceradan sadece bir gönül yarasıyla sıyrılabildim işte. Zavallı Ayşe!..

Halit Cemil bu maceradan yakasını adamakıllı kurtarabilmek için son bir hareket daha yapmak lazım geldiğini biliyordu : Bir milyon sterlini Ayaspaşa adresine göndermek. Yarın sabah ilk işi bu olacak.

Yerinden kalktı. Elbise dolabına gitti. Dolabın kapağını açtı. Bir milyon sterlini Göksel'in dolapta asılı duran elbisesinin cebine koymuştu.

Elbiseyi dolaptan çıkardı. Yalnız bir milyonu değil, bu elbiseyi de başından def etmesi lazım.

Gazetedeki habere rağmen Göksel'in öldürülmediğine emindi. Öyle ya, Göksel'in katili olarak kendisi gösterildiğine ve böyle bir şüpheye düşülmesi için Göksel'in eve gelmemiş olduğu ileri sürüldüğüne göre, Göksel öldürülmemiştir.

Elbisenin cebinden bir milyon sterlini çıkardı. Bir zarfın içine koydu. Sonra bu elbisede dalgınlıkla kendisine ait bir şey kalmış olmasın diye ceketi araştırırken, birdenbire yan ceplerin birinin dibinde bir defter ilişti eline. Bu, küçük, gayet ince kâğıtlı bir not defteriydi.

Defteri karıştırdı.

“Okusam mı, okumasam mı? Bunları okumaya hakkım var mı, yok mu?” diye düşünmedi.

Hemen ilk sayfayı açtı ve okumaya başladı :

“Bunları yazmaklığım belki günün birinde beni mahvedecektir. Fakat elimde değil. Bunları yazarken hiç kimseye söyleyemeyeceğim şeyleri birisine anlatmış gibi oluyorum. Ve ferahlıyorum. Ferahlamaya öyle muhtacım ki... Acaba vicdan azabı denen şey, bu ferahlamak, ağır bir yükün altından kurtulabilmek ihtiyacı mıdır? Bilmiyorum. Fakat anlıyorum ki, bütün bunları yazdıkça itiraf etmenin verdiği rahatlık beni sıcak bir günde serin bir su gibi koynuna alıyor.”

Halit Cemil kıpkırmızı oldu. Adeta sevinçten haykıracaktı. Nihayet düğümü çözecekti. Belki Göksel'den başka hiç kimsenin bilmediği, belki Ayşe'nin ve Nuri'nin bile bilmedikleri korkunç bir sırrın kapısını açacak.

İşte şu küçük defterde milyoner Göksel, o çelik gözlü adam şimdi ıstıraplarla kıvranan bir kuvvetsizdir. İtiraf etmek susuzluğuyla inleyen bir zavallı.

Halit Cemil, kendi de niçin olduğunu bilmeden, Göksel'den dehşetle nefret ettiğini anladı. Belki bu nefrette Ayşe'nin dahli vardı. Belki bu nefret onun Ayşe'yi öldürmek isteyecek ve ölecek kadar bedbaht etmiş olmasından geliyordu.

Belki de sadece Ayşe'nin kocası olması Halit Cemil'i böyle düşman etmişti ona!

Bir sigara yaktı. Sanki karşısında bizzat Göksel iki büklüm, omuzları düşük ve pişman duruyormuş gibi, sanki kendisi bu

bitkin Göksel'in karşısında, yalnız kupkuru adaleti düşünen bir müstantikmiş gibi, küçük defteri okumaya devam etti :

"Niçin bazı mücrimlerin hiç sebep yokken, yaptıkları cinayet çoktan unutulmuşken kendi ayaklarıyla gelip teslim olduklarını şimdi anlıyorum.

"İtiraf etmek, söylemek, her şeyi olduğu gibi anlatmak...

"Nereden başlamalı? En baştan! Bir insanın hayatının en başından başlar? Doğduğu günden mi? Bence, hayır! Bir insanın hayatı yolunu bulduğu, yahut bir yola girdiği günden başlar. Fakat ben işe doğduğum günden başlayacağım.

"Meşrutiyetin ilanından sekiz yıl önce, Boğaziçi'nde kırk odalı bir yalıda doğmuşum. Babam top sakallı, nişanları sakalının tellerinden çok bir paşaydı. Seyfullah Paşa. Abdülhamid'in en gözde paşalarından biri. Abdülhamid'e serhafiyesinden daha çok ve daha ehemmiyetli jurnaller veren bir paşa...

"Dört yaşında mülazımevvel oldum ve sekiz yaşında babam paşalık ve ben mülazımevvellik rütbelerimizi kaybederek Fransa'ya firar ettik.

"Meşrutiyetin ilanı ne babama, ne bana yaradı. İttihatçılar babamı asmadılar, fakat hudut dışına çıkardılar.

"Fransa'da Nis'e yerleştik. Babam bir villa tuttu. Bu, Boğaz'daki yalımız ve Çamlıca'daki konağımız gibi kırk odalı değildi ama, daha rahattı.

"Anamı bilmiyorum. Beni doğururken ölmüş. Nis'te dadım ve lalamla beraberdik. Bir de lalamın benden dört beş yaş büyük oğlu Hüseyin.

"Evde iki Fransız hizmetçi ve bir de uşak vardı.

"İlk Fransızca dersini onlardan aldım.

"Ben on dört yaşına girdiğim vakit, benim için dünyada iki mühim hadise oldu. Umumi Harp ilan edildi ve babam elli yaşını çoktan geçmiş olmasına rağmen, villaya yirmi yaşında bir Fransız kızı getirdi ve bana :

"— İşte sana genç bir yarım anne! dedi.

"Benim yarım annemin ismi : Lüsi'ydi. Matmazel Lüsi bir kabare dansözüyümüş. Babam onu, o babamı bir sarhoşluk gecesinde yakalamışlar. Babam Lüsi'nin mavi gözlerine, kırmızı kalm dudaklarına tutulmuş, o babamın Nis'te bile dedikodusu yapılan parasına.

“Hiç unutmam, Matmazel Lüsü'nin villaya gelmesinden iki gün sonra lalamın oğlu Hüseyin'le beraber bahçede dolaşırken aramızda şöyle bir konuşma oldu :

“— Sen daha küçüksün, aklın ermez ama, küçük bey, paşa baban bu sefer turnayı gözünden vurmuş.

“— Niye aklım ermeyecekmiş, Matmazel Lüsü'nin güzelliğini göremeyecek kadar kör değilim ya...

“On dört yaşında benden dört yaş büyük Hüseyin'e verdiğim bu cevap herhangi terbiyesiz ve başı boş büyümüş bir çocuğun ne söylediğini bilmeden, sokakta öğrendiği bir küfrü tekrar etmesi çeşidinden değildi.

“Ben on dört yaşında, Matmazel Lüsü'nin güzelliğini anlayacak kadar erkekleşmişim.

“Harbi Umumi'nin ikinci yılı, beni biraz daha haylaz, sigara içer yaparak, babamı Matmazel Lüsü'ye daha çok esir ve Matmazel Lüsü'yi daha güzel kılarak girdi.

“Dadım ve lalam öldüler. Hüseyin'le ben, daha doğrusu Hüseyin'in rehberliğiyle ben Nis'in kötü evlerinin kapılarını bir hayli aşındırdık.

“Babam ne benimle, ne dünyayla alakardı. Sultan Hamid'in hediyesi olan ve küt parmaklarıyla yuvarlak, cilalı sırtını okşamaktan büyük bir haz duyduğu koskocaman inci bir boyunbağı iğnesini sattı. Bu haberi Hüseyin getirdi bana ve dedi ki :

“— Babanda paralar suyunu çekiyor. Allah encamımızı hayır eyleye!

“Umumi Harbin üçüncü yılına ben on yedi yaşına basarak girdim.

“Nis şehrinin bir Fransız zaferini ışıklar, bayraklar ve gürültülerle haykırdığı bir geceydi.

“Babam erkenden yatak odasına çekildi. Romatizmalarıyla başbaşa, eski, bir daha geri gelmeyecek olan sırmalı, nişanlı günlerinin rüyasını görüyor belki.

“Ben, aşağıda Lüsü'yle salondayım. Hizmetçiler izinli. Hüseyin sokağa çıkmış, gelmedi daha.

“Lüsü'nin üstünde bir Japon kimonosu var. Babamın bunu, Japonya'da konsolosluk ettikten sonra Monte Karlo'da bütün parasını batırmış sivri sakallı bir Fransızdan aldığını Hüseyin'den duymuştum.

“Lüsi ayak ayak üstüne atmış bana bakıyor.

“Bizim eve geldi gelesi onunla ilk defa böyle yalnız kalıyoruz. Ve o bana ilk defa böyle bakıyor.

“Üç sene içerisinde konuştuğumuz kelimelerin sayısı üç yüzü geçmez. Fakat bu gece tek bir şey söylemeksizin saatlerce karşılıklı oturuyoruz işte.

“Benim uykum yok. Onun gözleri iki ateş damlası gibi.

“Hissediyorum ki ikimiz de dilsiz bir fırtına içindeyiz. Şimşekleri ağır, kurşuni bulutların ortasında çakan bir fırtına.

“Nihayet bu, sonu bilinmeyen beklemek öyle dayanılmaz bir hal aldı ki, birdenbire ayağa kalktım. O yüzüme daha ısrarla bakarak :

“— Nereye gidiyorsun? dedi.

“— Yatmaya, dedim.

“— Uykun mu geldi?

“— Hayır.

“— Öyleyse?..

“Tekrar oturdum yerime. Tekrar sustuk. Tekrar ilk söze başlayan o oldu :

“— Kaç yaşındasın? dedi.

“— On yedi, dedim.

“— Tuhaf şey, halbuki çok daha büyük gösteriyorsun.

“Aklıma birdenbire gelen soru, kendim de istemeksizin ağzımdan çıkıverdi :

“— Bunun şimdi mi farkına varıyorsunuz? dedim.

“Tuhaf bir sesle :

“— Hayır! dedi. Çoktandır...

“Sevindim. Anlatılmaz bir sevinçle kızardığımı hissettim ve sordum yine :

“— Kaç yaşında gösteriyorum?

“— En aşağı yirmi. Ama siz şark çocukları vaktinden önce erkeklaşıyorsunuz. Sizde erkekler on yedi on sekiz yaşında, kızlar on üç on dört yaşında evlenirlermiş.

“Cevap vermedim. Çünkü şimdiye kadar kendimi ne şarklı, ne garpli, ne Asyalı, ne Afrikalı gibi düşünmüştüm. Onun beni şarklı telakki etmesi biraz tuhafıma gitti.

“Sokak kapısı açılıp kapandı...

“— Hüseyin geldi galiba, dedim.

“Matmazel Lüsi cam birdenbire bir şeye sıkılmış gibi ayağa kalktı :

“— Ben yatmaya gidiyorum, dedi. Ve salonda beni yalnız bırakarak dışarı çıktı.

“Gelen hakikaten Hüseyin’miş. Salonda beni tek başına oturur bulunca, şaşırıldı.

“— Ne o? dedi. Hâlâ yatmadın mı, küçük bey?

“— Hayır, dedim. Ve en yakın arkadaşşıma bir sır söyler gibi, Lüsi’yle aramızda geçen konuşmayı ona anlattım.

“Kurnaz kurnaz güldü :

“— Kısmetin açılıyor, küçük bey, dedi. Fırsatı kaçıрма!..

“Ne demek istediğini şuurumla değil, bir duman arkasından sezişimle anladım. Kıpırmızı oldum. Bütün haylazlığıma, en küçük bir terbiye sistemi içinde bile büyümüş olmamama rağmen, babama ait bir kadın hakkında yapılan ima beni şaşırttı. Fakat kızmadım. Anlamamazlıktan geldim. Hüseyin de ısrar etmedi.

“Ertesi sabah babam aşağı inmedi.

“Yemeği Lüsi’yle karşılıklı yedik. O her zamanki gibi benden uzak, varlığımın farkında bile değilmişe benziyor. Ben de her zamanki gibi olmaya çalışıyordum.”

Halit Cemil, Göksel’in hatıra defterini kapattı. Bir sigara yaktı. Ve sigara bitinceye kadar hiçbir şey düşünmemeye çalışarak öylece durdu. Artık uzaktan uzağa tramvay gürültüleri gelmiyor. Bütün sokaklarıyla Beyoğlu sustu dışarda.

Halit Cemil tekrar küçük defteri açtı ve ince yazıları bıraktığı yerden okumaya başladı yine :

“Akşama doğru Lüsi beni bahçede buldu. Elinde bir kitap var. Kitabı bana uzattı :

“— Bunu okudun mu? dedi.

“Kitabı elime aldım. Fakat ismine bile bakmadan :

“— Hayır, dedim. Zaten ben kitap okumam.

“— Ama bunu oku!

“— Neden?

“— Çok meraklı bir kitap. Kral Ödipus’un başından geçenleri anlatıyor.

“— Kim bu Kral Ödipus? Nerenin kralı bu? İspanyol kralı olmasın?

“Güldü :

“— Hayır, dedi. Zaten bu kral, çok eski bir kral. Eski Yunanistan’da yaşamış galiba. Birçok yerlerini ben de anlamadım ama, mevzuu çok enteresan. Anlatayım istersen.

“Bahçede bir limonluk vardı. Ilık havasında portakal, limon ve çok bayıltıcı çiçek kokularının birbirine karıştığı bir yerdin burası.

“Bilmiyorum nasıl oldu, fakat kendimi Lüsi’yle limonlukta buldum. Sıra sıra yükselen tahta setlerden birinin üstüne, çiçek saksılarının arasına oturdu :

“— Gel, dedi. Şöyle yanıma yaklaş. Sana Kral Ödipus’un macerasını anlatayım.

“Yanıma oturdum. Dizleri dizlerime değiyor.

“— Eskiden Tep şehrinde Laiyos adında bir kral varmış. Kral Laiyos bir gün Delfi’deki büyük kâhine gider :

“— Falıma bak benim, der.

“Delfi kâhini kralın falına bakarak ona şöyle bir haber verir :

“— Senin bir oğlun olacak, seni öldürecek, anasıyla evlenecek ve memleketini felakete sürükleyecek.

“Kral Laiyos falcının kehânetini duyunca doğru sarayına dönmüş. Bir de bakmış ki, Kraliçe Jokast dünyaya bir erkek çocuk getirmiştir. Ne yapsın? Çocuğu öldürmek lazım ki falcının kehâneti yerine gelmesin.

“Hemen yeni doğan bebeği adamlarına vermiş :

“— Alın bunu, öldürün, demiş.

“Fakat kraliçe yavrusunun öldürülmesini istemediği için, cellatlara para vererek, onu bir ormana bırakmalarını rica etmiş. Cellatların bir ormana bıraktıkları çocuk...

“Lüsi birdenbire durdu. Yüzüme baktı...

“— Canın sıkıldı galiba? dedi. Kısa keseyim. Birçok maceralardan, bir kadın başlı, kartal kanatlı, aslan gövdeli canavarın bilmecesini de bulduktan sonra, Kral Laiyos’un, Ödipus ismini alan oğlu, hakikaten babasını öldürmüş ve anasıyla evlenmiş. Ne dersin bu işe?

“Ne diyeceğimi bilmiyordum. Babasını öldüren, anasıyla evlenen Ödipus’un macerasını düşünecek halde değildim. Genç kadının dizlerime değen dizleri başımı döndürüyor. Limonluğun ağır bayıltıcı kokularla dolu havasında bayılacak gibiyim. Önüme bakıyorum.

“Birdenbire Lüsi elimi tuttu. Sonra gözlerimi arayarak boğuk

bir sesle :

“— Ne sen Kral Ödipus’sun, dedi, ne de ben senin annenim!

“Cevap vermedim. O hâlâ gözlerimin içini arıyor. Birdenbire güldü :

“— Ne tuhaf, senin gözlerin mavi. Hem çelik mavisi. Senin gözlerin hiç gülmez mi? Ne hain gözlerin var senin. Kral Ödipus’un gözleri de böyleydi herhalde...

“Yavaş yavaş üstüme doğru eğiliyor. İlkönce bütün yüzünü görüyorum. Sonra yalnız gözlerini, daha sonra yalnız kıpkırmızı kalın dudaklarını görür gibi oldum. Artık bu yarı açık duran ağızdan başka bir şey görmüyorum.

“Birdenbire dudaklarım dudaklariyle yandılar.

“... ..”

Halit Cemil gülmekten kendini alamadı. Göksel hatıra defterinin burasına, romanlarda olduğu gibi birçok noktalar koyduktan sonra şöylece devam etmişti :

“İçkiye başladım. Lüsi viski içiyordu. Ben de viski içer oldum. Hüseyin sırdaşımızdı. Hoş evde, sayısı bire inen Fransız hizmetçiyle uşak da meseleyi anlamışlardı. Lüsi yalnız babamın yanında ihtiyatlıydı.

“1918 yılına ben, Hüseyin ve Lüsi bir kabarede girdik. Babamı erkenden yatırmıştık. Zaten ancak haftada bir yatağından çıkabiliyordu.

“Sabaha doğru eve zilzurna döndük, Lüsi ısrar etti :

“— İlle senin odanda kalacağım, diye tutturdu.

“Ve kaldı.

“Ertesi gün öğleye doğru uyandıığımız vakit, odamızın kapısını ardına kadar açık bulduk. Halbuki gece kapıyı iyice kapattığıma emindim.

“Ben salona indim. Lüsi babamın odasına gitti. Ve bir müddet sonra telaşla salona gelerek :

“Baban odasında yok, dedi.

“Hizmetçiye sorduk.

“Babam erkenden sokağa çıkmış. İki yıldır böyle erkenden sokağa çıktığı yoktu. Yukarda da yazdığım gibi haftada bir gezintilere Lüsi’yle beraber giderdi.

“Öğle yemeğine bekledik. Gelmedi. İçimde acayip bir endişe var. Akşama kadar Lüsi’den kaçtım.

“Gece olurken babam geldi. Bitkindi. Çoktan kır düşmüş sakalı bir gün içinde bembeyaz olmuştu sanki.

“Kendisini kapıda karşılayan ve koluna girmek isteyen Lüsi’yi belli belirsiz bir hareketle itti. Hiç kimsenin yüzüne bakmamaya çalışarak :

“— Çok yoruldu, dedi. Şöyle biraz dolaştım. Siz yemek yiyin. Allah rahatlık versin!

“O gece sofrada Lüsi’nin ısrarına rağmen içki içmedim ve hemen odama çekildim.

“Uyuyamıyorum bir türlü. Gece yarısı oldu. Lambayı çoktan söndürdüm. Odam karanlık. Gece yarısı geçti. Uyuyamıyorum. Birdenbire odamın kapısı ağır ağır açıldı. Dışarda koridorun da lambası söndürülmüş. Kapıyı açanın kim olduğunu göremiyorum.

“Belki Lüsi’dir.

“Yavaşça seslendim :

“— Lüsi...

“Kapıdaki hayalet cevap vermedi. Duymadı sesimi herhalde. Ağır ağır yaklaşıyor.

“Bu Lüsi değil, diye düşünüyorum. Hırsız olacak. Geçen sene de hırsız girmişti de villaya, Hüseyin yakalamıştı.

“Heyecanlıyım.

“Gölge yatağıma iyice yaklaştı. Karanlıkta insan gözünün parladığını bildiğim için yaklaşan gölgeye gözlerimi yarı kapatıp bakıyorum.

“Üstüme eğildi. Başucumda duran elektrik lambalarının kordonuna bağlı armut biçimindeki nesneyi yakaladım.

“Gölgenin elleri boğazıma sarılmak üzere açıldılar. Parmaklarını boynumun derisinde hissediyorum.

“Sağ kolumun bütün kuvvetiyle beni boğmaya hazırlanan hayaletin kafasına yumruğu çakarken sol elimle elektrik kordonunun ucundaki armuta dokundum.

“Üstüme eğilmiş olan gölge arka üstü yere yıkıldı ve aynı anda oda aydınlandı.

“Derhal yataktan fırladım. Yerde yatana baktım. Baygın. Bembeyaz sakalına burnundan kan boşanıyor. Bu babamdı!..

“Ne yapacağımı şaşırdım.

“Yerde upuzun, sırt üstü yatan babama dokunursam elim yanacakmış gibi geliyordu bana.

“Başım zonkluyor.

“Babam beni boğmaya geldi.

“Dün gece oda kapısını kimin açtığını tahmin ediyorum şimdi.

“Omuzuma bir el dokundu. Döndüm, baktım. Lüsi.

“Göz göze geldik.

“— Beni boğmak istiyordu, dedim.

“— Dün gece beni senin odanda görmüş olacak, dedi.

“Babamı yerden kaldırdık. Yatağına yatırırken ayıldı. Bir Lüsi'nin yüzüne baktı, bir bana :

“— Su, dedi.

“Suyu verdim.

“Lüsi ıslattığı havluyla babamın kanlı yüzünü sildi.

“İhtiyar, bir çocuk gibiydi şimdi.

“Yorganı çektik üstüne. Hemen uyudu.

“Ayaklarımızın ucuna basarak odadan çıkarken, koridorda Hüseyin'le karşılaştık :

“— Ne var? Ne oluyor, küçük bey? dedi.

“Meseleyi anlattım.

“Kaşlarını çattı.

“— Çekeceğimiz var öyleyse bundan sonra, dedi.

“Hakikaten de Hüseyin'in dediği çıkmaya başlıyor. Ertesi günü babam beni odasına çağırttı :

“— Hemen, dedi, pılını pırtını topla, defol evimden, yoksa...

“Babamı hiç böyle görmemiştim. Belki onun bu halini vaktiyle 'Yıldız Mahkemesi'nde müddeiumumilik yaparken Trablus'a sürdüğü Tıbbiye talebeleri görmüşlerdir.

“— Peki, dedim.

“Başka bir şey söylemeden dışarı çıkıyordum ki :

“— Dur, dedi.

“Durdum.

“— Şu masanın üstünde üç bin frank duruyor, al onu.

“Parayı aldım ve çıktım dışarı.

“Aşağıda Lüsi beni heyecanla bekliyordu. Hüseyin de oradaydı. Lüsi sordu :

“— Ne istiyor, ne oldu?

“— Kovdu beni evden.

“— Ya?..

“— Evet!

“Hüseyin söze karıştı :

“— Şimdi ne yapacaksın, küçük bey?

“— Bilmem, çıkıp gideceğim.

“— Ben de seninle geleceğim.

“— Benimle gelip ne yapacaksın, Hüseyin?

“— Sen ne yaparsan.

“Biz Hüseyin’le konuşurken, Lüsi yukarı çıkmıştı. Birdenbire babamın odasından sesler gelmeye başladı.

“Dinledik.

“Sözler anlaşılıyordu. Fakat ilkönce Lüsi’nin sesi çığlık haline gelinceye dek yükseldikten sonra bir anda durdu. Öyle bir sessizlik oldu ki evin içinde.

“Korkuyla Hüseyin’in yüzüne baktım. O eliyle bana ‘gel’ işareti yaparak merdivene koştu. Ben de peşinden.

“Babamın oda kapısına soluk soluğa çıktık ve eşikten içeri girer girmez bir an durakladık.

“Lüsi yerde yatıyor.

“Kan içinde.

“Babam Lüsi’nin üstünde. Elinde bir bıçak var. Kaldırıp kaldırıp Lüsi’nin önüne gelen tarafına saplıyor.

“Hüseyin’le atıldık babamın üstüne. Babam bizi görünce vahşi bir kuş sesiyle korkunç bir çığlık attı. Sonra elindeki bıçakla kendini müdafaa etmek istedi. Ben bıçağı elinden aldım. Hüseyin itti, babam yere yuvarlandı. Üstüne çullandık. Yaralı ihtiyar bir kurt gibi bağırp çağırıyor. Ağzını kapattım. Hüseyin göğsünün üstüne çıktı.”

Halit Cemil, sanki ellerinin arasındaki birdenbire tutuşmuş gibi, defteri dizlerinin üstüne bıraktı. Sapsarı olmuştu. Milyoner Göksel’in hatıralarını yeniden okumaya başladığı vakit boğazı ağrıyormuş gibi yanıyordu :

“Hüseyin’le ben, babamın üstünden kalktığımız vakit, o yerde içi boşalmış eski bir çuval gibi hareketsizdi. Bir el omuzuma dokundu. Korkuyla döndüm. Karşımda iki polis... Polislerin arkasında Fransız hizmetçiyle uşak.

“Meseleyi anladım. Evin içinde olup bitenleri zaten sezmişlerdi. Lüsi’nin çığlığını, bizim yukarıya deli gibi koştuğumuzu görünce de gidip polis çağırmışlar.

“Polislerden pelerinli ve palabıyıklısı :

“— Şu elindekini ver, dedi.

“Elime baktım. Babamın Lüsi’ye sapladığı bıçağı tutuyordum hâlâ.

“Bıçağı polise verdim.

“İkinci polis babamın üstüne eğilmişti. Ağır ağır doğruldu.

“— Ölmüş, dedi.

“Fransız hizmetçi, yerde kanlar içinde yatan Lüsi’yle meşguldü. O da doğruldu ve :

“— Bu da, dedi.

“Arkamızda iki ölü bırakarak, yanımızda iki polisle villanın kapısından çıktığımız vakit, sokak, babasını ve babasının metresini öldüren evlatla onun cürüm arkadaşını görmek için homurdanıyordu.

“Sokağın verdiği hükmü, mahkeme ve jüri tasdik etmekte gecikmedi. Tuttuğum avukatlar benim ve Hüseyin’in bu işte kabahatsiz olduğumuzu ispat edemediler. Evdeki Fransız hizmetçiyle uşağın şahadeti aleyhimizdeydi.

“Yaşımın küçüklüğünden de istifade edemedim. Nüfus kâğıdımı bulamadık. İstanbul’dan tahkik imkânsızdı. Çünkü harp içindeyiz. Doktor muayenesinden geçirdiler beni ve yirmi yaşından büyük olduğuma dair rapor verildi.

“İki ay süren bir istintak ve muhakeme seyrinden sonra on beşer yıl kürek cezasına çarptık. Ve Umumi Harp bitip, mütareke ilan edilir edilmez Güyan’a gönderildik.”

Göksel hatıra defterinin burasına gelince şu sözleri yazmış :

“Hayatımın birinci perdesi böylece bitti.”

Halit Cemil, “hayatının birinci perdesi böylece biten” adamın “ikinci hayat perdesini” daha büyük bir merakla okumaya başladı. Göksel’in bundan sonraki yazıları : “*Hayatımın İkinci Perdesi*” başlığını taşıyordu :

“Hayatımın ikinci perdesi Fransız kürek mahkûmlarının vatani ve Fransız sahillerinden 7.000 kilometre uzak Güyan’da açıldı.

“Şimdi bacaklarımda yelken bezi gibi sert bir kumaştan yapılmış kırmızı ve beyaz yol yol çizgili bir pantolon var. Başımda yeşilimsi, kaba, hasır bir şapka.

“Şapkam kibarlığımı göstermez. Bu cehennem diyarında hiç kimse, hatta bir kürek mahkûmu bile, güneşin yangınına karşı

koyamayacağı için hasır bir şapkam var...

“Hayatımın ikinci perdesini nerden yazmaya başlayalım? Buraya ilk ayak bastığım günden mi? Çok düşünüyorum, fakat buna imkân yok. Kafamda bu ikinci perdeden yalnız parça parça, büyük karanlık lekeler var.

“Güyan’ın kürek mahkûmları iki kısma ayrılmışlardır. Aristokratlar ve avam.

“Avam zümresine giren mahkûmlar ormanlarda taş kırar, dayanılmaz bir yük altında yaşıyor ve ölüyor...

“Aristokratlar ise, idarede, hastahanedeki kâtiplik, hastabakıcılık yaparlar, memurların evlerinde uşaklık ederler, bazı tüccarların hizmetlerini görürler.

“Fakat ister birinci, ister ikinci tabakaya mensup olsun, her kürek mahkûmu güneş batmadan önce barakasına dönmeye mecburdur. Güneş batar batmaz barakaların kapıları kitlenir. Dışarda gece, civardaki ormanın maymun haykırışları, yabancı kedi çığlıklarıyla yırtılırken, içerde barakalarda mahkûmların hakiki hayatı başlar...

“Barakanın yarı karanlık, ağır, sıcak, pis kokulu havasında küfürler, kahkahalar yükselir. Her gece küçük bir bez parçası serilir bir kenara, kumar oynanır.

“Hüseyin’le ben ilkönce 4 numaralı barakanın adamı olduk. Bizim barakada yalnız Marcelin adında bir mahkûm kumar oynamazdı. Hamağın içinde sırt üstü ve gözleri açık yattığı halde hiçbir şey göremezdi. Bir çeşit hastalık ki ismine burada ‘gece körlüğü’ diyorlar. Çünkü bu hastalığa tutulanlar gündüzleri gördükleri halde, gece olur olmaz körleşiyorlar. Mahkûmlara bakarsan, bu hastalığın tedavisi yalnız çiğ ciğer yemekle kabildir. Fakat Marcelin her gün bir kedi öldürüp hayvanın ciğerini çiğ çiğ ve kanlı kanlı yediği halde iyileşmiyor.

“Barakaya geldiğimiz ikinci gecesiydi. Hüseyin kumara karışmış, ben hamağımın sırt üstü uzanmış yatıyorum.

“İçimden ağlamak geliyor. Gözyaşlarımın tadını delikanlı oldum olalı ilk defa duyuyorum.

“Birdenbire hamağımın üstüne bir başın eğildiğini gördüm. Burnu kopmuş ve hâlâ frengi yaralarının izini taşıyan bir surat.

“Üstüme iyice eğildi. Hım hım bir sesle :

“— Ne ağlıyorsun, küçük? dedi. Seni teselli edeyim mi?

“Uzun kara tırnaklı eli battaniyemin üstünde dolaşmaya başladı.

“Ağlamam durdu birdenbire. Herifin yüzüne baktım. Sıcak kokan nefesini hissediyorum. O kadar bana yakın. Çekildim şöyle ve hamağın içinden yarı belime kadar doğruldum :

“— Haydi işine git, dedim.

“Çürük dişlerini göstererek kötü kötü güldü :

“— Boşuna kafa tutma, küçük, dedi. Nasıl olsa...

“Kan tepeme çıktı. Bütün kuvvetimi toplayıp herifin çenesine indim yumruğu. Büyük bir gürültüyle yuvarlandı yere.

“Hemen hamaktan atladım. Çöktüm üstüne. Gırtlaklı avuçları-mın arasında.

“Barakaların bir âdeti vardır. Kavga edenlere kimse karışmaz, sadece uzaktan seyirci kalırlar. Bu âdeti bir gece önceki kavgadan Hüseyin de öğrendiği için işe karışmadı. Herifin arkadaşları da seyirci kaldılar. Kafasını yere vura vura kan içinde parçalayınca-yaya kadar bırakmadım keratayı. Eğer kendimi tutmasaydım geber-te-cek-tim.

“Bir yıl geçti. Hüseyin’le ben küreğin avam tabakasındaydık. Balta görmemiş bir ormanın içinden geçen 1 numaralı yolda çalıştırmaya başladılar bizi. Sonra Kouroun’un 50 kilometre uzağındaki Gourdonville’e gönderdiler. Burada, değerleri altınla biçilen kıymetli ağaçlarla dolu bir ormanda işliyorduk. Otuz mahkûmduk. Başımızda ne gardiyan, ne muhafız var. Çünkü hiçbir gardiyan, hiçbir muhafız, burada bir gün olsun yaşamaya razı değildir.

Bu Güyan ormanında, vahşi hayvanların çeşidi, yılanların en zehirlisi ve hepsinin kötüsü, yakaladığını öldüren korkunç bir sıtmayla boğuşarak geçirdiğim günleri bir daha yaşamamak için kendi ellerimle kendi gırtlakımı sıkmaya razıyım.

“Haftada bir bize erzak getirirlerdi. Ama ne erzak!

“Burada çalıştığımız ve boyuna öldüğümüz aylar içinde ne bir doktor uğradı semtimize, ne de bir haber.

“Bataklıkların ılık ve kurtlu sularını içerek tükettiğimiz bir günün akşamında işimizi bitirmiş, ormanın kenarındaki barakaları-mıza dönüyorduk ki birdenbire karşımıza iki insan çıktı. Pantolon-larını ve hasır şapkalarını değiştirmişlerdi ama, bunların bizim gibi kürek mahkûmları oldukları belliydi.

“Yalınayaktılar. Yüzleri sapsarıydı. Birisi bize yaklaştı :

“— Ben, dedi, Sellier'im, 2465 numara! Arkadaşım İsortier, 2515 numara. Raş Kampı'ndan kaçtık. Açız. Bize yiyecek bir şey verin.

“Bu iki aç insana, daha doğrusu bu iki aç vahşi hayvana kuru ekmeğimizden ve bozuk konservelerimizden verdik. Yediler ve ertesi sabah gittiler.

“— Ne tuhaftır ki müzevir ve hafiye tipi cehennemde bile bulunur. Bizim iki kaçağa yardım etmiş olduğumuz duyuldu. Raş Kampı'nın şefi bir bölük askerle etrafımızı çevirdi.

“Teslim olmaktan başka ne yapabiliirdik? Önümüz yırtıcı hayvanlar, zehirli yılanlarla dolu, sağ tarafımız içinde köpek balıkları yüz'en bir deniz, solumuz ve arkamızda Raş Kampı'nın askerleri.

“Teslim olduk. Bir merkeze getirdiler ve iki aç insana yardım etmiş olduğumuz için taş hapishanenin duvarları içine tıktılar.

“Gourdonville'in bile öldüremediği otuz insanı bu gündüzleri fırın gibi kızan ve geceleri buz gibi soğuyan taş hapishane birer birer öldürmeye başladı. Otuzdan yirmiye, daha sonra on beşe indik.

“Bu mendebur salhaneye tıklılışımızın ikinci ayıydı. Bir sabah bizim koğuşa yeni bir misafir konuk edildi. Bu uzun boylu, şakaklarına kır düşmüş, yüzünün bir ölü kafası gibi kemikli ve sapsarı olmasına rağmen, insana saygı telkin eden bir adamdı.

“Onunla ilk konuşan ben oldum. İlkönce numarasını sordum :

“— 3678 dedi.

“— İsmim, dedim.

“— Muhtar, dedi.

“Güyan'da, Fransa'nın Müslüman müstemlekelerinden, bil-hassa Cezayir ve Tunus'tan getirilmiş birçok mahkûm vardı. 3678 numaralı Muhtar'ın da onlardan biri olduğunu sandım, ama karşımdaki adam hiç de Cezayirliye, Tunusluya benzemiyordu.

“— Nerelisin, dedim.

“— İstanbullu, dedi.

“— Ben de oralıyım, dedim. Ben de İstanbulluyum.

“— Muhtar'ın ölü kafası gibi zayıf ve hastalıklı yüzünden kıpkırmızı bir sevinç dalgası geçti. Boynuma atılıp beni şapur şapur öpmek için kendini zor tuttuğunu anladım.

“Bu esnada Hüseyin de yanımıza sokulmuştu. Onu göstererek :

“— Bu da İstanbullu, dedim.

“Muhtar ellerimize sarıldı. Artık Türkçe konuşuyoruz.

“— Nasıl oldu da buraya düştünüz? diyor.

“Başımızdan geçenleri anlattık. Jürinin ve mahkemenin inanimadığı hakikatlere Muhtar hemen inandı. Babamı ismen tanırmış zaten.

“— Darılma, oğlum, dedi. Baban iyi bir adam değildi, ama onun günahını senin böyle ödemen de haksızlık.

“Şimdi sorgu sırası bize gelmişti. Biz sorduk :

“— Sen nasıl oldu da buralara düştün? dedik.

“— Belki duymamışsınızdır, diye söze başladı. İstanbul’a İtilaf devletlerinin orduları, donanmaları girdi.

“Bu haberi duymamıştık. Doğrusunu isterseniz, bunu duymuş bile olsaydık, üstümüzde müthiş bir tesir yapacağını ummuyorduk. Hüseyin’le ben memleketten öyle uzak kalmış insanlardık ki...

“— Duymadık, dedim.

“Muhtar göğüs geçirdi. Sonra gözlerimizin içine bakarak, gözlerimizin içinde derdine ortaklık arayarak sözüne devam etti :

“— Ben Gümüşoğulları’ndanım. Bir kızım, bir oğlum, bir de karım vardı. Üsküdar’da otururuz. Bir akşam evime dönüyordum. Tam bizim mahalleye sapsımıştım ki, karşıda evimin kapısı önünde üç işgal askerinin bağıra çağıra, bir küme olarak bir şeyler yaptıklarını gördüm.

“Hızlı hızlı yürümeye başladım. Tam bu sırada komşulardan birinin kafesi açıldı. Ve bir kadın avaz avaz bağırdı :

“— Koş, Muhtar Bey, karını kurtar!

“Divaneye döndüm. Koşa koşa evimin kapısı önüne geldim. Bir de ne göreyim? Askerler çarşıdan dönen karımı kapının önünde kıstırmışlar. Çarşafı parça parça, yüzü gözü kan içinde kadıncağızın. Tepiniyor. Kendini sarhoş heriflerin elinden kurtarmaya çalışıyor.

“Ne yaptığımı bilmiyorum. Tabancamı çektim hemen! Altı el boşalttım arka arkaya. Ortalık birbirine karıştı. Düdükler çalındı. Kendime geldiğim vakit karakoldaydım. Neyse, lafı uzatmayalım. Askerlerden birini öldürmüş, ikisini yaralamışım ve...

“Muhtar sözünün burasında birdenbire durdu. Sonra başını

yere eğerek :

“— Karım da attığım kurşunlardan biriyle ölmüş! dedi.

“Sustu.

“Hüseyin hayretle başını kaşıyor. Öteki mahkûmlar anlamadıkları bir dille konuştuklarımıza, farkında olmaksızın, alaka gösteriyorlar.

“— Sonra, dedim.

“— Sonrası, dedi. İşgal kuvvetlerinin muhtelit Divan-ı Harbi beni buraya gönderdi işte.”

Halit Cemil okumasını bir an bıraktı, sonra Göksel’in hatıra defterinin bir yaprağını geriye doğru açarak bir satırın üstünde durdu :

“— Ben Gümüšoğulları’ndanım. Bir kızım, bir de oğlum var.”

Bu “Gümüšoğulları” sözü ona bir şeyler hatırlatıyor. Evet, Ayşe. Ayşe de ona :

“— Nuri’yle ben Gümüšoğulları’nın en son çocuklarıyız! demişti.

Demek ki Ayşe’nin babasıyla Göksel Güyan’da kürekte tanışmışlar. Peki ama sonra Ayşe’nin babası Muhtar Bey ne olmuş? Ayşe nasıl olmuş da Göksel’le evlenmiş? Ayşe, Göksel’le evlendikten sonra kardeşi Nuri’yi niçin on yıl aramamış, görmemiş? Ayşe niçin Göksel’i öldürmek istiyordu? Göksel İstanbul’a milyoner olarak nasıl gelmiş?

Halit Cemil birdenbire kafasının içini kovandan boşanmış bir arı sürüsü gibi dolduran bu sorguların cevabını bulmak için, Göksel’in defterini okumaktan başka çare olmayacağını anladı. Tekrar defteri açtı, kaldığı yerden, bir sayfanın son iki üç satırından okumaya başladı :

“Muhtar, ben ve Hüseyin birbirinden ayrılmayan bir sacayağı olduk. Hapishanede bir ay daha kaldıktan sonra bizi çıkardılar ve 1 numaralı yola taş kırmaya gönderdiler.”

Halit Cemil defterin yaprağını çevirdi. Fakat karşısına bir boş sayfa çıkınca şaşırıldı. Telaşla defteri karıştırdı. Defterin son taraflarında bir tek satır bile yoktu. Hatıraların birdenbire kesildiği sayfaya bir daha baktı ve o zaman farkına vardı ki, bu sayfadan itibaren birçok yaprak koparılmıştır.

Dışarda sabah oluyor. İstiklal Caddesi’nden ilk tramvay gıcırtağı geçti. Sütçü beygirlerinin nal ve güğüm sesleri. Bir iki

otomobil kornası.

Odadaki elektrik lambası bütün gece kanını akıta akıta tüketmiş gibi bembeyaz bir ışıkla can çekişiyor.

Halit Cemil kalktı. Lambayı söndürdü. Göksel'in hatıra defterini saklamak istiyor.

Yatağa gitti. Yastığı çekti. Söktü. Pamukların arasına gizledi defteri. Sonra yastığı dikerek yerine koydu.

Dışarda hayat başlamıştır artık, birbiri peşinden bağıra bağıra zerzevatçılar geçiyor mahalleden.

Halit Cemil derin bir inkisar içinde. Defter ona birçok şeyler öğretti. Fakat büyük sırrın tam kapısını açarken anahtar kaybolu-verdi.

En iyisi artık hiçbir şey düşünmemek. Yalnız Ayşe'nin hatırasını gömerek yüreğe, Anadolu'ya gitmek.

Uyku gözlerinden akıyor. Yatağa doğru yürüdü. Soyunmadan uzanacak.

Tam kendini somyanın üstüne bırakıyordu ki, birdenbire oda kapısı açıldı.

Halit Cemil olduğu vaziyette donakaldı.

Kapıda tabancalarını çekmiş iki siville iki resmi polis duruyordu.

Polislerden birisi odanın ortasına doğru ilerledi :

— Kımıldama! dedi. Seni, milyoner Göksel'in katili olmak suçuyla kanun namına tevkif ediyorum!

VII

MİLYONER GÖKSEL'İN SABAHİ

Matmazel Roz'un evinde Ayşe'nin ayıldığı ve kendi odasında Halit Cemil'in tevkif edildiği sabah Göksel, uşağı Ali'den haber beklemenin verdiği sabırsızlıkla Bebek'te bir yalının üst katındaki odada yukarı aşağı dolaşıyordu.

Sinirliydi. Ali'den hâlâ haber yok.

Büyük Otel'de Halit Cemil'i kendi yerine geçirdikten sonra doğru buraya gelmişti. Burada gizleniyordu. Onun burada gizlendiğini uşağı Ali'den başka kimse bilmiyordu.

Halit Cemil'in, kendine ikiz kardeşi gibi benzeyen bu adamın varlığını çok garip bir tesadüfün sonunda öğrenmişti. Çoktandır göz hapsinde bulundurduğu karısı Ayşe'yi bir gece takip etmiş, onun kardeşi Nuri'yi görmek için girdiği apartmandan sabaha karşı çıktığını öğrenmişti. Genç kadının sarhoş kardeşinin yanında niçin böyle geç vakte kadar kaldığını tahkik edince, işin içinden Halit Cemil çıkıvermişti.

İşte o zaman sadece vahşi bir kıskançlıkla Halit Cemil'i tanımak istemiş ve kendisine onu gösterdikleri vakit, aralarındaki benzerliğin hemen farkına vararak bu işten iki katlı istifadeyi düşünmüştü.

İstifadeden birisi, karısının âşığını karısına öldürtmek...

İkincisi de, karısının kurşunu boşuna giderse, bir müddet öteki düşmanlarını oyalamak.

Fakat işin akışı hiç de umduğu yere gitmemişti.

Ayşe, Halit Cemil'i Göksel sanarak ateş etmişti ama, hem kurşun boşa gitmiş, hem kadın şüpheye düşmüştü.

Mesele bu kadarla bitse yine iyi! Halit Cemil oynamaya razı olduğu rolden vazgeçmişti.

Fakat...

Dışardan oda kapısına vuruldu.

Göksel seslendi :

— Gir!

İçeri giren Ali'ydi.

Göksel telaşla sordu :

— Ne haber, Hüseyin?

Ali, bu suale cevap vermeden önce, kuru bir ihtarda bulundu :

— Çok telaşlısın! Bana hâlâ Hüseyin diyecek kadar kaybetmişsin kendini.

Göksel kızardı :

— Affedersin, dedi.

Sonra tekrar sordu :

— Ne var ne yok, Ali?

Eski ismiyle Hüseyin, yeni adıyla Ali bir koltuğa gömüldü.

— İşler şimdilik yolunda, dedi. İyi ki her şeyi düşünüp senin kaybolduğunu polise haber verdim. Yoksa...

Ali sustu.

Göksel sabırsızlıkla sordu :

— Yoksa?

— Yoksa Halit Cemil'i elden kaçırıyorduk.

— Neden? Nasıl?

— Anlatıyorum. Dinle. Halit Cemil'in peşine taktığım Sıtkı yok mu?

— Eee? Var! Ne yaptı, Sıtkı? Yoksa işi beceremedi mi? Bir aksilik mi oldu?

Göksel'in yüzü sapsarıydı. Ali hayretle milyonere baktı :

— Seni hiç bu kadar sinirli görmemiştim, küçük bey! Ne oluyorsun? Güyan'da bile bu hale düşmemiştin. Dur! Kendine gel! Yoksa işin içine kıskançlık da girdiği için mi böyle oluyorsun? Ne de olsa babanın oğlusun! Bilirsin ya, o da Lüsi'nin yüzünden az daha boğacaktı seni...

— Gevezeliği bırak da anlat!

Göksel'in verdiği bu emri Ali gülümsemeyle karşıladı. Sonra ağır ağır anlatmaya başladı :

— Sıtkı her şeyi hazırlamış. İş ilkönce yolunda gitmiş, o kadar yolunda gitmiş ki Halit Cemil sanki davetliymiş gibi Sıtkı'nın hazırladığı evin semtine tıpış tıpış ayaklarıyla gitmiş. Sıtkı'nın oynadığı muhabbet tellalı rolüne çabucak kanmış. Eve girmiş...

Göksel yine dayanamadı :

— Âlâ öyleyse! Aksilik çıkmamış demek.

— Hayır. Buraya kadar bilakis işler tıkırında gitmiş, ama Zehra işi berbat etmiş.

— Zehra da kim?

— Sıtkı'nın dostu. Halit Cemil'le Zehra arasında öyle bir ahbaplık peyda olmuş ki, birdenbire kız Halit Cemil'e işi bildiği kadar açmış.

— Hay aksi!

— Senin anlayacağın Halit Cemil'i temizleyememişler. Fakat...

— Artık bunun fakatı kaldı mı?

— Kaldı elbette. Benim her ihtimali düşünüp polise haber vermiş olmaklığım sayesinde demin, bundan yarım saat önce, Halit Cemil, milyoner Göksel'in katili olmak şüphesiyle tevkif edildi. Üstünde senin yanlışlıkla verdiğin bir milyon sterlin de çıkınca mesele kalmayacak.

Göksel geniş bir nefes aldı.

— Oh! dedi. Şimdilik kafese girdi demek... Bu netice tam olmasa da hiçten iyi!

Bir müddet karşılıklı sustular. Söze başlayan Ali oldu :

— Ayşe'yi sormuyorsun, dedi.

— Ondan şimdilik bela gelmez de...

Ali güldü :

— Öyle deme! Az daha Ayşe öbür dünyayı boyluyordu. Fakat bereket versin ki, zamanında yetiştik. Kendisini denize atarken yakaladık.

Göksel bu sefer sesinde garip bir acıyla sordu :

— Peki, şimdi Ayşe nerede?

— Roz'un evinde hapis. Benim şaraptan da içirmişler. Zaten ölü gibiymiş; büsbütün iradesini kaybetmiştir.

Ali yine sustu. Artık soğukkanlılığını mavi çelik gözlerinde yeniden toplamış olan Göksel'e bakıyor. Çoktandır Göksel'in bu kendisinden emin hali onu sinirlendiriyor. Demin Göksel'i birdenbire telaşlı ve şaşırılmış görünce derin bir haz duymuştu. Beraber geçen karmakarışık, karanlık hayatlarında parsayı hep onun toplamış olması, Ali'yi yavaş yavaş Göksel'e düşman yapmıştı. Şimdi onun en küçük mağlubiyetlerinden bile zevk duyuyor. Eğer hâlâ

Göksel'e yardım ediyorsa, bu büyük ve tamir edilmez bir mağlubiyetin yalnız onu değil, kendisini de mahvedeceğini bildiği içindir.

— Ne sustun, Ali?

Göksel'in bu apansız suali Ali'yi kendine getirdi :

— Hiç, dedi. Düşünüyorum..

— Neyi düşünüyorsun?

— İki şeyi.

— Birer birer anlat.

— Anlatayım. Birincisi şu : Halit Cemil tevkif edildi. Ayşe,

Roz'un evinde hapis, fakat...

— Fakatı kalmadı artık bunun...

— Kaldı. Fakat Ayşe'nin kardeşi Nuri elini kolunu sallaya sallaya dolaşiyor hâlâ.

Göksel güldü :

— Dolaşsın, dedi. Ne yapalım. Eğer elini kolunu sallaya sallaya dolaşmasını azıtırsa, "Yoruldu artık, Bay Nuri! Biraz istirahat et!" deriz ona da. Hem buna da pek ihtiyaç kalmaz sanırım. Nuri hastalıklı, sarhoş herifin biri, Bizi zahmete sokmadan kendi icabına kendisi bakar yakında...

Ali bu sözlere doğrudan doğruya cevap verecek yerde :

— Bak, hâlâ benim için küçük beysin. Sana bir şey söyleyeyim mi? Nefret korkuyu doğurur.

Göksel yine güldü :

— Ne o, Ali, dedi, şimdi artık atasözleri mi icat etmeye başladın! Nefret korkuyu doğurur ne demek?

Ali kısık bir sesle cevap verdi :

— Demek istiyorum ki, bir insan nefret ettiği bir insandan korkmaya başlar. Nuri senden korktuğu için nefret ediyor, ama, sen de Nuri'den nefret ettiğin için korkuyorsun. Sarhoş, hastalıklı herif diye korkunu örtmeye çalışma!

— Bu ne dehşetli hüküm böyle, hem...

Göksel'in sözü yarıda kaldı.

Sokak kapısı çalındı. Üç kısa, iki uzun, bir kısa olmak üzere altı defa kapının zili öttü evin içinde.

Ali :

— Bizimki geldi, dedi. Ve aşağı kapıyı açmaya gitti.

Göksel bir sigara yaktı. Pencerenin yanına giderek denize

bakmaya başladı. Ayşe'yi düşünüyordu. Roz'un evine hapsedilen Ayşe'yi. En çok ve biricik sevdiği, fakat aynı zamanda en çok nefret ettiği, en çok çekindiği, korktuğu insanı.

Odaya girdiler.

Göksel döndü. Karşısında Ali'yle, Ayşe'yi denize atarken kurtarıp Matmazel Roz'un evine hapseden adam vardı. Göksel onlara doğru ilerledi.

— Meseleyi öğrendim, dedi. Aferin, vaktinde yetişmişsin.

Ayşe'nin kurtarıcısı yılışarak cevap verdi :

— Peşindeydim zaten. Yalnız, bilmem Ali size söyledi mi, kendini denize atmak istediğinin sabahı Halit Cemil'in apartmanına uğradı. Fakat çok kalmadı yukarıda. Hemen çıkıp indi. Elinde mektuba benzer bir şey vardı. Onu bırakmış olacak herhalde.

Göksel kıpkırmızı oldu. Ayşe'nin ölüne gitmeden önce son hatırladığı insanın Halit Cemil olması yüreğine bir bıçak gibi girdi. Soğuk bir sesle:

— Ne yapalım, dedi. Âşığına mektup yazmış diye ölümüne göz yumacak değildik ya!

— Ben de öyle düşündüğüm için, işe tam zamanında müdahale ettim.

Bu cevap her nedense Göksel'i sinirlendirdi :

— İyi etmişsin dedik ya, dedi.

Sonra sesini yumuşatarak ilave etti :

— Ne yapacağım, biliyor musun?

— Hayır, efendim.

— Bu gece Roz'un evine gideceğim. Ayşe hâlâ Ali'nin şarabının tesiri altında, değil mi?

Ali söze karıştı :

— Benim şarabın tesiri tam bir hafta sürer, dedi.

Sonra Ayşe'nin kurtarıcısına döndü :

— Şarabın içine kaç damla damlattın ondan? dedi.

— Dört.

— Tamam! Dört damla onu tam bir hafta sersem eder.

Göksel, dalgın :

— Âlâ, dedi. Anlaşıldı mı? Bu gece Matmazel Roz'un evine gideceğim. Sen haber ver, Ali.

Ali :

— Bilmem ama, ihtiyatsızlık olmaz mı? diye itiraz etmek

istedi, fakat Göksel'in artık adamakıllı çelikleşen gözlerinin soğuk korkunçluğu karşısında :

— Peki, dedi. Haber veririm.

Ali çıktı.

Göksel'le Ayşe'nin kurtarıcısı yalnız kaldılar. Göksel cebinden, saymaksızın bir deste para çıkardı :

— Al şunları, dedi.

Herif paraları aldı, saydı.

— Üç bin, dedi.

Göksel karşısındakine iyice sokulmuştu artık. Gözlerinin içine bakıyordu.

— Evet, üç bin. Fakat, bu üç bini altı bin yapmak için Nuri'nin hesabını görmen lazım.

— Şu sarhoş herifin mi?

— Evet!

— Kolay. Başka emriniz?

— Yok!

— Allahasımarladık.

— Güle, güle. Ali'ye de söyle. Sana yardım etsin.

VIII

SARI HUMMA

Nuri apartmana dönüp de Halit Cemil'i odasında bulamayınca telaşlandı. Belki bana bir mektup bırakmıştır, diye her tarafı iyice araştırdı. Fakat hiçbir şey yoktu.

Aklına gelen ilk şey hemen Göksel'in Ayaspaşa'daki evine gitmek oldu. Fakat sonra bundan vazgeçti. Kendi kendine :

— Sersem gibi aldatıldım, dedi. Zaten Cemil ve Göksel diye iki ayrı adam yoktu. Göksel, Cemil ismiyle burada bana komşu, beni kontrol etmek için yaşıyordu. Cemil ve Göksel aynı adamdır.

Fakat biraz daha düşününce bunu da doğru bulmadı. Çıldıracak gibiydi artık. Sokağa fırladı.

İstiklal Caddesi'nde yine gecedir. Yine parlak elektrik ilanları, yine dolup boşalan sinema kapıları, otomobiller, tramvaylar...

İpek Sineması'nın önünde durdu. Kapının üstünde Ayşe'ye çok benzeyen bir yıldızın, koskocaman, renkli afişi asılı.

Ayşe'yi düşündü. Hem kızdı. Hem acıdı. Kim bilir şimdi nerededir? Ayşe'nin başından geçenlerden haberdar değildi.

Yürüdü. Karşıdaki tütüncüden bir "Akşam" gazetesi aldı. Okuya okuya, dalgın gidiyordu ki birden durakladı. Gazetede bir haber :

"ESRAR PERDESİ AÇILIYOR!"

"Milyoner Göksel'in katili olmak suçuyla, Halit Cemil adında biri yakalanmıştır. Halit Cemil'in üstünde 1 milyon sterlinlik bir kâğıt bulunmuştur. Suçlu cürmünü inkâr etmekte ve saçma sapan ifadeleriyle tahkikatı karıştırmak istemektedir."

Nuri bu havadisi bir daha okudu. Sonra :

— Demek ki hakikaten Halit Cemil başka, Göksel başka, diye mırıldandı.

Gazeteyi cebine yerleştirdi. Kalabalığa karıştı.

... ..

Ayşe'nin kurtarıcısı yanındaki Ali'yi dürttü :

— İşte şu önümüzde giden o! diye fısıldadı.

İkisi de adımlarını sıklaştırdılar. Nuri tam Ağa Camii'nden sağa saparken yetiştiler ona. Ali hızla Nuri'nin yanından geçerken omuzuna çarptı. Sonra durdu, döndü ve bağırdı :

— Kör müsün ulan!

Nuri hem omuzuna çarpan, hem de üstüne üstlük küfredip bağırarak bu sarhoş adamın karşısında, her vakit başına böyle işler gelen bir insan soğukkanlılığıyla :

— Haydi işine git, dedi.

Fakat Ali kör kütük sarhoş taklidi yapmakta devam ederek haykırıyordu :

— Sen işine git. Olur iş değil be. Sanki koskoca cadde babasının malıymış gibi... İnsanı kovmaya kalkıyor bir de...

Nuri cevap vermedi. Yürüdü. Fakat Ali peşini bırakmıyordu artık. Nihayet bir an geldi ki, Nuri dayanamadı. Döndü. Ali'nin suratına bir tokat aşk etti.

İşte tam bu sırada Ayşe'nin kurtarıcısı araya girdi. Ali'ye çıkıştı :

— Sıkılmıyor musun? Hem körkütük sarhoş oldun, hem de elâlemi rahatsız ediyorsun.

Ali yediği tokadın acısından büsbütün iki yana sallanırken, Ayşe'nin kurtarıcısı, büyük bir nezaketle Nuri'ye döndü :

— Affedersiniz, bayım, dedi. Kusura bakmayın. Biraz fazla kaçırıldı. İyi çocuktur yoksa! Arkadaşımdır.

Tekrar Ali'ye çıkıştı :

— Haydi işte evine geldin. Defol git. Senin yüzünden başıma gelmeyen kalmıyor zaten.

Ali homurdanarak kapısı açık duran karanlık apartmanlardan birine girerken, Nuri, Ayşe'nin kurtarıcısıyla konuşuyordu :

— Zarar yok canım. Sarhoşluk bu.

Ötekisi Nuri'nin koluna girmişti.

— Olur mu ya canım! Bu bir değil ki! Deminden beri yapmadığı kalmadı. Her ne hal ise. Buyurduğunuz gibi sarhoşluk bu. Fakat her felaketin hayırlı bir tarafı olurmuş. Bu vesileyle müşerref olduk. Benim adım Ahmet. Ahmet Aktuğ...

Nuri de kendini takdim etti :

— Ben Nuri Gümüşoğlu.

— Müşerref oldum. Şimdi arzu buyrulursa dostluğumuzu takviye için, şöyle bir iki kadeh atalım.

•Nuri'nin reddedemeyeceği biricik teklif buydu.

— Hay hay, dedi. Sonra gülererek ilave etti :

— Pilavdan kaçanın kaşığı kırılınsın!

Nuri'yle Ahmet kol kola karanlık sokaklardan birine saparlar-ken, Ali girdiği apartmandan çıktı ve gülererek arkalarından baktı.

Yeni ahbaplar karışık sokaklardan bir hayli yürüdüler. Nuri yarı şaka, yarı ciddi :

— Uf! dedi. Bir kadeh rakının peşinden hiç bu kadar yürümemiştim.

Ahmet işi büsbütün şakaya dökerek :

— Sabredin biraz, diye cevap verdi, sabredin biraz. Malum ya : “Sabreden derviş muradına ermiş.”

Biraz daha yürüdüler, sonra geçtikleri sokaktan çok daha karanlık, çok daha dar bir sokakta bir evin önünde durdular. Beyoğlu'nun bazı arka sokaklarında birdenbire rastlanan eski zengin Rum evlerine benziyordu burası.

Ahmet :

— Geldik, dedi. Yanılmıyorsam burası olacak.

— Siz de buraya ilk defa mı geliyorsunuz?

— Evet. Keyfine düşkün bir arkadaş tarif ettiydi.

— Peki ama, burası neresi böyle?

— Şimdi anlarsın!

— Canım buranın adı sanı yok mu?

— Var. Nasıl olmaz! Buraya “Sarı Humma” derler.

Ahmet evin kalın tahta kapısını açtı. Bir taşlığa girdiler. Taşlık çok hafif bir sarı ışıkla aydınlanmıştı. Nuri etrafına bakındı. Bu acayip sarı ışığın nereden geldiğini göremedi. Taşlıkta biraz yürüdükten sonra aşağıya, bodruma inen bir merdiven ağzına rastladılar. Burası da aynı esrarlı sarı ışıkla aydınlanmıştı.

Nuri önde, Ahmet arkada merdivenlerden indiler. Bir kapı. Kapıyı açtılar. Bir bodrum.

Bodrumun havası rutubetliydi. Yine aynı sarı ışıkla aydınlanmıştı. Duvarda acayip kübik nakışlar var. Nuri bu acayip nakışlara dikkatle bakınca bunların rengârenk deniz hayvanları resimleri olduklarını anladı. Ekspresyonist bir üslupla yapılmış istakozlar, ahtapotlar, deniz yılanları, acayip deniz otları...

Duvarların kıyılarına kaba tahta masalar ve sıralar konmuştu. Ahmet, Nuri'yi bu masalardan birinin başına oturttu. Kendisi de karşısına geçti.

Nuri sordu :

— Ne acayip yer burası böyle!

Ahmet gülerek cevap verdi :

— Hakikaten öyle. Dedim ya, ben de ilk defa geliyorum. Fakat benim keyfine düşkün ahbaba göre, Türkiye'nin en iyi rakısı, yani en iyi kaçak rakısı burada bulunmuş. Sonra mezeleri de emsalsizmiş. Siz şu duvarlardaki resimlere bakın. Bizim bildik diyordu ki, buraya bilhassa sanatkarlar gelirlermiş. Duvarlardaki resimler yarının dâhilerinin eserleriymiş. Garson! Bize rakı.

Garson emri alıp uzaklaştı.

Nuri bir müddet duvarlardaki resimleri seyrettikten sonra yavaş yavaş sinirlenmeye başladı.

— İyi ama, dedi. Ben ne artistim, ne de hokkabaz. Burası kâşvetli. Çok canım sıkılıyor.

Karşı masalardan birinde kalabalık vardı. Fısıltıyla konuşuyorlardı ama, ara sıra sesleri yükseliyordu. Zaten bodrumda onlardan başkası da yoktu.

Nuri karşısında konuşulanlara kulak kabarttı. İçlerinde Hasan dedikleri biri vardı, yumruğunu masaya vurarak bağıırıyordu işte :

— Âlâ. Sözüm söz! Beş yüz kâğıt verirseniz herifi temizlerim!

— Oldu. Yalnız iki yüz ellisi peşin, iki yüz ellisi işi gördükten sonra. Razi mısın?

— Razıyım. Çık papelleri!..

Nuri birdenbire ayağa kalktı.

Ahmet onu oturtmaya çalışıyor gibi yaparak :

— Otur canım, dedi. Başınızı belaya mı sokacaksınız. Bırakın elin itlerini!..

Fakat Nuri alkoliklerde görünen ani delilikle kendini kaybetmişti :

— Bırakın beni, diye haykırdı. Herifler gözümün önünde adam öldürmek için pazarlığa girişiyorlar. Bunlar da artist değil ya! Bunlar da yarının dâhileri değil ya!

Zaten kolunu şöyle yalancıktan tutan Ahmet'in elinden kurtularak karşı masaya doğru ilerledi.

Tam bu sırada bodruma inen merdivenin üstünde bir gölge

görünüp kayboldu. Bu Ali'ydi. Kendisini Ahmet diye tanıtan, Nuri'nin yeni ahbabı, Ali'yi görmüş ve göz kırpmıştı.

Nuri masaya yaklaştı ve suratı kıpkırmızı sordu :

— Kimi öldürmeye hazırlanıyorsunuz be?

Masalardakiler birdenbire ayağa kalktılar. İçlerinden biri iri yarı dev gibi bir adam.

— Seni, dedi. Seni sinek gibi ezeceğim, kerata!

Bu sözleri söyleyen, Hasan denendi.

Ötekiler bağıştılar :

— Ver şu züppenin ağzının payını, Hasan. Ek bayıma bir tane!

Nuri birdenbire dehşetli bir sızı duydu yüzünde. Burnundan kan boşandı. Sendeledi. Hasan'ın yumruğunu tam iki kaşının ortasına yemişti. Baş döndü. Gözleri karardı. Düşmemek için kendini zor tuttu.

Etraftan bağışıyorlar :

— Bir tane daha ek, Hasan! Bir tane daha!

Nuri ikinci yumruğu yememek için geri çekildi.

— Bana bakın, dedi. Eğer bir parça erkekseniz teke tek dövüşürüz.

Hasan kahkahalarla güldü :

— Âlâ! Bayım başa baş dövüşmek istiyor. Hazır ol öyleyse...

Ceketini çıkardı. Ötekiler iki yana çekilmişler, ellerini ovuşturarak ve gülüp küfrederek Nuri'nin kaç dakikada hapı yutacağını hesap ediyorlar.

Kavgaya başladı.

Nuri ağır ağır, korkunç bir soğukkanlılıkla Hasan'a yaklaştı. Gözlerinde sevinçli bir ışık var. Hasan'ın kendisinden çok daha kuvvetli olduğunu görüyordu. Fakat Amerikan Koleji'nde okurken öğrendiği ve mektep şampiyonu olduğu boksa güveniyordu.

Hasan kendisine doğru ağır ağır yaklaşan düşmanın üstüne saldırdı. Vahşi bir hayvan gibi uluyarak Nuri'nin kafasına iki korkunç, sersem edici, kör edici yumruk salladı. Fakat derhal büyük bir şaşkınlık içinde, yumruklarının boşa gittiğini gördü. Bir an önce karşısında duran Nuri'nin kafası sanki yok oluvermişti. Kızdı, köpürdü. Tekrar saldırdı Nuri'nin üstüne. Fakat Nuri cıva gibi. Durmadan iki yana kayıyor. Hasan'ın kocaman kılı yumrukları boyuna boşluğu, havayı dövüyor.

Hasan çıldırarak gibidir. Küfrediyor.

Bir daha saldırdı. Fakat bu sefer yumrukları boşluğu bile dövmek imkânını bulamadılar. Kolları ortalarından kırılan iki dal gibi düştü. Birbiri arkasına karnına ve midesine yediği iki yumruğun acısıyla böğürdü.

Etraftan bağışıyorlar :

— Haydi be Hasan!

— Uzattın işi be!

Fakat Hasan'ın yüzü sapsarıdır. Güçlkle nefes alıyor.

Ağır ağır Nuri'nin üstüne doğru yürüdü. Şimdi onda yıkılmaya yüz tutmuş büyük, harap bir yapı hali var.

Nuri bu üstüne doğru yıkılarak gelen koskocaman gövdenin altında kalmamak için onun sol gözüne indi yumruğu ve iki adım geri sıçradı.

Yumruğu ağır değildi ama, Hasan'ın sol gözü birdenbire şişti.

Artık kudurdu Hasan. Nuri'nin karnına doğru bir tekme salladı. Fakat Nuri, bir balyoz ağırlığıyla karnına inmek isteyen bu ayağı yarı yolda elleriyle yakalayıp çekince, Hasan yuvarlandı yere. Baş kof bir karpuz gibi taşlara çarptı. Sonra ağır ağır kalktı düştüğü yerden. Tekrar saldırdı.

Dövüşenler dört beş defa daha kapıştılar. Bütün bu kapışmalar sonunda Hasan'ın alt dudağı yarılmış, burnu ezilmiş, göğsü kan içinde kalmıştı.

Fakat pes demiyor. Elleri arasından su gibi dökülen bu züppeyi nasıl olsa bir punduna getirip yakalayacağından emin. İşte fırsat geldi. Nuri'nin ellerini yakaladı.

Hasan yanılıyor. Nuri düşmanın kocaman pençeleri içine düşen ellerini kurtarıverdi ve herifin boş böğrüne insafsız ve öyle şaheser yumruklar indirmeye başladı ki, bunların her biri bir öküzün canını çıkarabilirdi.

Hasan için yapılacak bir iş kalıyordu. Kaçmak ve bıçağa sarılmak.

Bunu yaptı, kaçtı. Sonra kuşağından bıçağını çekerek, bir ok hızıyla fırlattı Nuri'nin göğsüne.

Bıçak hedefini bulmadı.

Nuri haykırdı :

— Ha? Hesapta bu da vardı demek? Öyleyse, bekle.

Attığı bıçağın boşa gitmesiyle ne yapacağını bilmez hale gelen Hasan'ın üstüne atıldı :

— Al! dedi. Bu yumruk da nizama uygun değildir ama, sen istedin!

Suratının orta yerine yediği yumrukla Hasan yere yuvarlandı. Nuri şimdi yerde upuzun yatanın kafasına kundurasının burnuyla bir de tekme salladı.

— Futbolda frikiki böyle çekerler!

Etrafına bakındı :

— Daha var mı? dedi. Ziyafete gelmek isteyen yok mu içinizde?

Hiç kimse cevap vermiyor. Ortalık öyle sessiz ki, bir sinek uça duyulacak.

Nuri'nin gözüne bodruma inen merdiven ilişti birdenbire. Orada bir gölge, yukarı doğru, gürültü etmeden çıkmak istiyor.

Hemen merdivene atıldı ve gölgeyi, Ali'yi yakaladı yakasından. Sürükleyerek aşağı indirdi :

— Vay sen misin? Ben seni bir yerden tanıyacağım. Ha! Şu bana yolda çatan sarhoş! Amma da çabuk ayılmışsın. Dur bakalım, beni buraya davet eden arkadaşın ne yapıyor?

Ali'nin yakasını bırakmadan süratle geriye döndü. Bu hareketi tam zamanında yapmıştı. Çünkü işin sarpa sardığını gören Ahmet, bir bira şişesini yakalamış, arkadan Nuri'nin kafasına indirmek üzereydi.

Nuri, Ali'yi yana doğru itti ve bir anda elinde peyda oluveren tabancasını Ahmet'in tuttuğu bira şişesi üzerine boşalttı.

Şişe parça parça oldu.

— Eğer kafanı da, kafanızı da şu şişe gibi parça parça etmemi istemezseniz, teker teker sıraya dizilin bakalım.

Bu adamların hiçbirisi tabancadan korkar, ölümden çekinir değillerdi, ama afallamışlardı.

Hâlâ yerde upuzun yatan Hasan'ı da alarak bodrumun bir köşesine sığındılar.

Nuri tabancasını onların üstünden ayırmayarak geri geri merdivenlere kadar geldi. Sonra birdenbire arkasından ölüm kovalıyormuş gibi, merdivenleri çıkıp, taşlığı geçti ve sokağa fırlattı kendini.

İstiklal Caddesi'nin alaca aydınlığında kendini bulduğu vakit, artık bir adım daha atacak hali kalmamıştı.

Bir pastacı dükkânına girdi :

— Sıcak bir çay, dedi.

Kafasının içi karmakarışıkı. Öyle heyecanlı ki Şimdi, üstünün başının yırtılmış olduğunu, etraftaki masalardan kendisine baktıklarını bile farketmiyor.

Mırıldanıyor sade :

— Bu Göksel'in iŐidir. Babam, kız kardeşim, Halit Cemil... Şimdi sıra bana geldi. Demek Halit Cemil, Göksel'i öldürmedi. Göksel yaşıyor...

IX

KASTAMONU ÂLEMİ

Göksel'in Matmazel Roz'u ziyaret edeceği havadisi "Bu gece bize çok zengin bir Anadolu tüccarı" gelecekmış şeklinde evin kızları arasında yayıldı.

Matmazel Roz'un evi yarı açık, yarı kaçak işleyen bir müessesedir.

Salon baştan aşağı temizlendi... Her odada yatak çarşafaları değiştirildi. Pembe abajurların tozları alındı. Lavabolar yıkandı. Çünkü zengin misafirin kiminle, hangi odada kalacağını önceden kestirmek kabil değildir elbet.

Akşama doğru Ali, Matmazel Roz'a bir daha telefon etmiş :
— Bizimki bir Kastamonu Âlemi yapmak istiyor. Ona göre hazırlanın! demişti.

Matmazel Roz'un Kastamonu Âlemi hakkında hiçbir fikri yoktu. Fakat, Anadolu'da bir şehir olduğunu hayal meyal hatırlıyordu. Ali de telefonda fazla izahat vermediği, daha doğrusu veremediği için bu acayip arzuyu yerine getirmeyi ancak bir suretle mümkün buldu.

Beyoğlu'nda maskeli balolar için elbise kiralayan dükkânlardan şalvarlar getirildi. Matmazel Roz'un bütün kızları bu alafranga şalvarları giydiler.

Ayşe'ye de zorla mavi bir şalvar ve şalvarın üstüne dar, göğsü açık, sırmalı, kırmızı bir cepken giydirildi.

Ayşe bu yarı uydurma, yarı köylü kıyafetiyle harikulade güzel. O kadar güzel ki, Matmazel Roz'un en gözde kerimelerinden olup ancak bu geceki gibi büyük törenlere davet edilen Süheyla'sı bile onu görünce :

— Eğer misafir bu acemi çaylağı beğenir de onunla kalmak isterse, kıyametleri koparırım. Saçını başını yolarım bu sersem kızın. Ve sonra Ayşe'nin saçını başını yolmak arzusunu birdenbire

öyle kuvvetle duymuştu ki, hemen genç kadının üstüne atılmıştı.

Ayşe büyük bir güçlkle Süheyla'nın elinden kurtarıldı.

Salonda şahane bir içki masası. İstakozların en kırmızı, en etli ve en büyükleri. Billur taklidi, kübik çanaklarda her tanesi küçük bir siyah inci iriliğinde havyarlar. Balık yumurtasından, yumurtalı piyaza varıncaya kadar mezelerin çeşidi... Ve rakı, bira, şarap...

Ayşe, Süheyla'nın elleriyle didiklenerek büsbütün sersemleyen güzel başını sırmalı kırmızı cepkeni üstünde kansız, mermer bir heykel başı gibi taşıyarak bütün bu hazırlıklara çok bir şey anlamayan gözlerle baktı.

Artık içinde ölme arzusu yoktur. O, nasıl olursa olsun, bir an evvel buradan kaçmak istiyor. Fakat, iradesi hâlâ o kadar çocuk ki, bu "nasıl olsun"u bir türlü halledememekte.

Evin içinde bütün ışıklar yakıldı. Hele salon pırıl pırıl. Rengârenk karnaval şalvarları ve boyalı yüzleriyle kızlar sabırsızlanıyor artık.

Süheyla'nın gözü Ayşe'de. Bundan üç yıl önce Matmazel Roz'un eliyle giydiği taca rakip çıkan bu münasebetsiz kızın bir yerini kırmak, ona bir kötülük etmek için fırsat kolluyor.

Aşağı kapının zili birdenbire çalındı. Salonda kızlar telaşlandılar. Süheyla büyük aynaya son bir göz attı. Matmazel Roz telaşla merdivenleri indi. Gelen büyük misafire kapıyı kendisi açmak istiyor.

Ayşe olduğu yerde sapsarı durmaktadır. Kimin geleceğini bile bilmiyor. Bir şeyler anlıyor, fakat anlamıyor.

İşte salonun kapısı büyük bir gürültüyle açıldı.

İki yanına sallana sallana, zilzurna sarhoş Göksel girdi içeri. Yanında üç erkek daha var.

Matmazel Roz da gir-di. Göksel bir koltuğun üstüne attı kendini. Gürültülü bir nefes aldı. Sonra koltuğun kenarına dayanarak ayağa kalktı ve bağırdı :

— Burası da amma sıcak ha!.. Küçük bayanlar, bayâncıklar, ben bunalıyorum. Siz bunalmıyor musunuz?

Matmazel Roz bütün kızların yerine cevap verdi :

— Bunalıyorlar, paşam!

— Öyleyse, ne diye soyunmuyorlar? Bu şalvarların, cepkenlerin içinde bayanları boğmak mı istiyorsun be Matmazel Roz? Söyle, soyunsunlar. Çıkarsınlar üstlerinden bu kumaş yığınlarını.

Güzel kadınlara en yaraşan kumaş yalnız kendi derileridir.

Birdenbire silkindi. Cesaret ve itidalini topladı.

Kızlar Göksel'in emrini yerine getirmek ve en yaraşan elbiseleriyle, derilerinin kumaşlarıyla kalmaya hazırlanırlarken, Süheyla göz ucuyla Ayşe'ye bakıyordu.

Ayşe kıılmıdanmamıştı bile. Sırma işlemeli kırmızı cepkeni üstünde bir mermer beyazlığıyla dimdik duran başı büsbütün sararmış. Gözleri bulanık. Dişleri birbirine çarparak titriyor.

Bu, odaya giren adamı hemen tanıdı. Bu Göksel'di. Fakat, bu Halit Cemil de olabilirdi. Hangisi?

Göksel yıkıla yıkıla Ayşe'ye yaklaşıyor. Çelik mavisi soğuk gözlerini kadına dikmiş, bakıyor. Dikkatli, hınçla, nefret ve arzuyla bakıyor ona.

Ayşe'nin şüphesi kalmadı. Kendisine böyle bakan adam Göksel'dir.

Göksel tam Ayşe'nin yanına gelmişken, birdenbire geri döndü ve salona ilk girdiği vakit oturmuş olduğu koltuğa bıraktı yine kendini. Parmağını Ayşe'ye doğru uzattı. Roz'a sordu :

— Bu bayancığın adı ne?

— Ayşe!

— Ayşe! Güzel isim. Ben Ayşe ismine bayılırım. Ayşe! Şu isimdeki ahenge bakın. Ay... ve şe... İnsan bu ismi söylerken kendini ay ışığı vurmuş dalgın bir gölün üstünde sanıyor. Ay... şe... Nasıl, ayın ışıltısını suyun şıptısını duyuyor musunuz?

Ayşe korkudan büyümüş gözleriyle Göksel'e bakıyor. Göksel bu bakışı yakaladı. Ve öyle sandı ki, Ayşe tereddüttedir. Kendisinin kim olduğunu kestiremiyor. Hâlâ kendisiyle Halit Cemil'i birbirine karıştırıyor.

Bu ihtimal Göksel'i öyle acı ve acayip bir sevinçle sevindirdi ki, tekrar ayağa kalktı. Zıp zıp zıplamak istiyor. Yanında duran arkadaşlarının birinin kucığına yıkıldı ve onu şapur şapur öperken, Ayşe'ye bilhassa duyurmak isteyerek söylendi :

— Vaktiyle bir kadın sevmiştim. Bir gece benim olan kadın. Onun da adı Ayşe'ydi. Ve tıpkı bu bayancığa benziyordu. Ama ne kadar... ne kadar benziyordu!..

Ayşe, kendisini şüpheye düşürmek isteyen bu sözleri belki duydu, belki duymadı. Onun gitgide ayılan kafasında şimdi yalnız bir arzu var. Bu salondan fırlayıp kaçmak.

Kapıyla durduğu yer arasındaki mesafeyi şöyle bir tahmin etti. Sonra döndü. Kapıya doğru koşarcasına yürüdü. Fakat daha eşiğe varmamıştı ki, Göksel'in iri, ağır pençeleri kızgın iki demir külçesi gibi omuzlarının üstünde durdu.

Göksel'le yüz yüze geldiler.

Göksel güldü :

— Nereye, küçük bayancık? dedi. Yukarı çıkmak istiyorsun anlaşılın! Dur, sana yardım edeyim.

Ve Ayşe'yi minimini bir çocuk gibi kaldırıp kucağına aldı.

Kollarında Ayşe'yle, odanın eşiğini geçip üçüncü kata çıkan merdivenlere doğru yürürken :

— Biz şöyle bir rüya âlemine gidiyoruz! Beni beklemeysin. Eğlenin, bakın keyfinize!

Odaya girdikleri vakit Göksel, Ayşe'yi yatağın üstüne fırlattı. Duyduğu azaplı sevinçten çıldıracak gibiydi.

Bir koltuğa oturdu. Kahkahalarla, deli gibi, zincirden boşanmış gibi gülmeye başladı.

Ayşe'nin kafası iyice işliyor artık. Yarı ölüm uykusundan ayılmıştı.

Göksel'in kahkahalarla katılmasını fırsat bilip yataktan fırlayarak, odanın kapısına atılacak kadar kendine gelmişti.

Fakat odanın kapısı eşiğinde, tıpkı aşağıda salonda olduğu gibi yakalandı. Hem bu ikinci firar teşebbüsü Göksel'i kudurtmuştu.

Genç kadını tepeli bir tavuğu yakalayan bir atmaca hıncıyla ensesinden yakaladı. Kuvvetle silkti. Fırlattı odanın köşesine. Ayşe diz üstü düştü.

Göksel kapıyı kilitledikten sonra, Ayşe'nin karşısına dikildi :

— Ne o? Galiba benden hoşlanmıyorsun! diye homurdandı.

Ayşe'nin henüz kalkınmaya başlayan iradesi birdenbire yıldı. Şimdi yalnız bir duygunun, karanlık yapışkan bir duygunun, korkunun elindeydi. Korkuyordu. Korku, vahşi bir hayvan gibi onu pençelerine almış. Korku gitgide maddileşiyor. Korku, canını acıtacak, elle tutulur, gözle görülür bir madde oldu. Bağırarak, "İmdat!" diye avaz avaz bağırarak istedi. Fakat sesi çıkmadı.

Göksel bir zavallı kedi yavrusu gibi onu yakaladı yine ensesinden. Ayağa kaldırdı.

Göksel artık sarhoş değildi. Göksel'in o acayip, ağırlı sevincinde şimdi yalnız korkunç bir hınç hâkimdir. Bütün kinini mavi

gözlerinde yakarak boğuk bir sesle emretti Ayşe'ye :

— Soyun!

Ayşe ayakta, sanki bu emri duymamış gibi, kımıldamaksızın duruyor.

Göksel bir daha tekrarladı :

— Soyun, diyorum sana!

Fakat Ayşe şalvarı ve sırma işlemeli küçük, dar cepkeni içinde dimdik duruyor hâlâ.

Göksel birdenbire genç kadının saçlarını yakaladı ve bütün kuvvetiyle çekmeye başladı. Ayşe'nin yüzü kıpkırmızı. İnce kaşları yukarı doğru kalktı.

Göksel sol eliyle Ayşe'nin saçlarını bırakmaksızın sağ eliyle sırma işlemeli kırmızı cepkeni, genç kadının kollarını acıtıp omuzlarını sıyırarak çıkardı.

Ayşe'nin saçları hâlâ elindeydi. Yine kahkahalarla deli gibi gülüyor. Hem gülüyor, hem ağır ağır, parça parça konuşuyor. Şimdi konuşmak ihtiyacı onda deli bir katilin adam öldürmek arzusu gibi bir şeydir.

— Sen, diyor, çok hoşuma gidiyorsun. Ama çok... çok... çok... Ne diye kaçıyorsun benden. Ben... kimim biliyor musun? Göksel mi? Emin misin? Ya Halit Cemil'sem!.. Değil miyim sanıyorsun?.. Cevap versene! Hem sanki ne çıkar! Ha Göksel olmuşum, ha Halit Cemil... Sana istediğin kadar para vereceğim.

Göksel bir yandan böyle kesik kesik konuşuyor, bir yandan genç kadının çıplak omuzlarını okşuyordu. Sağ elinin her hareketi, bu çıplak et parçası üzerinde kızılı izler bırakıyor.

— Senin adın neydi? Ayşe! Öyle mi? Yalan söylüyorsun. Ayşe milyoner Göksel'in karısının adıdır. Yoksa sen o musun? Ha? Söyle! Sen o musun?

Ayşe, artık bir sayıklama haline gelen bu sözleri işitemez, duyamaz hale geldi. Yine birdenbire öyle bir nefretle boğulur gibi oldu ki, başını Göksel'in elinden kurtarmak için silkindi.

Fakat Göksel, Ayşe'nin saçlarını daha hızlı çekerek onu büsbütün sırt üstü getirdi ve bir taş parçası şekline giren sağ yumruğunu genç kadının göğsüne indirdi.

Ayşe'nin son mukavemeti de kırıldı artık. Bu adamı görür görmez, onun Göksel olduğunu anlamıştı. Fakat içinde en küçük bir şüphe bile kalmış olsaydı, göğsüne yediği bu yumruk onu

hakikate ulaştırdı :

— Göksel! Göksel! diye mırıldandı. Sen Göksel'sin. Yeryüzündeki en büyük düşmanım. En nefret ettiğim adam.

Fakat Göksel bu mırıltıyı duymadı bile. Küfrederek, bağıırıp çağırarak, Ayşe'ye sahip oldu. Ve Ayşe son yıllarda kaç defa boyun eğdiği bu işkenceye, bir kere daha teslim oldu.

Göksel artık sırtını Ayşe'ye dönmüş, ağzı yarı açık, horuldayarak uyumaktadır. Yahut uyuyor gibi görünmekte...

Ayşe onun vücudunun temasını daha fazla duymamak için yavaşça çekildi. Yatağın duvara dayanan parçasına sığındı.

Yüksek bir ağaçtan düşmüş gibiydi. Mafsalları sızlıyor. Başı ağrıyor.

Yanında uyuyan hayvanı uyandırmaksızın yataktan inip kaçmayı aklına bile getirmiyor. Bunu düşünecek halde değildir.

Gözleri kapanıyor ağır ağır.

Şimdi ince altın bir zincirin ucunda, boynuna takarak taşıdığı küçük, minimini filler yine meçhul bir yolculuğa çıkmıştırlar.

Kırmızı filler.

Bir gece Halit Cemil'i erişilmez rüya ülkelerine götüren filler..

Kırmızı filler yürüyorlar. Bir altın yağmuru altında Halit Cemil'e götürüyorlar Ayşe'yi...

... ..

Ayşe rüyasından uyanınca etrafına bakındı. Ona öyle geliyor ki, pembe abajurlarla aydınlanan oda kan kırmızı bir ışıkla dolmuştur.

Bu kıpkırmızı aydınlığın içinden bütün hayatı en unutulmuş teferruatına varıncaya kadar, birbiri peşi sıra akıp geçti. Babasını gördü. Göksel'le ilk karşılaştıkları gün konuştukları sözleri hatırladı. Halit Cemil'i gördü. Nuri'yi gördü.

Kanlı bir gölün suları altında belirip kayboluyorlarmış gibi görünen ve işitilen hadiseler, yüzler, konuşmalar gitgide öyle vazih oldular ki, korktu. Kapadı gözlerini.

Gözlerini bir an sonra açınca, hayaletler kaybolmuş, sesler geldikleri yere dönmüşlerdi.

Dirseğine dayanarak doğrulmak istedi. Vazgeçti sonra. Hayır, acele etmemeli. En ufak bir ihtiyatsızlık bütün işi altüst edebilir.

Daha vakit var. Uzun tecrübeleriyle biliyordu ki, Göksel bir kere sahiden uyudu mu, uykusu ağırdır ve uzun sürer.

Düşünmek lazım. Daha, daha düşünmek.

Şimdi kendini çok kuvvetli ve çok kurnaz buluyordu. Artık bir daha yenilmek istemiyor. Bundan daha mükemmel bir fırsat bulamaz. Eğer bundan da istifade edemezse...

Ağır ağır elini yatağın altına soktu. Orada gizlediği bıçağı ağır ağır çekti, çıkardı. Bıçak küçüktü. Fakat ucu harikulade sivri...

Bu her vakit üstünde taşıdığı bıçaktı. O gece yarı baygın bir halde bu odaya getirildiği vakit, sırf insiyakıyla, uzun yılların verdiği şuursuz itiyatla bunu yastığın altına gizlemişti.

Şimdi bıçağı elinde evirip çevirirken. Göksel'e nasıl ıstırap çektireceğini düşünüyor. Onun dayanılmaz bir ağrıyla kıvrandığını öyle görmek istiyor ki...

Ne yapsa?

Bıçağın sivri ucuyla, bir elmanın çürüğünü çıkarır gibi Göksel'in gözlerini oymak!

Hayır! Bağırır. Aşağıdan gürültüye koşarlar. Ve onu kurtarırlar elinden. Hem yakalanır, kaçamaz. Oysa ki Ayşe yaşamak istiyor şimdi. Doludizgin bir rüyada yaşar gibi yaşamak.

Bir gece ona Halit :

— Karım ol Ayşe, demişti.

Bu sözü bir kere daha olsun duyabilmek için yaşamak.

Ağır ağır doğruldu. Mavi, deniz mavisini ışıklı gözlerinde karanlık ve kanlı ışıltılar var.

Eli titremiyor.

Bu harikulade beyaz ve ince uzun parmaklı elden bıçağın ucu dimdik aşağı sarkmaktadır.

— Göksel'e son defa baktı.

Uyuyor.

Kalbinin hizasını nişan aldı. Kolunun bütün kuvvetiyle, dünyanın en kötü yüreğini saklayan göğüse bıçağı indirirken durdu.

Hayır. Bıçak kalbi bulmayabilir.

Sipsivri ucuna bütün hıncını, bütün nefretini ve belki de kurtuluşunu koyduğu bu demir parçasını Göksel'in neresine saplamalı ki, amansız olsun.

Boynuna! Şu çıplak boyunda kabarmış, kalın damara!

Ayşe bıçağını bütün gücüyle Göksel'in boynuna, o kabarmış kalın damarın üstüne indirdi.

Fakat...

Fakat tam bu anda soldan sağa dönen Göksel'e bıçak ilişmedi. Yalnız boynunu sıyrarak yastığın üstüne saplandı.

Göksel çelik mavisi gözlerini kurnaz kurnaz açtı ve :

— Maşallah bu işte epeyce terakki etmişsin, Ayşe! diye sırtarak, yataktan fırlamak istedi. Ayşe bütün ağırlığıyla Göksel'in üstüne atıldı. Göksel muvazenesini kaybetti ve sırt üstü tekrar yatağa düşerken, başı karyolanın kalın bronzlarına çarptı. Bayıldı.

Ayşe'de öldürmek arzusu sönmüştü artık. Karyolada baygın yatanı öldüremeyeceğini anladı. Bu ani aksülamelle şaşırıldı. Fakat, ne olursa olsun kurtulmak, hayata dönmek lazım.

Karyolanın ayakucunda asılı duran havluyu aldı. Göksel'in ağzını açarak, havlunun bir ucunu tıktı oraya. Sonra gitti perdelerin kordonlarını kesti. Göksel'in elini ayağını iyice bağladı.

Sonra bu akşam Roz'un iade ettiği elbiselerini giydi.

Onun merdivenlerden nasıl bir gölge gibi indiğini ve sokak kapısını açarak nasıl dışarı çıktığını kimse görmedi.

Kendini İstiklal Caddesi'nde bulduğu vakit, gece sabaha eriyordu. Yalnız sabaha kadar açık kalan bir iki pastahanenin camekânları arkasında ışık var. Öteki dükkânların çoğu, kepenkleri inik, yüzlerini elleriyle kapatmış, kederli devler gibi yol boyunca sessiz duruyorlar.

Şişli'den, depodan bir tramvay arabası Tünel'e doğru indi. Sokaklar tenha. Bu, Ayşe'nin gördüğü çan çalmayarak geçen ilk tramvay arabasıdır.

Taksim'e doğru yürüdü. Harbiye'yi geçti. Nişantaşı'na varmadan Boğaz'ı ve Çamlıca tepelerini gören bir arsa boşluğunda durdu.

Ortalıkta bir temiz süt beyazlığı var. Hava berrak, tozsuz ve gürültüsüz.

Baktı.

Sağ taraftan deniz görünüyor. Üstünde oyuncak gibi duran Kızkulesi ve hareketsiz gemileriyle ayna gibi parlak ve dümdüz bir deniz parçası.

Havaıarın çok açık maviye çalan beyazlığında ilkönce silik, utangaç renkler belirir. Sonra bu renklerin altın sarısı ve kırmızısı kuvvetleştiler, çoğaldılar. Bütün öteki beyazları yuttular.

Güneş doğuyor. Kartpostallarda, Yeni Cami kemerinin yanında satılan aşığılık yağlıboya resimlerdeki gibi renkleri çiğ, bulutları oyali ve dantelalı bir güneş doğuşuydu bu.

Fakat çok geçmeden bu kartpostal doğuşu "adiliğinden" sıyrıldı. Ayşe'nin o güne kadar görmediği bir kuvvet, bir pürüzsüzlük aldı.

Ayşe hayran.

Ayşe güneşin böyle doğduğunu, böyle olabileceğini ilk defa görüyor ve anlıyor.

Ayşe yaşadığından memnun.

Ayşe bu doğuşu mavi gözlerinin içinde, ölene kadar yaşamak istiyor artık.

Etraftaki bütün apartmanlara baktı. Ve bu taş yığınları ona çok küçük, fakat çok esrarlı geldiler. Kat kat, pencere pencere, oda oda, her katta, her pencerenin arkasında, her odanın içinde insanlar yaşıyor. Her birinin ayrı ayrı emelleri, kinleri, sevinç ve korku sebepleri olan insanlar. Fakat bütün bu birbirlerinden ayrı kahkahalar, ihtiraslar, gözyaşları birbirleriyle çarpışıyorlar. Ve hiçbiri tam hedefini hiçbir zaman bulmaksızın başsız ve sonsuz bir nehir halinde durmadan, dinlenmeden akıp gidiyorlar.

Apartmanların kapıları teker teker açılmaya başladı. Şimdi, biraz sonra bu açılan ağızlardan insanlar çıkacak, koca şehrin dört bir tarafına yayılacaklar. Bağıracaklar, çağıracaklar, gülecekler, üzülecekler, birbirlerini ezerek, çiğneyerek yaşamaya başlayacaklar.

Harikulade bir ahenk içinde doğan, inanılmaz bir güzellikle karanlığı dağıtan güneşin altında insanların bu ahenksiz yaşayışı Ayşe'yi düşündürüyor.

Ne tuhaf! diye düşünüyor yine, şimdi bu anda, bu saniyede, şu koskocaman şehirde kaç çocuk doğdu ve kaç insan öldü?

Ölüm aklına gelince ürperdi birdenbire.

Ölümden korkmuyordu. Sadece ölmek istemiyordu.

Yaşamak! Halit Cemil geldi aklına. Zaten Halit Cemil hep aklında.

Ayşe kendi yüreğini eski madalyonlara benzetti. Hani yürek biçiminde yapılmış eski madalyonlar vardır, içlerinde sevgililerin resimleri durur. İşte Ayşe'nin yüreği, Ayşe için, Halit Cemil'in resmini taşıyan böyle bir madalyondu.

Bu benzetişe güldü. Adı bulduğundan değil, çocukça bulduğundan.

Artık hayat başlamıştır. Tramvaylar işliyor.

Ayşe döndü.

Şimdi iki arzusu var. Halit Cemil'i bulmak ve Göksel'le hesaplaşmak.

Harbiye'ye doğru yürüyor.

Birden kulağına tanıdık bir otomobil kornası ve motor sesi geldi.

Durdu.

Otobüs durak direği arkasına gizlendi.

Bir hususi otomobil deli gibi bir süratle karşıdan Şişli'ye doğru saptı, kayboldu.

Bu Göksel'in otomobiliydi.

Göksel'in otomobili gözden kaybolduktan sonra, Ayşe hızlı hızlı yürüyerek Taksim'e indi. Halit Cemil'i görmeye gidiyor.

Fakat Halit Cemil nerdeydi?

Göksel, Matmazel Roz'un evinde Ayşe'nin üstüne saldırırken, Halit Cemil Ayaspaşa'da hâlâ milyoner rolü mü oynuyordu?

Yoksa Ayşe'nin bıraktığı mektubu almış mıdır?

Ayşe hiçbir şey bilmiyordu.

Taksim'e geldiği vakit, Ayaspaşa'ya sapıp sapmamakta tereddüt etti. Ya Halit Cemil Ayaspaşa'da değilse? Ya orada sahici Göksel'le karşılaşırsa?

Ayaspaşa'ya gitmekten vazgeçmiştir. Halit Cemil'i ilkönce apartmanında arayacak.

Yürüdü.

Halit Cemil'in apartman merdivenleri gündüzün bile alacakanlıktı.

Merdivenleri çıktı. Halit Cemil'in kapısını çaldı. Bekledi. Cevap yok. Tekrar çaldı kapıyı. Tekrar bekledi. Yine cevap yok.

Ne yapmalı?

Eğer Halit Cemil hâlâ Ayaspaşa'da ise ve buraya hiç gelmemişse, ona ölüme gitmeden önce bıraktığı mektubu da almamıştır.

Ne yapmalı?

Halit Cemil'i öyle görmek istiyordu ki... Halit Cemil'i bulmazsa, damarlarında bir bahar rüzgârı gibi ılık bin bir çiçek kokularıyla dolaşan yaşamak arzusunun birdenbire duruverceğini

anlıyor. Yalnız, tek başına yaşamak değil, onunla, Halit Cemil'le yaşamak. Yaşamının ancak bu manası var.

Fakat Halit Cemil yok işte.

Yukarıya, kardeşi Nuri'nin katma çıktı. Onun da kapısını çaldı.

Bekledi. Fakat burada da ses veren olmadı.

Artık yapacak bir iş kalıyor : Ayaspaşa'ya gitmek.

Dar, loş merdivenleri indi. "Belki aşağıda kapıcıya rastlarım ve Halit Cemil'in gelip gelmeyeceğini ondan öğrenirim," diye düşünüyor.

Kapıcıyı aradı. Seslendi. Kimseler yok.

Başı, içindekilerin ağırlığını çekemiyormuş gibi, önüne eğik yürümeye başladı.

İstiklal Caddesi kalabalık. Tramvaylar ağız ağıza dolu üzüm küfeleri gibi gelip geçiyor.

Taksim'e çıktı yine. Ayaspaşa'ya saptı. İşte Göksel'in evi. Bakıyor. İçeri girmeden önce gözetlemek lazım. Yırtıcı bir hayvan inine giren sersem bir ceylan olmak istemiyor. Bekliyor.

Bir otomobil sesi. Yine o ses. Bir motor gürültüsü. Yine o motor. Göksel'in otomobili geliyor. Otomobil kapının önünde durdu. Göksel indi. Boynu sarılı.

Evet, inen Halit Cemil değil, Göksel'dir. Artık Ayşe, dışlarından birbirine iki su damlası gibi benzeyen bu iki adamı belki yürüyüşlerinden, belki kollarını sallayışları arasındaki farktan tanıyor. Hareketsizlikte iki insan birbirine ikiz iki kardeş gibi benzeseler de, yürümeye, hareket etmeye başladılar mı, hemen en küçük hususiyetleri büyüyerek ortaya çıkarır. Ayşe bunu Paris'te Rodin'in, o heykellerini, modellerini yürüterek, konuşTURARAK, hareket halinde mermerleştiren büyük heykeltıraşın eserlerini seyrederken anlamıştı.

Otomobilden inip eve giren adam Halit Cemil değil, Göksel'di. Boynu da sarılı. Dün geceki bıçağın sıyrığını saklamak istemiş. Peki, ama demin bu otomobil Şişli tarafına gitmişti.

Göksel'in oralarda ne işi var?

Ayşe bu sorunun cevabını düşünmedi bile.

Mademki Göksel evine döndü. Halit Cemil. Göksel'likten ya vazgeçti, ya da geçecek demektir. Şimdi yapılacak bir tek iş var. Geceyi beklemek ve tekrar o dar, karanlık merdivenli apartmana

gitmek!

... .

Gece...

Ayşe sabahtan beri bir şey yemedi. On parası yok. Ölümüne giderken bütün gemileri yakmıştı.

Ayşe sabahtan beri bir şey yemedi. Fakat aç değil. Sabahtan beri sokaklarda dolaştı durdu. Fakat yorgun değil.

Sevmek nedir bilir misiniz, okuyucularım? Hiç sevdiniz mi, okuyucularım? Eğer sevmek nedir biliyorsanız, sevmişseniz, Ayşe'nin niçin aç ve niçin yorgun olmadığını anlarsınız. Sevmemişseniz, ben ne kadar dil döksem burada, size ne kadar anlatmaya çalışsam, boşuna nefes tüketmiş olurum.

Gece...

Ayşe yüreği çarparak Halit Cemil'in sokağına saptı. Koşar gibi yürüyor. Başında yeşil şapkası var yine. Yine yeşil şapka fenerin altında durdu. Ve yine yeşil şapkalı kadın apartmanın pencerelerine bakıyor.

En üst kattaki pencereler karanlık. Halit Cemil'in odasında lamba yanıyor.

Hiç ağlayacak kadar sevinç duydunuz mu, okuyucularım? Eğer bu çeşit bir sevinçle bir alev gibi yanmışsanız, Ayşe'yi anlarsınız.

Kapıyı çaldı. Tıpkı o geceki gibi, kapı açılmadı. Ve tıpkı o geceki gibi orta kat pencerelerinden bir erkek başı uzandı.

Ayşe bağırdı :

— Halit!..

Yukardan ses geldi :

— Ayşe!..

Bir dakika, bir saat, bir yıl, bir saniye, Ayşe için ölçüye sığamayacak kadar uzun, kısa bir zaman geçti.

Apartmentın kapısı açıldı.

Ayşe yine aynı fenerin altında Halit Cemil'le karşı karşıyadır.

— İsterseniz sizi yukarı kadar götürüyüm, merdivenlerimiz karanlıktır.

Halit Cemil bu sefer yeşil şapkalı kadının cevabını beklemedi. Kucakladı onu. Merdivenlerden, karanlık, yine böyle bir gece

karanlığı, yanıp sönen kibritlerle, yer yer kan lekeleriyle aydınlanmış olan merdivenlerden Ayşe'yi kucağında çıkarmaya başladı.

Ayşe o kadar kendinde değildir ki, bir gece evvel tıpkı bu kollar kadar kuvvetli, fakat sarılışları bu kollarinkine hiç benzemeyen başka kolların kendisini başka bir merdivenden böyle kucaklayıp götürmüş olduğunu hatırlamıyor bile...

Bir Fransız romanında, sevdiği kadını böyle kucağında taşıyarak merdivenlerden çıkararak bir delikanlı vardır ki, basamaklardan çıktıkça kollarındaki yükün ağırlığını hisseder. Ve yukarda kapının önüne geldiği vakit, taşıdığı kadının ağırlığı altında ezilir. Bu delikanlı ya çok cılızmuş, ya kollarında taşıdığı kadını doludizgin, Halit Cemil'in Ayşe'yi sevdiği kadar sevmiyormuş.

Halit şimdi kendinde öyle bir dev kuvveti hissediyor ki, ayın çengeline bir ip merdiven assalar o, kucağında Ayşe'yle bir solukta tırmanabilir bunu.

Oda kapısı açıldı.

İçeri girdiler.

Ayşe bir hasta çocuğa gösterilen itina ile yatağın üstüne bırakıldığını hissetti.

Gözlerini açtı.

Yüzünün üstünde büyük mavi tatlı gözleriyle Halit Cemil'in yüzü var.

Halit Cemil hasta bir çocuğa masal söyler gibi konuşuyor. Fısıltıyla, severek, acıyarak :

— Ayşe! Ayşe'm benim. Ölmedin demek! Yine bana geldin demek yeşil şapkalı kadın! Bir daha gitmeyeceksin!..

Ayşe, Halit Cemil'in gözlerine bakarak sayıklayan bir çocuk gibi cevap veriyor :

— Yaşamak istiyorum, Cemil. Işığı senin gözlerinden görüp, sesi senin kulaklarından duyarak yaşamak. Yaşamak istediğim için hep seninleyim artık. Yaşamak istediğim için bir daha gitmeyeceğim.

Ve Halit Cemil'in saçlarını eller okşuyor, kendinin olmayan eller. Halit Cemil'in dudaklarına aşağıdan doğru ılık, kıpkırmızı, nesci ipek, yarı açık bir ağız yaklaşıyor...

Başını Halit Cemil'e doğru kaldırarak uzatan yeşil şapkalı kadın, esrarlı ve beyaz bir dolgunlukla açılan göğsünde filler, minimini kırmızı filler, meçhul, rüyalı bir yolculuğa çıkıyorlar...

Pencerelerden sabah ışığı girerken konuşabildiler, bu dünyanın, toprağın ve insanların işlerinden bahsedebildiler ancak.

— Nerdeydin, Ayşe? Niçin öldürmek istiyordun kendini?

— Ya sen nerdeydin, Cemil?

— İlkönce sen anlat!

— Hayır sen!

— İlk kavgamızı edelim mi?

— Hayır, çok çabuk olur. Ben anlatayım. Sana mektubu yazdıktan sonra...

Ve Ayşe, Halit Cemil'in kapısı altından içeri bıraktığı mektuptan sonra başından geçenleri anlattı. Yalnız Göksel'in zorla ona çektiğini söylemedi. Utandı.

— Şimdi ben anlatayım, Ayşe. Beni Göksel'i sirkat kastıyla öldürmek suçundan tevkif ettiler. Fakat, bugün öğleye doğru bıraktılar. Göksel'in evinden telefon etmişler. Bey geldi, demişler. Küçük bir yolculuğa çıkmışmış, demişler. Eh iş böyle olunca, beni de bıraktılar işte. Yalnız bir milyon sterlinin nasıl olup da bende bulunduğunu sordular. Ben doğrusunu söyledim. İnanmadılar ama, hakkımda hırsızlık dolayısıyla bir şikâyet olmadığı için...

— Peki, ne oldu bir milyon sterlin?

— Göksel'e iade etsinler, diye bıraktım.

Ayşe hiçbir şey söylemedi. Birbirlerinin gözleri içine bakarak sustular.

Artık dışarda iyiden iyiye sabah olmuştur.

Ayşe odanın en karanlık köşelerine kadar yayılan sabah aydınlığının içinde çırılçıplak, el dokunulmamış eski bir Yunan mabedi bakiresi gibi, beyaz çarşafların üstünde yatıyor.

Yanına uzanmış elinin parmağında yeşil zümrüt yüzük, uykudan henüz uyanmış yeşil bir genç kız yüzü gibi ışıltıyor.

Minimini kırmızı filler eski yerlerinde. Yolculuklarından yorulmuşlar gibi uyuyorlar.

Halit Cemil yanında boylu boyuna uzanmış olana baktı. Gözlerine inanamıyor. Eğer şimdi elleriyle dokunsa bu vücudun bir yerine, parmakları bir hayale değecekler diye korkuyor.

Ayşe sordu :

— Ne düşünüyorsun, Cemil?

— Düşünmüyorum, Ayşe. Nem varsa gözlerime topladım.

Etimi, yüreğimi, beynimi. Bakıyorum sana...

— Üşüdüm, Cemil, üstüme bir şey ört.

Halit Cemil kalktı. Ayşe'nin üstüne yorganı çektikten sonra, kendi pijamasını giydi. Mutfağa çay pişirmeye gitti.

Bir taraftan gaz ocağını yakarken, bir taraftan yüksek sesle Ayşe'yle konuşuyor :

— Sana soracak o kadar çok şeylerim var ki, Ayşe!

Ayşe içinden cevap verdi :

— Benim de sana anlatacaklarım...

Halit Cemil çayı pişirdi. Bir tepsiye iki fincan koydu. Şeker lazım, arandı. Yok.

Tepsiyle içeri yatak odasına girdi.

Ayşe kalkmış, giyinmiş. Saçlarını tarıyor.

— Çayı pişirdik ama, Ayşe, şeker yok. Peynir filan da yok...

Fakat bunların hiçbirisi bir şey değil. Param da yok...

Ayşe güldü :

— Benim de param yok, dedi.

Halit Cemil somurttu :

— İşin kötüsü benim karnım da aç...

— Benim de...

— Daha çok erken. Benim müteahhitten gidip avans alsam desek, herif daha bürosuna gelmemiştir.

Ayşe hayretle sordu :

— Ne müteahhidi?

— Ha, sana söylemeyi unuttum. Anadolu'ya gidiyoruz, Ayşe! Bir iş buldum, iki üç gün önce. Ayşe, Anadolu'ya gideceğiz. Yol yapmaya. Düşün, Ayşe, bir dağ başı ve ikimiz...

Ayşe güldü :

— Ve taş kıran ameleler, mühendisler...

Sonra ciddi ilave etti :

— Anadolu'ya gidemeyeceğiz, Halit...

— Pek ama, Ayşe...

— Şimdilik çok daha uzun bir yolculuğa çıkacağız belki...

Şaşırmak sırası Halit Cemil'e gelmişti.

— Daha uzun bir yolculuğa mı? Nasıl? Nereye? Anlamadım!

— Anlarsın. Anlayacaksın. Anlatacağım. Sabret biraz. Şimdi, ne Anadolu'ya, ne daha uzun bir yolculuğa çıkmadan önce, çok daha kısa bir sefere çıkalım.

— Yani?

— Yani hemen buradan gidelim. Sokağa çıkalım. Ne bileyim ben, arka yollardan filan dolaşarak şehir dışına atalım kendimizi.

— Hemen mi?

— Hemen.

— İyi ama...

— Göksel'i unutma. Dün gece telefon edip seni serbest bıraktığına göre, bir hesabı var demektir yine. Ya kendi gelir buraya, ya adamlarının birini, mesela Ali'yi gönderir...

— Anlıyorum. Daha doğrusu sadece hemen buradan çıkmamız lazım geldiğini anlıyorum.

Halit Cemil süratle giyindi.

— Hazırım, dedi. Haydi.

İkisi de kapıya doğru yürürlerken Halit Cemil birdenbire durdu.

— Bir saniye, dedi. Az daha unutuyordum. Bir dakika bekle beni.

Halit Cemil yatak odasına döndü, bir dakika sonra elinde kırmızı küçük bir defterle döndü.

Ayşe defteri görür görmez kaptı Halit Cemil'in elinden :

— Bunu nerede buldun? dedi. Bu nerden geçti eline? Okudun mu? Ama yarımır, değil mi?

Halit Cemil biraz hayretle Ayşe'ye bakarak :

— Evet, dedi. Asıl sırrın anahtarı çözülürken, yaprakları yırtılmış. Ayaspaşa'dan Nuri'nin peşine takılıp buraya gelirken, üstümde Göksel'in elbisesi vardı tabii. İşte onun cebinden çıktı. Fakat, sen de bu defterin varlığını biliyorsun demek. Yoksa! Ha, yoksa hepsinin tamamını okumuş muydun? Yoksa, öteki yırtılan sayfalar sende mi?

Ayşe gözlerini kırptı :

— Bende, dedi. Benim için çözülecek hiçbir sır yok. Benim için yalnız iki şey var. Birisi...

Durdu.

Sonra ağır ağır ilave etti :

— Bunları sonra konuşuruz. Şimdi, sen yukarı çık. Bak Nuri orda mı? Eğer ordaysa, yaka paça et, icap ederse al aşağı getir.

— Ya odasında yoksa...

— Ne yapalım. Zaten ondan büyük bir şey bekleyeme-

yiz. Sarhoş, muvazenesiz...

Halit Cemil hemen yukarı çıktı. Nuri odasında yoktu. Süratle aşağı indi.

— Nuri yok, Ayşe, dedi.

— Peki, sonra yine ararız. Haydi şimdi kırlara...

— İyi ama, Ayşe, açlıktan öleceğiz.

Ayşe güldü :

— Dur bakalım, bir çaresini buluruz onun da... Şimdi yalnız buradan bir an önce çıkalım da...

Merdivenleri indiler.

Kapıdan çıkarken kapıcıya rastladılar.

Halit Cemil selamladı. Kapıcı Ayşe'ye merakla baktı.

... ..

İstiklal Caddesi'ne çıktıkları vakit, Ayşe, Halit Cemil'e dedi ki :

— Şişli tramvay durağını geçtikten sonra, tramvay deposunu da geç, Mecidiyeköyü'ne daha gelmeden, bir ağaçlık vardır orada. Bildin mi?

— Bildim.

— İşte ağaçların arka taraflarında, solunda bir kır kahvesi göreceksin. Hemen bir taksiye atla şimdi, git orada beni bekle. Kahveci yumurta salatası filan da yapıyor. Bolca ısmarla. Ben de öteberi getiririm.

Halit Cemil hayretle Ayşe'nin yüzüne baktı :

— İyi ama, dedi. On parasız olduğumu unutuyorsun galiba? Taksiyi...

Ayşe güldü :

— Taksi ben gelinceye kadar bekler.

— Peki ama, sen nereye gidiyorsun?

— Para bulmaya.

— Nasıl? Nerden?

Ayşe beyaz ince uzun parmağında ışıldayan zümrüt yüzüğü gösterdi :

— Bildik bir kuyumcu var, dedi. Hem bize çok para lazım. Çok...

... ..

Halit Cemil, Ayşe'yi, dediği kır kahvesinde bekledi.

Sıcak bir yaz gününde fırtınanın yaklaştığını sezen bir insan gibi, hayatının yeni maceralar eşiğinde olduğunu anlıyordu.

Ayşe ona uzak, uzak bir yoldan bahsetmişti. Demin de çok para lazım, çok, demişti.

Bu çok para harikulade zümrüt yüzüğü satmasıyla ele geçecekti. Fakat, uzak yolculuk nereyeydi? Niçindi?

Yolun üstünde bir taksi durdu.

Ayşe indi. Ellerinde paketler var. Güzel yüzü güneşte ışıltıyor.

Halit Cemil'i getiren taksinin de parasını verdiler.

Yumurta salatası hazır. Paketler açıldı.

İki genç insan, iki genç kurt gibi yediler.

Halit Cemil ömründe bu kadar çok ve böyle iştahlı yemek yememişti.

Kahveleri içerlerken, Ayşe sordu :

— Nereye gideceğimizi merak ediyorsun, değil mi?

— Çok!

— Öyleyse, dinle. Nereye gideceğimizi, ne yapmak istediğimi anlatmadan önce, eşiğinde kaldığın büyük sırrın kapısından içeri sokmam lazım seni.

Ayşe yeşil şapkasını çıkardı.

Şapkanın dikişli kenarını söktü. Ve buradan katlanarak sarılmış küçük ince bir yığın kâğıt aldı. Halit Cemil'e uzattı...

— Bunlar, dedi.

— Bunların ne olduğunu görür görmez anladım. Göksel'in hatıra defterinden koparılmış yapraklar...

— Evet, al oku bunları. Hem yüksek sesle oku ki, ben de bir kere daha işiteyim.

Halit Cemil kâğıtları aldı ve okumaya başladı :

“Hüseyin, ben ve yeni dostumuz Muhtar, Güyan'ın 1 numaralı yolunda iki ay taş kıldık.

“Bir gece barakada kumar oynanır, küfredilir ve şarkı söylenirken, Muhtar bize İstanbul'un son yıllarını anlatıyordu yine.

“Aylardır İstanbul'a dair dinlediğimiz hatıralar, hikâyeler bende de, Hüseyin'de de derin değişiklikler yapmıştı. İkimiz de çocukken çıktığımız bir şehri görmek isteğiyle yanıyorduk. Hatta, bir gece İstanbul rüyama girdi. Bu gördüğüm şehir, sahici

İstanbul'a benziyor muydu, bilmiyorum. Fakat, ertesi günü rüyamın şehri Muhtar'a anlattığım vakit :

“— Denizini az, minaresini çok görmüşsün, dedi.

“Şimdi Muhtar tekrar İstanbul'u anlatırken, bize bilhassa denizinin maviliği, serinliği, hem göle, hem denize benzerliği üstünde duruyor.

“Hüseyin birdenbire Muhtar'ın sözünü kesti :

“— Şu İstanbul'u ölmeden bir göreydik, dedi.

“Muhtar bir acayip baktı Hüseyin'e, sonra gözlerini bana dikerek büyük bir sır söyleyecekmiş gibi :

“— Sen de İstanbul'u görmek istiyor musun? diye sordu.

“Hiç tereddüt etmeden :

“— Hem de nasıl dedim. Fakat...

“Muhtar bir tuhaf güldü :

“— Anlıyorum, dedi. Güyan nerde, İstanbul nerde? Biri Amerika'nın bir kıyısında, öbürü Avrupa'nın öte ucunda. Arada iki üç deniz, bir koca okyanus var. Değil mi?

“Başımı eğdim :

“— Evet, dedim, İstanbul nerde, biz nerdeyiz?

“Muhtar oturduğu yerde başını öne doğru uzattı, boğuk bir sesle :

“— Dinleyin beni, çocuklar, dedi. Eğer bir parça kendinize güvenirseniz, İstanbul'a gideriz.

“Hüseyin'le beraber adeta bağırarak sorduk :

“— Nasıl?

“— Kaçarız burdan!..

“Ben konuşmamızın akışından zaten böyle bir cevap alacağımı tahmin etmiştim. Fakat, Hüseyin bunu tahmin etmemiş olacak ki, derin bir inkisar içinde güldü :

“— Alay mı ediyorsun? dedi. Nereye kaçıyoruz? Güyan'dan kaçılır mı hiç? Cehennemden kaçılır, buradan kaçılmaz.

“Ve Hüseyin ona, sahici, inanılmayacak kadar cesur, gözü pek, delice, fakat hepsi boşa çıkmış, hepsi hüsrarla sona ermiş firar hikâyeleri anlatmaya başladı :

“— Metge'yi tanır mısınız? dedi. Şu tek gözlü Metge'yi. O da kaçmak istedi. Porcher'i, Brabant'ı, Lavernier'yi, senin anlayacağın kürek mahkûmlarının en yiğitlerini, en güçlü kuvvetlilerini yanma alarak yola çıktı.

“Altlarında denize dayanıklı, yollu bir balıkçı kayığı vardı. Kendilerini götüren adamlara güveniyorlardı. Paraları da vardı. En ağır işleri görerek yıllarca para biriktirmişlerdi.

“İlkönce işler yolunda gitti. Oyapok nehrinin deltasını geçer geçmez, kendilerini Brezilya kıyılarına götüren balıkçılara altı yüzer frank verdiler.

“Kayık pupa yelken... Gounnani’ye, bütün kürek mahkûmlarının gözlerinde peri padişahının memleketi olan Brezilya’ya dümen kıvırdılar.

“Brezilya! Güyan’dan kaçmak isteyen her mahkûm orda serbest iş bulacağına emindir. Burda her mahkûmun kiblesi Brezilya’dır.

“Balıkçıların onları Amazon nehrine kadar götürmeyeceklerini biliyorlardı. Fakat, Fransız Güyanı ile Brezilya Güyanı arasındaki sınır o kadar geniştir ki, bir kere Cochipour’a ulaştılar mı, gerisi kolay...

“Cochipour’dan Gounnani’ye gitmek işten bile değil. Gounnani’de serbest iş var, beyaz kadınlar ve bol içki var.

“Anlıyorsun ya, daha sıtmaya tutulmadan dalga geçmeye başlamışlardı.

“Cochipour’da sahile çıktılar ve erzakları da tükenmemişti.

“Fakat, ilk güçlükler başgöstermekte gecikmedi.

“Bir ay önce Cochipour makamata pasaportu olmayan yabancıları hudut dışına atmak için emir almışlardı.

“— Şehirde duramazsınız, dediler kaçaklara. Policour’a gidiniz. Orda beş yıl oturduktan sonra, Brezilya tebaası olmak hakkını kazanırsınız.

“Bir insan yirmi yılını hapishanelerde ve kürekte geçirirse, onda memleket sevgisi kalmaz. Kürekte yalnız iki duygu yaşar artık : Kadına ve hürriyete kavuşmak.

“Beş kaçak kendilerine yapılan tavsiyeyi dinledi. Ve Policour’a gitmek için balta girmemiş ormanlara daldı.

“Fakat ormanda kaybettiler yollarını. Güyan’da bunun ne kadar tabii olduğunu bilirsin. Fransız ve Brezilya Güyanları arasındaki ormanlarda yolu şaşırılmamak kabil midir? Biz bile ormanda kaybolmuş iki kürek mahkûmunun iskeletlerine rastlamamış mıydık? Hatırlasana? Vahşi hayvanlar ve kuşlar etlerini yemişlerdi. Korkunç kırmızı karıncalar bu sapsarı ve pırıl pırıl iki insan

üstünde nasıl dolaşıyordular? Hatırladın mı? Söylesene, hatırladın mı?

“Muhtar’ın bunu hatırlamamasına imkân yoktu. Başını eğdi :
“— Hatırladım, dedi.

“Hüseyin aldığı cevaptan memnun, daha acı bir sesle beş kaçağın hikâyesine devam etti :

“— Ormanda yollarını kaybettiklerinin farkında olmadıkları için, büyük bir daire çizerek yürüdüler, yürüdüler. Nihayet bu yürüyüş büyük bir ağacın dibinde sona erdi.

“Öyle yorgun, öyle açtılar ki, ölmek için oturdular bu ağacın altına.

“Bir Avrupa ormanında yol bulmak için işe yarayan bütün vasıtalar, bu balta görmemiş vahşi ormanlarda iş göremezler. Pusula yol göstermez. İbresi deli gibi döner durur. Güneşi göremezsin. Ağaçların tepesinden gök görünmez ki, güneş görünsün. Orman ebedi, korkunç bir alacakaranlık içindedir. Güyan ormanlarında çimen bitmez. İz yoktur.

“Yol bulmak için bu ormanlarda doğup büyümek lazım ki, bir maymunun haykırışından, yahut bir yaprağın vaziyetinden nerede, hangi istikamette olduğunu sezebilirsin...

“Kürekte, gardiyanlar mahkûmlara böyle bir terbiye vermedikleri için, Metge ve arkadaşları yollarını kaybettiler işte.

“Brezilya’ya inecek, Policour’a gidecek yerde, gitgide büyüterek çizdikleri daireler onları yine ters yüzü Fransız Güyanı’na attı.

“Can vermek için sığındıkları ağacın dibinde hatalarını anladılar ama, iş işten geçmişti artık.

“Ormanda dolaşan yerlilerden kilosu 20 franga manioc unu satın alıyor ve yakaladıkları maymunları, yılanları, papağanları kaynatarak yiyorlardı.

“Her dokunuşlarında çıplak vücutlarını yakan ateş kamışlarına, akreplere ve kırmızı karıncaların hücumlarına rağmen, yaşıyorlardı hâlâ. Elbiseleri parça parça oldu. Nihayet çırılçıplak kaldılar. Barındıkları yere yakın iki limon ağacı vardı. Fakat dallarda limonlar tükenince, bataklığın sularını içer oldular. Artık sıtma girmişti kanlarına. Sıtma, o akrepten, yilandan, kırmızı karınca ve ateş kamışlarından daha korkunç düşman almıştı onları ellerine. Nöbetleri sıklaştı, sıklaştı ve bir sabah Messabro, küreğin en kuvvetli vücudu, dişleri birbirine çarparak ve topprağın üstünde

çırılçıplak debelenerek can verdi. Sekiz gün sonra Lavernier'ye ölüm görüldü.

“Metge, Porcher ve Brabant için buradan da kaçıktan başka çare kalmamıştı artık.

“Yola çıktılar. Artık Fransız Güyanı içinde bulduklarını biliyorlar ve kendi ayaklarıyla tekrar küreğe döndüklerini anlıyorlardı.

“Nihayet, bir sabah, San Antonio'ya yaklaşmışlardı ki, bu çırılçıplak, yarı ölü insanların üstüne candarmalar atıldılar. Yakaladılar. O kadar zayıftılar ki, bileklerinde kelepçe bile durmaz olmuştu.

“Sonra ne oldu?

“Merkeze getirdiler ve her biri firara teşebbüsten dolayı üçer sene daha yediler. Ve şimdi Charvein'de en ağır işlerde kullanılıyorlar...

“Hüseyin son sözünü söyleyince Muhtar'ın yüzüne baktı :

“— Kaçmak mı? dedi. Dönüp dolaşıp buraya yine gelmek mi? Hayır! Bu cehennemden kaçılmaz. Onlar kaçamadıktan sonra, biz nasıl kaçırız?

“Muhtar cevap vermedi.

“O gece öyle geçti. Rüyamda İstanbul'un denizi üstünde her dalında salkım salkım kırmızı karıncalar sarkan balta görmemiş bir ormanın yükseldiğini gördüm.

“Üç gün sonra Muhtar yine aynı bahsi açtı :

“— Çocuklar, dedi. Bana güvenin. Bütün tertibatı aldım. Ben nasıl olsa gideceğim. Sizi burada bırakmak bana çok acı gelecek. Hem şunu da bilin ki...

“Gözlerimizin içine baktı :

“— İstanbul'a büyük bir servetle döneceğiz...

“Hüseyin'le ben cevap vermedik bu sefer.

“Ertesi gece, daha ertesi gece Muhtar tekliflerini tekrar etti...”

Halit Cemil birdenbire okumasını kesti :

— Ayşe, dedi. Bundan sonrası atlanmış. Sayfalar eksik yine.

Ayşe :

— Evet, dedi. Hepsini saklayamadım. Fazla yer tutuyordu. Şapkama sığamayacak kadar kalın bir kâğıt tabakası. Ben asıl mühim tarafları sakladım yalnız. O yaktığım sayfalarda Göksel, babamın ısrarıyla nasıl kaçmaya razı olduklarını ve nasıl kaçtıkları-

m anlatıyor. Birçok belalardan sonra Venezuela'ya geliyorlar. Anlıyorsun ya, babamın yardımıyla kürekten kaçıp kurtuluyorlar ve Venezuela'ya yerleşiyorlar. Şimdi oku.

Halit Cemil tekrar okumaya başladı :

"Venezuela'da tıpkı bizim gibi kürekten kaçmış ve buranın yerlisi olarak herkesin saygısını kazanmış Laurent adında bir doktorla tanıştık.

"Laurent tuhaf bir adam. Kendi iddiasına göre, bir ilim tecrübesi için karısına, karısının arzusuyla cüzzam hastalığının basilini aşlamış. Sonra, keşfettiğini sandığı usulle bu hastalığı tedaviye kalkışmış. Hastalık iyi olmamış fakat. İşte o zaman karısının nasıl olsa öleceğini bildiği için, yine kadının arzusuyla bir kurşun sıkarak onu öldürmüştü. Kendisi gidip adliyeye teslim olduktan sonra, müebbet kürek cezasıyla Güyan'a gönderilmiş.

"Doktor Laurent'in bir tek gayesi vardı. Cüzzamla mücadele. Cüzzamı derhal iyi edecek bir serum bulmak.

"Bize, Güyan'ın cüzzamlılar adasına gidip gitmediğimizi sordu bir gün.

"— Hayır, dedik. Zaten oraya gitmek kabil değildir ki.

"Güldü :

"— Ama, ben gittim, dedi. Hem de bundan on yıl önce Güyan'dan kaçarken, yakalanmak, tekrar küreğe dönmek tehlikesini bile göze alarak yol üstü uğradım oraya.

"Cüzzam hastalığına tutulan kürek mahkûmlarını Saint-Louis adasına gönderirler.

"Adaya çıktığım vakit, beni üç hasta karşıladı. Birisinin elleri yoktu. El yerine kollarının ucundan et parçaları sarkıyor. İkincisinin ne burnu var, ne dişleri. Üçüncüsünün, Feuty adından birinin, onunla kürekte aynı barakada yatmıştık, göğsü balıksırtı gibi pul puldu.

"Yalnız Feuty konuşuyor. Çünkü, ötekiler biliyorlar ki, ağızlarını açarlarsa, karşılarındakilerin yüzüne bir leş kokusu çarpacaktır.

"— Seni tanıyoruz, doktor, dedi. Cehennemden kaçmak üzere olduğunu da görüyoruz. Tehlikeyi göze alarak bizimle vedalaşmaya gelişin çok sevindirdi bizi. Cüzzamlılardan korkmazsın. Zaten, bu ölüm hastalığını iyi etmek için karma bile kıymışsın. Korkma, burda kimse dokunmaz sana. Zaten, beş dakikalık bir vaktin var.

Adada gezdireyim seni. Benden çekinme, ben cüzzamlı değilim. Frengiliyim. Üçüncü derece frengi. Fakat, beni de attılar buraya. Derdimi dinletemedim.

“Görüyorsun ya, adamız büyük değil. Boyu üç yüz metre kadar, eni seksen metreye yakın.

“İşte, gel sana ilkönce hastahanemizi göstereyim. Buraya ayda bir doktor gelir.

“Hastahane dedikleri yer iki odalı tuğla bir yapı. Odalardan biri pansuman yeri, ötekisi mutfak. İki oda da öyle pis, öyle kokuyor ki, insan bir dakikadan fazla dursa, sinek gibi yere düşecek. Bu korkunç ve devasız hastalığın hiç olmazsa ağrılarını dindirmek için ne ilaç var, ne yaraları sarmak için temiz bir sargı.

“Dışarı çıktık. Beni Vabra'nın yanına götürdüler. Vabra'nın ayakları yok. Ayaklarını cüzzam kemirmiş.

“Adada o zaman otuz dört cüzzamlı vardı. Bu otuz dört cüzzamlı için birbirinden harap 20 kulübe yapılmış. İçecek su yok. Bir küçük bataklık var, orda yaralarını yıkıyor ve suyunu içiyorlar.

“Doktor Laurent'in bu bitmez tükenmez cüzzam hikâyelerini dinleye dinleye bıkmıştık. Fakat, Muhtar'la doktor çok iyi anlaşılıyorlar. Muhtar'ın ısrarıyla biz de doktora güler yüz gösteriyoruz.

“Muhtar bir gün dedi ki :

“— Çocuklar, burdan İstanbul'a gitmek için bize lazım olan parayı ve vasıtayı ancak doktor bulabilir. Dahası var, ben, kürekte doktora çok iyilik etmiş bir mahkûmla tanışmıştım. Bilirsiniz, 2465 numara Piyer... O, doktorun vaktiyle cüzzam tetkikatı için Yeni Gine'ye gittiğini söyleydi. Yeni Gine altın memleketidir. Avustralya'nın şimalinde bulunan bu adaya, buradan Panama Kanalı'na giderek, oradan da bir yolunu bulup ulaşabilirsek, milyoner oluruz hepimiz. Doktor Laurent bize bu işte de yardım edebilir.

“Muhtar'ın sözünü dinledik ve o haklı çıktı. Doktor bize vasıtayı temin etti. Hâlâ muhaberede bulunduğu bazı Yeni Gine tüccarlarına tavsiye mektupları yazıp verdi bize ve yola çıktık...”

Halit Cemil yine durdu :

— Yine eksikler var, Ayşe, dedi. Bahis birdenbire atlıyor.

Ayşe bu sefer cevap verirken kederliydi :

— Evet, dedi. Fakat, kabahat bende değil. Göksel hatıralarını yazarken, her nedense, Panama'dan Yeni Gine'ye kadar yapılan yolculuğu anlatmıyor. Göreceksin ya, Altın kayalıklarına, Yeni

Gine'nin neresinde rastladıklarına dair bir kayıt yok. Oku, bak, bahis şöyle başlar : "Altın kayalıklarına ulaştık."

Halit Cemil elindeki kâğıtlara göz gezdirdi.

— Evet, dedi. "Altın kayalıklarına ulaştık" diye yazmaya başlamış.

— Şimdi oku, devam et...

Halit Cemil, Göksel'in hatıralarını yüksek sesle okumaya başladı yine :

"Deli gibiydim. Sıtmam birdenbire geçti sanki. Hüseyin'e baktım, kayalıklardan kırdığı sarımsak kül' rengi taş parçalarını yüzüne gözüne sürüyor. Soğukkanlılığını kaybetmeyen yalnız Muhtar.

"Hemen kampımızı kurduk. Yanımıza yirmi yerli hamal ve işçi almıştık. Yolda beş tanesi yamyamların zehirli oklarıyla öldükleri için, kampta on sekiz insanız. Üç beyaz, on beş zenci..."

Halit Cemil yine durdu :

— Yine atlanmış, Ayşe, dedi.

Ayşe :

"Evet, diye cevap verdi. Zaten hatıraların bundan sonrası hep böyle noktalarla atlına atlına, parça parça yazılmıştır. Oku!

Halit Cemil okuyor :

"İş ağır, fakat verimli yürüyor. Sıtmaya ve başgösteren açlığa karşı koyabilirsek, bir sene sonra üçümüz de milyoner olarak İstanbul'a döneceğiz..."

"(...) Muhtar hastalandı. Dün gece beni yanına çağırdı :

"— Oğlum, dedi. Eğer ölürsem, kızım Ayşe sana emanet.

Oğlum Nuri'nin de istikbaliyle uğraşırısın.

"Bana adreslerini verdi :

"— Eğer burda bulamazsan onları, dedi, İzmit'e git, orda teyzelerinin yanındadırlar. İzmit adresini de yazdırdı, bana. Nuri de, Ayşe de o İstanbul'dan çıkarken Amerikan Koleji'nde okuyorlarmış. Belki orda da bulabilirmişim onları.

"— Benim hissemi götürürsün onlara, dedi..."

"(...) Muhtar iyileşti. Fakat, hâlâ çok zayıf. İş ilerliyor... Altın! Altın! Altın!..

"(...) Muhtar hâlâ zayıf. Çalışmıyor. Bütün gün yatıyor sırt üstü..."

"(...) Dün işten Hüseyin'le dönüyorduk :

“— Hüseyin, dedim. Biz çalışacağız, çalışacağız, Muhtar lüpe mi konacak?

“Hüseyin yüzüme baktı :

“— Doğru, dedi. Bizi buraya getirdi diye sırtımızdan zengin edecek değiliz ya herifi?..

“(…) Muhtar adamakıllı tembelleşti. Hastaymış, laf! İnanmıyorum...

“(…) Bir sabah Muhtar telaşla, yalancıkdan inleye inleye, yanımıza geldi :

“— Benim kinin paketleri kaybolmuş, dedi. Aradım, bulamadım. Siz aldınız mı, çocuklar?

“Hüseyin’in yüzüne baktım. Hüseyin :

“— Hayır, dedi. Görmedim.

“— Ben de görmedim, dedim.

“Muhtar bitkin, gitti...

“Hüseyin’e sordum :

“— Kininleri sen mi aldın, Hüseyin?

“— Evet. Geberecekse, bir an önce gebersin!

“Ses çıkarmadım. Hüseyin haklı. Geberecekse, bir an önce gebersin...

“(…) Bu gece yerli hamallardan biri korkuyla yanıma geldi. O acayip İngilizcesiyle :

“— Master, dedi. Biz artık burdan gitmek. Siz buldu çok çok altın... Ben duydum. Var yamyamların büyük bayram. Gelecekler burda. Hepimiz ölecek!..

“Yerlinin verdiği haberi Hüseyin’e yetiştirdim.

“— Kaçalım, dedi. Ömrümüzün sonuna kadar bizi milyoner gibi yaşatacak altın bulduk, küçük bey.

“O hâlâ bana “Küçük Bey” diyor.

“(…) Denkleri yaptık, yarın kaçıyoruz. Muhtar kendine bir sedye yaptırdı. Bu yüzden en aşağı iki hamalın taşıyacağı karışık altın tozunu burda bırakmaya mecbur olacağız.

“— Şimdi, bu herifin yüzünden bir de bu kadar sıkıntılarla biriktirdiğimiz altınların bir kısmını burda mı bırakacağız? Zaten, hasta. Nasıl olsa, yolda ölecek...

“(…) Sabah erkenden yola çıktık. Muhtar barakasında uyuyor. Güzel rüyalar görsün...”

Halit Cemil kâğıtları Ayşe’ye uzatarak :

— Bitti, dedi. Göksel'in hatıraları bitti... Demek...

— Babamı, onları hürriyete, servete kavuşturan babamı, bir sabah sıtma ateşleri içinde Yeni Gine ormanlarında bırakıp kaçmışlar...

Ayşe sustu. Halit Cemil ortada sanki cenazesi kaldırılmamış bir ölü varmış gibi, yavaş yavaş ve saygılı bir sesle sordu :

— Peki ama, sonra?

— Sonra, nasıl oldu da beni buldu? Neden beni aradı? Nasıl oldu da, evlendik, diye merak ediyorsun, değil mi?

Halit Cemil başını eğdi.

— Anlatayım kısaca, Kolej'i bitirmiş. İzmit'te teyzemin evine sığınmıştım. Nuri İstanbul'da kaldı. Babamın kirada bir dükkânı vardı. Üsküdar'daki evi de kiraya vermiştik. İzmit'teki teyzemin çiftliğinde annemin de hissesi olduğu için oradan da epey para geliyordu. Hepsini Nuri'ye bıraktım. Yanlış hareket etmişim. Çünkü, Nuri İstanbul'da sefahate daldı. Ayyaşlığa başladı. Beni ne arar, ne sorar oldu.

Bir gün İzmit'teki çiftliğe Göksel geldi. O zamanlar soyadı olmadığı için, Seyfullah Pazaşade Seyfi diye tanıttı kendini. Başından geçen macerayı sonuna kadar anlattı. Yalnız Yeni Gine hikâyesinden bahis yok. Onun anlattığı masala göre, babam Venezüella'da ölmüştü. Kendisi de Venezüella'da para yapmıştı. Neyse, lafı uzatmayalım. Daha doğrusu, bunları tekrar hatırlamak yüreğimi bir bıçakla oyuyormuşum gibi acı veriyor bana.

Babamın gözlerini kapamış, beni arayıp bulmuş bir adama karşı duyduğum ilk his sonsuz bir dostluk ve itimat oldu. O bu dostluğu bir sevgi biçimine sokacak kadar kurnazdı. Seviştik. Evlendik...

Avrupa'ya gittik. Paris'te, Londra'da, Viyana'da, Berlin'de oturduk. Kardeşim Nuri'yle rabitamı büsbütün kesmiş gibiydim. Kocam da bu bağın bir daha düğümlememesi için elinden geleni yapıyordu.

Yıllar böylece geçti. Bir gece tesadüfen Göksel'in hatıra defterini buluncaya kadar, babamı en müthiş bir ölümün kemikli kollarına bırakan adamın yanında, hatta onu severek yaşadım.

Ayşe sustu.

Halit Cemil :

— Gerisini anlıyorum, dedi. Sevgin korkunç bir kin bi-

çimine girdi ve artık kafanda bir tek istek vardı : Babanı öldüreni öldürmek...

— Evet. Yalnız bu kadar değil, onu öldürmek ve babamı aramaya gitmek...

— Peki ama!

— Ben babamın öldüğüne inanmıyorum. Zaten, buna inanmadığım içindir ki, Göksel'i öldürmekte tereddüt ettim her zaman. Ve yine bu tereddüt yüzünden kendimi öldürerek işin içinden, bu dehşetli ağrıdan sıyrılmayı bile düşündüm.

Babam ölmedi, Halit Cemil! Bu belki sadece bir vehimdir. Fakat, öyle bir vehim ki, ya et ve kemik bağlayarak bir hakikat olmalıdır, ya bir duman gibi büsbütün elle tutulmaz bir biçime girmelidir. Yoksa, bu halinde kafamın içinde durdukça, ben ölene kadar bir cehennem azabı içinde yaşayacağım...

— Anlıyorum.

— Anlayacağına eminim zaten. Ne bileyim, o sokak fenerinin altında ilk rastlaştığımız gece...

• Ayşe yine sustu. Sonra sordu :

— Beni çok seviyor musun, Halit?

— Çok. Ama senin kavrayamayacağın, ölçüye gelmeyecek kadar çok...

— Öyleyse, Anadolu'ya değil, babamı bulmaya gidiyoruz, Halit...

— Gidiyoruz, Ayşe.

Masanın üstünde duran Halit Cemil'in eline Ayşe'nin eli yaklaştı. Ve bu ince uzun parmaklı bembeyaz el, uykusu gelen bir kuş yavrusu gibi Halit Cemil'in avucuna sığındı.

Bir müddet öyle durdular. Gözleri birbirinin gözleri içinde. Gözler, yine yüreklerinin dünyasından söz ettiler. Sonra yine dünya sözlerini ağızları konuşmaya başladı :

— Ne vakit yola çıkıyoruz, Ayşe?

— Bilmem, ne kadar çabuk çıkabilirsek, o kadar iyi. Vapurlara bakmalı...

— Yeni Gine'ye gidiyoruz, değil mi?

— Evet. Babamı oraya bıraktıklarına göre... Bizi oraya götüreceğ, hatta orada yaşatacak kadar paramız da var...

Halit Cemil avucunun içinde duran bembeyaz ele baktı. İnce uzun parmakta o harikulade zümrüt yüzükten boş kalan yere baktı.

Yüreği burkuldu. Hayatında ilk defa, parasız ve fakir oluşuna kızdı.

İKİNCİ KISMIN SONU

HALİT CEMİL'İN HATIRA DEFTERİNDEN

I

PASİFİK CEHENNEMİNDE

YENİ GİNE ADASI'NDA YAMYAMLAR VE ALTIN ARAYICILAR ARASINDA

İstanbul'dan Yeni Gine'ye kadar olan yolculuğumuzu yazacak değilim. Yazılmaya değer bir şey yok ki. Rahat vapur kamaraları, yataklı vagonlar, oteller, deniz, deniz... Eğer Panama Kanalı'ndan geçip Yeni Gine'ye gidinceye kadar yolda Çin korsanlarına rastlasaydık, yahut Atlantik'i aşan gemimizde yangın çıksaydı, yazardım herhalde. Ayşe'yle ben, denizlerin sonsuz maviliğinde birbirimizi daha çok severek, birbirimize daha içten sokularak Yeni Gine'ye geldik. Bir ay, bir hafta süren yolculuğumuzda sevgimizin azameti karşısında her gün biraz daha şaşırılmış olmamızdan başka kayda değer bir hadise olmadı.

Yeni Gine toprağına çıktığımız gün, yanımızda bizi daha ilerilere götürecektik kadar para, Göksel'in hatıra defterinden koparılmış bir plan ve bir de birbirine düğümlenmiş iki yürek vardı.

Plandan Ayşe'nin babasının nerde bırakılmış olduğunu anlamak kabil.

Yeni Gine'de yamyamlar ve altın arayıcıları arasında geçirdiğimiz korkunç, sevinçli, hasret ve macera dolu günlerden kalmış gölgeleri buraya geçirmeden önce, Avustralya'nın şimalindeki bu adanın tarihini yazmak isterim.

Bugün Yeni Gine denilen adayı 1528 yılında, Alvaso de Saavora adında bir İspanyol gemici keşfetmiş ve adına "İsla del Oro" (Altın Adası) demiş.

Bu keşiften dört asır sonra, bu adayı Almanlar ellerine geçirmişler.

Ve Umumi Harp başlar başlamaz, İngilizler yerleşmişler buraya.

12 Eylül 1914'te Yeni Gine'nin Rabaul ahalisi ve civarı köylerin kalabalığı sönmüş bir volkanın dibinde toplanacak olan bir mitinge çağrılmışlar.

Bu miting esnasında İngiltere kralının mümessili, tepesinde İngiltere İmparatorluğu bayrağı dalgalanan bir kürsüye çıkarak yerli İngiliz diliyle yazılmış bir beyanname okumuş. Bu, yerli İngiliz dili İngilizcenin, Yeni Gine yamyam grameriyle birleşmesinden doğan acayip bir lisanıdır.

Kralın mümessili bu acayip lisanla demiş ki :

— Siz görüyorsunuz yeni bayrak, güzel bayrak... Britanya'ya ait bayrak... Britanya erkeği Alman erkeğinden daha iyi... Britanya erkeği yerli, Yeni Gine'li erkeği çok çok sever, yerli erkek de Britanya erkeğini çok çok sevmeli. Fakat, yerli erkek artık adam yemeyecek, adam öldürmeyecek, kötü erkek olmayacak!

Bu nutku dinleyen yerliler, Almanların gidip onların yerine İngilizlerin gelmesiyle vergilerin belki indirileceğini ümit ettiklerinden, sevinç içindeymişler.

Fakat bu nutkun söylenişi üstünden çok geçmemiş ki, yerlilerin sevinci boğazlarında kalmış ve yerliler bir kere daha anlamışlar ki, hangi soydan olursa olsun : Beyaz erkek çok, çok kötü erkek : Beyaz erkek çok, çok vergi ister!

Derler ki, bir İngiliz burjuvasının hayatında üç şey rol oynar. İmparatorluk, viski, İncil...

İster şimal kutbuna yakın, isterse Üstüva hattında olsun, onlar bir memlekete ayak atar atmaz, ticaretlerinin korunma teşkilatlarından işe başlar, kilise inşası ve kulüp tesisinde karar kılarlar. Nasıl bir sümüklüböcek kabuğundan çıkmazsa, onların müstemlekeleri de sırtında bu üç başlı olan eşyayı taşır.

Bundan dolayıdır ki, imparatorluğun dört bir tarafına serpilmiş olan şehirleri hep birbirine benzemektedir. Avustralya'da Brislav şehri, Kanada'da Kalgari, Cenubi Afrika'da Durban, Londra'nın bir mahallesidir sanki...

Yeni Gine'nin merkezi olan Rabaul şehri bu kaidede istisna teşkil etmiyor.

Herhangi bir İngiliz vilayetinin kasabalarından biri gibi burası. Yalnız bir farkla ki, sıcaklığı müthiş ve sokaklarında lap-lap denilen

küçük bez parçalarından başka bir şey taşımayan, çırılçıplak yerli zencilere rastlanmaktadır.

Londra'dan başka birçok İngiliz şehirlerine ve kasabalarına girmiş, oralarda bazen aylarca kalmış olan Ayşe de bu kanaatte. Daha doğrusu, imparatorluk şehir ve kasabalarının bu hususiyetlerini bilhassa o ispat etti.

Rabaul'a geldiğimiz ikinci günü şehri baştan aşağı dolaştık. Bir golf sahası, tenis kortları, pazarları atla dolaşılacak ve palmye ağaçlarının gölgelediği bir caddesi, bir hastahanesi, bir mahkemesi, pastahaneleri, iki oteli, iki kulübü, kiliseleri, mezarlıkları, bir kütüphanesi, doktorları, avukatları, manyak küçük memurları, bütün dedikodulara vâkıf kocakarıları, öğretmenleri, bir gazetecisi, kendilerini kimsenin anlamadığını iddia eden kadınları, canı sıkılan erkekleri, aile toplantıları var.

Erkeklerin elbise dolaplarında bir silindir şapka ve yakasını güve yemiş bir redingot kilitlidir. Kadınlar Londra'da geçen günlerinin rüyalarını görüyorlar. Genç kızlar babalarının kâtipleri, yahut muavinleriyle flört etmekte ve bütün ümitleri sevgililerinin maaşlarının artmasında.

Beyazların şehri böyle.

Yerlilere gelince, onlardan şehirlerde oturanlar berbat ot, çalı ve topraktan yapılmış kulübelerde sözde yaşıyorlar. Fakat, ne de olsa, beyazlardan daha rahat olmasalar da, herhalde daha endişesiz. Çünkü, bu yerli şehirli zenciler gerek Rabaul şehrinde, gerekse bütün adada yaşayan beyazları bir cehennem alevi gibi saran altın, altın bulmak ihtirasından uzaktırlar.

Beyaz insanların vücutları Üstüva hattı sıtmalarıyla kavrulurken, yürekleri altın hummasıyla yanıyor. Altın adasında beyaz insanın bir tek gayesi var : Altın bulmak!

Göksel'i, Hüseyin'i, Muhtar'ı ta Venezüella'dan buraya getiren ihtiras. Göksel'le Hüseyin'i, hasta bir insanı vahşi bir ormanda ölümün kucağına bıraktıracak kadar aşığılatan hırs, altın hırsı!..

Ayşe'yle etrafımıza bakıyoruz, konuşulanları dinliyoruz. Ve altın hırsının hudutsuzluğuna şaşıyoruz burada.

Buradakiler sıtmaya yakalandıkları vakit, titriyorlar, iki üç gün ateşleri yükseliyor ve doktor çağırıyorlar... İyi olabiliyorlar, kurtulabiliyorlar bu hastalıktan. Fakat, altın humması böyle değil. O onları bir kere sarı elleri içine aldı mı, bir daha bırakmıyor. En

inanılmaz rüyalar gördürüyor, deli gibi sapıklaştırıyor, nöbetlerinin dinişi duruluşu yok!.. En realistleri, en kuvvetlileri bile, evinden ocağından, çoluk çocuğunun yanından çekip çıkarıyor ve balta görmemiş ormanların, Yeni Gine ormanlarının korkunç sessizliği içine atıyor. Oraya, her ağaç kümesinde zehirli oklarıyla bir yamyam bekleyen ormanlara gidiyorlar : Sarı altın tozları ve altınla karışık kayalar bulmak için...

Diyebilirim ki, bu şehirde Ayşe'yle benden başka herkes altın peşinde. Biz bundan yıllarca önce bir ormanda bir altın damarı başında, hasta ve nerdeyse saldıracak yamyamların dişlerine bırakılmış bir insan aramaya geldik. Belki bir hayalin peşinde koşuyoruz. Belki aradığımızı bulamayacağız. Fakat, buna rağmen, onlarınkinden, bütün bu altınla çıldırmış şehir halkından herhalde daha kolay tahakkuk edebilecek, tatmin olunabilecek bir gaye peşinde koşuyoruz.

Buraya geldiğimiz üçüncü gecesi Ayşe'yi otele bırakarak, belki işimiz için işe yarayacak bir ipucu ele geçiririm diye Rabaul'un barlarından birine gittim.

Beyaz elbiseler giymiş beyaz insanlar, akla durgunluk verecek bir süratle viski bardaklarını birbiri peşinden yuvarlıyorlar. Bu manzara o kadar çabuk ve öyle şaşırtıcı bir süratle gözüme çarptı ki, aklıma ilk gelen şey, "Acaba Göksel viskiye olan düşkünlüğünü burada mı kazandı?" düşüncesi oldu.

Buna da sebep yanımda ayakta duran bir adamın bana ilk sorduğu soru : "Hangi memleketten geliyorsunuz?"du. Sonra cevabını beklemeden : "Viski mi içersiniz," dedi, "yoksa cin mi?"

Evet, ilk suale cevap almadan hemen ikincisini sormuş olmasına şaşmamalı. Çünkü, Yeni Gine'de hiç kimse, kimin nerden geldiği, hangi milletten olduğu, mazisi ve adli vaziyeti ve kanaatleriyle alakadar değildir.

İlk gelene, nezaket icabı, birbiri peşinden iki üç soru sorulur, sonra soruların cevabı bile beklenmeden hemen içki ikram edilir. Bu ilk kadeh içildikten sonra da, burayı alakadar eden bir iki mesele üzerinde münakaşaya geçilir.

Abanoz gibi simsiyah bir garsonun bana uzattığı viskiyi yudum yudum içiyordum ki, yanımdaki adam yine sordu :

— Günde kaç kinin alıyorsunuz?

Gülümsedim. Buraya gelinceye kadar, trende, vapurda, hele o

uzun vapur yolculuğunda sorulan sualler, “Avrupa’da bir harp çıkacak mı, dersiniz? Cemiyeti Akvam dağılacak mı?” gibi şeylerdi. Burdaysa, insana hakikaten alakayla, nezaket icabı olarak değil, ilk sorulan soru : “Kaç kinin alıyorsunuz?” oluyor.

Cevap verdim.

Verdiğim cevap üzerine bir sürü soru daha yağdı :

— Kininlerinizi nerden satın aldınız?

— Hangi markayı tercih ediyorsunuz?

— Bir tüpüne kaç para verdiniz?

Cebimden kinin tüpünü çıkarıp gösterdim. Vay, sen misin gösteren! Hemen etrafıma bir yığın insan toplandı. Herkes kendi kullandığı markanın en iyi olduğunu iddia etti. Bir münakaşa. Bir gürültü.

Birdenbire kulağının birisi yarı yerine kadar kesik ihtiyar bir centilmen omuzuma vurarak bağırdı :

— Bütün bunlar boş laf! Kininin iyisi fenası hepsi bir. Asıl felaket sıtmada değil. Biz burada hepimiz kara ciğerimiz delinerek ölmeye mahkûmuz! Bu sıcak ve bu viski! Anlıyor musunuz? Bu sıcakta böyle viski içmeye ciğer mi dayanır? Siz beni dinleyin, hemen gelecek vapurla uzaklaşın, kaçın bu cehennemden. Yok, eğer ille kalacaksanız burda, hiç olmazsa içmemeye çalışın!

Nasihah yerindeydi, doğrudu ama, geç kalmıştı biraz. Çünkü ben kendi payıma beş bardağı devirmiştim bile. Hatta altıncıya başlıyordum ki, arkadaşlarının Jim diye çağırdıkları bir yeni ahbab birdenbire sordu :

— Oraya gidiyorsun, değil mi?

Şaşırdım :

— Oraya, yani nereye? dedim.

Güldü :

— Saklamayınız, dedi. Yeni Gine’ye, altın adasına portakal toplamak için gelmediniz ya elbet. Altın aramaya geldiniz, değil mi?

Kısa bir tereddütten sonra :

— Evet, dedim, altın aramaya.

Jim yine güldü ve ağır elini omuzuma koyarak :

— Zaten başka niçin gelinir buraya?, dedi. Buraya herkes onun için gelir. Şu kaşık kulaklı ihtiyarı görüyor musunuz? Bir aralık elinden iki yüz bin İngiliz liralık altın geçti. Ya bu barın sahibi.

Eskiden böyle viski satmazdı. Üç sene içinde elli bin liralık altın yıkadı. Ya ben? Bakın! Bende hâlâ var!..

Gömleğini açtı. Güneşte yanmış kambur bir göğüs çıktı ortaya. Gömleğinin altında boynuna iple takılmış yılan derisinden küçük bir torba asmış. Torbada altınla karışık minimini çakıllar.

Minimini çakıllar, kararmış taş parçaları. Eğer insan eline alıp dikkatle bakmazsa bunlara, bir yaprağın damarları gibi üzerinde çizgilenen sarı ince yolların farkına bile varmayacak.

Altın!.. Sıcakın, alkolün ve sıtmanın birleşmiş tesiri altında titreyen yedi el bu taş parçalarına uzandılar. Taş parçaları elden ele dolaştı.

Altın damarlı çakılların sahibi büyük gururla izahat veriyor :

— Şunlar Morebe'de bulunmuş. Şu iki parça Waria'dan geliyor... Şunda yüzde yirmi altın var. Bunlardaki altın nisbetiyse yüzde kırktır.

Demin kinin etrafında kopan münakaşa, bu sefer altın bahsine dolandı. Herkes asıl altın kayalarının nerde bulunacağını kendisinden başka kimsenin bilmediğini iddia ediyor ve görüyordum ki, hiçbirisi bir şey bilmiyordu.

Koynumda taşıdığım planla ben, bu hususta onlardan daha bilgiliydim. Fakat benim aradığım altın değildi. Ayşe'yle ben belki bulunması altından güç bir hayalin peşindeydik.

Altın damarlı taş parçalarını tekrar yılan derisinden torbasına koyan adam bana dedi ki :

— Siz Arthur Darling'in macerasını biliyor musunuz?

— Hayır!

Şaştı :

— Tuhaf şey, dedi. Hem altın arayıcısı olabilirsiniz, hem de Arthur Darling'in macerasını bilmeyesiniz. Bunu size anlatmalıyım. Bakın dinleyin. Umumi Harp'ten bir yıl önce Yeni Gine'ye bir adam çıktı. Bu, yüzü ince uzun, kemikli, zayıf, Don Kişot'a benzeyen bir adamdı.

Yeni Gine'ye geldiğinin ayında on iki silahlı yerli hamaldan mürekkep bir sefer heyeti teşkil etti. O zaman, adanın sahibi olan Almanlar, Darling'i bu tehlikeli yolculuğundan vazgeçirmek istediler. Fakat yirminci asırlı Don Kişot, altın arayıcısı Darling şu cevabı verdi :

— Tehlikeyi bir tarafa bırakın. Altına gelince, adanızda altın

olduğunu söylüyorlar. Eğer burada altın varsa, bulacağımdan emin olun.

1913 yılı ilkbaharında Darling sefer heyeti, daha o ana kadar beyaz insan ayağının basmadığı mıntıklararı geçerek Koranga nehri kıyılarına ulaştı. Sıtmaya rağmen, her gün biraz daha ilerleyen Darling Kampının üstünde yırtıcı kuşlar gibi zehirli oklar uçuşuyor, çepeçevre bütün dağların tepesinde vahşi kabilelerin muharebe ateşleri yanıyordu.

Darling bitkindi. Hastaydı. Yorgundu. Her adımının peşinden "insan kafası avcılarının" gölgeleri geliyor. Fakat o aradığının peşindedir. Nihayet bir gün Koranga Creek'te aradığını buldu. Altın... Ama çok altın... Arthur Darling sopasını toprağa daldırdı ve o andan itibaren bütün bu mıntıkta onun olmuş demektir. Etrafına bakındı, bütün bu altın kapılarının biricik, tek efendisiydi o! Milyonerdi artık.

Fakat, bu manzarayı seyreden yalnız Darling değildi. Ağaçların kesif dalları arasında gizlenmiş vahşi kabilelerin piştarları onu adım adım takip etmişlerdi. Bu hareketini gözetlemişler, şimdi fırsat kolluyorlardı.

Filhakika altın kıyılarına ulaşışından iki gün sonra Darling, ölülerini, aletlerini ve çadırlarını bırakarak sağ kalabilmiş bir iki yerli hamalla ters yüzüne dönmüş kaçıyordu. Omuzuna iki ok saplanmıştı. Ve yerli hamalların reisi, patronunun kanlı omuzuna saplanmış olan bu iki oku çıkarabilmek için, adi bir ekmek bıçağıyla, onun adalelerini kesmiş, etlerini parça parça etmişti. Vahşiler tarafından takip edilmesine rağmen, Darling bir misyoner kampına ulaşabildi.

Onu bir çadırda, portatif bir karyolaya yatırdılar. Ve bir misyoner başından geçenleri anlatmasını isteyince, Darling kana bulanmış bir iki altın parçası gösterdi ve :

— Altın varsa bulacağım, demiştim, dedi. İşte buldum... İşte altın... İyi olur olmaz, yine oraya döneceğim. Zenginim artık, çok zengin...

Fakat Darling bir daha oraya dönemedi. Bir iki gün sonra öldü. Başucundaki misyonerler ölünün göğsüne tahta bir haç koymak ve kollarını kavuşturmak için, ellerini tuttıkları vakit bu ellerin yumruklarını sımsıkı kapalı buldular. Ölünün yumruklarını açtılar ve içinde bir iki altın damarlı taşın durduğunu görünce,

tekrar kapattılar bu avuçları...

Darling avuçlarında kanlı altın parçalarıyla cennete gönderildi.

Darling öldü. Ama ne çıkar? Asıl iş Koranga Creek mıntıkasında altın olup olmadığını öğrenmekti. Bu öğrenilmiştir. Darling'in mezarına götürdüğü altın parçacıkları bunu ispat ediyordu.

Yeni sefer heyetleri tertip olundu. Fakat, Avrupa'da Umumi Harp'in başlaması bu heyetlerin yola çıkmalarına engel oldu...

Sustu.

— Çok şayanı dikkat, dedim.

Güldü :

— Dahası var, dedi. Siz anlaşılan altın arayıcısı olduğunuz halde, mazinizi bilmiyorsunuz.

Güldüm :

— Evet, dedim. Ne yalan söyleyeyim!..

— Öyleyse, dinleyin...

Artık iyice sarhoş olmuştu. Gözleri kanlı, büyümüş. Yayık bir anlatışı var.

— Mütarekeden üç yıl sonra, Yeni Gine'de garip bir adam peyda oldu. Bu adamı civar adalarda tanımayan yoktu. Herkül gibi kuvvetliydi. Ve maceraları yıllarca birer efsane gibi dillerde dolaşmıştı.

Ne ile geçindiğini, ne iş gördüğünü hiç kimse bilmiyordu. Zaman zaman gemici, esir tüccarı, inci avcısı, çiftçi olmuştu. Boyuna meslek ve karargâh değiştirip durmuştu...

Fakat kurnazlığını, cesaretini, taştan para çıkardığını herkes biliyordu. Zaten bundan dolayı da ona "Köpekbalığı gözlü Park" derlerdi.

Darling'in harpten bir yıl önce Yeni Gine'de Koranga'da altın bulmuş olduğunu öğrenmiş ve şimdi, mütareke ilan edilir edilmez, bu altın kaynağını ele geçirmek için buraya gelmişti.

1921'de yola çıktı. Yanında 4-5 yerli hamal ormana daldı. Günde ancak iki kilometre ilerleyebiliyorlar. Ağaçlar ve kalın sarmaşıkları baltalayıp bir keçi yolu açabilmek için her gün 16-18 saat çalışıyordu. Fakat ne ağaçlar, ne yılanlar, ne yamyamlar, ne sıtma, hiçbir şey onu yolundan çevirmedi. Vahşilerin mızrağıyla iki defa yaralandı. Bir sedye yaptırıp taşıttı kendini, yürüdü yolunda. Nihayet, Darling'in bulduğu altın kaynağına ulaştı. Fakat...

— O da öldü, değil mi?

— Hayır, milyoner oldu...

Anlıyorum ki, burda biraz daha kalırsam, beni de altın humması tutacak.

Vakit epey geç olmuştu. Birdenbire sordum :

— Hiç buralara Türkiyeli altın arayıcıları geldi mi?

O hemen cevap verdi :

— Evet. Üç kişi geldiler. İki kişi döndüler. Onlar da altın bulmuşlardı. Çok zengin gittiler buradan. Ama altını nerde bulduklarını söylemediler...

— Peki ama, dedim. Üç kişi gelip iki kişi dönüşleri nasıl izah edildi?

Hayretle yüzüme baktı :

— Burda böyle şeyleri izah etmek kimsenin aklına gelmez, dedi.

Barda sarhoşluk, bir küfür, türkü, kavga haline gelmişti artık. Borcumu ödedim. Çıktım dışarı.

Otele döndüğüm ve odamıza girdiğim vakit, daha Ayşe uyumamıştı.

Açık pencereden giren ay ışığı içinde bembeyaz vücudunu mavimtrak bir tülle örtmüş gibi :

— Ne haber, dedi.

— Hiç, dedim. Bir iki altın humması macerası dinledim, yedi bardak viski içtim ve onların burdan gelip geçtiklerini öğrendim.

Bizim oralarda ay ışığının bir serinliği vardır. Bütün bir yaz günü pencereleri sabahtan akşama kadar kapalı kalmış sıcak bir odanın camları açılıp da, içeriyi ay ışığı doldurunca, oda birdenbire berrak bir pınar suyuyla doldurulmuş gibi serinler.

Burada öyle değil. Burada ay ışığı bile sıcak.

Soyundum. Ayşe'nin yanına uzandım. Pencerelerde adeta gözle görülmeyecek kadar ince ve sık örgülü tel kafesler var. İçeriye sinek girmesin diye yapılmış bunlar. Çünkü, dedim ya, burda en büyük düşman şu "mustik" denilen sinekler.

Tam dalmış uyuyacaktım ki, Ayşe beni dürttü. Silkinerek doğruldum.

— Ne var? dedim.

Fısıltıyla :

— Kapının önünde birisi dolaşiyor gibi geldi de bana!

Kulak verdim. Otel uykuda. Çıt yok...

— Sana öyle gelmiş olacak dedim. Haydi, uyu. Dört gün sonra yola çıkıyoruz!

Bir küçük çocuk gibi sokuldu bana. Saçları kollarımın üstünde dağınık, uyudu.

II

KRALİÇE EMMA

Otelin salonunda oturmuş, Ayşe'yi bekliyorum.

Dünya bazen çok küçüktür, derler, bazen çok büyük! Ne kadar doğru. Dünyanın büyüklüğünü şu son yolculuğumda daha iyi anladım. Fakat dünyanın küçüklüğünü de yine bana bu son yolculuk ispat etti.

Nasıl etmesin ki, Ayşe bundan altı yıl önce Londra'dayken bir İngiliz ailesiyle ahbap olmuştu. Bu sabah sokakta onlara rastladık.

Ailenin reisi olan erkek bir devlet memuriyetiyle buraya tayin olunmuş.

Ayşe'yi ve beni öğle yemeğine davet ettiler. Ben gitmedim. Görülecek işlerim var, dedim. Ayşe gitti ve hâlâ gelmedi işte.

Canım sıkılıyor, etrafıma bakıyorum. Oldukça güzel İngiliz, Alman kadınları var burda, hepsi beyaz ve sarışın. Bu sarışınlık, bu beyazlık cenubun cehennemiyile tuhaf bir tezat içinde.

Bir şey daha var, adada ve şehirde beyaz kadın gayet az. Beyaz kadınların kimisi memurların, kimisi çiftçilerin karıları ve kızları.

Beyaz kadının mevcudiyeti adada ve adanın şehirlerinde çok mühim bir meselenin hallini icap ettiriyor.

Bu sabah Ayşe'den ayrıldıktan sonra, şehrin dışında dolaşmaya gitmişim. Tam şehre, orman tarafından girilen yolun üstünde, otlardan yapılmış ve dış manzarası bakımından harman yerlerinde yükseltelen yığınların çok kocamanlarına benzeyen bir kulübe var. Önünde yalnız lap-laplı çırılçıplak bir zenci elde tüfek nöbet bekliyor. Burası yerlilerin hapsedildikleri mahpusane. Buraya yalnız cürüm işleyen yerliler konuyor. Beyazlar için ayrı ve şehrin içinde bir hapishane var.

Yerli hapishanesinin önünden geçiyordum ki, içerden gelen acı çığlıklar durdurdu beni.

Nöbetçi oralı değil...

Çılgınlık bir müddet sonra dindi ve dışarı elindeki kamçıdan kan damlayan iriyarı bir zenciyle kolonyal şapkasının biçiminden memur olduğu anlaşılan bir beyaz adam çıktı.

Kırbaçlı zenci bana aldirmedan yürüdü, beyaz adam yaklaştı yanıma :

— Kibritiniz var mı? dedi. Çakmağımı unutmuşum da...

Kibritim yoktu, ama çakmağım vardı. Beyaz ceketinin dış cebinden çıkardığı pipoyu ateşledim. Ahbap olduk. Dedim ya, burada çok çabuk ahbap olunuyor.

Tabii ilk sorduğum şey demin duyduğum çılgınlıkların sebebiydi.

O güldü :

— Yenisiniz galiba, dedi.

— Evet, dedim.

— İçerde bir zenciye yirmi adet sopa attık, dedi. Çok değil, yirmi defa kırbaçlattık. Fakat herif dayanıksızmış on beşinci de öbür dünyayı boyladı.

Öyle tabii konuşuyordu ki, tüylerim diken diken olmuştu. Kendimi toparladım, sordum :

— Kabahati neydi? Katil miydi? Yamyam mı?

— Hayır, dedi. Zaten katilleri kamçılamayız. Bu herif kötü bir zamparaydı sadece...

Güldü...

Ben gülmedim.

Devam etti :

— Evet, kötü bir zenci zampara... Düşünün bir kere, bir Alman tüccarının evinde uşaklık ediyormuş. Geçen gün hanımı banyo yaparken bitişik odaya gizlenmiş ve madamın beyaz vücudunu gözetlemiş. Anladınız ya! Yirmi kamçı yemeyi hak etmiş, değil mi?

— Peki ama, kadını yalnız gözetlemiş mi? Saldırmamış mı üstüne?

— Hayır! Sade gözetlemiş. Eğer saldırsaydı, o zaman elli kamçı yerd. Hem elli kamçıyı yedikten sonra yaşayabilirse, ömrünün sonuna kadar kürek cezasına çarptırıldı.

Sustu. Yan yana şehre girdik. Benim suratımın asıklığından bu kamçılanma cezasına pek akıl erdiremediğimi anlamış olacak ki, bu hususta kendi kanaatini de söylemeyi lüzumlu gördü :

— Evet, dedi bence de biraz münasebetsiz bu kamçı cezası. Düşünün bir kere, ormanda müfrezelerimizi beyaz çiftçileri öldürenler, “kafatası avcıları”, yamyamlar ekseriya affedildikleri halde, beyaz bir kadına ateşli gözlerini dikmek cesaretini gösteren zenciler ya kırbaç altında, ya kürekte öldürülüyorlar. Kanun böyle. Hem eskiden bu iş daha kestirmeden halledilirdi. Karısı taarruza uğrayan beyaz bir erkek hemen eline kırbacını alır, zenciye öldürene kadar döver, eğer zenci kırbaçla ölmekte inat ederse, kafasına bir kurşun sıkıp herifin icabına bakardı.

Fakat, ne yalan söyleyeyim, böyle taarruz vakalarında çok defa kabahat bizim beyaz kadınlardadır. Bu kahrolasınca sıcaklar yüzünden, evlerinde zenci uşakların karşısında adeta çırılçıplak dolaşırlar. Halbuki, bu yerli uşakların çoğu 15-20 yaşında, boğa gibi kuvvetli delikanlılardır.

Kadınları bilirsiniz, hele bizim beyaz kadınları, ister şimal kutbunda, isterse Yeni Gine’de olsunlar, bir erkeğin hoşuna gittiklerini anlarılarsa, bu erkek ister zenci, isterse Eskimo olsun, hemen kırıtmaya başlarlar. Hele burda hepsinin canı sıkılır. Bu küçük “hoşa gitme” oyunuyla vakit geçirmekte bir mahzur görmemezler. Etraflarında dilsiz dolaşan siyah uşaklarının hayranlığını bir gülümsemeyle, bir çapkınca bakışla taltif etmekte ne zarar var! Fakat zenci delikanlı beyaz kadının psikolojisine, bu ince ruh ihtiyacına vâkıf değil... O bu gülümseyişleri, bu bakışları başka türlü tefsir eder ve saldırır!..

Ekseriya beyaz kadınlar bu saldırılardan, yüzünde gözünde bir iki tırmıkla kurtulur ama, zenci kamçıların altında, yahut kürekte can vermeye gider. Bir kere de küreğe gitti mi, artık, beyaz kadın rüyası bile göremez. Çünkü, itiraf etmek lazımdır ki, insan bu güneşin altında, günde 14 saat, ayaklarında en aşağı 30 kiloluk zincirlerle çalışırken rüya görmeye vakit bulamaz.

Şimdi otelin salonunda oturmuş, etrafımdaki sarışın beyaz kadınlara bakarken bu sözleri hatırladım ve kulaklarımda kamçılanan zencinin çılgınlıkları çınladı yine...

Ayşe nihayet kapıda görüldü. Telaşla karşıladım :

— Nerede kaldın? Öyle merak ettim ki.

Karşıma geçti oturdu. Yüzü güneşten yanmış. Daha güzel, daha genç ve taze...

— Yemeği geç yedik, dedi. Sonra şurdan burdan konuştuk.

Kraliçe Emma'yı anlattılar bana.

Merakla sordum :

— Kraliçe Emma mı? O da kim?

— Adanın en güzel, en kuvvetli, en zengin ve en esrarlı kadım.

Bir melezi.

Babası Amerikalıymış. Anası yerli. Burada bütün vahşi kabileler onu Tanrı biliyorlar...

— Darılma ama, Ayşe, dedim. Bu bana masal gibi geliyor. Amerikan filmlerinin vahşi kraliçeleri gibi bir şey.

Ayşe cevap vermedi. Fakat o, Kraliçe Emma'nın varlığına inanmışa benziyor.

... ..

Bugün yola çıkıyoruz.

Dün lazım gelen muameleyi yaptırdık. Yanımızda 17 yerli hamal var. Silahlarımızı, baltalarımızı, erzaklarımızı taşıyacak olan on tane zenci delikanlı.

Bana vali konağında bir kâğıt imzalattılar. Bu resmi kâğıdı imzalayarak şu taahhütlere girmiş oluyorduk :

1 — Tifoya karşı aşılanağız.

2 — Yanımızda kâfi miktarda kinin, tentürdiyot, sargı götüreceğiz.

3 — Yerli kabilelerin köyelerine yakın kamp kurmayacağız.

4 — Başımıza gelecek her türlü kazadan şahsen ben mesulüm.

Bu hususta Britanya hükümeti hiçbir mesuliyet kabul etmez.

III

İNSAN ETİ NASIL YENİR

Günlerdir ormanda ilerliyoruz. Ayşe'yi benim ısrarımla, ara sıra, sedye üzerinde taşımaktayız.

Dün küçük ve sefil bir vahşi köyünün yanından geçtik. Yerliler bize kımıldamaksızın baktılar. Bizden önce buralardan başka beyaz insanların, altın arayıcıları ve cennet kuşu avcılarının geçtikleri belli. Yerliler herhalde şimdiye kadar yaptıkları tecrübelerle, güpegündüz beyaz adamlara hücum etmemek lazım geldiğini öğrenmişler. Biz köyün uzağından geçerken bilhassa gözleri tüfeklerimize dikiliydi.

*Köyü biraz geçtikten sonra, orman içinde küçük bir meydanlık gözüme çarptı. Meydanın dört tarafında başları bulutlara değecek kadar yüksek ve dört insanın kucaklayamayacağı kadar kalın ağaçlar vardı. Meydanın ortasındaysa, üstlerinde ve kıyılarında ateş yakılarak karartılmış kocaman, kül rengi taş yığınları duruyor. Bu taş yığınları Ayşe'nin dikkatini çekti :

— Bunlar da ne? dedi.

Yanımızdaki yerli hamalların reisi o acayip İngilizcesiyle cevap verdi :

— Bunlar, iaggega...

Bu sefer ben sordum :

— İaggega mı? O da ne demek?

— İaggega yamyamların üstünde adam yedikleri taş...

Yerlinin verdiği bu izahat üzerine Ayşe'nin yüzüne baktım.

Ayşe :

— Öyleyse, demin geçtiğimiz köy bir yamyam köyüdü demek, dedi.

— Öyle olacak, dedim. İstersen, şu köye dönelim, Ayşe, yamyamlarla konuşalım biraz...

Ayşe yarı ciddi, yarı şaka :

— Ya bizi de yemeye kalkarlarsa? dedi.

Güldüm :

— Seni yemek isterler belki, dedim. Böyle bir arzu göstermelerini hiç de yersiz bulmam. Bu yarı karanlık sıcak ormanın içinde serin bir yemiş gibisin. Fakat beni lüzumundan daha fazla kart bulurlar gibi geliyor bana...

Bizim yerli hamalların reisine döndüm :

— Köye dönerek yamyamlarla konuşmak istiyoruz. Sen onların dilinden anlar mısın?

— Anlarım.

— Başımıza bir bela gelmesin.

— Şimdi gündüz. Bizde var tüfek... Korku yok, dedi.

Döndük. Demin geçtiğimiz köye girdik ve meydanında durduk.

Ellerinde sıkı sıkıya tuttıkları yaylarında oklar hazır, kalkanları göğüslerinde, vahşiler bize bakıyorlar.

Bizim silahlı hamalları çepeçevre Ayşe'nin etrafına dizdim. Ve hamalların reisine : “Şu soldaki sandığı aç,” dedim.

Açılan sandıkta, yola çıkarken bize yapılan tavsiyeleri dinleyerek şehirden aldığımız kuru tütün kıyımları, aynalar, çakılar ve mavi boncuklar vardı.

Bir elimle tüfeğimi tutarak, öbür elime bir dizi mavi boncuk ve iki sap tütün aldım.

Bizim hamalların reisine :

— Şimdi şunlara söyle, kabilelerinin reisiyle konuşmak istiyorum, dedim.

Bizinkisi sözlerimi tercüme etti. Karşıdaki vahşi kalabalık karıştı. Ve içlerinden birisi iki adım attı bana doğru.

Bu elli yaşlarında bir adamdı. Omuzunda kocaman taş bir balta var.

Herifin suratına baktım. Hani bana : “Bu muhterem kabile reisi bizzat öz valdesini kemali afiyetle yemiştir,” deselerdi şaşmazdım. Öyle korkunç, öyle tüyler ürpertici bir hali var reis cenaplarının.

Bir elimdeki tüfeği ve öteki elimdeki hediyeleri herife iyice göstererek söze başladım :

— Reis, dedim. Sana sulh getiriyorum. Herhalde sen de benim çadırımın önüne bir muz yaprağı bırakarak üstüne tükürmeyeceksin. Çünkü biliyorum ki, bu bana harp ilan etmek demektir. Eğer

sen ve kabilen halkı uslu durursanız, sana şu elimdeki tütünle mavi incileri hediye edeceğim.

Bizim hamal reisi sözlerimi tercüme etti yine.

Fakat reis olduğu yerde duruyor.

Elimi ona doğru uzattım. Hediyeleri vermek istedim.

O iki adım geriye gitti. Sonra başını arkaya kabile halkına çevirdi. Arkadaki çıplak, derileri pırıl pırıl siyah kalabalık uğuldadı...

Bu uğultu : “Bu iki beyaz adamla anlaşmamız doğru olur, sen hediyeleri al!” manasına gelmiş olacak ki, reis elini uzattı ve hediyeleri aldı.

İşin en güç tarafı halledilmişti artık.

Yine söze başlayan ben oldum :

— Reis, dedim. Senin kulübelerini, domuzlarını, kadınlarını, çocuklarını gördüm. Hepsi mükemmel. Bu şunu gösteriyor ki, sen çok kuvvetli, yaman bir reissin! Fakat, demin iaggega’yı da gördüm. Biliyorsun ki, iaggega’nın üstünde insan eti yenir... Sana, “~~Sen~~ ve seninkiler insan eti yiyor musunuz?” diye sormayacağım. Son defa kabilende ne zaman insan eti yenmiş olduğunu da öğrenmek istemiyorum. Senden ricam şudur ki, bana ötekilerin, başkalarının nasıl insan eti yediklerini anlatasın...

Bizim tercüman hayretle yüzüme baktı :

— Fakat, Master, dedi. Bunlar da insan eti yiyorlar. Bunlar da yamyam.

Gülmemek için kendimi zor tuttum :

— Sen benim sözlerimi olduğu gibi tercüme et, dedim. Eğer onlara, “Kendinizin nasıl insan eti yediğinizi anlatın bize,” dersek, cevap vermezler. Bizi hükümet memuru sanıp korkarlar.

Tercüman benim bu kurnazlığıma şaştı ve sözlerimi tercüme etti. Ve sözünü bitirir bitirmez, kabile reisi ters yüzüne dönerek kalabalığın arasına karıştı. Orada hep bir ağızdan konuştular, bağırıldılar, çağırdılar. Sonra, reis tekrar bize doğru ilerledi ve bir şeyler söyledi.

Bizim tercümana :

— Ne söylüyor, dedim.

— Diyor ki, insanın nasıl yendiğini bilmem...

Burada ara sıra yamyamlığa karşı yapılan takibat heriflerin gözünü öyle yıldırmış ki, bizim kurnazlık bile para etmedi. Başka

bir usule müracaat etmek lazım.

Derhal Ayşe'nin yanına gittim. O, sahici bir ilahe gibi sedyesinin üstünde oturmuş, işin ne şekil alacağına bakıyor. Birdenbire onun önünde eğildim ve :

— Aman bozma, Ayşe, dedim. Sen yalnız bir şeyler söyle bana. Ama emir verir gibi yüksek sesle!

Ayşe şaşırıldı.

— Ne söyleyeyim, dedi.

— Aklına ne gelirse, dedim. Yalnız Türkçe konuşmayı unutma, bizim yerli hamallar da anlamasınlar. Haydi başla.

Ayşe esirini ölüme gönderen bir eski zaman prensesi edasıyla söze başladı :

— Seni seviyorum, Halit Cemil. Ölesiye, çıldırasıya. Babamı bir an önce bulsak, bu cehnennemden kurtulsak. Korkuyorum şu heriflerden, Halit Cemil. Seni seviyorum. Seviyorum. Seviyorum...

Gülmemeye çalışarak, Ayşe'nin yanından ayrıldım. Ve bu merasime hayretle bakan, hele Ayşe'nin üzerine gözlerini diktikleri andan itibaren, onun inanılmaz güzelliği karşısında şaşırılmış olan vahşilere döndüm ve söze başladım :

— Reis, şu benim konuştuğum ve sözlerini şimdi sana söylediğim beyaz insan, beyaz insanların en büyük reisidir. Öteki beyaz reisler onun gözlerine bakarken, korkudan titrerler. O bütün beyaz reislerin en zenginidir. On kere, on kere, on kere on domuzu, bir o kadar da karısı vardır. Eğer şimdi sen insanın nasıl yendiğini anlattıysan, sana definesinin en kıymetli eşyasını verecek. Yok, eğer yalan söylemeye kalkarsan, ormanda bekleyen askerlerini çağırarak ve seni bir ağaca bağlatarak on kere kırbaçlatacak...

Tercüman sözlerimi tercüme ederken ben sandıktan bir ayna çıkardım. Aynanın tesiri müthiş oldu.

Reis kendi suratını aynanın içinde görür görmez, yerden iki karış zıpladı havaya. Ayna elden ele geçti ve aynanın içinde her yüzünü gören erkek vahşi şaşkınlık, korku ve takdir hislerinin topunu birden, bir anda kuvvetle duyarak bağırmaya başladılar. Ayna nihayet kadınların eline geçti. Dikkat ettim, ilk vahşi kadın aynaya bakar bakmaz, hemen elleriyle saçlarını düzeltmeye başladı. Ne tuhaf şey! Beyaz bir kadının aynaya baktığı zaman yaptığı ilk hareketleri o oluyor.

Ayna kadınların elinden çocuklara geçti. Onlar da dillerini

çıkarak, gözlerini açıp kapayarak ayna karşısında, küçük maymunlar gibi türlü maskaralıklar ettiler.

Nihayet aynayı tekrar eline geçiren reis ağır ağır bize doğru yaklaştı ve tercümanımız vasıtasıyla :

— Bu değeri on kere on kere on kere domuzdan daha çok olan şeyi bize veriyorsanız, biz de size nasıl insan yendiğini anlatacağız. Sorunuz!

İlk suali sordum :

— Hangi insanları yersiniz, yani hangi insanlar yenir?

Aldığım cevap :

— Hastalıktan ölenler, harplerde esir alınanların bazıları, ihtiyarlar, dul kadınların bazıları.

— İnsan etinden nasıl yemek yapılır?

— Tıpkı bir domuz gibi parça parça kesilir. Bağırsakları, damarları, sinirleri çıkarılır. Sonra demin gördüğünüz taşlar kıpkırmızı oluncaya kadar ısıtılır, kızdırılır. Taşlar iyice kızdıktan sonra, parçalanmış olan insan eti, taro yapraklarına sarılarak bu taşların üstüne konulur. Orada altüst edilerek kızartılır. Fakat, biz böyle şeyler yapmayız. Bize komşu kabileler yapar. Ben de onlardan işittim. Fakat, aşağıda nehrin yanında oturan kabileler insan etinin kızartmasını değil, haşlanmışını yerler. Büyük bir kazana atarlar ölüyü, bağırsaklarını bile çıkarmadan kaynatılır. Yalnız, bizim burada komşu kabiledede insan etini böyle yemenin ayıp olduğunu söylerler.

Anlaşıldı ya, hâlâ kurnazlık ederek, kendilerinin değil, komşu kabilenin insan eti yediğini söyleyen reis, her nedense haşlama taraftarı değil...

Yine sorduk :

— Söyle bakalım, reis, dedik. Şu sizin komşu yamyamlara göre, insan etinin en lezzetli tarafı neresiymiş?

Reis cenapları eğildi. Baldırını gösterdi.

— Baldır, dedi.

— En lezzetli yer baldırmış!..

Bu cevabı alınca : “Beyaz insanların bile çıplak kadın bacağına gösterdikleri alaka acaba eski yamyam dedelerinden kalmış bir miras mıdır?” diye düşündüm. Çünkü, biliyorum ki, kütübü mukaddeseye, Homer’e, Herodot’a, Marco Polo’ya göre, yamyamlık dünya kadar eski bir itiyattır. Bütün beşeriyet, bugünkü bütün

ırkların ve ailelerin ecdadı, vahşet devirlerinde yamyamdılar. Hatta Herodot'a bakılırsa, pek uzak olmayan devirlerde Tuna kıyılarında oturan kabileler insan eti yerlermiş. Saint-Jérôme ise Gal ülkesinin eski sakinlerini, "Yamyamdılar, insan eti yerlerdi," diye anlatıyor.

Her ne hal ise, pek derine dalmayalım. Reise bir sual daha sorduk :

— Sizin komşu kabile beyaz insan eti yiyor mu?

Tercüman bu sorumu tercüme eder etmez, reisin suratı buruştu ve katiyetle :

— Hayır! dedi.

— Neden?

— Çünkü, beyaz insan eti fena kokar. Çok fena, çok fena!..

Ne yalan söyleyeyim, yamyam reisin beyaz insan etine "Çok fena kokar," demesi beni adeta utandırdı. Ben, her nedense, yendikten sonra bilhassa beyaz insan etinin en lezzetli olduğunu tahmin etmiştim.

Bir sual daha sordum :

— İnsan etiyle, mesela, domuz eti arasında ne fark var?

Reisin cevabı şu oldu :

— İnsan eti şekerli, tatlı gibidir. Ama çok şekerli, çok tatlı.

Bunun için, onu taro yaprağına sararlar. Taro yaprağı acıdır. İnsan etinin iç bulandıran tatlılığını giderir.

Artık soracak bir şey kalmamıştı. Reise bir kutu kibrit de hediye ederek ayrıldık.

Gece ormanda ateş yakmış, Ayşe'yle ben çadırımızın önünde oturuyorduk. Bizim yerli hamallarımızın reisi, tercümanımız yanımıza geldi :

— Size, Master, dedi, ben de bazı şeyler söyleyebilirim. Çünkü, eskiden, şehre gelmeden önce, ben de insan eti yedim. Çok... çok yedim...

Sabık yamyama hayretle baktım.

— Söyle bakalım, dedim.

— En lezzetli et, dedi, Çinlilerin etidir. Sonra, insanın yüreğini yemek çok iyidir. Çünkü, yüreğini yediğin insanın cesareti, kuvveti sana geçer. Sende bir cesaret, bir kuvvet varken, iki cesaret, iki kuvvet olur.

Güldüm.

Ayşe sordu :

— Peki ama, niçin insan eti yiyorlar?

Sabık yamyam büyük bir saflıkla :

— Niçin yemesinler? dedi. İnsan eti, güzel, tatlı. İnsan ölmüş, onu timsahlar, kuşlar, yılanlar yiyecek yerde, insan yesin. Daha iyi, değil mi?

Ne yalan söyleyeyim, ne Ayşe, ne ben bu sözlere cevap veremedik. Oria insan eti yemenin kötülüğünü nasıl, hangi bakımdan anlatalım! İnsan eti yemenin kötü bir şey olduğunu anlatmadan önce, insan öldürmenin kötülüğünü söylemek lazım. Bunu hangi beyaz insan söyleyebilir! Biz beyazlar birbirimizi vahşilerden çok öldürmüyor muyuz?

İlerliyoruz.

En önde iki yerli hamal gidiyor. Fakat sırtlarında ne denk, ne sandık var. Yalnız ellerinde tüfek. Çıplak vücutları yarı bellerine kadar otlara gömülü, ağır ağır yürüyorlar. Otlar bazen bir buçuk metre yüksekliğinde oluyor ve bir suya girer gibi dalıyoruz içlerine...

En önde giden iki yerli, otları tüfeklerinin dipçikleriyle karıştırıyor ve iki yana açıyorlar. Bu yalnız bize yol açmak için değil, aynı zamanda otların arasında gizlenmiş vahşiler varsa, onları ürkütüp meydana çıkarmak içindir.

Ayşe'yi bugün sedyede taşıyamıyoruz. Çünkü, bu ot denizinin içinde sedyeye ilerlemenin imkânı yok. Ayşe yanımda. Ayağında kilot bir pantolon var. Sırtında göğsü açık beyaz bir gömlek. Parıltılı saçları büyük bir kolonyal şapkanın altında gizlidir. Ara sıra bana dayanıyor.

Kendi kendimi yokluyorum. Bu sıcak iklimde, bu ormanlar, çöller ve yamyamlar ülkesinde ilk erkek baharına ulaşmış bir tay gibiyim. Ayşe'ye, açık yakalı gömleğinden görünen ve mütemadiyen kımıldayan göğsüne gözlerim yanmadan ve damarlarım tutuşmadan bakamıyorum.

O da benim gibi. Yolda bile ikide bir ellerimi tutuyor ve parmaklarının ucunda yükselerek dudaklarını bana uzatıyor.

Etrafımızda bize, bilhassa Ayşe'ye tuhaf bakmaya başlayan yerli hamallardan çekinmeye başladım.

İlerliyoruz.

Ot denizinden çıktık.

Şimdi bir kırdayız. Bomboş, uçsuz bucaksız bir kır. Ne vahşilerden, ne de vahşi hayvanlardan iz var. Serin bir meltem esiyor. Daha güneş çıkmadı. Fakat nerdeyse doğacak ve bu toprak o zaman bir cehennem olacak.

Karşıdan dağlar görüldü. Bu dağların arkasında bir kabilenin köyü var. Onu geçip yine ormana giremezsek, hepimiz, hele benimle Ayşe, beyninden vurulmuş iki kuş gibi yere düşeriz.

İlerliyoruz...

Dağlara ulaştık. Köyü geçtik. Köy bomboştur. Ormana geldik. Yürümemiz ağırlaştı yine. Gece olurken ormanın en sık, gökyüzü en görülmez yerine gelmiştik.

Hemen baltalara sarıldık, ateş yakacak ve bizim çadırı kuracak kadar bir meydan açtık. Yerli hamallar dallara tırmandılar, orada yatacaklar. Yalnız etrafa üç nöbetçi bıraktım.

İşte ateş yandı. Ben Ayşe'yle ateşin başındayım. Ormanın gece sesleri canlandı. Öyle karanlık, öyle karanlık ki, yaktığımız ateş ancak iki üç metrelik bir ışık çemberi yapabiliyor.

Ayşe başını omuzuma dayadı.

Uyuyor.

Bu gece öyle yorgunum ki, uyku benim de gözlerimden aktığı halde, ne Ayşe'yi kaldırıp içeriye, çadıra götürebiliyorum, ne de kendim kımıldanıyorum.

Gözlerim kapanıyor. Ormanın bir yerinde, belki çok uzaklarda, belki üstümdeki ağacın dalında acayip bir hayvan bağıyor. Ağlar gibi, hıçkırır gibi bir feryat bu...

Gözlerim kapandı. Omuzumda Ayşe'nin başı, böğrümde onun göğsünün sert yumuşaklığını duyarak bıraktım kendimi uykuya...

Gemiciler birdenbire çıkan fırtınayla hamaklarında nasıl uyanırlarsa, ben de bir kıyamet uğultusuyla silkinerek öyle uyandım.

Çok soğukkanlıyım. Vaktiyle Göksel bile bu soğukkanlılığımı karşısında hayrete düşmüştü. Ömrümde büyük bir korkuya düşmüş değilim.

Fakat bu sefer gözlerimi açar açmaz, soğukkanlılığımı muhafaza edemedim ve korkulu rüya gören bir çocuk gibi haykırdım.

Ormanın karanlığı binlerce meşaleyle yer yer, damla damla

kana bulanmış gibi aydınlanmıştı. Başlarında korkunç külahlar taşıyan çırılçıplak, simsiyah insanlar hep bir ağızdan bağırıp çağırarak ve boyuna zıplayarak gitgide daralan bir çember halinde bize yaklaşıyorlar. Kimisinin ellerinde uçları tutuşturulmuş kalın sopalar var, kimisi mızraklı ve taş baltalı, kimisi kesik insan başı taşıyor ellerinde.

İş anlaşıldı. Buraların en korkunç yamyamlarından daha beter vahşilerin, insan kafası avcılarının taarruzuna uğramıştık.

Ayşe korkudan titriyor. Onun korkusu bana cesaret verdi :
— Korkma, Ayşe, dedim.

Sonra bizim yerli hamallara seslendim. Fakat hiçbir cevap alamadım. Ya bizi bırakıp kaçmışlar, ya öldürülmüşler.

İnsan kafası avcıları kalın meşaleleri, mızrakları ve ellerinde sallanan kesik insan başlarıyla, iyice yaklaştılar bize...

Tamtamları Afrika, Avustralya ve bütün cenup adalarının o sesi ölüm haberi veren davulları durmadan çalıyor.

Etrafımızdaki çember daraldı. Yüzlerini iyice görebiliyoruz.

İçlerinden birisi bize doğru ilerledi. Ellerini kollarını sallayarak bağırmağa başladı. Bir şeyler söylüyor. Fakat ne söylüyor? Sesinin tonuna bakılırsa “Hoş geldiniz!” demiyor herhalde...

Nutkunu bitirdi ve o nutkunu bitirir bitirmez, üstümüze çullandılar. Mukavemet etmek istedim. Boşuna. Ayşe bağırıyor. İkimizin de kolları bağlandı.

Ormanda kıyamet kopuyor. Herifler çıldırmış gibi seviyorlar.

Bizi ortalarına aldılar.

Ayşe yarı baygın.

Tamtamlar daha korkunç, daha kuvvetle inledi.

Bizi itiştire kakıştıra ve etrafımızda kavga dansları yaparak yürütmeye başladılar.

İlkönce Ayşe’yle yan yanaydık. Bu gürültü kıyamet arasında ona sesimi duyurmaya çalışıyordum. Fakat biraz ilerledikten sonra onu yanımdan ayırdılar. Kalabalığın içinde kaybettim onu.

Tam benim önümde giden herifin elinde kesik bir zenci başı sallıyor. Henüz kesilmiş ve parçalanmış gırtlığından kan damlayan bir baş...

Gözüm bu kesik başa takıldı. Sersem ve bitkin sürükleniyorum.

Ormandan çıktık.

Şimdi bir ovadayız.

Sabah olacak nerdeyse.

Güneş doğarken bir dağın eteğine ulaştık. Bakıyorum. Önde gidenler alacakaranlık içinde dağa tırmanıyorlar ve dağa kadar ilerledikten sonra sanki orda birdenbire kayboluyorlar.

— Ayşe! Ayşe! diye bağıyorum.

Cevap yok.

Sesime aldığım karşılık yalnız tamtamların gürültüsü ve vahşilerin kavga şarkıları.

Dağın dibindeyiz artık.

Birdenbire irkildim. Ağzı meşalelerle aydınlanmış kocaman bir delikten dağın içine giriyoruz.

“Burası belki kafatası avcılarının mukaddes mağarasıdır,” diye düşünüyorum.

Fakat bu mağara ne kadar büyük olmalı ki, bütün bu güruhu içine alabilsin!..

Mağaraya girdik işte. Başımı kaldırıp tavana baktım. Karanlık. Yukarısı görülmüyor. Sesler derinden gelmekte. Etrafımızdakilerin coşkunluğuna bir durgunluk geldi.

Meşale aydınlığı içinde, alacakaranlık bir aydınlıkta ilerliyoruz.

Burası bir mağara değil. Sağa sola sapıp inişli yokuşlu devam eden bir yeraltı yolu.

Dağın içi oyulmuş. Bu dağ volkanik olmalı. Çünkü, bu uzun yolu vahşilerin oymasına imkân yok.

Yürüyoruz...

Her ilerleyişimizde sesler kısıyor. Ve kafatası avcılarında bir durgunluk geliyor.

Ayşe’yi düşünüyorum. Onun güzel başını kesilmiş görüyorum. Çıldıracak gibiyim.

Geniş bir meydanlığa geldik. Acayip bir meydanlıktı burası. Tam dağın zirvesi altındayız herhalde. Çünkü çok yukarılardan bir gün ışığı sızıyor buraya. Tersine çevrilmiş bir huninin altında gibiyiz. Biz huninin kaidesinde bulunuyoruz ve sanki yukardan huninin sivri ve dar tepesinden içeri ışık giriyor.

Etrafıma bakındım. Vahşiler çepeçevre meydanın duvarı kenarına dizildiler. Meşaleler yanıyor ellerinde.

Beni çeviren grupla beraber ben de bir kenara çekildim. Bulduğum yerin duvarları çeşit çeşit oymalarla süslü. Kaba, korkunç oymalar. Acayip vahşi şeytan maskeleri, timsah resimleri. Bunlara resim demek doğru değil. Sanki taş kesilmiş timsahlar duvarlardan bize bakıyor.

Birdenbire karşıda bir meşalenin aydınlığında Ayşe'nin kızıl ışıltılı saçlarıyla beyaz yüzünü gördüm. Gözleri kapalı. Çırılçıplak simsiyah vücutların arasında altın saçlarıyla yanan bir mum gibi duruyor.

— Ayşe! diye haykırdım.

Duymadı.

Bir daha seslendim :

— Ayşe!..

Gözlerini açtı. Fakat, cevap vermedi. Gözleri kapandı yine. Başı düştü.

Kollarımdan tutan heriflerin ellerinden kurtulmak için çırpındım. Biri başıma taş baltasının tersiyle vurdu. Acısını duymadım aına, yüzüme sıcak sıcak kanımın aktığını duyuyorum, görüyorum.

Yapacak hiçbir şey yok. Beklemek lazım. Ölümü beklemek...

Birdenbire tamtamlar yine inlemeye başladı. Bu dağaltı meydanında tamtam sesleri aksisedalarla uğulduyor.

Fakat, dikkat ettim, bu sefer tamtamlar başka türlü çalıyordu.

Yanımdaki ve etrafımdaki vahşiler birdenbire yüzükoyun yere kapandılar.

Baktım, koca meydanda bir ben, bir de Ayşe ayaktayız.

Tekrar seslendim :

— Ayşe!..

Ayşe başını kaldırıp yine bana baktı.

— Yavaş yavaş yaklaş bana, dedim.

İçimde bir ümit ışığı yanıyor, her nedense, bu yere kapanan heriflere gözükmeden, belki dışarı çıkabiliriz.

Ayşe kıyılandı. Fakat ilk adımı atar atmaz, yüzükoyun yere yuvarlandı. Ben bağlı kollarımla ona doğru koşmak istedim. Fakat ayağımı aşığdan çektiler. Ben de kapaklandım yere.

Demek Ayşe'nin de ayağına çelme takıp düşürdüler. Demek yüzükoyun yere kapanmış olmalarına rağmen, bizi kolluyorlar.

Düşüğüm yerden doğruldum. Ayşe de doğruldu ve uzaktan kızılca alacakaranlığın içinden beni arayan gözlerle baktı.

Tamtamlar, birdenbire, şimdye kadar işitmediğimiz bir tempoyla çalmaya başladı.

Vahşiler yüzükoyun yattıkları yerde iki tarafa sallanıyorlar.

Karşıda, bu dağaltı meydanının en uzak bir köşesinin eşiğinde ve duvarlarında binlerce insan kesiliyormuş gibi kan rengi bir ışık dalgası peyda oldu.

Bakıyorum.

Bu kırmızı aydınlığın sebebini anladım. Köşeden, burası daha uzaklara giden bir yeraltı yolunun ağzı olmalı, ellerinde toprak çanaklar, otuz kadar vahşi sökün etti. Çanakların içinde ışığı bilhassa kan kırmızı yanan bir çeşit ot yakılıyor.

Bu toprak ateş çanaklı heriflerin yüzlerinde korkunç maskeler var. Ve onlar meydana doğru yaklaştıkça, çanaklarda yakılan otlardan bayıltıcı bir koku yayılıyor etrafa...

Bu acayip meşaleciler meydana kadar ilerlediler ve orda bir yarım daire yaparak durdular.

Tamtamlar bu sefer yine başka bir tempoyla çalınmaya başladı.

Karşımdaki geçitten yeni bir kafile belirdi. Ortalık artık öyle bir kızıl aydınlık içinde ki, gelenlerin yüzlerini, kılık kıyafetlerini iyice seçebiliyorum.

Her birinin sol elinde yeni kesilmiş ve parçalanmış boğazları altın varakalarla sarılı insan kafaları var.

— Sağ ellerinde insan kemiğinden yapılmış oymalı silahlar taşıyorlar.

Hepsi çırılçıplak. Yalnız kuşların, cennet kuşlarının, o her bir tüyü Avrupa'da binlerce frank eden kuşların kanat ve kuyruklarıyla süslü acayip külahlar giymişler.

Onlar da ölçülü adımlarla ve tamtamların temposuna uyup iki yana sallanarak meşalecilerin teşkil ettikleri yarım dairenin içinde sıraya dizildiler.

Bakıyorum.

Belki yarım saat sonra kafamın kesileceğini, Ayşe'yi ve şu dağaltı mağarasının dışındaki beyaz aydınlıklı dünyayı bir daha göremeyeceğimi düşünmeden, yalnız merakla bakıyorum.

Geçit, tamtamların artık çıldırmış gibi gürültüleri arasında, ayışığını hatırlatan bir ışıkla aydınlandı.

Otuz kadar çırılçıplak kadın ellerinde mavi bir ışık veren taş çanaklarla göründüler. Kadınlar zenci değildi. Sarımtırak, tıknaz ve

orta boylu, inanılmayacak kadar güzel vücutları vardı. Yüzleri değirmi ve gözleri yukarı çekikti. Bunlar Hindi Çini ve Siyam kadınlarına benziyorlardı. Ellerinde tuttukları taş çanakların içinde yanan mavi ışık vücutlarının sarı rengine karışarak onları acayip yeşil birer rüya kadını haline getirmişti.

İlerlediler ve en sonuncusu geçitten geçip meydanlığa gelince tamtam sustu.

Bakıyorum.

Korkmuyorum artık. Hatta içimden gülmek geliyor. Korkunç Afrika maceraları şişiren bir Amerikan filminin karşısında insanın nasıl gülmesi gelirse, öylece gülmek geliyor içimden.

Gülmek arzusu çok uzun sürmedi. Geçitte beyazlar giyinmiş, yüzü yarısı mavi, yarısı kırmızı bir tülle örtülü bir kadın hayaleti belirdi. Çok uzun boylu değil. Çıplak ayaklarında tokaları altın işlemeli ve herhalde Avrupa'da yapılmış sandallar var. Kadın olduğu omuzlarına dökülen çok koyu kumral saçlarından ve çıplak tenine giydiği beyaz, ipekli bir çeşit harmaniyenin altından görülen bütün hatları, yuvarlaklıkları ve sertlikleriyle vücudundan belli.

Bu hayalet kadının iki yanında cennet kuşu tüyleriyle yapılmış yelpazeler taşıyan dört Çinli ilerliyor. Çinlilerin üstünde önleri ve arkaları sırma işlemeli kızıl kaftanlar var.

On dakika kadar konuştu.

Ben kendimi toparlamaya çalışarak Ayşe'ye baktım. Hâlâ ayakta duruyor. Fakat uyuyor gibi. Etrafta olup bitenleri fark etmiyor gibi.

Kadının sözü bitti.

Tamtamlar tekrar inlediler ve yüzükoyun yere kapanmış vahşiler birdenbire doğrularak avaz avaz bağırıp tepinmeye başladılar.

Bu raks bir yarım saat sürdü.

Kadın elini kaldırdı.

Dans durdu.

Bakıyorum.

Kadın ağır ağır Ayşe'ye doğru yürüyor. Heyecanlıyım. Yüreğim kopacak gibi.

Kadın Ayşe'ye yaklaştı ve elini onun omuzlarına koydu. Ayşe kaldırdı başını. Karşısındakini görür görmez, çıldırmış gibi bağırarak yuvarlandı yere.

Ben çırpınıyorum. Ayşe'nin imdadına koşmak istiyorum. Fakat imkânı yok. Öyle kuvvetle tutuyorlar ki beni...

Kadının bir işaretiyle yerde baygın yatan Ayşe'yi kaldırdılar. Onun kızıl ışıltılı saçlarını simsiyah kolların üstünden sarkarken görüyorum.

Bağırıyorum. Türkçe bağırıyorum. İnsan tehlike karşısında ancak ana diliyle feryat edebiliyor.

Kadın bana döndü.

Ayşe'yi geçitten ötelere götürdüler. Ayşe'yi kaybettim.

Kadın, beyaz harmaniyeli kadın bana yaklaşıyor. O yaklaştıkça etraftaki vahşilerin tir tir titrediklerini ve teker teker yere yuvarlandıklarını görüyorum.

Kadınla aramızda bir adımlık bir mesafe var.

Durdu.

Yüzüne örttüğü yarısı mavi, yarısı kırmızı tülün ortasında iki delik var. Bu iki delikten iki siyah, iki büyük, iki ışıklı ve korkunç ve inanılmayacak kadar güzel göz bana bakıyor.

Acayip bir İngilizceyle konuşmaya başladı :

— Siz İngiliz değilsiniz, Alman da değilsiniz. Demin bağırırken sözleriniz kulağıma çalındı. Ne İngilizceye, ne Almancaya benziyor.

Karşımdaki kadının bir Avrupa diliyle konuşması beni ümide düşürdü.

— Hayır, dedim. Ben ne İngilizim, ne Alman, ben Türküm. Hemen cevap vermedi. Düşündü.

— Türk müsünüz? dedi. Türk müsünüz?

— Evet, diye tekrarladım.

— Öyleyse, dedi. Güyan'dan geliyorsunuz.

Bu söz beni öyle şaşırttı ki, ne cevap vereceğimi birdenbire kestiremedim.

Niçin "Türküm," deyince bana "Öyleyse Güyan'dan geliyorsunuz," dedi. Demek Güyan'dan gelen bazı Türklerle tanışmış... Demek...

— Hayır, dedim. Güyan'dan gelmiyorum. Fakat siz Güyan'dan gelen bazı Türklerle mi tanıştınız?

Cevap vermedi.

Tekrar sordum :

— Siz Güyan'dan gelen Türkleri tanıyor musunuz? Biz

onlardan birini arıyoruz. Yaşlı bir adam. Arkadaşları bırakmışlar onu bu adada. Adı Muhtar. Muhtar'ı tanıyor musunuz?

Yine cevap yok.

Çıldırarak gibiyim.

Kadının üstüne atılmak, yüzündeki mavili kırmızılı peçeyi yırtmak arzusu canlandı içimde. Bir kere daha :

— Cevap versene! diye haykırdım ve atıldım kadının üstüne...

Gözümü açtığım vakit başım sızlıyordu. Elimi başıma götürdüm. Parmaklarım bir sargıya dokundular. Başım sarılı.

Yavaş yavaş hatırlıyorum.

Kadın üstüne atılır atılmaz, bir kıyamet gürültüsü kopmuş ve birdenbire başıma inen bir taş baltayla yere yıkılmıştım.

Sonra?

Sonra bayılmış olmalıyım. Ve işte burda ayılıyorum...

Burası neresi?

Upuzun yattığım sedirin üstünde doğruldum. Evet, üzeri kaplan derisiyle örtülü bir sedirde açmıştım gözlerimi. Etrafıma bakındım.

Ağaç dallarından, kamışlardan ve çok kalın, çok büyük yapraklardan yapılmış geniş bir kulübenin içindeyim. Burası açık kapıdan giren ışıkla aydınlanıyor. İçerde, üstünde oturduğum sedirden başka hiçbir eşya yok.

Yukarı tavana baktım. Ve bağırmamak için zor tuttum kendimi. Tavanda hevenk hevenk, yeni kesilmiş zenci kafaları asılı.

Sedirden indim. Kapıya doğru yürüdüm. Fakat birdenbire geri çekildim. Kapının önünde sırtları kulübeye dönük iki insankafası avcısı nöbet bekliyor. Eğer benim ayıldığımı görürlerse, belki hemen üstüme atılırlar. Halbuki biraz olsun düşünmeye muhtacım. En iyisi, tekrar sedire uzanıp hâlâ baygınmışım gibi yatmak...

Sırt üstü tekrar uzandım sedire... Tavandan sarkan kanlı tezyinatı görmemek için gözlerimi kapadım. Düşünmeye çalışıyorum. İlk aklıma gelen Ayşe oldu... İçim sızladı... Ağlayacak gibiyim! Ayşe nerde? Ne halde? Onu nereye götürdüler? Ben dağ altından çıkarılıp nereye getirildim? Burası neresi?

Sonra bütün bunları bilsem bile ne çıkacak? O kadın kimdi?

Kulübenin kapısında bir gürültü oldu. İçeriye birisinin girdiğini hissediyorum.

İçeriye giren bana doğru yaklaşıyor.

Kulübenin kapısı kapandı. Gözlerimi aralık ettim. Kulübenin dal ve kamışlarla yapılmış duvarlarından sızan ışıkla kulübe alacakaranlıktı şimdi.

Gözlerim yarı aralık bana yaklaşıp üzerime eğilene gördüm. Bu o kadındı...

Yüzünde yine allı mavili peçesi vardı. Üstünde beyaz harmaniyesi. Peçesinin deliklerinden bana bakıyor.

Gözlerimi kapadım.

Omuzlarımı tutup sarstı beni.

— Uyanın, diyor. Korkmayın. Emniyettesiniz.

Gözlerimi açtım.

Doğrudum.

Yanıma, sedirin kıyısına oturdu. Sordum :

— Ayşe nerede?

— Ayşe mi? O da kim?

— Benimle beraber esir edilen genç kadın.

— Onun adı Ayşe mi? O da Türk mü?

— Evet.

Gözleri, o korkunç ve güzel, simsiyah gözleri tutuştu. Sordu :

— Karınız mı?

— Karım sayılır.

Ayağa kalktı. Bağırđım.

— Nereye gidiyorsunuz? Ayşe nerede, diyorum size? Yoksa öldürttünüz mü?

Ağır ağır cevap verdi :

— Hiçbir yere gitmiyorum. Ayşe ölmedi, yaşıyor.

— Öyleyse, bizi niçin bırakmıyorsunuz? Bırakın gidelim buradan.

Cevap vermedi. Tecrübeyle biliyorum ki, o cevap vermeyince, ısrar etmek boşunadır. Şidilik büyük bir tehlike yok gibi. Mademki Ayşe yaşıyor. Mademki karşımda, bütün acayıpliğine rağmen, konuşabildiğim ve vahşilerin üzerinde hudutsuz nüfuzu olduğunu gördüğüm bir kadın var. Herhalde bir kolayını bulup buradan kurtuluruz.

Ben bütün bunları düşündüm ve saygılı bir sesle karşımda ayakta duran kadına :

— Kimsiniz, bilmiyorum, dedim. Fakat herhalde bize fenalık

etmezsiniz. Çünkü biz hiç kimseye fenalık etmemiş insanlarız. Memleketimizden buraya kadar gelişimizin sebebi ne altın aramak, ne de cennet kuşu avlamak içindir. Biz buralarda kaybolmuş bir insanı aramaya geldik.

— Biliyorum, dedi.

— Biliyor musunuz? dedim. Muhtar'ı tanıyorsunuz, değil mi?

Yaşıyor mu? Sağ mı?

Cevap verecek yerde sordu :

— Muhtar, Ayşe'nin babası, değil mi?

— Evet!.. Fakat...

Elini kaldırdı. Sustum.

Yavaş yavaş bana doğru yaklaşıyor. İşte yine geldi, yanıma oturdu. Ama bu sefer o kadar yanıma oturdu ki, ipekli harmaniyesinin altında çırılçıplak olan vücudunun sıcaklığını duyuyorum.

Parmağındaki kırmızı taşı çıkardı. Bakıyorum. Bu taş küçücük altın bir muhafazanın kapağı üstünde duruyor. Hani romanlarda okuruz, içinde zehir taşıyan yüzükler vardır. İşte bu kırmızı taşlı yüzük onlara benziyor.

Kadın yüzüğü açtı. İçinden minimini, bir yuvarlak ve siyah bir şey çıkardı. Bana uzattı :

— Bunu birdenbire yutun, dedi.

Bana uzattığı şeyi aldım. Elimde evirip çevirdim.

— Korkmayın, dedi. Zehir değil. Yorgunsunuz. Başınız yarıldı biraz. Kan kaybettiniz. Minimini hap size kuvvet, sıhhat ve neşe verecek.

Elimdeki hapyı ağızıma attım. Tuhaf bir kokusu ve çok acı bir tadı var.

— Şimdi şöyle uzanın, dedi.

Uzandım.

O yanımdan kalktı yine.

— Gidiyor musunuz? dedim.

— Hayır, dedi.

Karşımda ayakta duruyor. Susuyoruz. Yalnız gözlerini görüyorum. Başım dönüyor. Tuhaf bir dönüş bu, öyle bir sarhoşluk ki...

Damarlarımda kan daha hızlı çarpmaya başladı.

Güneş altında yatıyormuşum gibi, bütün vücudumun ısındığını duyuyorum.

Onun hakkı varmış. Şimdiye kadar olmadığım gibi kuvvetliyim.

Ona bakıyorum. Ağır ağır benden uzaklaşıyor. Kulübenin bir köşesine gitti işte. Duvarlardan sızan ışık, ince beyaz harmaniyesine vuruyor. Bacaklarının biçimini iki biçimli gölge sütunu gibi kumaşın altından görüyorum.

Elini kaldırdı :

— Ben, dedi, Kraliçe Emma'yım!

Sustu.

Kraliçe Emma! Ayşe'nin bana bahsettiği esrarengiz kadın. Yeni Gine'nin en zengin, en kuvvetli ve en güzel kadını... Vahşilerin melez kraliçesi!..

Kraliçe Emma'ya bakıyorum.

Havaya kalkan eli birdenbire yüzündeki allı mavili peçeyi kaldırıp yere attı.

Duvardan sızan ışık huzmeleri şimdi bu peçesi düşmüş kadının yüzüne çarpıyor.

Hayatımda bu kadar güzel, böyle esrarlı, böyle çıldırtıcı bir kadın yüzü görmedim.

Bu, bir Amerikalıyla bir yerlinin melezi olan kadının yüzü hem Avrupalı, hem Yeni Gineli. Gözleri yukarı doğru çekik. Gözleri simsiyah. Saçları koyu kumral ve ince, şeytan kaşları gibi kaşları var. Kalın, çok kırmızı ve büyük bir ağız var. Dişleri bembeyaz. Teni esmer. Ama kızılıtlı bir esmerlik.

Zenci kanıyla Anglosakson kanının birleşmesi bir şaheser yaratmış.

Kendisine baktığımdan, güzelliği karşısında afalladığımdan emin, sordu :

— Güzel miyim?

— Evet! dedim.

Güldü :

— Ayşe'den daha güzelim, değil mi?

Cevap vermedim.

Güldü yine :

— Ayşe'den daha güzel olduğumu sana ispat edeceğim, dedi.

Damarlarımın içinde kan yerine ateş akıyor. Yavaş yavaş hayvanlaştığımı hissediyorum. Demin yuttuğum o acı ve acayip kokulu yuvarlağın tesiri olacak bu...

Köşede duran kadına deli gibi bakıyorum. İradem mahv oluyor. Hafızamı kaybediyorum.

Emma birdenbire hiç beklemediğim bir hareket yaptı. Sağ elini sırtına götürdü ve herhalde orda bir düğümü çözmüş olmalı ki, elbisesi bir köpük yığını gibi, altın işlemeli sandallarının üstüne yığıldı. Kadın çırılçıplak kaldı karşımda...

Güzel kadın vücudu görmemiş değilim. Ne bileyim ben, mesela, yalnız Ayşe'nin vücudunu görmüş olmaklığım yeter. Fakat şimdi şu karşımda duran vücut gibisini, sade ben değil, eski Yunan heykeltıraşları bile görmemiştir.

Gözlerimi kapadım. Çünkü hissediyorum ki, bu birdenbire ortaya çıkan harika karşısında yanan damarlarımla çıldırabilirim.

— Gözlerini aç!

Sesinde, şimdi bana emir veren bu seste, vücudunun bir parçası var.

Gözlerimi açtım.

Yavaş yavaş bana doğru yaklaşıyor.

— Ne o, diyor. Korkuyor musun? Korkma! Benden korkulur mu hiç? Benim için ölünür, çıldırılır, fakat korkulmaz benden...

O yaklaştıkça ılık, bayıltıcı kokulu bir havanın içine girdiğimi sanıyorum.

Şakaklarım zonkluyor.

Ben artık sadece bir hayvanım. Sıcak cenup ormanlarında büyümüş herhangi vahşi bir hayvan.

Oturduğum yere yaklaştı iyice. Elimi uzatsam dokunacağım. Durdu :

— Gözlerini kapa! dedi...

Gözlerimi kapadım...

Gözlerimi açtığım vakit, onun zincirli bir kölesinden başka bir şey değildim.

İlk hatırladığım Ayşe oldu. Hâlâ çıldırısıya sevdiğim Ayşe. Ayşe'nin yüzünü, deniz mavisini gözlerini ve kızıl ışıltılı saçlarını bir duman arkasından görür gibi oldum. Fakat bu manzara bir an sürdü. Sonra kayboldu.

Ben artık onun yüzünü bile hatırlamaya layık değilim.

Yanımda boylu boyunca uzanmış olan Emma sordu :

— Ne düşünüyorsun?

Ne düşündüğümü ondan saklayacak kadar alçağım.

— Hiç, dedim.

Güldü :

— Ayşe'yi düşünüyorsun, dedi. Düşünme. İptidai bir beyaz erkek gibi, vicdan azabı çekme. Burda balta girmemiş ormanların arasında, vahşi hayvanların, yamyamların ve insan kafası avcılarının kanunları içindesin. Bu kanunlar bir erkeğin iki, üç, beş, on dişisi olmasını yasak etmezler. Bilakis, dört beş karısı olmayan erkek, erkekten sayılmaz. Artık Ayşe ne kadar karınsa, ben de o kadar karınım ve esirlerimin arasından seçeceğin her kadın, her kız da o kadar karın olacaktır...

Cevap vermedim.

Ne cevap verebilirdim?

Yanımdan kalktı.

Köşede kalan beyaz ipekli harmaniyesini aldı. Giyindi.

Tekrar yanıma geldi :

— Büyücülerle konuşacağım, dedi. Sizin dost olduğunuzu söyleyeceğim onlara, bu gece şerefimize merasim yapılacak. Burada benim kocam olarak kalacaksın. Şimdi sana öteki karını, Ayşe'yi göndereceğim. Gece sizi kulübeden alacaklar. Ondan sonra, benim yanımda serbestsiniz...

— Ayşe'yi gönderme! İstemem. Bırak onu gitsin! diye bağır-
mak istedim. Fakat sesim çıkmadı.

O, kulübenin kapısını açıp dışarda kaybolmuştu bile...

Ne kadar zaman geçti, neler düşündüm, hatırlayamıyorum...
Birdenbire kulübenin kapısı açıldı yine ve eşikte Ayşe'yi gördüm.

Işık Ayşe'ye arkadan vuruyordu. Ayşe bu ışık halesi içinde
Hıristiyan azizelerden biri gibiydi.

Gözleri kulübenin karanlığına alışınca beni gördü.

Koşarak yanıma geldi.

Kulübenin kapısı kapatıldı dışardan.

Ayşe kollarını boynuma dolamış, hüngür hüngür ağlıyor.

— Artık ölebilirim, diyor. Mademki seni bir kere daha
gördüm. Artık öldürsünler isterlerse beni...

Onun kızıl ışıltılı altın saçlarını okşuyorum. Saçları parmakla-
rımın arasından içine güneş kızılılığı vurmuş su gibi akarken, ne
yalan söyleyeyim, vicdan azabı değil, sadece haz duyuyorum.
Damarlarım tutuşuyor yine. Yine vahşi bir hayvan gibi oluyorum.

Evet, anlıyorum, artık ben de balta görmemiş ormanların kabile reislerinin kanunları içindeyim.

Ayşe'yi birdenbire çektim göğsüme. Ayşe benim, benim oldu...

Bir fırtınadan kurtulmuş iki yolcu gibi konuşuyoruz şimdi.
Ayşe :

— Kaçalım burdan, Halit Cemil, diyor. Bir kolayını bulup kaçalım ve dönelim İstanbul'a.

Ben tuhaf bir duyguyla.

— Peki ama, Ayşe, diyorum. Ya baban?

Ayşe biraz şaşırıyor. Fakat sonra emin bir sesle :

— Babamı aramak boşuna. Artık anlıyorum. Biz bir hayali bulmak için kendimize kıydık. Onu burada sağ bırakırlar mı hiç? Yamyamların, kafatası avcılarının arasında babamın sağ kalmış olduğunu düşünmek bile deliliktir.

Duyduğum his, daha vuzuh kesbediyor. Buradan gitmek istemiyorum. Kraliçe Emma, Ayşe ve daha ötekiler, hepsi birden tutuyor beni burada. Bütün bu dişilerin biricik erkeği olmak...

— Ayşe, diyorum. Kraliçe Emma...

Ayşe haykırıyor :

— Kraliçe Emma mı?

— Evet, o kadın Kraliçe Emma. Onun ağzını aradım. Öyle sanıyorum ki, baban ölmemiş, buralarda bir yerde.

— Bunu o mu söyledi?

— O bu kadar açık söylemedi ama, bazı sözlerinden, sorgularından anladım. Şimdi düşün, babanı burada bırakarak, onun yaşadığını daha kuvvetle tahmin ettiğimiz halde, nasıl gidebiliriz? Ayşe cevap vermedi.

Sustuk.

İlk söze başlayan yine Ayşe oldu :

— Peki, bizi burada serbest bırakacaklar mı? Görmüyor musun, kafatası avcılarının arasındayız. Ya bizim kafalarımızı da beğenirlerse...

— Korkma, Ayşe. Ben Emma'yla bunu da konuştum. Size kimse fenalık etmez, diyor. Biraz burada oturun. Şimdi birdenbire giderseniz olmaz. Sonra ben sizi, kim bilir, belki aradığınızı da yanınıza katarak gönderirim burdan...

Yalan söylüyorum. Ben, Ayşe'ye ilk defa yalan söylüyorum. Fakat, utanmıyorum. Ayşe'ye yalan söylediğim için üzölmüyorum. Hayır!..

Ayşe inandı.

Şimdi ben soruyorum :

— Seni nereye göturdülerdi?

— Bilmem, dağın içindeki meydanda, Kraliçe Emma dediğın kadın birdenbire bana yaklaşıncı, öyle korktum ki, kendimi kaybettim, gözümü çok süslü bir kulübede açtım. Sonra, ne kadar zaman geçti, bilmiyorum. Buraya gönderdiler beni.

Sordum :

— Dışarısı nasıl yer? Ben daha dışarı çıkmadım.

Bu sefer Ayşe sordu :

— Peki, öyleyse buraya nasıl geldin?

Macerayı anlattım.

Son kısımlarını meskût geçtim...

Kulübenin içi kararmaya başlıyor. Dışarda gece olmakta. Uzaktan uzağa güröltüler var. Ayşe dizlerime yatmış, yorgun uyuyor. Ben düşünüyorum. Şimdiye kadar düşünmediğim kötü, iğrenç şeyler düşünüyorum. Damarlarım hâlâ ateş gibi. Emma'nın o siyah acı, acayip kokulu ilacından gelen gayri tabii ve lüzumundan fazla, korkunç gençlik içindeyim...

Artık iyice kararan kulübenin kapısı açıldı. Kapının önünde maskeli vahşiler var. Ayşe'yi dürttüm. Silkinip kalktı. Beraberce dışarı çıktık.

Burası kulübelerinin kapısında meşaleler yanan bir vahşi köyünün meydanıydı.

İki yanımızda yürüyen rehberlerimiz, bizi meydanın bir tarafına, üstünde kuru dallarından ölü kafaları sarkan bir kuru ağaç bulunan, bir kuyu ağzına getirdiler. İçlerinden birisi meşaleyle kuyuya indi. Biz de maiyetimizle onun peşini takip ettik. Mesele anlaşılıyordu, bu kuyu ağzı dün gece yakalandığımız vakit getirilmiş olduğumuz dağaltı mahzenine köyden inen mahaldi. Köy dağın tepesinde.

Gayet iptidai basamaklardan aşığı indik. İniş oldukça uzun sürdü. Nihayet geçide ulaştık. Yürüdük. Dağ altı meydanına geldik. Meydan yine kırmızı ve mavi bir aydınlık içindeydi.

Kalabalık. Bütün kabile halkı orada. Kraliçe Emma'nın yüzü açık. Bizi görünce, işaret etti. Yanına götürdüler.

Bizim gelmemizle, merasimin başlaması için her şey hazır olmuş olmalı ki, tamtamlar inlediler.

Emma orta yere ilerledi. Bize de gelmemizi söyledi. Biz de ilerledik.

— İki dizinizin üstüne çökün, dedi.

Çöktük.

Tamtamların yeni bir ahengi içinde bütün kabile halkı birer birer başlarımıza elleriyle dokunarak etrafımızı dolandılar. Kafatası avcıları kafamıza dokunmakla bizi kan kardeşi olarak kabul etmişlerdi.

Bu kabul merasiminden sonra, yine Emma'yla beraber geriye çekildik. Bizim demin durduğumuz yere şimdi bağırta çağırta iki cırlıçiplak vahşi sürüklendi. Emma'ya :

— Ne oluyor? dedim.

— Başlarınız kesilecek, dedi.

Ayşe :

— Başlarımız mı kesilecek? diye korkuyla sordu.

Emma :

— Başlarınız kesilecek ama, sizin başlarınız değil, siz kan kardeşi olduktan sonra, bizim aramıza karışan ruhunuzun düşman tarafı, iki esire geçmiştir. Sizin ruhunuzun düşman tarafını taşıyan başlar kesilecek!..

Bu acayip izahtan bir şey anlamadık. Fakat, ortaya getirilen iki esirin başları kurbanlık iki koyun gibi kıtır kıtır kesildi. Bu öyle korkunç bir manzaraydı ki, Ayşe bağırmaktan ve ben gözlerimi kapamaktan kendimizi alamadık.

Fakat asıl işin bizim için feci tarafı, kesilen başları, parçalanmış gırtlaklarından kan akan, gözleri korkuyla açık kalmış kafaları bana ve Ayşe'ye uzattıkları zaman oldu.

Emma :

— Hiç tereddüt etmeden hediyeleri alınız, dedi. Eğer almazsanız, sizi ben bile kurtaramam.

Hediyeleri, kanlı kesik başlardan birini ben, öbürünü Ayşe elimize aldık. Ayşe sapsarı. Nerdeyse yıkılacak. Ben bile zor tutuyorum kendimi.

Tamtamların yeni ahengiyle raks başladı. Deli, kudurmuş gibi

tepinmişti bu. Oyun nihayet bitti. Tamtamlar sustu.

Emma'ya üstü timsah şeklinde kabartmalarla oymalı kaba, uzun tahta bir sandık getirdiler. Emma, dini merasim yapan bir rahibe edasıyla ve bir şeyler mırıldanarak sandığın kapağını açtı. İçinden bir kılıç çıkardı.

Bu, eski Avrupa ordularında süvari neferlerinin kullandıkları kılıçlardan biriydi.

Emma ne yapacak? diye merakla bakıyorum.

Kılıcı kaldırdı.

Vahşiler boğuşmaya başladılar.

Emma kılıcı sapma kadar yuttu.

Bu kılıç yutuş Ayşe'yle beni şaşırttı. Hatta benim içimden gülmek geldi. Bütün medeni memleketlerde en acemi hokkabazların bile yaptıkları bu marifetin vahşiler üzerindeki tesiri müthişti.

İşi anlıyorum. Emma buradaki en namlı sihirbazların bile beceremedikleri böyle ve herhalde buna benzer hünerler göstererek iptidai insanların üstünde hudutsuz bir kudret sahibi olmuştu. Emma'nın bu hüneri vaktiyle Amerikalı babasından öğrenmiş olması muhtemel.

Ellerimizde kesik insan başlarıyla seyrettiğimiz bu hokkabazlıktan sonra, merasimin bitişi şöyle oldu :

Merasimde hazır bulunan dört kabile reisi yanlarında dört kadın, bana doğru geldiler. Kadınlar birbirinden siyah, vücutları düzgün, fakat yüzleri birbirinden korkunç dört nadirei hilkattı.

Reislerden en sağda duranı yanındaki kadının omuzuna bir yumruk vurdu. Kadın ayaklarımın dibine çöktü. Ötekiler de yanlarındaki kadınlara aynı şeyi yaptılar. Sonra, oldukça uzun süren birer nutuk söyleyip kadınları öyle ayaklarımın dibinde yere çökmüş bırakarak gittiler.

Emma :

— Kadınları yerden kaldır ve arkana geçir, dedi.

Kadınları kaldırdım ve ellerinden tutarak arka tarafıma geçirdim.

Sevinçli bir vaveyla koptu.

Emma :

— Tebrik ederim, dedi. En büyük dört kabile reisi en güzel karılarını sana hediye ettiler. Sen de bunları kabul ettin. Artık altı karılı çok zengin bir reis gibisin. Çünkü, unutma ki, karılarından

birisi on kere on kere on kere sihirbaza kumanda eden Kraliçe Emma'dır, benim...

Ayşe, Emma'nın sözlerini duydu. Hayretle yüzüne baktı. Ben "Aldırma" gibilerden bir işaret ettim ona. İşte böylelikle merasim bitti.

* * *

Ben, Halit Cemil, altı karılı reisin hatıralarına devam etmeden önce, onun en kudretli karısı Kraliçe Emma'nın hayatını kısaca yazmak istiyorum.

Kraliçe Emma bir Amerikalı sergüzeştçi ile Malenezli bir yerli kadının kızıdır. Yeni Gine'ye gelmeden ve burada kafatası avcılarının baş sihirbazı olmadan önce, bir Avrupalıyla evlenerek Yeni Britanya'ya yerleşmişti. Fakat büyük sergüzeştler ve yığınlara hükmetmek için doğduğunu sanan bu kadın basit bir ev kadını gibi yaşayamazdı.

Onun hayatı etrafında kopan ilk fırtına iki beyaz zabiti birbirine katmak oldu. Zabitlerden ikisi de Emma'ya âşıktılar. Emma bir gün bunlara :

— Hanginiz Yeni Gine'ye gider ve bana bir altın kaynağı bulursanız, onun olurum, dedi.

Zabitlerden ikisi de istifa ederek, ayrı ayrı yollardan Yeni Gine'ye altın aramaya gittiler. Ve altı ay sonra yalnız birisi, hasta ve yaralı döndü. Elinde, bulduğu altın kaynağından gelen altın dâmarlı taş parçaları vardı. Emma sözünü tuttu. Kocasından ayrılarak, bu yaralı ve hasta sabık zabite vardı ve yeni kocasıyla beraber Yeni Gine'ye geldi. Fakat Emma'nın ikinci kocası çok yaşayamadı, sevgilisinin kolları arasında öldü.

İşte Emma'nın kudretini, ölçülmeyecek kadar büyük servetini temin eden hadise bu ölümden sonra oldu.

Emma ikinci kocasının ölümünden bir hafta önce, Cecil İhon Levien'le tanışmıştı. Emma'yı bugünkü Emma yapan işte bu harikulade adamdı.

Celil İhon Levien Avustralyalı bir Yahudiydi. Dünya Harbi'nin üçüncü senesi gönüllü yazılmış ve Fransa'ya gelmişti. Fransa'da İngiliz orduları içinde Almanlara karşı dövüşürken çok büyük yararlıklar göstermiş, iki defa yaralanmış ve çavuş olarak girdiği

ordudan yüzbaşı rütbesiyle çıkmıştı.

Harp bitince, Yahudi delikanlı tekrar Avustralya'ya dönüyor. Yirmi bir yaşındadır. Ailesinin ve dostlarının yardımıyla ticaret hayatına atılıyor. Fakat ticaretten zevk duymamaktadır. Böyle küçük teşebbüsler, ufak tefek alışverişlerin adamı değildir o. Çocukluğunu, geçirdiği bu muhite uymak için elinden geleni yaptığı halde, kendini bahtsız ve neşesiz hissetmektedir. Bunun sebebini araştırıyor ve nihayet buluyor : Muharebe onu bambaşka bir insan yapmıştır. Yıllarca her gün uçakların uğultusunu, ölenlerin iniltisini, kurşun seslerini ve şarapnellerin patlayışını duymaya alışmış olan bir insanın, bir büronun sükûnuna intibak edebilmesi mümkün değildir.

Artık oturduğu yerde yaşayamayacağını anlıyor. Dövüşmek istiyor. Sınırlarının hep gergin olması, tehlikeli bir hayat sürmesi lazım. Ve Avustralya'da Sydney'deki bürosunda boyuna korkunç ve inanılmaz maceraların rüyasını görmektedir.

Ona Yeni Gine ve civarı adalarındaki yamyamlardan ve kafatası avcılarından bahsetmişler, bunlara dair korkunç hikâyeler anlatmışlardır. Levien'in kafası hep bu hikâyelerle dolu. Nihayet, bir gün kararını veriyor. Yeni Gine'ye gidecek ve orda hükümete müracaat ederek tehlikeli bir iş alacak.

Bu karar hemen tatbika geçirilmiştir. Yeni Gine Adasındaki İngiliz mümessili Levien'i müfreze kumandanlığına tayin ediyor.

Dünya Harbi'nin kanlı gürültüsü içinde ruhunu şeytana kaptıran genç ve çok cesur Yahudi delikanlısı müfreze kumandanlığına tayin edilir edilmez, hemen balta girmemiş ormanlara dalmıştır. Vazifesi yamyamları takip etmek, kafatası avcılarının faaliyetlerine set çekmek, hükümetin emirlerini dinlemeyen kabilelerle kavgaya girişmektir. Bilhassa, büyücüleri nüfuzu altında tutmak, ormanlarda ve şimdiye kadar insan ayağı basmamış vadilerde yol açmak işlerinde kendisini gösteriyor. Yalnız vahşilere değil, vahşi hayvanlara karşı da amansız mücadeleye girişmiştir.

Her tarafta "mucizeler" yaptı. En vahşi kabilelerin mukavemetlerini kırdı. Ve o ana kadar hiçbir kâşifin, hiçbir müfrezenin girmediği, gidemediği sahalara gitti.

Fakat bir gün Bulolo civarında tuzağa düştü. Aralarında ona karşı ittifak etmiş olan kabileler Levien'in müfrezesine saldırdı. Müfreze bir ok yağmuru altında kaldı. Ve yamyamlarla kafatası

avcılarını korkunç ha-ha-ha'larını haykırarak Levien'in askerleriyle göğüs göğüse kavgaya giriştiler.

Levien sol omuzundan yaralanmıştır. Çatallı bir ok sol omuzunu baştan başa delmiştir. Göğüs göğüse kavgadan yılmadan dövüşüyor, ama, nihayet omuzundan akan kan onu zayıf düşürüyor. Kafatası avcılarının biri Levien'in kafasını kesmek için yaklaşıyor ona. Fakat tam kolunu kaldırdığı vakit, bu kanla sarhoş olmuş yamyamın üstüne askerlerinden biri ateş ediyor. Levien de bu suretle kafasını kurtarıyor işte.

Nekahat devri haftalarca sürmüştür. Bulolo Vadisi'nde hareketsiz kalan Levien, adamlarının çadırına getirdikleri taş parçalarını tetkik ediyor, bu taş parçalarıyla oynuyor.

Ayağa kalkacak hale geldiği vakit, ilk yaptığı iş, civarındaki nehre gidip kumlarını karıştırmak olmuştur.

Nekahat devrini bitiren Levien, merkeze döndüğü vakit, orada bir arkadaşını buluyor. İşini açıyor ona. Elindeki nümuneleri gösteriyor. Bunlar altın damarlı çakıl taşları ve altın tozuyla karışık kum törbeleridir.

Hemen bir şirket kuruluyor. Mukaveleler imzalanıyor. Hari-talar yapılıyor ve bütün bu işlerin son satırı yazılıp imzalanınca, Levien yine sabırsızlıktan yanarak ormana dönüyor. Fakat bu sefer yamyamlarla kafatası avcılarını rahat bırakıyor. Onun aradığı altındır artık...

Bulolo nehri civarında altın var. Milyonlar var bu nehrin kumlarında, kayalıklarında. Fakat, ne yazık ki, bu serveti çıkarmak için kürek ve kazma ile çalışılmaktadır. Eğer buralara makineler getirilirse, her milyon bir milyar olacaktır. Çünkü altın damarları bilhassa nehir boyunca yükselen kayalardadır. Bu kayaları kazma ve kürekle kırmak, iğneyle kuyu kazmak gibi bir şey. Fakat buraya onlarca ton ağırlığında makineleri nasıl getirmeli? Buraya makine değil, dört beş kürekle yedi sekiz kazma ve bir iki düzine konserve kutusu bile getirmek bu kadar müşkülken...

Levien makinelerden ümidi kestiği için, o da şimdiye kadar başkalarının yaptığı gibi kazma ve küreğin kollarına sarılmıştır.

İş ağır ilerlemektedir. Kampta bulaşıcı hastalıklar başgöstermiştir, ilaçsızlık yüzünden işçiler birbiri arkasından sinekler gibi ölüyorlar. Kampta panik başlamıştır. Yerli işçiler burada böyle aç susuz ölmektense, ormanda yamyamlara ve kaplanlara yem olmayı

tercih ediyorlar ve birer ikişer kaçıyorlar.

İşte Levien bu ölüm ve panik havası içinde düşünüyor. Buraya büyük makineler, bol erzak ve külliyetli işçi getirebilmenin yollarını düşünüyor. Ve bir sabah kaçmamış ve ölmemiş son işçilerine garip bir emir veriyor. Bu emri alan işçiler şaşırıyorlar. Fakat nispeten kolay bir iş olduğu için yerine getiriyorlar. Bu emir mucibince, Bulolo nehri yakınında bir meydan, herhangi bir futbol sahası büyüklüğünde bir düzlük açılıyor. İşçiler kazma ve kürekleriyle altın çıkaracakları yerde, ağaçları kesiyorlar, otları yoluyorlar. Saha biraz daha büyütülüp düzeltiliyor.

Bir hafta sonra Levien arkasında düz bir meydanlık bırakarak Yeni Gine'nin merkezine dönüyor. İşte bu dönüşte Emma'yla tanışıyor ve vaktiyle beraber harp ettikleri bir tayyareciyi buluyor. Emma'nın kocası ölüyor. Levien bu harikulade güzel duldan edeceği istifadeleri hesaplıyor ve bir sabah ona diyor ki :

— Şimdiye kadar yapılmamış en tehlikeli hava yolculuğunu yapacağım. Benimle gelir misin?

Emma yeni aşğının ümidini boşa çıkarmıyor. Üç gün sonra Yeni Gine merkezinden kalkan bir uçakta üç kişi, Levien, dostu Pilot Mustar ve Emma vahşi ormanlara doğru yola çıkmışlardır.

Aynı gün Levien'in komşularının kamplarında çalışan yerliler müthiş bir korkuyla çıldırmaşa döndüler. Bir araya gelmiş yüz kartaldan daha büyük bir kuş ormanların üstünden doğru geliyordu. Bu korkunç kuş vadinin üstünde döne döne, aşağı inmeye başladı. Nihayet, Levien'in temizlettiği meydana, o futbol sahalarından biraz daha büyükçe düzlüğe indi.

Kuşun içinden üç beyaz insan çıkmıştı. Levien, Emma ve Pilot Mustar.

Artık yamyamların seması zaptedilmişti. Artık kafatası avcılarının altınını yığınlarla, tonlarla elde etmek işten bile değildi.

Tayyareler makineleri parça parça taşıdılar. Parça parça, gökten indirilen makineler kuruldu. Ve tonlarla altın taşınmaya başlandı.

Emma, Levien ile evlendi. Fakat Levien güzel karısının kolları arasında, vaktiyle almış olduğu zehirli ok yarasından ölürken :

— Seni dünyanın en zengin kadını yaptım. Fakat, bu serveti elinden kaçırmaman için, beyaz rakiplerine karşı yamyamların ve kafatası avcılarının kraliçesi olmalısın, dedi.

Emma kollarında ölenin vasiyetini yerine getirdi. Altın madenini işlerken, bu hazineyi beyazların taaruzundan kurtarmak için ormanın kraliçesi, baş sihirbazı oldu.

Artık o, paranın ve vahşi kuvvetin hâkimiydi.

* * *

Ayşe günden güne eriyor. Emri vakii kabul etti. Fakat, öyle sanıyorum ki, içinde bir şüphe var. Yeni Gine'ye geldikten sonra şeytani bir dalavereyle Göksel'in benim yerime geçtiğinden şüpheli. Beni Göksel sanmaya başlıyor. Çünkü Halit Cemil'in, altı karılı bir vahşi olmayı kabul edemeyeceğinden emin. Halbuki hem o, hem ben kendi hakkımda ne kadar yanılmışız. Eninde sonunda, ben de ruhunda Göksel'likten bir parça taşıyan bir hayvanım.

Dört zenci karım bana yalnız hizmetçilik ediyorlar. Ara sıra, kadınlık haklarını istediklerini seziyorum. Kulübemde yalnız kaldığım vakitler gözleri tutuşarak yanıma sokulmak istiyorlar. Fakat yüzleri öyle korkunç ve çıplak tenlerinin öyle ağır bir kokusu var ki...

Günden güne Emma'nın tesiri altına giriyorum. Dün gece dedi ki :

— Biraz daha anlaşalım. Seni benim altın işinin başına geçireceğim. Ben bugün dünyanın en zengin kadınıyım. Bütün Yeni Gine kabilelerinin baş sihirbazıyım. Pasifik adalarında bana kimse karşı koyamaz. Fakat bu kadarı yetmiyor bana. Daha zengin, daha kudretli olmak istiyorum. Eğer anlaşırsak, bütün dünyayı seninle el ele verip idare edebiliriz...

Emma belki korkunç bir hayal peşindedir. Fakat ben günden güne bu hayalin tesiri altına düşmekteyim. Ayşe yanımda bir gölge gibi yaşamakta.

Bugün Gazelle köyünde kabile reisinin cenaze merasimi yapıldı. Emma, ben ve Ayşe davetliydik. Gittik.

Cesedi iki kalasın üstüne bağlamışlar. Ceset tüylerle ve deniz kıyılarından getirilmiş kabuklarla süslü. Ölünün karıları çırılçıplak vücutlarını baştan aşağı küle bulamışlar. Tüyler deniz kabuklarıyla süslü. Ve göz alıcı boylarla boyanmış kocalarının ölüsü karşısında bağırıp çağırıyorlar.

Merasim boyunca iki erkek civardaki nehirden boyuna su taşıyıp ölünün başına döktüler. Bir yandan cesedin başı böyle suyla yıkanırken, bir yandan da onun kuru, kara bacaklarının üstüne toprak ve çeşit çeşit yemişler konuldu.

Sonra, ölen reisin oğulları merasime iştirak edenlere para dağıttı. Bu paralar ortaları delinmiş deniz hayvanı kabuklarıydı.

Fakat en çok para alan kabilenin sihirbazıydı.

Gece yolda dönerken, Emma bana sihirbazların kudretini anlattı. Ve ben işte o zaman Emma'nın altın madenlerini işletmek ve beyaz rakiplerin taarruzlarından korunmak için nasıl müthiş bir usule başvurduğunu kavrayabildim. Çünkü, Emma'nın Levien'den kalan madeninde vahşiler, tabir caizse, bir ekmek parasına çalışıyorlar ve bu altın kayalıklarını korumak için tereddütsüz ölüyorlar. Yamyamlara, kafatası avcılarına bunu yaptıran Emma'nın sihirbazlar başı olması olduğuna göre, büyücülerin bu iptidai insanlar üzerindeki nüfuzunun hudutsuzluğunu anlamak benim için, Emma'nın yarınki vekili için çok faydalıdır.

Emma dedi ki :

— Yamyamlık, kafatası avcılığı, cüzzam, verem, malarya, tifo, muharebeler, akrep, deri hastalıkları, pasifik cehenneminin bütün bu zebanilerinden, yerliler belki kurtulabilir, bütün bu ölümlerden belki sakınabilirler, fakat bir ölüm çeşidi daha vardır ki, ondan kurtulmak imkânı yoktur. Buna "korku ölümü" derler.

Levien'le buralara geldiğimiz ilk günlerdeydi. Daha ben sihirbazlar başı değildim. Bir yerli hammal bize sokuldu. Levien'in gözlerine bakarak :

— Ben öleceğim Master, dedi. Beni püri-püri çarptı. Ben öleceğim.

Levien yerli hamalı muayene etti. Delikanlı sapsağlam. Hiçbir şeyi yok. Ne ateş, ne ülserden nişane, kalbi mükemmel işliyor.

Delikanlıya bir müsil ilacı verdik.

— Bir şeyin yok! Haydi işine bak, dedik.

Mesele unutuldu. Fakat aradan üç gün geçmişti ki, yerli hamalların reisi, gelerek :

— Sizinki öldü, dedi.

Levien merakla sordu :

— Bizimkisi mi? Kim?

— Şu üç gün evvel muayene edip, ilaç verdiğiniz delikanlı.

— Neden öldü?

— Püri-püriden...

Levien omuzlarını silkti. Püri-püriden ölmenin ne demek olduğunu daha o zamanlar bilmiyorduk.

Fakat, bir ay geçmemişti ki, geçtiğimiz yerli köylerinde aynı hastalıktan ölenlere rastladık. O zaman işi tahkik ettik ve öğrendik ki, püri-püriye çarpılan bir yerli mutlaka öleceğinden emin olduğu için ölüyor. Püri-püriye çarpılmak bir nevi aforoz edilmek gibi bir şey. Püri-püriye çarpıldığını bilen bir yerliyi kurtarmak için hiçbir çare yoktur.

Yerlilerin inanışlarına göre, her sihirbaz bir insanı püri-püriye çarpabilir. Bunu yapmak için sihirbaz, püri-püriye çarpmak istediği insanın herhangi bir şeyini, mesela başına taktığı bir tüyü, önüne bağladığı lap-laptan bir parçayı, dokunduğu bir taşı alır ve iki üç sihirli cümle mırıldanır. Artık bu andan itibaren de püri-püriye çarpılanın yaşaması kabil değildir.

Püri-püriye çarpıldığını öğrenen yerli sersemleşir, yemek yemek istemez, geceleri uyuyamaz ve nihayet kendi kendine yaptığı telkinle, aç ve susuz delilik nöbetleri geçirerek ölür.

Burda bir insanın düşmanını püri-püriye çarptırması için sihirbazlara para ve hediye vermesi kâfidir.

Dahası var, püri-püri, yerlilerin inançlarına göre, bazen öldürmez insanı, sakat ve inmeli bir hale sokar.

Emma püri-püri hakkında verdiği izahatın bu noktasında durdu. Ayşe başı eğik yanımızda yürüyor. Konuşulanları duymuyormuş, bu dünyada değilmiş gibi bir hali var.

Emma tekrar söze başladı :

— Benim birdenbire bütün sihirbazlardan on kere, on kere, on kere daha büyük bir sihirbaz oluşumda bu püri-püri kanaatinin büyük dahli oldu.

Bir gün uçaklarla yapılan makine nakliyatından sonra, altın ocakları binlerce yerliyle çalışırken ve Levien'in iş başında bulunmadığı sıralarda, bana bir yerli delikanlı getirdiler. Bu civardaki en korkunç kafatası avcısı kabilelerinden birinin reisinin oğluydu. Yirmi yaşlarında var yok. Göğsü geniş, kıvrak kara saçları ve çirilçiplak simsiyah vücudu demir gibi delikanlı. Fakat yürüyemi-

yor. Pürî-pürîye çarpılmış. Ayakları tutmuyor.

Meseleyi hemen anladım, yürüyememesi hakikaten bacaklarına inme inmiş olmasından değildi. O sadece pürî-pürîye çarpıldığı-
nı duyduğu için yürüyemeyeceğine inanmıştı. Ve bu sabit fikrin
tesiri altında yürüyemiyordu.

Daha o zamanlar bu yerlilerin dillerini iyice bilmediğim için,
bir tercüman vasıtasıyla konuştuk. Ömrünün sonuna kadar bu
halde kalacağına emin.

İlkönce yatırdım yere ve Avrupalıların hastanelerinde görmüş
olduğum usullerle masaj yaptım. Boşuna. Hiçbir faydası olmadı.

Çok şirin bir delikanlı. Ve sırf kendi yanlış inancı yüzünden
ömrünün sonuna kadar hakikaten kötürüm kalacak. Sonra bir
kabile reisinin oğlu. Eğer onu iyi edebilirsem, yerlilerin gözünde
birdenbire hudutsuz bir itimat kazanacağım.

Delikanlıyı bir tahta sandık üstünde oturttum. Ve onu bana
getiren yerlilere bizi yalnız bırakmalarını söyledim. Herkes çekil-
di. Kötürüm delikanlıyla yalnız kaldık.

Hemen Avrupalı mühendislerden birisini çağırıttım. Ve bana
ateşte kızdırılmış bir demir parçası getirmesini rica ettim.

Kızgın demir geldi.

Delikanlı sırtı bana dönük, tahta sandığın üstünde oturuyor.

İlk beyaz kocamın öğrettiği bir İngiliz şarkısını hafif sesle
mırıldanmaya başladım.

Sırtı bana dönük ve elimdeki kızgın demiri görmeyen delikanlı
benim sihirli bir dua okuduğuma emin.

Şarkının sonuna gelince, kızgın demiri delikanlının çıplak
sırtına yapıştırdım.

Delikanlı korkunç bir çığlık attı ve oturduğu sandığın üstün-
den sıçrayıp inerek, deli gibi koşmaya başladı.

Pürî-pürîye çarpılmış ve ömrünün sonuna kadar kötürüm
kalmaya mahkûm bir insanın birdenbire iyileşip koşmaya başlama-
sı, benim böyle bir iş yapabilmem, pürî-pürîyi bozmam derhal
duyuldu. Tamtamlar ormanlardan ormanlara, kulübelerden kulü-
belere hemen şöhretimi naklettiler.

Levien'e meseleyi anlattım.

Sevindi.

— Fakat, şimdi, dedi, bütün sihirbazlar sana karşı ayaklana-
caklar. Hatta, bizi burda öldürmeye kalkışacaklar. Bu muhakkak

hücumu karşı hazırlanmalı, hatta biz onlardan önce taarruza geçmeliyiz. Eğer muvaffak olursak, bundan sonra altın madenlerimiz istikbali emindir.

Levien'in planına göre hemen hazırlığa başladık.

Bütün civar kabilelerine haberler gönderdik. Reisleri, büyücüleri ve eşraf davet edildi.

O gün ocaklarda işleri durdurduk. Davetliler erkenden geldiler. Binlerce vahşi... Sihirbazlar en korkunç maskelerini takmışlar, reisler en renkli tüylerle süslenmişlerdi.

Domuzlar kesildi. Reislere ve sihirbazlara tütün, mavi boncuk, kibrit gibi hediyeler verildi, oyunlar oynandı. Tamtamlar geceye kadar durup dinlenmeksizin inlediler.

Gece her tarafta meşaleler yakıldı. Ve Levien üst üste konmuş sandıklarla yapılmış olan bir kürsünün üstüne çıkarak söze başladı :

— Reisler, sihirbazlar, muharipler! Sizi buraya çağırdık. On kere, on kere, on kere domuz kestik. Yediniz. Tütün verdik, içtiniz. Mavi elmaslarımızı taktınız. Şimdi size püri-püriyi bozan, kötürümleri yürüten ve koşturan en büyük sihirbazım yeni hünerlerini göstereceğim. Bütün sihirbazlardan kuvvetli olan bu sihirbaz sizin büyücülerinizle imtihan olmak istiyor. Eğer onun gösterdiği büyülerden bir tanesini sizin sihirbazlarınızdan birisi yapabilirse, size biz on kere, on kere, on kere domuz vereceğiz. Fakat, eğer yapamazsa, siz de bu sihirbazı, sihirbazların başı kabul edeceksiniz!..

Uzunca süren ve tercüme edilen bu nutuk bir muvafakat gürültüsüyle karşılandı.

Levien kürsüden indi. Tamtamların gümbürtüsü arasında kürsüye ben çıktım.

Bütün malzemeyi önceden hazırlamıştık.

Yerli hamallardan birinin bana uzattığı sandık içinden benim de görmüş olduğum kılıcı çıkardım.

Bu kılıçla bir domuzu ikiye böldüm. Ve sonra hemen malum hokkabaz hüneriyle kılıcı "yuttum".

Vahşiler hayretle ve biraz da korkuyla bağıriştılar. Fakat, ben hemen ikinci hünerimi de gösterdim.

Yine malum usulle bir paçavra yaktıktan sonra, ağzıma attım ve ateş püskürmeye başladım.

Bu ikinci sihirbazlık kıyamet kopardı. Vahşiler yüzükoyun yere kapandılar.

Ben, tercüman vasıtasıyla bütün sihirbazları imtihana çağırdım. Onların da aynı hünerleri göstermelerini istedim. Sihirbazlar istemeye istemeye kalabalığın arasından çıkıp yanıma geldiler. Büyük bir dikkatle kılıç ve paçavra muayene edildi. Kılıç sivri ve keskindi, paçavra hâlâ yanıyordu.

Geri çekildiler. Ve üç gün sonra, bütün Yeni Gine yerlileri beni baş sihirbaz tanımış oldu...

Hangi yollarla, ne çocukça kandırışlarla yerlilerin üzerinde saltanat sürdüğünü bana anlatmaktan çekinmeyen bu harikulade zeki, cesur ve işgüzar kadına, ikinci karım Kraliçe Emma'ya hayretle baktım. Beni de başka usullerle, kokulu acı haplar, güzelliği ve inanılmaz servetiyle teshir ettiğine o kadar emin ki, bütün sırlarını pervasız açıyor bana...

Bu gece Ayşe'yle kaldım.

Kulübenin kapısı açık, içeriye iri, yaldızlı yıldızlar yağıyor sanki. Orman uykuda, köy uykuda. İkimizden başka hiç kimse uyanık değil gibi geliyor bana.

Ayşe'de yine o son günlerin bitkin, harap hali var. Konuşmuyor. Hasta ve sızlanacak, şımaracak hiç kimsesi olmayan öksüz bir çocuk gibi itaatli.

Sanki taş bir bebek. Kolunu kaldırıyorum. Kalkıyor kolu. Boynuma doluyorum. Boynuma dolanmış öylece kalıyor kolları. Kendiliğinden en ufak bir hareket dahi yapmıyor. Fakat bu öyle korkunç ve dayanılmaz bir mukavemet biçimine giriyor ki, çıldıracağım.

Başını tuttum. Sarstım. Sarstım.

— Ayşe, dedim, nen var? Ne oluyorsun? Konuş biraz. Bir söz söyle Allah aşkına. Beni tahkir et, beni tokatla, yüzümü gözümü tırmala. Fakat konuş! Bir tek söz söyle...

Ayşe deniz mavisini gözlerini kaldırdı. Gözlerimin içine baktı. Fısıldar gibi :

— Sen Halit Cemil değilsin, sen Göksel'sin, dedi. Halit Cemil'i ıssız bir yerde öldürdün. Ve bu sefer sen onun yerine geçtin. Sen Göksel'sin.

Bu sözler beni şaşırtmadı. Zaten, Ayşe'nin beni yine Göksel sanmaya başladığından şüpheleniyordum.

Ağır ağır yanından çekildim. Ve ona inandırmaktan başka bir şey düşünmeyen bir sesle :

— Hayır, Ayşe, dedim. Ben Göksel değilim. İnan bana! Fakat, sana karşı Göksel kadar fenalık eden, artık kendimin de tanımadığı başka bir Halit Cemil'im. Evet, ben Halit Cemil'im, fakat benim gibi her erkeğin gizli tarafının bir yerinde, sinirlerinden birinin içinde saklanan hayvanlığı, barbarlığı, kötülüğü birdenbire çırılçıplak ortaya çıkıvermiş bir Halit Cemil. Hastayım Ayşe, deliyim Ayşe... Ve her gün biraz daha çıldırıyorum, hastalanıyorum, değişiyorum. Bu sıcak memleket, kesilen kafalardan boyuna akan kırmızı kan, o kadın, altın hırsı, bir kelimeyle bu Pasifik cehennemi beni mahvediyor. Anlıyorum ki, çok yakında gırtlığıma kadar gömüldüğüm bu cehennem bataklığı içinde büsbütün boğulacağım. Ben bitmiş bir adamım artık, Ayşe...

Yavaş yavaş ayağa kalktım.

Ayşe olduğu yerde, kımıldanmaksızın, sanki sözlerimi işitmemiş gibi duruyor.

Kapıya doğru yürüdüm.

Kapıdan çıkıyordum. Arkama, orada kımıldanmaksızın duran yegâne sevgiliye bakmadan gidiyorum.

Birdenbire arkadan bir el omuzumu tuttu.

Dönüp baktım : Ayşe!..

Ayşe ayakta yanı başımda duruyor.

— Nereye gidiyorsun? dedi. Yine o kadının yanına mı? Seni bu hale getiren, Göksel'leştiren büyücünün kollarına mı? Söylese-ne, nereye gidiyorsun? Oraya, değil mi?

Başımı eğdim :

— Evet, dedim.

Ayşe çoktandır duymadığım bir canlılık, bir sinirlilik içinde konuşuyor :

— Başını eğme, gözlerime bak! Sen Göksel değil, Halit Cemil'sin! Anladım. Ve artık senin mahvolmana müsaade edemem. Kıskanıyorum sanma! Birdenbire o kadar çok ve öyle müthiş kıskandım ki seni, kıskançlık denen şey kendi kendinin tutuşturduğu ateşle yandı, kül oldu içimde. Seni kıskanmıyorum. Fakat, mademki Halit Cemil'sin, benim erkeğimsin, kurtaracağım seni. Dişi bir kaplan gibi dövüşerek, erkeği elinden alınmış bir kadın gibi kurnaz ve korkusuz olarak kurtaracağım seni! Anlıyor musun?

Kurtulacaksın!..

Ayşe'nin hislerini, ne demek istediğini anlıyordum. Fakat beni kurtarabileceğini hiç ummuyordum.

— Ayşe, dedim, bana acı, beni affet, fakat boşuna kurtarmaya çalışma! Kes benden ümidini. Emma'ya söyleyeceğim, seni bırak-sın, altın madenleri buraya bir haftalık yol. Oraya gidersin. Ordan bir nakliyat tayyaresi seni Avustralya'ya götürür. Avru-pa'ya giden bir vapura binersin...

Ayşe güldü. Kahkahalarla güldü ve sözümü yarıda kesti.

— Hiçbir yere gitmeyeceğim. Eğer burdan gitmem lazım gelirse, sen de, babam da yanımda olacaksınız...

— Fakat, Ayşe, baban!..

— Babamın buralarda bir yerde olduğunu biliyorum. Ben, senin bilmediğin birçok şeyleri daha bilmekteyim. Anladın mı? Senden gizlenen birçok şeyleri... Ve eğer istersem, bir aya kalmaz Kraliçe Emma'nın kafası kesilip benim kulübenin tavanına asıla-bilir...

Ayşe'nin gözleri öyle büyümüştü, sözleri öyle sert ve öyle inançla doluydu ki, şaşırdım.

Aylardır yanımda sessiz kurbanlık bir kuzu gibi yaşayan bu kadının akıl ermez hazırlıklar yaptığını ve müthiş bir planın tatbiki üzerinde olduğunu anladım.

— Ayşe, dedim. Sende bir şeyler var, benim bilmediğim bazı işler yapıyorsun...

Ayşe boğuk bir sesle :

— Sus, dedi. Bana hiçbir şey sorma. Fakat emin ol ki, kurtulacağız.

Durdu. Sonra hafif bir edayla :

— Şimdi istersen haydi Emma'nın yanına git, dedi. Fakat eğer konuştuklarımızdan ona bahsedecek olursan, senin yine Göksel olduğuna bu sefer katiyetle inanır ve...

Sözünü bitirmedi... Ben gülmeye çalışarak :

— Ve benim de kafamı kestirip kulübene astırırsın, değil mi? dedim.

Tok ve acı :

— Evet, dedi...

Emma'nın yanına gitmedim. İradem öyle zayıflamış ki, bu sefer de Ayşe'den korkmaya başlıyorum...

Artık ben birbirinden kuvvetli iki kadının arasında, iki yana çekiftirilen bir paçavradan başka bir şey değilim...

Emma bende bazı değişiklikler olduğunun farkında.

Güzellięinin, istikbale ait altın ve hükümranlıkla dolu vaatlarının ve haplarının tesirini arttırmak için elinden geleni yapıyor.

Kendisiyle gizliden gizliye bir düşmanın mücadele etmekte olduğunu seziyor. Fakat bu düşmanın Ayşe olabileceğini tahmin edemiyor. Çünkü Ayşe bilhassa onun yanında hâlâ öyle sessiz, öyle bitkin ve renksiz ki...

Halit Cemil'in hatıra defterinden alınan notlar burada bitiyor.

IV

AYŞE, KRALİÇE EMMA, TOLAMA BEYAZ REİSİ SEVDİĞİ İÇİN

Halit Cemil o gece Emma'mn yanındaydı.

Ayşe dört ay içinde öğrendiği yerli lisanıyla, Halit Cemil'e hediye edilen kabile reislerinin karılarından birisiyle konuşuyor.

Halit Cemil'e hediye edilen dört zenci kadının dördü de bu beyaz "reis"e karşı dehşetli bir düşmanlık duymaktadırlar. Çünkü beyaz "reis" onları kabul ettiği halde, kocalık vazifesini yapmıyor. Hele kadınların arasında bir tanesi, en genci, yüzü en az korkunç, saçları en kıvrıkcık ve vücudu en güzel olanı. Tolama, Halit Cemil'i çiğ çiğ yiyecek hale gelmiştir. Çünkü beyaz "reis" in mavi gözlerini, kumral saçlarını ve dişi domuz sütü gibi beyaz tenini deli gibi seviyor ve onu arzuluyor. Halbuki, beyaz "reis" Tolama'nın yüzüne bile bakmamakta.

İşte şimdi Ayşe'nin konuştuğu kadın Tolama'dır.

Ayşe, Tolama'nın yüreğindeki faciayı bir kadın bilgisiyle iki aydan beri sezmiş ve ilkönce Göksel sandığı adamdan intikam almak, fakat sonra Halit Cemil'i kurtarmak için bu faciadan istifadeyi düşünmüştü.

Tolama, Ayşe'nin gösterdiği dostluğa ilkönce çekinerek, sonra körü körüne bağlanmıştı.

— Beyaz reisi benim elimden alan ve onu senin yanına yaklaştırmayan Emma'dır. Eğer beyaz reisi Emma'mn elinden kurtarabilirsek onu aramızda ikimiz paylaşırız.

Tolama, Emma'dan her yerli gibi korkuyordu. Ve sivri keskin demiri yutan, ağzından ateş püsküren ve püri-püriye çarpılmış kötürümleri yürüten sihirbazlar reisine karşı herhangi bir mücadeleye girişebilmeyi havsalası almıyordu.

Fakat Ayşe'nin mütemadi telkinleri ve hatta bir gün bu beyaz kadının da, tıpkı Emma gibi, keskin bir demiri değil, bir oku

ağzının içine, dibine kadar sokup çıkarması Tolama'nın tereddütlerini yavaş yavaş gidermişti. Tolama, beyaz kocasını Emma'nın inhisarından kurtarmak için, Ayşe'nin müttefiki olmuştu.

Tolama'nın eski kocası, Tolama'yı Halit Cemil'e hediye eden adam en kuvvetli ve en korkunç kafatası avcısı kabilelerden birinin reisiydi. Tolama, Ayşe'ye, eski kocasının kuvvetinden bahsedirdi daima. Çadırında yirmi kafatası bulunan bu reisin Emma'yla arası iyi değildi. Fakat o da, bütün öteki yerliler gibi, bu sihirbaz kadının püri-pürisine çarpılmaktan korkuyordu.

Ayşe, Tolama'dan bu malumatı aldıktan sonra, genç kadının eski kocasını da tabii müttelikleri arasına geçirmişti. Ve bu korkunç reisle temas edebilmek imkânları arıyordu. Hele bir gece Tolama :

— Benim eski kocamın beyaz ve sakallı bir esiri var. Emma'nın emriyle bu beyaz esir, kapısında okları zehirli nöbetçiler duran bir kulübede hapistir, deyince, Ayşe'nin reisle temas etmek arzusu büsbütün kuvvetlenmiştir.

Ayşe bu beyaz ve sakallı adamın belki babası olduğunu sanıyor: Gecelerdir Ayşe'nin rüyalarında bu beyaz ve sakallı esir, babasının çizgileriyle dolaşmaktadır.

İşte bu gece de iki kadın konuşurken, Ayşe'nin Tolama'dan sorduğu şey, onun eski kocasını nerde bulabileceğidir. Ayşe diyor ki :

— Korkma, Emma bana hiçbir şey yapamaz. Beni püri-püriye çarpamaz, Ben de onun kadar kuvvetli bir sihirbazım. Eğer hemen şimdi Emma'yı onun bile bozamayacağı bir püri-püriye çarpıyorsam, bunun başka sebepleri var ki, senin buna aklın ermez.

Tolama aklının ermediği sebepleri düşünüyor. O hakikaten aklının ermediği birçok şeylerin varlığına inanmış zaten...

Ayşe devam ediyor :

— Sana kaçtır söylüyorum. Düş önüme, eski kocanın yanına götür beni. Sizin köyün buraya yakın olduğunu söylüyorsun. Sabaha kadar gidip döneriz.

Fakat Tolama eski itirazlarını yine tekrarlamakta :

— Ben oraya gidemem. Ben eski kocamı bir daha göremem. O beni başkasına hediye etti. Onu şimdi yolda bile görsem, yüzüne bakmamam lazım. Eğer böyle yapmazsam, kafamı keserler. Sihirbazların emri böyledir.

Kocası tarafından başka bir erkeğe hediye edilen kadın, eski

kocasını bir daha göremez...

Ayşe kızıyor :

— Peki, öyleyse, diyor. Eğer bu gece de bana yol göstermezsen, beni oraya götürmezsen, ben de seni öyle bir püri-püriye çarparım ki, gözlerin kör olur. Bir daha beyaz reisi göremezsin. Bu öyle bir püri-püri olur ki, Emma bile bozamaz.

Tolama'yı bu tehdit düşündürmeye ve düşündükçe korkutmaya başlamıştır. Püri-püriye çarpılmış beyaz reisin dişi domuz sütü gibi beyaz tenini ve mavi gözlerini bir daha görememek. Kör olunca, yerli âdetlere göre götürülüp ormanda bir ağacın altına bırakılmak. Beyaz reisten uzak, aç ve susuz ölmek...

Tolama'nın yumuşamaya başladığını gören Ayşe, son tereddütü de kırmak için :

— Korkma, diyor. Ben eski kocanla konuşayım. Ona Emma'dan daha kuvvetli sihirbaz olduğumu anlatayım, senin kafanı kestirmem. Hem de sen ne diyordun? Eğer eski kocanı görürsen, kafanı keserler, değil mi? Sen beni köyün yanına götür. Sonra dön, ormanda bekle. Köye girme. Eski kocanı da görmemiş olursun.

Tolama'nın mukavemeti kırıldı.

— Olur, dedi. Yarın gece gideriz.

Ayşe, Tolama'dan bu vaadi alınca sabaha kadar gözlerini yummadı. Heyecan içinde. Tehlikelere, belki de hayatına mal olacak bir sergüzeşte atıldığının farkındadır. Fakat beyaz ve ak sakallı esiri görmek, Emma'yı yenip Halit Cemil'i kurtarmak için güle güle ölümün kucağına atılabilecek!..

Sabah oldu. Halit Cemil geldi. Ayşe onu güler yüzle karşıladı. Sevgili erkeğine merhametle bakıyor.

Halit Cemil günden güne gözle görülecek şekilde zayıflamakta. Gözleri mor bir halka içinde yorgun. Yüzü sapsarı.

Kulübeden içeri girer girmez, Ayşe'nin yüzüne bile bakmadan kendini kaplan postlarının üstüne attı ve hemen derin bir uykuya daldı. Artık Emma'nın esrarengiz hapları bile ona gençlik veremiyor.

Halit Cemil öğleye doğru kalktı. Ayşe'nin uzattığı yemekleri yedi. Bunlar kızarmış domuz etiyle, Yeni Gine ormanlarında yetişen, pırasadan beş misli büyüklükte bir çeşit sebzenin haşlamasıydı.

Yemeği yer yemez uyudu ve ancak gece olurken uyandı.

— Ayşe, dedi. Bu gece burada kalacağım. Gitmek istemiyorum ona. Öleceğim artık. Bana öyle geliyor ki, mum gibi damla damla eriyerek sönüyorum. Ne yaparsan yap, beni onun yanına gönderme artık!.. Yalvarırım sana!..

Ayşe birden şaşırды. Dehşetli bir üzüntü içinde kıvrandı. Eğer Halit Cemil bu gece burda kalacak olursa, bütün planlar bozulacak. Tolama'yı kandırdıktan sonra, bu gece yapacağı yolculuktan vazgeçecek olursa, belki bütün işler bozulur.

Hayır, Halit Cemil'in bu gece burada kalması lazım.

— Cemil, dedi Ayşe. Bu gece burada kalamazsın.

— Beni kovuyor musun? Hani beni kurtaracaktın? Hani bana yardım edecektin? Yardımın bu mu? Sana, ölüyorum, beni bırakma, diyorum. Sen kendi elinle beni cehennem ateşine atıyorsun.

Ayşe ne cevap vereceğini bilmiyor. Halit Cemil'e açılmak doğru değil. O da gelmeye kalkar. Emma gece yarısı Halit Cemil'i arayabilir. Ve bulmazsa, şüpheye düşer. Ne yapmalı?

Ayşe içine düştüğü çıkmazdan çıkmak için, iradesine güvenmekten başka çare bulamadı...

— Halit Cemil, dedi. İnan bana. Bu gece git yine oraya. Fakat, kim bilir, belki bu son gece olur...

— Ne demek istiyorsun?

— Hiçbir şey sorma, sevgilim.

Halit Cemil hiçbir şey sormadı. Başı öne eğik kulübeden çıktı.

Ayşe, Halit Cemil'in arkasından uzun uzun baktı. Kim bilir, belki bu uzaklaşan sevgili gölgeyi bir daha görmeyecek...

Bütün köyde iki tane saat vardı. Birisi Emma'nın kulübesindeki bir çalar saat, ötekisi Ayşe'nin bileğindeki altın kol saati.

Ayşe saatine baktı. Gece yarısı yaklaşıyor. Köyde el ayak çekildi.

Ayşe kulübeden çıktı ve Halit Cemil'e hediye edilen dört zenci kadının yattığı kulübeye girdi.

Tolama hazır. Bekliyor. Ötekiler derin uykuda. İki kadın karanlığa karışarak köyün çitlerinden dışarıya çıktılar.

Çok karanlık ve sıcak bir gece. Tolama ormanın içinden geçen dar patikada önde yürüyor. Ayşe onun peşi sıra gelmekte. Ayşe'nin elinde bir paket var. İçinde vaktiyle Yeni Gine payitahtından yola çıkarırken aldıkları kuru tütün, mavi boncuk ve kibrit kutuların-

dan numuneler...

Ormanın içi öyle karanlık ki, Ayşe, Tolama'yı kaybetmemek için kollarını uzatıp ikide bir onun sırtına dokunuyor.

Böylece bir on beş dakika yürüdükten sonra, Tolama birdenbire durdu :

— Dinle, dedi. Tamtamları duyuyor musun?

Ayşe dinledi. Hakikaten uzaktan uzağa tamtamlar çalıyordu.

— Duyuyorum, dedi. Bunlar ne tamtamları?

— Bunlar Duk-Duk!..

— Duk-Duk mu? O da ne demek?

Tolama bu soruların cevabını verecek yerde :

— Dönelim, dedi.

Ayşe'nin ne diyeceğini beklemeden, ters yüzüne döndü ve onu yana iterek, gerisin geriye karanlığın içinde koşarak kaçmaya başladı.

Ayşe şaşırdı. Bağırды :

— Dur, Tolama! Nereye gidiyorsun? Dur!..

Fakat Tolama cevap bile vermiyor.

Ayşe için yapılacak bir iş kaldı. Tolama'nın kaybolduğu istikamette karanlıklara dalmak.

Ayşe, karanlığın içinde, Tolama'nın peşi sıra koşmaya başladı. Dört beş adım attı atmadı ki, yuvarlandı yere. Başı bir ağaç kütüğüne çarptı. Öyle olduğu yerde upuzun kaldı bir müddet... Sonra ağır ağır ayağa kalktı.

— Tolama! Tolama! diye bağırды bir daha.

Hiçbir cevap yok.

Karanlığı dinledi.

Tamtamlar duyulmuyor artık.

Yürüdü. Fakat hemen durdu sonra. Çünkü, düştüğü yerden kalktığı vakit, istikametini kaybetmişti. Tolama'nın karanlıkta hangi istikamete doğru kaçtığını bilmiyordu.

Birdenbire bütün ömrünce duymadığı bir korkuyla boğuluyor gibi oldu. Vahşi bir ormanda, gece, demin tamtamlarım işittiği vahşilere karşı yapayalnız.

Ağlamaya başladı. Çocuk gibi, ağladı, ağladı. Fakat gözyaşlarının da acı bir tükenişi vardır. Ayşe'nin gözyaşları da birdenbire tükendiler.

Bir çare var.

Tahmini bir istikamet tutarak dönebilirse, köye dönmek!

Ayşe ormanın zifiri karanlığından gelen en küçük fısıltılara, tıkırtılara, seslere kulak kabartarak, ikide bir kibrit yakıp kaybettiği patikayı bulmaya çalışarak yürüyor. Yere sürtünerek geçen bir yılanın üstüne basmamak, birdenbire bir kaplanla karşılaşmamak için Sırat Köprüsünden geçiyormuş gibi dikkat ve üzüntüyle ilerliyor.

Birdenbire aklına yerden çalı çırpı gibi bir şeyler toplayıp tutuşturmak, böylelikle kaybettiği patikayı bulmak geldi. Eğildi yere. Elleri dikenli bir oto değdi. Parmakları kanayıp avuçları parçalanarak dikenli ottan dallar kesti ve kibritle yaktı bunları...

Şimdi Ayşe'nin elinde acayip bir meşale vardır. Muhtar Beyin kızı, Amerikan Koleji'ni bitirmiş, Üsküdarlı Ayşe, Yeni Gine ormanları içinde bir başına, elinde yanan dalların ışığıyla yüzü kıpkırmızı yürümektedir.

Aklına kol saatine bakmak geldi. Saat bir buçuk. Hâlâ köye ulaşamadığına göre, yolu kaybetmiş olduğu artık muhakkaktır.

Bişaz daha yürüdü ve olduğu yerde mihli kaldı. Çok yakınlar-da, tamamlar apansız yine çalmaya başlamıştır.

Demek köye değil, Tolama'nın Duk-Duk dediği şeye doğru ilerlemiş.

Hemen elindeki meşaleyi yere attı. Ayaklarıyla çiğneyip söndürdü ateşi ve olduğu yerde, ot yığınlarının arasına çökerek bekledi.

Ormanın içi gitgide kızılımtırak bir ışıkla aydınlanmakta ve gürültüler çoğalıp yaklaşmaktaydı.

Birdenbire meşaleler tutan bir yığın vahşi meydana çıktılar. Bunlar insandan ziyade şeytana benziyorlardı. Başlarında bir metre yüksekliğinde korkunç maskeler var ve vücutları tüylerle, yapraklarla örtülü. Hepsi bir sağa bir sola sıçradıktan sonra eğilip kalkıyorlar, böylelikle bir daire çiziyorlardı.

Ara sıra vahşi hayvan çılgınlıkları atarak bir hayli tepindikten sonra yere çömelip oturdular. İçlerinden en uzun maskelisi ve en çok tüylüsü, herhalde reisleri bir çılgık attı. Ormanın karanlık bir tarafından yine öyle korkunç maskeli ve elleri meşaleli sekiz vahşinin arasında çırılçıplak 16-17 yaşlarında üç erkek çocuk getirildi ortaya.

Çocuklar tam ortaya gelir gelmez, yere çömelenler ayağa

kalktılar ve dans yine başladı. Hani bu manzaranın kendine has bir azameti yok değildi. Meşalelerden ve öbek öbek yakılan ateşlerden yükselen kalın ve kızılı dumanlar, tamtamların yeknesak sesi, vahşilerin korkunç maskeleri ve ağır, ahenkli hareketleri, bütün bunlar Hattı Üstüva ormanında yapılan merasime esrarengiz ve acayip bir dekor çiziyordu.

Etrafına ürkek nazarlar atarak ortada yanan ateşin başında kımıldanmaksızın duran üç çıplak çocuk, bir mihrap önüne getirilmiş kurbanlık koyunlar gibiydiler.

Ansızın ince bir çığlık kızılı karanlığı delerek yükseldi. Dans durdu. Fakat tamtamlar çılginca gümbürdüyorlar. Maskeli vahşilerden birisi kendisine en yakın olan çocuklardan birinin suratına müthiş bir yumruk indirmişti. Çocukcağız yüzü gözü kan içinde bir adım geri çekilmek istedi. Fakat, artık ortada ateşin yanında duran üç çocuğun kafasına, gözüne, kaburgalarına sopalar, yumruklar, taşlar iniyordu. Çocuklar baştan aşağı kan içinde yere yuvarlandılar. Vahşiler çocukların kanlı vücutları üzerine eğildiler...

Ayşe bu korkunç manzaradan öyle bir nefret duydu, öyle bir acayip haz aldı ki, kendi de farkına varmaksızın acı bir çığlık kopararak saklandığı otların içinden çıkıp koşmaya başladı.

Çocuklara saldırma faslına yalnız uzaktan nezaret eden en uzun ve en korkunç maskeli, bütün vücudu tüyler ve yapraklarla örtülü reis Ayşe'yi gördü. Adamları, çocukların vücutlarındaki kanları yalamakla meşgulken, Ayşe'nin peşine takıldı.

Ayşe kovalandığının farkına varır varmaz, tıpkı bir çocuk gibi :

— Anne! Anne!.. diye bağırmaya başladı.

Yeni Gine ormanlarında temiz bir İstanbul şivesiyle "Anne!" diye bağırان genç kadının sesi, kovalayan vahşiyi şaşırtır gibi olmuştu. Duk-Dukların reisi bir an durakladı. Sonra daha hızlı koşmaya başladı.

Ayşe'yle reis arasındaki mesafe gittikçe azalmakta. Duk-Duk reisi de bağırıyor. Merasim yerinde tam-tamlar yine çalınmaya başladıkları için, Duk-Duk reisinin sesini Ayşe duymuyor. Ayşe korkudan sağır gibi, kör gibi. Artık hiçbir şey görmeden ve hiçbir şey işitmeden çılgin gibi koşuyor yalnız.

Kaçanla kovalayan arasındaki mesafe iyice azaldı...

Ayşe tekerlendi. Yüz üstü yığıldı yere. Bayıldı.

Duk-Dukların reisi yerde baygın yatan ve ormanın karanlığı içinde beyaz bir leke gibi görünen Ayşe'nin üstüne eğildi. Elleriyle genç kızın yüzüne dokundu. Saçlarını karıştırdı. Üstünü başını yokladı. İçinde hediyeler olan paket hâlâ Ayşe'nin elindeydi. Vahşi bu paketi açtı. Karıştırdı. Kibrit kutularından birini aldı. Ve bir kibrit yakarak Ayşe'nin yüzünü aydınlatmaya çalıştı.

Kibritin ışık dumanları altında Ayşe'nin sarı yüzü bir rüyanın içinde görülüyormuş gibi. Vahşi bir kibrit daha yaktı. Sonra bir kibrit daha. Halinde acayip bir telaş var. Yerden bir demet kuru ot aldı, tutuşturdu ve birdenbire parlayan alev yalazasının kızıllığında Ayşe'nin yüzü bütün hatlarıyla meydana çıkınca, Duk-Dukların reisi korkunç bir çığlık atıp Ayşe'nin üstüne kapandı ve korkunç maskenin altında hüngür hüngür ağlamaya başladı...

Beş yüz metre kadar uzakta kalan merasim yerinde yine dans başlamıştı.

Korkunç maskeli vahşi, Ayşe'yi yerden kaldırıp kucakladı. Durdu. Bu sefer düşündüğü belli. Artık ağlamıyor. Düşüncesinin düğümünü çözmüş gibi merasim yerine doğru ilerlemeye başladı. Ayşe kucağında, hâlâ baygın...

DÜNYANIN EN KORKUNÇ GİZLİ CEMİYETİ

Ayşe gözlerini bir boşluk içinde açtı.

Ağır ağır doğruldu. Bir kulübenin içindedir. Gözü kulübenin tavanına ilişince, deli gibi bağırıp yerinden fırlamak istedi. Çünkü, orda, tepede, koskocaman bir timsah, kuyruğundan ve kafasından asılı, kımıldanıyordu.

Ayşe yerinden fırlamak istedi, demiştik, fakat, fırlayamadı. Bir el dokundu omuzuna ve tatlı bir erkek sesi temiz bir İstanbul şivesiyle :

— Korkma, kızım, dedi.

Ayşe deli gibi sağma döndü. Birdenbire sapsarı oldu. Sonra bir an içinde :

— Baba!.. diye haykırdı...

Ve yanı başında yere diz çökmüş duran beyaz sakallı bir erkeğin kucığına atıldı...

— Ben'im, kızım... Ben, baban!.. Tanıdın, değil mi? Hemen görünce beni tanıdın, değil mi?

Ayşe cevap veremiyor, hıçkırıklar içinde babasının beyaz uzun sakalını, yüzünü gözünü öpüyordu...

— Ağla kızım, ağla... Açılırsın!..

— Baba!.. Baba!..

Ayşe'yle babası uzun zaman yalnız kısık, kesik cümleler ve birinden ötekine atlayan fikirlerle konuştular. Bütün bu konuşmalarda Ayşe, babasına ayrıldıkları günden o ana kadar, bütün hayatını anlatmış oldu. Sonra sordu :

— Peki ama, babacığım beni kim buraya getirdi? Peşimi kovalayan o vahşi herif nasıl oldu da beni öldürmedi?

Ayşe'nin babası Muhtar :

— Seni ben mi öldürecektim, kızım? dedi.

— Anlamıyorum. Ne demek istiyorsun, baba?

— Seni kovalayan o vahşi herif bendim.

— Hiçbir şey anlamıyorum...

— Anlatayım. Yalnız baştan başlamak lazım. Hâlâ öyle yorgunsun ki, dinlemeye tahammülün yok gibi geliyor bana.

— Hayır. Dipdiriyim, baba. Anlat kuzum. En baştan...

Muhtar anlatmaya başladı :

— Beni altın ocağının başında bir başıma ve hasta bırakıp kaçtılar. Bunu biliyorsun. Onların kaçışından şöyle böyle iki üç saat sonra civarın en korkunç kafatası avcıları baskın verdi. Benden başka kimseyi bulamayınca, şaşırdılar. Reisleri kafamı muayene etti. Ve çok biçimli bulmuş olacak ki, merasimle kesip kendi kulübesine asmak için beni köyelerine götürdü. Talihim varmış fakat. Biz köye girdiğimiz vakit, reisin en sevgili oğlu hastalanmış. Tıpkı eski masallarda olduğu gibi, sihirbazların yaptıkları ilaçlar kâr etmemiş. Ben güç bela derdimi anlatarak, delikanlıyı iyi edebileceğimi ileri sürdüm. Altın ocağındayken, Ali'nin kininlerimi çalıp sakladığını anlamış ve onlar gittikten sonra bütün kinin kutularını arkalarında bıraktıkları Ali'nin çadırında bulmuştum.

Kafama göz diken reisin oğlu sıtmalıydı, ben de bunu tahmin ettiğim için, Lokman hekimlik iddiasında bulunmuştum.

Bir hafta süren bir kinin tedavisinden sonra delikanlı turp gibi ayağa kalktı.

Sihirbazların bile iyi edemedikleri bir hastayı benim ayağa kaldırmış olmam, derhal itibarımı arttırdı, başımı kurtardım ama, bu sefer kaydı hayat şartıyla reise esir oldum. Herif benim sadakatime öyle inanmıştı ki, günün birinde kaçarım da benden mahrum kalır diye, üç nöbetçi dikti yanıma. Nereye gitsem, peşimden gelen, köyden dışarı bir adım attırmayan üç zebellah...

Böylelikle herhalde dört beş yıl geçti. Çünkü, ayların ve hatta günlerin hesabını şaşırmıştım.

Bir gün bizim kabileye başka bir kabile hücum etti. Bizimkiler yenildiler. Galipler musalaha şartı olarak, bizden otuz kadın, otuz domuz ve beni istediler. Beni, yani hastalıkları iyi eden beyaz sihirbazı.

Biz otuz kadın, otuz domuz ve ben galiplere devredildik.

Bir hayli zaman da yeni efendilerime hizmet ettim. Artık kendiliğimden yeni ilaçlar keşfetmiştim. İşim gücüm hastaları iyi etmek olduğu için, eğer iyi edemezsem, kafamın derhal kesilip bir

kulübeyi süsleyeceğini bildiğimden, birçok tecrübelerle birçok otları kaynattım. Birbirlerine karıştırdım ve ne yalan söyleyeyim, mükemmel bir eczane yaptım.

İşte bu sıralarda, Kraliçe Emma'nın şöhreti bizim kabileye kadar geldi. Sihirbazları imtihan ettiğini duyduk. Ben de bu müsabakaya girmek istedim, ama, reis bırakmadı. Beyaz insanlarla temas ettirmiyordu beni. Hatta, köye İngiliz misyonerler geldikleri vakit, ben hemen ormana götürülür ve orda gizli tutulurdum.

Kraliçe Emma sihirbazlar başı oldu. Beni duymuş. Görmek istedi. Fakat reis onun tarafından püri-püriye bile çarpılmayı göze alarak en kıymetli hazinesini, beni göstermedi ona. Emma da ısrar etmedi.

Yine bir hayli zaman geçti. Bir erkek, bir kadın, iki beyazın esir edildiğini duydum. Fakat artık esarettime öyle alışmış ve burdan kurtulmanın imkânsızlığına o kadar inanmıştım ki, beyazlara karşı hiçbir alaka duymuyordum. Zaten, dedim ya, kabile halkından başka hiç kimse ile temas ettirilmiyordum.

Bundan beş gün önce bizim kabile reisi öldü. Benim hazakat-sızlığım yüzünden değil, şu gördüğün timsah tarafından yutulmak suretiyle.

Bizim reis, yani Tolama'nın ilk kocasını yutan hayvan, karnında böyle bir şeref taşıdığı için mukaddes telakki edildi. Yakalandı ve köyün ortasına getirilerek bırakıldı.

Timsah kimin kulübesine doğru giderse, yeni reis o olacak.

Sen işe bak ki, mukaddes timsah benim kulübeye doğru yürüdü. Hatta, benim kulübeyi o kadar layık bulmuş olacak ki, kulübenin açık duran kapısından içeri girdi.

Bu vaziyet karşısında akan sular durur.

Reis ilan edildim.

Fakat bizim kabilenin reisi aynı zamanda Duk-Dukların tabii reisi sayılırmış. Bundan dolayı bir de Duk-Dukların reisi olduk.

Ayşe sordu :

— Bu Duk-Duklar da ne demek, baba?

Muhtar ak sakalını karıştırdı :

— Bilmem ki nasıl anlatayım, kızım, dedi. Duk-Duk, Yeni Gine vahşilerinin en korkunç ve en kudretli gizli cemiyetlerinin adıdır. Bu gizli cemiyet azalarına da Duk-Duklar denir.

Yerlilerin hayatını dolduran yığınlarla esrar arasında en şayanı

dikkati de bu gizli cemiyetlerin esrarıdır.

Bu cemiyetler yalnız burada yoktur. Yalnız Yeni Gine adalarına mahsus değildir. Bütün uzak şark ve bilhassa Çin'de böyle cemiyetlere sık sık rastlanır. Zaten, buralara, Yeni Gine adalarına böyle gizli cemiyetler şarktan getirilmiş olacaklar.

Eskiden Yeni Gine'de bu cemiyetlerin nüfuzu daha müthişti. Fakat son günlerde İngilizler bu cemiyetlere karşı mücadeleye giriştikleri için, günden güne kudretlerini kaybediyorlar.

Yeni Gine'nin en müthiş gizli cemiyeti, demin de söylediğim gibi, bu Duk-Duklar Cemiyeti'dir.

Bu cemiyetin takip ettiği, tahakkuk ettirmek istediği gaye şudur : Neşeli olmak, zengin olmak ve aşktan istifade etmek.

Diyeceksin ki, bu kadar sade ve hatta faydalı bir gaye güden bir cemiyet neden gizli oluyor? Hele bunun korkunçluğu nerde?

Fakat, eğer neşeli, zengin olmak ve aşktan istifade için yerlilerin kullandıkları ve başvurdukları vasıtaları öğrenirsen o zaman iş değişir.

Bir defa neşeli olmak için mümkün mertebe çok insan kafası kesmek ve bunları kulübenin tavanına asarak seyretmek lazımdır. Yerli için en mühim neşe membalarından biri de budur. Fakat onları ayıplama, kızım, beyaz insanların da harplerde nasıl neşelendiklerini düşünürsen, yerlilerin neşe kaynaklarını o kadar korkunç bulmazsın.

Sonra, zengin olmak için cebir ve şiddetle, başkalarının domuzlarını ellerinden almak yolu tutulmuştur. Bu yol hiçbir zahmet çekmeden Duk-Duk Cemiyeti azalarını zengin etmektedir. Sana bu da aykırı gelmesin. Göksel'in nasıl zengin olduğunu düşünmen yeter.

Üçüncü gayeyi, aşktan azami istifade etmek şiarını hayata geçirmek için kullanılan metot ise daha pratiktir.

Duk-Duklar evlenmezler. Bütün civar kabilelerin genç kızları ve dul kadınları onların emrine amadedir.

Hattada bir defa ormanda toplanılır ve ormana en yakın olan köye haber gönderilir. Köyün ne kadar genç kızı ve hâlâ öldürülmemiş, tazeliklerini muhafaza eden kadını varsa, derhal ormana gelmeye mecburdur. Hele gelmesinler! O köy derhal yakılır, yağma edilir.

Böylelikle Duk-Duk Cemiyeti azaları her hafta başka bir

ormanda başka kadınlar ve kızlarla aşktan azami istifade yolunu tutmuşlardır.

Bu da seni şaşırtmasın.

Sanki Göksel'in seni attırdığı Matmazel Roz'un evi bundan başka bir şey midir?

İşte, kızım, emirleri derhal yerine getirilmezse asıp kesen böyle bir cemiyetin reisi de olduk. Ve bu gece benim riyasete seçiliş merasimim yapıyordu. Bu merasimde üç çocuğun kurban edilmesi şarttır. Fakat bu da seni şaşırtmasın. Beyazların yaptıkları nice merasimler vardır ki, kurban edilen yüz binlerce insanın hatırasını anar.

Ayşe'yle babası baş başa verip planlarını kurdular. Ve Ayşe gece sabaha karşı emniyetli iki yerlinin rehberliğiyle köyüne döndü.

Tolama, Ayşe'yi görünce şaşırdı. Fakat ne Ayşe ona, ne o Ayşe'ye hiçbir şey söylemediler.

Halit Cemil geldi.

Bitkin ve yorgun uzandı postların üzerine. Öğleye doğru uyandı. Sü istedi.

Ayşe, Halit Cemil'e su verirken, ona göstermeksizin suyun içine bir küçük ot parçası attı. Ot suda hemen eridi. Halit Cemil suyu içti ve uyudu.

Gece oldu, Halit Cemil uyanmadı.

Muhtar'ın verdiği uyku ilacı tesirini gösterdi.

Halit Cemil uyanmadan üç gün yatacaktır.

Gece geç vakit Emma geldi. Halit Cemil'i merak etmiş. Bu vakte kadar gelmemiş olmasına şaşırmış. Çünkü halledilecek gayet mühim bir iş varmış.

Ayşe sırt üstü upuzun yatana, Emma'ya gösterdi :

— Uyuyor, dedi.

— Uyandırırım.

Emma, Halit Cemil'i uyandırmak için elinden geleni yaptı. Fakat boşuna. Genç adamın ölmemiş olduğu belli. Nefes alıyor.

Emma hayret etti ve çekildi.

Ertesi gün tekrar geldi ve Halit Cemil'i uyur bulunca, onu kendi kulübesine naklettirdi.

Ayşe bunu hesaplamamıştı işte. O Halit Cemil'i üç gün

uyuttuktan ve uykusu esnasında besledikten sonra, uyandığı vakit tekrar uyutacaktı. Böylelikle, babasıyla beraber yaptıkları plan muvaffak oluncaya kadar, Halit Cemil, Emma'nın tasallutundan uzak kalmış olacaktı.

Fakat şimdi iş değişti. Süratle hareket etmek lazım. Halit Cemil yarın değil, öbür sabah uyanacak ve belki bu sefer Emma onu başka bir yere, kimsenin bilmediği orman melcelerinden birisine naklettirecek.

Yapılacak bir iş var. Gidip vaziyeti babasına anlatmak.

Ayşe gecenin gelmesini bekledi ve artık öğrendiği orman patikasından geçerek dört saatte babasının köyüne ulaşabildi.

Muhtar meseleyi öğrenince, bir an düşündü. Sonra kararını verdi.

Köyün ortasındaki ağaca asılı tamtamın yanına giderek, bütün kuvvetiyle davulu çalmaya başladı.

Köy bir anda ayaklanmıştı.

Tamtam harbe hazır ol işareti verdiği için, vahşiler okları, mızrakları ve baltalarıyla meydana koşuştular.

Dört bir taraftan gelen meşalelerle meydan kızıl bir aydınlık içindeydi.

Muhtar yerli lisanıyla söze başladı :

— Ben ki en cesur, en çok domuzu ve en çok karısı olan sizlerin reisiyim, ben ki bütün Duk-Dukların başıyım, size Emma'nın bile yaptığı püri-pürileri bozabilen, sizi altın madenlerinde parasız çalışmaktan kurtaracak olan ve Emma'dan on kere, on kere, daha kuvvetli yeni bir sihirbaz tanıtacağım. Hem bu sihirbaz bütün öteki sihirbazların kendi emirlerini dinlemesini istiyor. Bu sihirbaz sizi ve öteki sihirbazları Emma'nın püri-pürilerinden kurtaracaktır. Bu sihirbazı geçen gece Duk-Duk Merasimi yapılırken gökler gönderdi bana. Ben ondan korkuyorum. Ben ondan Emma'dan daha çok korkuyorum. Siz de ondan korkun. Siz de o ne isterse onu yapın. Yoksa evleriniz yanar, domuzlarınız ölür ve karılarınız iş yapamayacak hale gelirler.

Bu uzun nutkun tesiri derhal görüldü. Bilhassa Emma'ya dış bileyen kabile sihirbazları bu haberden çok memnun oldular.

Eşraftan bir ihtiyar cevap verdi :

— Emma'dan daha kudretli olduğunu söylediğin sihirbaz bize bunu gösterebilir. Biz de onun sözünden dışarı çıkmayız.

Muhtar bütün bu olup bitenlerden bir şey anlamayan Ayşe'ye döndü. Türkçe :

— Kızım, dedi. Seni bunlara Emma'dan daha kudretli bir sihirbaz diye tanıttım. Yani, senin küçük miyasta zenci kadına yaptığın hileyi, şimdi bunların topuna birden yapman lazım. Şimdi hemen benim kulübeye gir. Orada sol tarafta büyük bir toprak çanak vardır. O çanağın içindeki suyu adeta yıkanır gibi üstüne başına sürün. Keskin, acı bir kokusu vardır, aldırma. Sonra buraya gel.

Ayşe babasının söylediklerini yerine getirmek için kulübeye girdikten sonra, Muhtar yine vahşilere nutuk vermeye başladı :

— Sihirbaz, şu benim konuştuğum beyaz kadındır. Size hiç kimsenin göstermediği mucizeyi göstermek için dua etmeye gitti. Şimdi gelecek...

Yerlilerin sabırsızlıkları uzun sürmedi. Ayşe geldi. Üstünden başından baş döndürücü çok keskin bir koku yayılıyor.

Muhtar emir verdi :

— Şimdi hemen benim kulübeme gidiniz ve orada tavanda asılı duran timsahı buraya getiriniz... Haydi!..

Başından ve kuyruğundan uzun ve çok kalın bir sopaya bağlanmış olan timsah iki zencinin omuzları üstünde getirildi.

Muhtar bağırdı :

— Timsahı yere bırakın ve çekilin.

Vahşiler timsahı yere bırakarak çekildiler.

Muhtar sordu :

— Şimdi bu mukaddes timsahın elini ayağını tek başına açarak onun ağzından içeriye kafasını sokabilecek tek kimse var mı içinizde?

Cevap yok.

— Yok değil mi? Siz değil, hiç kimse bunu yapamaz! Fakat bize göklerden gelen kadın bu işi yapacaktır. İşte...

Ayşe'ye döndü :

— Kızım, dedi, Korkma sakın. Şu timsaha yaklaş. Sanki dua ediyormuş gibi bir şeyler mırıldanarak etrafında dolaş. Senin süründüğün suyun kokusu Yeni Gine ormanlarında bulduğum bir nevi otu ezerek elde edilmiştir. Kanaatimce, bu koku timsahları sersemletir. Hatta bayılması lazım onları. Bir büyük yılan üstünde yaptığım tecrübe iyi netice verdi. Herhalde aynı neticeyi timsah

üstünde de alırız. Timsah, iyice sersemleyince, bayılacağına yakın iplerini çözer ve ağzını açarak başını içine sokarsın... Korkma! Haydi kızım!..

Ayşe timsaha yaklaştı. Zenciler açıldılar. Merak ve korkuyla bekliyorlar. Hepsinin ellerinde oklar hazır. Eğer sihirbaz timsahı çözdükten sonra muhafaza edemezse, hayvanı öldürecekler. Fakat Muhtar biliyor ki, Ayşe muvaffak olmazsa kendi kafaları da kesilir. Çünkü, vahşilerin affetmedikleri şey aldatılmaktır.

Ayşe timsahın etrafında dönüp duruyor. Hayvan debelenmekte...

Muhtar heyecan içindedir.

Ayşe timsaha daha çok sokuldu. Hayvan genç kadının bacağına doğru bir hamle yaptı. Ayşe sıçrayıp çekildi.

Timsah bağlı olduğu halde öyle kıvranıyor ki, iplerini koparacak.

Ayşe bilhassa hayvanın baş tarafında dolaşmak lazım geldiğini anlıyor. Sonra mümkün merteye yakınına sokulmak gerek. Çünkü, ancak bu suretle kokudan müteessir olup sersemleşebilir.

Ayşe son bir cesaretle timsaha iyice sokuldu. Tam kafasının önünde yere çömeldi.

Hayvan deli gibi çırpınıyor. Kuyruğunu çarpmak istiyor. Fakat işte hareketleri gitgide ağırlaşmakta. Sersemleşmeye başlıyor.

Vahşiler birer birer çömeldiler. Meşaleler çoğaltıldı.

Timsah artık ağır ağır debeleniyor.

Ayşe hayvana daha çok sokuldu.

Timsah son bir kıpırdayıştan sonra ölü gibi hareketsiz kaldı.

Ayşe babasının yüzüne baktı. Muhtar eğdi başını.

Vahşiler timsahın böyle birdenbire hareketsiz kalışına şaşmışlardı. Hele genç kadın hayvanın iplerini çözmeye başladığı vakit, çoğu korkudan çömeldiği yerde sırt üstü yuvarlandı.

Ayşe timsahın iplerini çözdü.

Hayvan bir kere daha debelendi. Muhtar sapsarı oldu. Ayşe kımıldamadı.

Timsah yine ölü gibi.

Ayşe timsahın ağır çenelerini büyük bir zorlukla açmaya çalışıyor.

Muhtar gözlerini kapadı.

Vahşiler ayağa kalktılar.

Ayşe bir eliyle timsahın üst çenesini kaldırdı. Ve güzel başını bu korkunç kızıl karanlığın içine soktu, çıkardı.

Vahşiler bar bar bağırmaya başladılar.

Ayşe hayvanı yine bağladı ve süratle yanından uzaklaştı.

Muhtar kızını kucaklamak, sevinçle boynuna sarılmak istiyordu. Fakat kendini tuttu.

O, eşraftan ihtiyar Muhtar'a doğru ilerledi :

— Gökten geldiğini söylediğin kadının kudretine inanıyoruz, dedi. Fakat her dilediğini yapmaktığımız için, Emma'dan daha kudretli olduğuna inanmamız için, Emma'nın da kafasını timsahın ağzına sokup sokamayacağını görmemiz lazım!

Muhtar bu şartı sevinçle kabul etti.

— Peki, dedi. Eğer Emma da mukaddes timsahı büyüleyebilir ve başını onun ağzından içeri sokabilirse, ben ve bu göklerden gelen kadın onun esiri olacağız. Fakat bunu yapamazsa o bizim esirimiz olacak.

Emma sabaha kadar uyumadı. Yanı başında ölü gibi uzanan Halit Cemil'e bakıyor. Ve anlıyor ki, bu genç adamı böyle uyutan, çoktandır varlığını sezdiği o meçhul düşmandır.

Sabah oldu, Halit Cemil hâlâ uykuda.

Birdenbire Emma'nın aklına Ayşe'yi sorguya çekmek geldi.

Kulübenin kapısı önünde asılı duran altından yapılmış tepsiye kalın bir sopayla vurdu.

Nöbetçi geldi.

— Bana beyaz kadını getir, dedi.

Nöbetçi gitti ve tekrar döndüğü vakit, beyaz kadının kulübesinde olmadığını haber verdi.

— Bütün köyü, orman eteklerini arayın!..

Köy ve orman etekleri arandı.

Beyaz kadın yok.

İşte o zaman Emma'nın içine adamakıllı şüphe düştü.

Halit Cemil'e hediye edilen dört kadını sorguya çekti. Tolama hiçbir şey söylemedi. Korkuyordu. Kırbaçlattırılmalarına rağmen, bu isticvaptan da bir netice çıkmadı.

Emma çıldırarak gibi...

Halit Cemil hâlâ uyuyor.

İlk iş olarak, artık Ayşe'nin de içine karıştığı meçhul düşmana

karşı ilk tedbir olarak Halit Cemil'i ormandaki gizli sığınağına naklettirdi.

Bu sığınağın yerini Emma'dan başka iki zenci biliyordu ki, bunlar cesaretleri, kuvvetleri ve vücutlarının iriyarılığıyla tanınmıştır.

Emma'ya karşı kör bir inanışları ve sarsılmaz bir bağları vardır. Her ikisi de zaman zaman kollarını Emma'nın boynuna dolamışlardır.

Halit Cemil kaba bir sedye içinde, bu iki sadık köle vasıtasıyla gizli sığınağa gönderildikten sonra, Emma bütün köy halkını topladı ve onlara yakında müthiş bir şeytan kuvvetiyle kavga etmek lazım geldiğini söyledi.

Toplantı daha dağılmamıştı ki, birden ormandan tamtam sesleri gelmeye başladı.

Emma hemen karşılayıcılar gönderdi ormana.

Çünkü tamtamlar dost ve müttefik bir kabile heyetinin yaklaştığını haber veriyorlardı.

Karşılayıcılar önde, misafirler arkada geldiler. Misafirlerin başlarında Duk-Duk maskeleri vardı. Yirmi kişi kadardılar.

Karşılıklı ve çok uzun süren merasim nutukları söylendi. Domuzların sıhhati ve kadınların erkek doğurmaları temenni edildi.

Bütün bu merasimden sonra, gelenlerin reisi Emma'ya doğru ilerledi ve :

— Ey sihirbazların en kudretlisi, dedi. Ben ki en kuvvetli kafatası avcılarının ve Duk-Dukların reisiyim, geçen gün bana göklerden gelen bir kadınla seni imtihana geldim. Senin pürü-pürileri bozduğunu biliriz, senin ucu sivri demirleri yuttuğunu ve ağzından ateş çıkardığını biliriz. Fakat bu göklerden gelen kadın senden daha kudretli olduğunu iddia ediyor. Ya o yalan söylüyor. Ve yalan söylüyorsa, kafası kesilecektir. Ya sahiden senden kudretlidir. O zaman da sen ona esir olmalısın.

Emma sapsarı oldu. Meçhul düşmanın hücumu geçtiğini anlıyordu.

Fakat ricat etmek kabil değil. Eğer imtihana girmek istemezse, vahşiler üzerindeki bütün nüfuzunu kaybedecekti.

— Peki, dedi. Ben o göklerden gelen kadının yalancı olduğunu ispat edeceğim ve hepinize göstereceğim ki, en kudretli sihirbaz

benim. Şartlarınızı kabul ediyorum.

Duk-Dukların reisi, yani Muhtar ormana bir adam gönderdi. Ve biraz sonra önde Ayşe, arkada iki Duk-Dukun taşıdığı sırığa bağlı timsah meydana geldiler.

Emma, Ayşe'yi görür görmez :

— Alçak! diye bağırdı. Ve üstüne atılmak istedi. Fakat etraftan mani oldular.

Muhtar :

— Kızma, Emma, dedi. Seni yeneceğini söyleyen kadın budur. Şartlarını kabul ettin. Onun yaptığını sen de yap. Biz de bu yalancının kafasını keseriz.

Emma :

— Peki, dedi. Göstersin marifetini. Bu timsah da ne olacak?

— Şimdi görürsün.

Ayşe mukaddes timsaha yaklaştı ve onu sersemleterek ağzını açıp kafasını içeri soktu, sonra tekrar timsahı bağladı.

Etraftan takdir ve korku haykırışları yükseldi.

Emma ölü gibiydi. Korkmuştu. Timsaha yaklaşıp onu çözmek, sonra ağzını açıp başını bu karanlık deliğe sokmak. Bütün bunları yapamayacaktı.

Birdenbire şimşek gibi bir fikir geçti kafasından.

İki sadık kölesine gözüyle işaret etti.

Onlar hazır beklediler.

Artık sersemliğinden ayılmış ve iki tarafa debelenerek kımıldanmakta olan timsaha yaklaştı.

Elinde sözde yutarak sihirbazlık yaptığı keskin kılıç vardı.

Kılıcı, iki mahir vuruşla, timsahı sırığa bağlayan iplerin üstüne indirdi.

İpler kesildi.

Timsah ağır ağır kalabalığa doğru yürüdü,

Ortalık karıştı birdenbire.

Emma bu andan istifade ederek, iki sadık kölesinin himayesinde ormana doğru kaçmaya başladı.

Etraftakiler, hatta ne Ayşe, ne de Muhtar böyle bir hali beklemedikleri için şaşırıldılar.

Fakat şaşkınlık çok uzun sürmedi.

Kaçanın peşine takıldılar.

Ormana kadar takip edilen Emma'nın izi ormanda birdenbire

kayboldu.

Ayşe takibe iştirak etmemişti. Deli gibi koşarak Emma'nın kulübesine gitmiş, Halit Cemil'i orada bulamayınca çılgına dönmüştü.

Takipçiler yorgun döndüler.

Muhtar :

— Gizli sığınağına gitmiş olacak, dedi.

Ayşe ağlayarak :

— Baba, Halit Cemil de yok! diye bağırdı.

— Onu daha önce göndermiş olduğu anlaşılıyor. Fakat ağlama, kızım, kendine gel. Seni böyle perişan görmemeleri lazım. Nasıl olsa, Halit Cemil'i buluruz. Asıl mühim olan şey, Emma'nın yenilmesi idi. Yenildi. Hem de bir daha belini doğrultamaz. Altın madenlerini bile güç işletir artık.

Baba kız karşılıklı konuşurlarken, vahşiler onların etrafında toplanmışlar ve yeni sihirbaz kraliçenin şerefine dans etmeye başlamışlardı.

Geceye kadar merasim sürdü.

Emma'nın kulübesi Ayşe'ye verildi. Domuzlar ve dul kadınlardan en ihtiyarları kurban edildi.

Ayşe etrafta olup bitenlerin hiçbiriyle alakadar değil, hâlâ ormanda araştırmalar yapan Duk-Dukların dönmelerini bekliyor.

Onlar de geldiler ve Emma'yı bulamadıklarını söylediler.

Ayşe sabahı babasının dizlerinde ağlayarak getirdi.

Ertesi gün büyük bir meclis toplandı ve her ne pahasına olursa olsun, alçak firariyi ele geçirip kafasını kesmeye karar verdi.

Bu esnada köyün meydanında toplanmış olan müşavere heyetinin başları hep birden havaya kalkmıştı.

Havada koskocaman bir kuş korkunç bir gürültü çıkararak uçuyordu.

Vahşiler :

— Emma'nın kuşu! diye bağıştılar.

Ayşe :

— Emma altın madenindeki tayyarelerden biriyle kaçıyor işte! Halit Cemil'i de götürüyor, dedi ve bayıldı.

VI

İSTANBUL'A DÖNÜŞ

Muhtar'la Ayşe Yeni Gine merkezine doğru yola çıktılar. Fakat bu yola çıkış kolay olmadı.

Kabileler, reis ve baş sihirbazlarını kolay kolay bırakmak istemediler. Çünkü onların ikisi de beyazdı ve eğer kendi aralarından çıkacak olurlarsa, bir daha geri dönmezlerdi.

Muhtar kabile eşrafını kandırana kadar hal oldu. Nihayet bir gece :

— Göklerden gelen kadın diyor ki, dedi, eğer beni onun hizmetine vererek Emma'nın kaçırdığı beyaz erkeğin bulunması için bize yardım etmezseniz, şehirde ve göllerde ne kadar timsah varsa, hepsini domuzlarınızın ve karılarınızın üstüne saldırtacakmış.

Bu tehdit tesirini gösterdi. Kabile eşrafı domuz ve kadınların timsahlar tarafından parçalanmamaları için, Duk-Duk reisiyle baş sihirbazın yolculuğuna razı oldular. Yalnız onların kaçırılan beyaz adamı bulunca hemen dönmelerini temin etmek için, mukaddes timsahın kudretine ve azametine yemin ettirdiler.

Ayşe ve Muhtar mukaddes timsahın kudret ve azameti üstüne yemin etmekte hiçbir mahzur görmediler.

Muhtar ve Ayşe ikisi de dalgın ve düşünceli.

Ve bir sabah erkenden, yol erzakı ve iki kılavuzun yardımıyla yola çıkıldı.

Dört beş saat böylece ormanda yol aldıktan sonra, Muhtar birdenbire Ayşe'ye dedi ki :

— Sana tuhaf bir şey söyleyeyim mi, kızım, bu yerlerden beni her uzaklaştıran adım içime garip bir hüznün akıtıyor. Bayağı üzülüyorum. Ne de olsa, yıllardan beri buradayım. İnsan zindana bile alışıyor. Yıllardan beri ilk gördüğüm medeni insan sensin. Şehirlerin gürültüsünü, kalabalığını unuttum. İstanbul'u bile hayal

meyal hatırlıyorum. Birçok eski âdetleri ve itiyatları kaybettim. Yeni ve medeni dünyadakilerine hiç uymayan yığınlarla yeni itiyatlar kazandım.

Şimdi aralarında ne yapacağım? Çatal bıçakla yemek yemesini bile unuttum. Herkes benimle alay edecek, sanıyorum. Sonra, kim bilir, memleket ne kadar değişmiştir? Şimdi kadınlar çarşaf giymiyorlar, değil mi? Evlerden kafes kalktı, diyordun. Fes yerine şapka giyiliyormuş. Hani merak etmiyor da değilim. Fakat, ne de olsa, üzülüyorum buradan ayrılıyorum diye.

Ayşe babasının sözlerini dinlemiyor. Düşünüyor. Babasını bulmak için, babasını bulmak uğrunda Halit Cemil'i, sevgilisini kaybetmişti. Tam sevinemiyordu. Ona öyle geliyordu ki, hiçbir zaman tam mesut olamayacak. Birdenbire aklına Göksel geldi. O ne olmuştu acaba? Halit Cemil'i kaybederek ona karşı kendisini babasıyla müdafaasız kalmış hissediyordu.

Halit Cemil'i nerede bulacaklar, nasıl bulacaklar, bulabilecekler mi? Bunu da bilmiyordu.

Geceyi ormanda geçirdiler. Hiçbir hadise olmadı. Yalnız sabaha karşı bir kaplan hücum etti kamplarma. Kaplanın taarruzu defedildi.

Ertesi gün, yola çıktıkları vakit, Muhtar kızına dedi ki :

— Ayşe, benim kılık kıyafetimde bir garabet buluyor musun? Merkeze her an biraz daha yaklaşıyoruz. Ben hâlâ gerçek bir Duk-Duk reisi gibi, aşağı yukarı çırılçıplığım. Medeni insanların arasına böyle çıkamam.

Ayşe babasına baktı ve onu hakikaten sahici bir vahşiye benzetti. Yalnız, derisi güneşten yanarak esmerleşmiş bir beyaz vahşi!.. Sonra kendi üstüne başına göz attı. Ve utandı birdenbire. O da babasının karşısında aşağı yukarı çırılçıplaktı.

Baba kız gülüştüler.

Ayşe :

— Biraz sonra belki bir İngiliz müfrezesine rastlarız, dedi. Onlardan sana bir pantolonla ceket, bana da etekliğe benzer bir şeyler bulabiliriz.

Öğleye doğru, yerli askerlerden mürekkep ve başında iki İngiliz zabiti olan bir müfrezeye rastladılar.

İngiliz zabitleri içinde iki tane beyaz vahşi bulunan bu kafileyi merakla ve hayretle karşıladılar. Hele beyaz vahşi bir kadının güzel

bir İngilizce konuşması ve yarı çıplak vücudunun harikuladeliği onları büsbütün şaşırttı.

Mesele aşağı yukarı İngilizlere anlatıldı. Ve Kraliçe Emma'ya dair bir şeyler duyup duymadıkları soruldu.

İngilizlerin Kraliçe Emma hakkında hiçbir malumatları yoktu. Ayşe'ye büyük bir kumaş parçası verdiler. Bu ince bir kumaştı ve geceleri battaniye gibi örtünmeye yarıyordu.

Ayşe bu bezden kendine bir entari dikti. Ve İngilizler onun güzel vücudunun çıplaklığını kaybettikleri için üzüldüler.

Muhtar'a da bir pantolon, bir ceket verildi. Vedalaşp iki kafile birbirinden ayrıldı.

On beş gün süren bir yolculuktan sonra, Yeni Gine merkezine ayak atar atmaz, Ayşe'yle Muhtar rehberlerini geri gönderdiler ve parasız olduklarını hatırladılar.

Yeni Gine merkezinde her şey paraylaydı. Fakat, baba kızın on parası yoktu. Hatta, para mefhumunu birisi tamamen, öbürü aşağı yukarı unutmuştu.

Ayşe :

— Benim bildiklere gidelim, dedi. Buraya Halit Cemil'e geldiğimiz zaman da onlara gitmiştim. Ve hatta Kraliçe Emma'nın adını ilk defa onlardan işitmiştim.

Muhtar'la kızını ev sahipleri merak ve memnuniyetle kabul ettiler.

Ayşe'nin ilk sorduğu soru, Emma hakkında oldu. Ve aldığı cevap onu hüngür hüngür ağlatacak kadar üzdü.

Emma bundan yirmi gün evvel altın madenlerinin tayyarelerinden biriyle gelmiş. Yanında iki iriyarı vahşiyle bir de hasta beyaz adam varmış. Burada bir otele yerleşmiş ve bir gün önce limandaki yatlardan birisini kiralayarak meçhul bir semte doğru hareket etmiş.

Ayşe sordu :

— O beyaz adamı da götürmüş mü?

— Evet, hem o iki zenciye, hem de o hasta beyaz adamı beraber götürmüş.

Bu malumatı alır almaz, Ayşe'yle babası daha dinlenmeden sokağa fırladılar ve adeta koşarak vilayet konağına gittiler.

Vali çok soğukkanlı, çok uzun boylu ve çok zayıf, durmaksızın

zın pipo için bir İngilizdi.

Ayşe'yle babasını sanki uykudaymış gibi dinledi. Sonra aynı uykulu hal ve sesle sordu :

— Ne yapmamı istiyorsunuz?

— Emma'nın yatını yakalayarak hasta edip kaçırdığı beyaz adamı bize vermenizi...

— Peki, ama bu beyaz adam sizin neyiniz oluyor?

Muhtar deminden beri anlattıklarının boşa gitmiş olduğunu anladı. Sert bir sesle :

— Kaçırılan adam kızımın kocası ve benim damadımdı, dedi ve Ayşe bunu tercüme etti.

— Peki, ama zorla kaçırıldığı, kendisinin gönül rızasıyla kaçmadığı ne malum?

Ayşe babasının yüzüne baktı. Muhtar fena halde sinirlenmişti. Ayşe Duk-Duk reisinin vahşi bir hareket yapmasından korktu. Ve :

— Dur, baba, dedi. İşi bir daha anlatalım.

Ve işi bir daha anlattı.

Uzun boylu zayıf İngiliz, soluk mavi gözlerini kırpıştırarak :

— Sizin anlattıklarınızı doğru olarak kabul etsem bile, dedi, böyle bir yatı takip etmek için elimde ne tahsisat, ne de vasıta var. Çünkü...

Muhtar'ın kafasında bir şimşek çaktı. İngiliz'e sokuldu ve :

— Bana bakın, Mister, dedi. Eğer siz bize yardım eder ve Emma'nın yatını yakalayıp beyaz adamı kurtarırsanız, ben size çoktandır işlemeyen, içinde resmen benim de hissem olan ve bugün kimsenin bilmediği bir altın kaynağının yerini tarif ederim.

Ayşe bu sözleri İngiliz'e tercüme edince, uzun boylu adamın cam gözleri ışıldadı. Puposunu çekiştirerek düşündü. Sonra Ayşe'ye döndü :

— Babanıza söyleyin, dedi, eğer hakikaten bana o altın kaynağının yeri bildirirse, mesele değişir. Çünkü size şimdi yapacağım masrafı oradan çıkarabilirim. Devlet hazinesi zarar görmez...

Ayşe bu sözleri babasına tercüme edince, Muhtar güldü :

— Merak etmesin, dedi. Oradan çıkartacağı servet devlet hazinesinin zararını çıkartır da artar bile. Artanı da kendi alsın. Fakat sakın sözümün sonunu tercüme etme.

Muhtar'ın maden hakkında verdiği izahat ve çizdiği plandan beş saat sonra, sahil muhafazasına mensup silahlı bir gemi limandan hareket etti.

Geminin çok genç, buralara henüz gelmiş, macera peşinde koştuktan hoşlanır bir süvarisi vardı. Süvari, Ayşe'nin eski Londralı ahbablarının kızıyla nişanlı gibiydi. Bundan dolayı, Ayşe'ye ve babasına yardım edip Emma'nın yatını yakalayarak nişanlısının gözüne girmek istiyordu.

Gemi son süratle Avustralya istikametini tuttu. Emma'nın Avustralya'ya gitmiş olması muhtemeldi.

Limandan hareket edeli de bir saat olmuştu ki, cenup denizlerinin o meşhur korkunç ve apansız patlak veren fırtınalarından birine yakalandılar.

Dalgalar gitgide büyüyor ve bir zelzelede yıkılan tepeleri karlı dağlar gibi birbiri üstüne devrilerek geliyorlardı.

Genç süvari istikameti değiştirmeye mecbur oldu. Ve gemi bu sefer Yeni Britanya adaları istikametinde ilerlemeye başladı.

Gece fırtına dinmedi. Küçücük kamarada Ayşe hasta. Muhtar yukarıda kaptan köşkünde, genç süvarinin yanında.

Sabaha yakın fırtına duruldu. Deniz nasıl apansız kabarmışsa, öyle apansız dümdüz, çarşaf gibi oldu.

Ayşe güverteye çıktı. Uykusuz ve hasta geçen bir geceden sonra, bitkin yukarı aşağı dolaşıyor. Babası aşağıda.

Birdenbire kaptan köşküden gemi ikincisi seslendi :

— Sancak tarafında beş altı mil açıkta bir gemi var!..

Ayşe heyecan içinde kaptan köşküne çıktı. İkinci süvarinin verdiği dürbünü aldı. Baktı. Hakikaten beyaz boyalı, sarı bacalı bir gemi, ölü denizin üstünde kıvılcıksız duruyordu. Arka direği yarı yerinden kırılmıştı.

Muhtar ve süvari de kaptan köşküne gelmiştiler.

Süvari son süratle bu sarı bacalı geminin üstüne dümen kırdı.

Gemiye gitgide yaklaşıyor. Yaklaşıldıkça, bunun bir yat olduğu anlaşılıyordu.

Süvari :

— Emma'nın yatı! diye haykırdı.

Yatın güvertesinde gölgeler kıvılcıksız duruyor. Bir telaştır başladığı belli.

Süvari direğe "Teslim ol" işaretini çekti.

Emma'nın yatından cevap vermediler.

Artık arada yarım mil kadar bir mesafe kalmıştı. Ayşe, dürbünle, güvertede küpeşteye dayanıp yaklaşan gemiye bakan Emma'yı iyiden iyiye seçiyor. Arkasında yine o iki iriyarı vahşi var. Sonra bir iki tayfa ve kaptan köşkünde bir kaptan.

Ayşe ve babası aşağı indiler. Süvari köşkünün altındaki kamaranın yuvarlak lombozlarından bakmaya başladılar.

İki gemi birbirine rampa etti. Emma bağırdı :

— Biz korsan gemisi değiliz, ne diye bize teslim ol işareti veriyorsunuz? Kâğıtlarımız yolundadır. Geceki fırtına kış direğimizi yıktı ve makinelerde arıza var...

Kaptan bağırdı :

— Geminizde araştırma yapacağım, emir aldım. En ufak bir mukavemet gösterirseniz, derhal ateş ederim.

Genç süvari ve altı bahriyeli Emma'nın yatına geçtiler.

Süvari Emma'yı selamladı.

Emma'nın üstünde çok açık, çok kısa ve çok ince bir mayo vardı. Vücudunda deri gibi yapışmış siyah pırıl pırıl bir mayo.

Genç süvari Emma'ya ilk alıcı gözüyle bakışında şaşaladı. Büyülenmiş gibi donakaldı.

Emma baygın ve aynı zamanda emredici bir sesle :

— Burada neyi aramak ve ne bulmak isteyeceğinizi bilmiyorum, dedi. Fakat adamlarınız istedikleri şeyi arayıp buluncaya kadar kamaramda size soğuk bir şey içirmeme razı olmanız?

Genç süvari ufak bir tereddütten sonra bu teklifi kabul etti.

Adamlarına talimatı önceden, daha Emma'nın yatına geçmeden vermişti. Onlar aranan şeyin Halit Cemil adında beyaz bir adam olduğunu biliyorlardı.

Delikanlıyla Emma güvertenin sancağındaki kamaraya girdiler.

Burası kaplan derileriyle süslenmiş ve koltukları, kanepeleri genç timsah derilerinden, oldukça büyük bir odaydı. Odanın içinde bayıltıcı bir koku dolaşıyor.

Emma :

— Buyrun, dedi.

Delikanlı koltuklardan birinin üstüne oturdu.

Emma sordu :

— Ne emredersiniz?

— Bilmem, buzlu bir viski...

Emma harikulade vücuduna tatlı kıvrımlar vererek içki dolabına doğru yürürken, genç süvari onu deli gözlerle takip etmeye başlamıştı.

Dillere destan olan, Cenup denizlerinin bu en güzel kadınıyla başbaşa bulunmak delikanlıyı çıldırtmak için kâfiydi. Delikanlı dişlerini sıktı. Nişanlısını düşündü. Sonra, içinden : “Adam sen de,” dedi, “her erkek evleninceye kadar çapkınlık yapabilir. Eğer fırsat düşerse, niçin istifade etmeyeyim? Basit bir çapkınlık.”

Emma viski bardağının içine minimini, yuvarlak, siyah bir şey attı. Bu atılan şey hemen eridi. Ve delikanlı viskiyi büyük bir iştah ile devirirken, sadece viskinin garip bir tadı ve bir tuhaf kokusu olduğunu farkettiler. Fakat bir şey söylemedi.

Emma karşısında ayakta duruyor.

— Oturmaz mısınız?

Emma gülerek cevap verdi :

— O koltuk ikimizi de alır mı?

Gemi baştan aşağı arandı. Ve Halit Cemil sintinede bulundu. Bir geminin kendilerine yaklaşmakta olduğunu gören Emma onu sintineye gizlemişti.

Halit Cemil baygın bir haldeydi.

Bahriyeliler ismini sordular. Cevap vermedi. Fakat, bütün araştırmada hazır bulunan iki vahşinin bu genç adamın meydana çıkması üzerine gösterdikleri telaş, onun Halit Cemil olduğunu anlatıyordu.

Halit Cemil'i güverteye çıkardılar.

Bahriyelilerden birisi sancak tarafındaki kamaraya girerek kapısını vurdu.

İçerden genç süvarinin bir hayli acayipleşmiş sesi geldi :

— Ne var?

— Beyaz adamı bulduk!..

Bu haberin içerde bir telaş uyandırdığı anlaşılıyordu. Çünkü Emma'nın hızlı hızlı bir şeyler söylediği duyuluyordu. Sonra, sesler kesildi.

Bahriyeli kapıyı vurarak bir daha haber verdi.

— Beyaz adamı bulduk...

Aldığı cevap şu oldu :

— Pekâlâ. Alıp bizim gemiye götürün ve o iki yolcuya teslim

edin.

Bahriyeliler emre itaat ettiler.

Halit Cemil'i alıp kendi gemilerine götürdüler.

Ayşe baygın yatan sevgilisini salonda bir kanepenin üstüne getirdi ve hüngür hüngür çocuk gibi ağlamaya başladı.

— Kurtarabilecek miyiz, baba? Kurtar onu, baba!.. diye hıçkırıyor.

Muhtar :

— Korkma, kızım, dedi, sen meseleyi anlatınca, ben zaten anlamıştım. Emma ona mütemadiyen “aşk hapları” yutturmuş. Hap yutturmak biraz komik bir söz oluyor ama, bu “aşk hapları”nın sonu hiç de komik değildir. Bu haplar Yeni Gine sihirbazlarının en kuvvetli keşifleridir. Fakat aynı zamanda en tehlikeli de...

Ekserisi sekiz, dokuz, on, yirmi karılı olan vahşiler, bu bir çeşit timsah kanının yalnız Yeni Gine ormanlarında yetişen bir otları karıştırılmasıyla yapılan haplara bir dadandılar mı, iki yıl içinde veremden ölürlere. Fakat biz zamanında yetiştik. Halit Cemil'i kurtaracağız.

Ayşe babasının verdiği izahatı sabırsızlıkla dinledikten sonra, birdenbire ayağa kalktı ve hâlâ kamaradan çıkmamış olan bahriyelilere haykırdı :

— Niye kalkmıyorsunuz? Ne bekliyoruz? Haydi gidelim artık!..

— Süvariye bekliyoruz...

— Süvari nerde?

— Öteki gemide. Kraliçe Emma'nın kamarasında...

Ayşe babasının yüzüne baktı.

Muhtar :

— Tuhaf şey, dedi. Yalnız tuhaf değil, bir parça da tehlikeli bir şey. Şunlara söyle, hemen gidip kaptanı Emma'nın kamarasından çıkarmaya baksınlar.

Ayşe babasının sözünü tercüme etti. Bahriyeliler bir şey anlamadılar. Fakat zaman geçip de genç süvari dönmeyince, bizzat ikinci kaptan Emma'nın gemisine geçti. Kamaranın kapısını çaldı :

— Con, dedi. Haydi kalkalım. Yoksa, yine fırtınaya tutulacağız...

İçerden Con cevap verdi :

— Sen misin, Tomas?

— Benim.

— Bana bak. Siz hareket edin. Ben burayı yalnız bırakmak istemiyorum. Altmış mil açıktaki, şarki şimali istikametinde stop edin, bekleyin... Daha yapılacak bazı tetkikat var burada. Makinelerin tamirine de nezaret edeceğim.

İkinci kaptan Tomas, aldığı emri yerine getirdi ve Ayşe'yle Muhtar'ın itirazlarını dinlemeden, şarki şimali istikametine dümen kırdı.

Emma'nın yatını geride, olduğu yerde bırakarak saatte yirmi mil süratle ilerlediler.

Üç saat sonra altmış milde stop edildi. Beklendi.

Fakat, gece, gece yarısı, ertesi sabah olduğu halde, Emma'nın yatı ufukta görünmedi.

İkinci kaptan :

— Daha fazla bekleyemeyiz, dedi ve Yeni Gine'ye doğru dümen kırdı.

Vali, Con'un Emma'nın yanında kalmış olduğunu duyduğu vakit, küplere binmişti. Hele Ayşe'nin ailesini tanıdığı nişanlı kız çıldıracak gibi olmuş ve bütün kabahati Ayşe'nin üstüne yüklemişti.

Öyle ya, eğer Ayşe olmasaydı, o beyaz adamı aramaya gidilmesiydi, Con da o melun kadının tuzağına düşmeyecekti.

Vali emir verdi. Bütün sahil muhafaza gemileri, bu sefer kaçırılan genç İngiliz zabitanın peşine düştüler. Fakat her saat verilen telsizler Emma'nın gemisinin bulunamadığına dairdi.

Bir haftalık bir araştırmadan sonra, arayıcılar teker teker geri döndüler.

Con, Emma'yla beraber cenup denizlerinde kaybolmuştu.

Halit Cemil günden güne iyileşti. Korkunç bir rüyadan uyanır gibi bir hali vardı. Üç gece ardı ardına, durup dinlenmeksizin "Emma! Emma!" diye sayıkladı.

Zaman oldu ki, hâlâ Emma'yı sayıklayan bu adamı bırakıp kaçmak istedi Ayşe. Fakat her seferinde babası onu teselli etti :

— Kızma, kızım, dedi. O Emma'yı sevgiyle değil, korkuyla, ıstırapla sayıklıyor. "Emma!" derken, yüzüne baksana, nasıl kaşları

çatılıyor ve yüzü sararıyor...

Bir otelde oturuyorlardı. Halit Cemil'in üstünden en aşağı altı yedi bin lira edecek altın külçeleri ve tozları çıkmıştı. Zaten Emma'nın yatında araştırma yapan bahriyeliler gemi sintinesinin ve ambarlarının altın külçeleriyle dolu olduğunu söylemişlerdi.

Halit Cemil bir sabah güneş doğarken tamamen iyileşti. Sanki bu doğan güneş onu geride kalmış korkulu bir karanlıktan da kurtarmıştı.

Başucunda Ayşe'yi gördü. Tanıdı.

— Ayşe, dedi.

— Ben'im, sevgilim...

— Nerdeyim?

— Benim yanımda.

— Artık hiç ayrılmayacağız. Beni hiç bırakmayacaksın, değil mi?

Ayşe : "Zaten ben seni ne zaman bıraktım. Asıl beni bırakan sensin!.." diye cevap vermek istedi. Fakat babasının sözlerini hatırladı. Bunu demedi. Sadece :

— Bir daha hiç, hiç ayrılmayacağız, dedi.

Muhtar'la Halit Cemil çabucak ahbap oldular.

Artık yapılacak bir tek iş kalıyordu. İstanbul'a dönmek. Ve orada Göksel'le hesaplaşmak. Ayşe'nin Göksel'den boşanarak resmen Halit Cemil'in karısı olması.

İstanbul'a döndüler.

Yolda Göksel'in lafı edilmedi. Fakat Çanakkale Boğazı'ndan geçilip Marmara'ya girildiği gün, Ayşe :

— Göksel'le meseleyi nasıl halledeceğiz? diye Halit Cemil'e sordu.

Halit Cemil cevap vermedi. O, Göksel'le meseleyi halletmek için bir tek ve kestirme yol bulmuştu. Gidip onunla konuşmak. Ayşe'den ayrılması için mahkemeye müracaata onu mecbur etmek ve buna mukabil maziyi unutmak.

Fakat bu hal çaresini kendi de biraz hodbin ve alçakça bulduğu için, Muhtar'la Ayşe'ye açılmıyordu. Çünkü Muhtar'ın Göksel'den hesap sormak istemesi, hatta ondan intikam almaya kalkışması gayet tabiiydi.

İstanbul'a çıktıklarının birinci günü Muhtar doğru Üsküdar'a gitti. Ve gece geç vakit eski hatıralarının yükü altında ezilmiş, otele döndü.

Ertesi gün, müştereken aldıkları karar üzerine, Halit Cemil, Göksel'in son vaziyeti hakkında tahkikata girişmek için Ayaspaşa'daki evine doğru yollandı.

Evin pencerelerinde perdeler inik. Evin öyle bir hali var ki, içinde epey zamandır kimsenin oturmadığı, kapısının açılıp kapanmadığı hissediliyor.

Halit Cemil böyle eve durup bakmaktan bir netice çıkmayacağını anladı ve gazetelerden birinde çalışan eski bir arkadaşından malumat almaya gitti.

Aldığı malumat şuydu :

— Milyoner Göksel üç aydan beri ortalarda yoktu. Bundan üç ay evvel kendisinin Göksel'in oda hizmetçisi Ali olduğunu söyleyen bir ses gazeteye telefon etmiş ve milyonerin Avrupa'ya gideceğini haber vermişti.

Halit Cemil her nedense bu telefondan bir şüphe sezdi ve ne Ayşe'ye, ne de Muhtar'a söylemeden o gece Ayaspaşa'daki evi ziyaret etmeye karar verdi.

Eve arka taraftaki arsadan girdi. Vaktiyle bir gece bu arsaya bakan yatak odasının penceresinden Ayşe'nin kardeşi Nuri'nin ısrarıyla inmişti. Şimdi aynı pencereden aynı yatak odasına girmek zor olmadı.

Oda karanlıktı. El yordamıyla elektrik düğmesini aradı. Buldu. Çevirdi. Fakat ışık yanmadı. Şirket elektriği kesmiş olmalı. Bir kibrit çaktı. Çalışma odasına açılan kapıya doğru yaklaştı. Ve birdenbire burnuna kötü bir koku çarptı. Berbat, pis bir koku. Durakladı. Bir kibrit daha çaktı. Ve bir eliyle burnunu sıkarak kibriti yete atıp oda kapısını açtı. Karanlıkta, açılan kapıdan öyle müstekreh bir koku geliyordu ki, bayılacak gibi oldu. Bir kibrit daha çakıp, sol avucuyla burnunu ve ağzını iyice kapatarak, yazı odasına girdi. Durakladı.

Yerde birbirinden üçer adım uzakta üç ölü yatıyor. İyiden iyiye çürümeye başlamış, fena halde taaffün etmiş üç ölü... Birisi Göksel, birisi Ali, üçüncüsü telefonun yanında Ayşe'nin kardeşi Nuri...

Halit Cemil daha fazla dayanamadı. Yatak odası penceresin-

den inerek tekrar sokağa, açık havaya döndü. Gönlü bulanıyor.

Durdu. Düşündü. Meseleyi gözleri önünde canlandırmaya çalışıyor :

Ayşe'yle Halit Cemil'in ortadan kaybolmaları, Nuri'ye bunların Göksel ve Ali tarafından öldürüldükleri kanaatini vermişti. Nuri gelmiş Göksel'i ve Ali'yi apansız bastırıp öldürmüş, sonra telefon etmişti. Fakat, ya Ali, ya Göksel aldığı yarayla hemen ölmediği için Nuri'ye, son bir gayretle ateş ederek delikanlıyı yere sermişti.

* * *

İzmit'teki çiftlikte Ayşe'yle Halit Cemil bir elma ağacının altındaydılar. Muhtar bir şezlonga uzanmış. Yüzünü bir daha göremediği oğlunun acısını unutmaya çalışıyor.

Elma ağacının dallarında daha kızarmamış yeşil elmalar birer iri zümrüt gibi sallanıyorlar.

Güneş Ayşe'nin kızılıtlı saçlarında şimdiye kadar hiçbir insan kulağının duymadığı harikulade bir ışık şarkısı söylüyor.

Halit Cemil yeşil bir elma kopardı. Ayşe'ye uzattı :

— Bak, sevgilim, dedi. Bu yeşil elmaya bak. Seni ilk gördüğüm gece işte böyle bir yeşil elmaydın. Fakat inanılmaz bir macera cehennemi ve büyüğün büyüğü bir sevginin ateşi seni olgunlaştırdı.

Ayşe yeşil elmayı kıp kırmızı dudakları arasında ayışığı gibi pırıldayan dişleriyle ikiye böldü. Yarısını Halit Cemil'e uzattı :

— Kocam, dedi. Eğer eski masallardaki gibi, bir de kısrağımız olsaydı, bu elmanın kabuklarım da ona yedirir ve yakında dünyaya gelecek olan küçük Nuri'ye bir de tay hazırlardık...

YAŞAMAK HAKKI

Yaşamak Hakkı 1 İkinci Kânun 1938 - 22 İkinci Kânun 1938 tarihleri arasında Haber - Akşam Postası gazetesinde 22 sayı yayımlanmış ve Nâzım Hikmet'in tutuklanması üzerine yarım kalmıştır.

BİRİNCİ KISIM

1.

Don Pavlo Alvares rıhtımın beyaz taşlarına oturmuş, ütüsüz, bol, mavi pantolonunun içinde uzun zayıf bacaklarını sallayarak denize bakıyordu. Sudan henüz çıkmış ıslak sabah güneşi rıhtımın dibindeki denizin içini bir cam göbeği gibi aydınlatmakta ve bu ışıklı, acayip dünyanın pırlıtlısından birbirini kovalayan küçük balık gölgeleri geçmekteydi.

Don Pavlo Alvares bu balıkların yerinde olmak, uzun beyaz bıyıkları, ensesinde kıvrılan uzun beyaz saçlarıyla bu su ve ışığın birleştiği âlemde balıklar gibi yorulmaksızın kımıldamak istiyordu. Fakat yalnız, bu fasılasız, şehvetli hareket bakımından balık dünyası, imrenilecek bir şeydi. Yoksa balıkların ekşimiş, tuzlu yosun kokusunu değil, kendi pul pul derilerinin kokusunu bile duymamaları Don Pavlo'ya göre, büyük bir noksandı. Sonra, bu dişileri memersiz küçük deniz mahluklarının adeta nebati bir çiftleşmeleri vardı. Ve Don Pavlo Alvares, ki İspanya'nın en baygın manolyalarını satan dul Donya Mariya'yı okşarken ona genç ölen kocasını aratmazdı, bu pasif balık çiftleşmesinden nefret ediyordu.

Don Pavlo Alvares için yaşamak demek, güzel, çirkin, tatlı, tatsız farkı gözetmeksizin sadece görmek, koku almak, duymak, işitmek, tatmak ve çiftleşmek faaliyetinin yekûnu demektir.

Don Alvares her güneşli pazar sabahı rıhtımda balıkları seyrettikten sonra eve dönünce kızı Konçita ve damadı Pedro'yla avazı çıktığı kadar bağırarak münakaşa eder, onlara aşağı yukarı aynı cümlelerle, aynı fikirleri söylerdi :

— Bir tek hakkımız var, insanoğlunun bir tek hakkı var, benim anladığım gibi yaşamak hakkı... Nefes almak, sıcağı, soğuşu duymak, çoğalmak, neyle olursa olsun doymak, karanlığı, aydınlığı, yeşili, kırmızıyı, maviyi görmek hakkı...

Don Pavlo'nun kızı, Donya Konçita her güneşli pazar sabahı, iki iri zeytin tanesine benzeyen gözlerini açarak babasına aşağı yukarı aynı itirazları yapardı :

— Peki ama bütün bu saydıklarından başka, mesela bir kadının yürekte sevdiği bir erkeği olması, akıllı, sıhhatli çocukları,

bir evi, bir yuvası olması da hakkı değil mi? İnsanoğlunun yaşamak hakkı içinde bunlar da yok mu?..

Don Pavlo Alvares bu itirazlara hiçbir zaman doğrudan doğruya cevap vermez, küçük kurnaz gözlerini Donya Konçita'nın pazarlık siyah ipekli şalındaki kırmızı, yeşil çiçeklerde dolaştırarak damadı Pedro'ya sorardı :

— Söyle bakalım, Pedro, sana göre, yaşamak hakkının tetümmatı yalnız bu kadar mı? Yürekten seven, sevilen bir kadın, yahut erkek, akıllı, sıhhatli çocuklar, bir ev, bir yuva yeter mi sana? Yetmez değil mi? Sen, yaşamak fiilinin tamam olması için, kendi tabirlerine göre, söz, toplantı, düşünce hürriyeti, hür bir çalışma, insanın insanı istismar etmemesi filan gibi hakları da istersin, değil mi?..

Pedro bu uzun suale her güneşli pazar sabahı :

— Evet, aşağı yukarı, diye cevap verir, fakat sözünü bitiremezdi. Çünkü Don Pavlo Alvares, damadı Pedro'dan bu kadarlık cevabı alır almaz keçilerin gülmesine benzeyen mutlak kahkahasını atar, Donya Konçita'ya :

— Gördün mü, kızım, derdi, sen benden daha açgözlüsün, kocan senden daha açgözlü... Halbuki üçümüz de asıl hakta, benim anladığım gibi yaşamak hakkında mutabıkız. Ayrılıklarımız, o temelin üstüne sizin kurmak istediğiniz hayallerde başlıyor. Yürekten sevgi, ev, siyasi hürriyet, içtimai müsavat; geç bunları... Evde, kaldırımda, hür, esir, nasıl olursa olsun yaşamanın, kımıldamanın, ses duymanın yegâne ve kendi kendine yeter bir saadet olduğunu anlayın... Mesela İspanya'da krallık vardı, şimdi cumhuriyet... Vız gelir bana... Benim istediğim bir şey var, asgari bir istek : Öldürmesinler beni, yaşamak hakkıma dokunmasınlar, ha hapishane duvarlarını, ha alabildiğine güneşte alabildiğine denizi görmüşüm... Hepsi bir bence... Yeter ki göreyim...

Her güneşli pazar sabahı rıhtımda balıkları seyrettikten sonra, evine dönen Don Pavlo Alvares'in büyük münakaşası aşağı yukarı işte hep bu sözlerle biterdi.

O gün de güneşli bir sabahtı, fakat pazar değil, cumartesiydi. Ve bu 1936 senesi 18 Temmuz Cumartesi sabahı, Don Pavlo Alvares, beyaz taşlara oturup balıkları seyrettikten, limana giren kalın, kırmızı bacalı bir Hollanda şilebinin düdüğünü dinledikten sonra, rıhtımın sonundaki kumsala doğru yürümüştü.

Deniz burada sığlaşıyor ve sahile yakın yerlerinde birdenbire ensiz, uzun dalgalar köpükleniyordu. Denizde çırılçıplak erkek çocuklar vardı ki suyla güneşin arasını ince çığıllıkları ve koyu esmer derilerinin pırıltısıyla dolduruyorlardı.

Don Pavlo Alvares ılık, tuzlu suyun temasıyla huylanmış bu çıplak, küçük, ham erkekleri eski bir Endülüs şarkısını mırıldanarak seyretti. Sonra birdenbire sol tarafında Don Manuel'i gördü. Boynuzları aşağı ve öne doğru kıvrılmış iki kocaman kambur öküz toprakta saban sürer gibi denizde bir balıkçı sandalını karaya doğru çekiyordu. Sandalın su kesimi koyu yeşil, teknesi beyaz ve tek direğinde yarı katlanmış yelkeni sarıydı.

Dizlerine kadar suya giren öküzler ön bacaklarının arasından sarkan hörgüçlerini ıslatarak ağır ağır ilerliyorlardı. Ve Don Manuel öküzlerin arasındaydı.

Don Pavlo Alvares acaba yanlış mı görüyorum diye kısa bir şaşkınlık geçirdi. Fakat, hayır, peşlerinde boş sandalı sürükleyerek suyu köpürte köpürte gelen bu siyah canavar yavrularının arasındaki gömleksiz adam Don Manuel'di.

Don Manuel çalışıyor, Don Manuel iş görüyordu. Ayyaş Don Manuel, haylaz Don Manuel, zengin caddelerde, kilise kapılarında değil, şehrin en fakir mahallesinde dilenen, eli, ayağı, gözü, kulağı yerinde olduğu halde her ne pahasına olursa olsun iş görmeyen ve "Katedralin başpapazından sonra şehrin en tembel hayvanı ben'im," diyen Don Manuel, şimdi iki siyah öküzün arasında yürüyor, ağır yük gemisini limana sokan bir İngiliz kaptanının ciddiyetiyle Don Pavlo'ya doğru yaklaşıyordu.

Sandal kumu ezerek karaya oturdu. Don Manuel öküzleri çözdü ve Don Pavlo Alvares'e sokularak, korkunç bir sır söylüyor-muş gibi :

— Görüyorsunuz ya, Muhterem Sinyor, çalışıyorum, dedi. İki gündür çalışıyorum ve günde bir peçeta kazanıyorum.

Don Pavlo, "Bu müthiş sırrı kimseye söylemem, merak etme," diye Don Manuel'i temin etmek zaruretini duydu. Fakat daha ağzını açmadan Don Manuel devam etti :

— Çalışmak belki size göre ayıp sayılmaz, fakat süt çok pahalı... Evet, çalışmak belki her zaman ayıp bir şey değildir, yalnız sevgili İspanya'mızda süt bu kadar pahalı olmasa... Düşünün Muhterem Sinyor, en âlâ Mansanilya şarabının litresi 35 santim

olduğu halde, en sıska ineğin sütüne 25 santim veriyorum. Halbuki benim şimdilik günde bir litre süte ihtiyacım var. Şimdilik diyorum, çünkü iki üç ay sonra kaç litre süte ihtiyacım olacağını Allah bilir...

Don Manuel'in adaleli, kısa gövdesi ter içindeydi ve tezgâhtan yeni çıkmış kırmızı bakır bir eşya gibi ışıldıyordu. Don Pavlo Alvares, hiç de alay etmeyen bir merakla sordu :

— Artık süt mü içiyorsun, Manuelito?..

Don Manuel rüzgârı kollayarak tükürdü, sonra saygılı bir sesle :

— Muhterem Sinyor, dedi, çalışacak kadar küçüldükse de, Allaha şükür, susuz şaraptan başka bir şey içmeyecek kadar şerefimizi muhafaza ediyoruz. Süt bana değil, bebekoya lazım.

Don Pavlo, Don Manuel'i çalışacak kadar küçülmeye mecbur eden ve şimdilik günde bir litre süt isteyen bu açgözlü bebekonun kim olduğunu sordu.

Don Manuel rüzgârı kollayıp bir daha tükürdü ve Don Pavlo Alvares'in bebekoyu tanımamasına bir parça da hayret edip cevap verdi :

— Bebeko, henüz vaftiz edilmemiş ve edileceğini de ummadığım iki aylık bir kız çocuğudur, Muhterem Sinyor. Rivayete göre, babası balıkçı Karlito'ymuş. Fakat büyük annesinin ihtiyar çamaşırıcı Donya Rosita ve annesinin Donya Elizabet olduğu muhakkaktır ki, bu sersem ve günahkâr annenin ölüsünü üç gün evvel avludaki beyaz badanalı kuyunun içinden çıkardılar.

İhtiyar çamaşırıcı Donya Rosita benim en eski müşterilerimdir, senelerce her akşam bir avuç zeytinini alıp ona mağfaret ve sevap satmışımdır. Donya Elizabet ise elimde büyümüş sayılır. O daha ayakları çıplak küçük bir kızken, geceleri beyaz badanalı kuyunun kenarına yan yana otururduk. Ben ona dağ şarkıları söyledim. Bu şarkıları bana Burgos'taki Santo Dominigo de Silos Manastırı'ndan kaçan genç bir papaz öğretmişti ki, hazretle iki sene beraber dilencilik ettikti. İşte bundan üç gün evvel mahallede turumu yapıp bir avuç yeşil zeytinini almak için Donya Rosita'nın avlusuna girdiğim zaman Elizabet'i beyaz badanalı kuyudan çıkarmışlar, çakıl taşlarının üzerine boylu boyunca yatırmışlardı. Dikkat ettim, Muhterem Sinyor, bana öyle geldi ki ölünün yalnız siyah saçları ıslaktır. Avlu kalabalıktı. Ölünün başucuna çömelmiş

olan Donya Rosita'nın ihtiyar, buruşuk yüzü şaşkın bir maymun suratına benziyordu. Bizim İspanyol kadınlarının ihtiyarlıkları çok çirkin oluyor, Muhterem Sinyor.

Avlu kalabalıktı, demiştim... Evet, bütün komşular ordaydı. Hepimiz, iki aydan beri, Elizabet'in belki de hiç vaftiz edilmeyecek olan bir çocuk doğurduğunu biliyorduk. İki aydan beri bu işin alayı yapılmış, küfrü edilmiş ve nihayet bu iş unutulmuştu. İşte bundan dolayı hiç kimse Elizabet'in böyle duaşı okunmayacak bir ölümü göze alacak kadar dinsizliğe düşeceğini aklından geçirmemişti.

Ölü kadını içeri, odaya götürdüler. Ben de girdim. Odanın ortasında elleri kundağından çıkmış bebeko ağlıyordu...

Don Manuel sustu. Sonra başını öne eğerek kabahatini affettirmek isteyen bir çocuk gibi mırıldandı :

— Ben şimdi çalışacak kadar küçülmüş bir insanım... Evet, ben artık “Katedralin başpapazından sonra şehrin en tembel hayvanı ben'im,” diye iftihar edemem. Fakat bebekoya süt bulmak lazım ve sevgili İspanya'mızda süt çok pahalı, Muhterem Sinyor...

Don Pavlo Alvares, Don Manuel'in yanından acayip bir üzüntüyle ayrıldı. Sahili bırakıp taşları karides kabuklarının kırmızı süprüntüleriyle örtülü, bayat balık kokan, dar, merdivenli sokaklardan şehrin merkezine doğru ilerlerken ağlayan bebeğin sesini zaman zaman duyar gibi oldu. Ve kulağına zaman zaman böyle sesler geldiği için kendini, ayıpladı. Kendi kendine “Don Pavlo Alvares,” dedi, “unutma ki, yegâne hakikat nefes almanın, iştihinin, duymanın, çiftleşmenin, kımıldanmanın yekûnu olan yaşamaktadır. Bu hakikatin içinde ayyaş, sersem, serseri Manuelito'nun ağlayan bebekoya süt bulmaktan duyduğu hazzın yeri yoktur.”

2.

Çiçekçi dul, Donya Mariya'nın küçük dükkânı, Katedralin tam karşısındaydı. Donya Mariya gündüzlerini, dükkânda çiçek satmakla, gecelerini, sayısı hiçbir vakit üçten aşağı düşmeyen ve yaşları yirmiyle elli arasında tehalûf eden âşıklarından birinin günahını paylaşmakla ve sabahlarını Katedralde mum yakmakla geçirirdi.

Donya Mariya kırkında vardı. Şişmandı. Sürmeli gözleri, yaz kış siyah örme şalının altında yarı açık duran sarı bluzundaki esmer memeleri ve ateş kırmızısı etekliğine sığmayan kalçaları çok büyük, elleri ayakları çok küçük bir kadındı.

Etli dudaklarının üstünde yeni terlemiş bıyıkları vardı ve dini bütün bir Katolikti.

Donya Mariya her sabah Katedrale girdiği zaman ilk iş olarak Santa Margarita'nın tasviri önünde dua ederdi. Bu çok beyaz yüzlü, çok siyah gözlü ve kırmızı dudaklı azize tasvirinin üstüne Katedralin en büyük ve en renkli camından düşen acayip ışıklar, onu boşluğun içinde gizli bir şeyler fısıldıyormuş gibi canlı bir hale getirirdi.

Donya Mariya, Santa Margarita'ya yalnız bir azize gibi hürmet etmezdi. Onu, bu uzun abanoz saçlarının dibine kadar günaha girdikten sonra, İsa'nın tozlu, çıplak ayaklarına kapanıp ebedi aşkı bulan bu ateşli İbrani kadını bir kız kardeş gibi de severdi.

Mumlarını onun ayakları dibindeki kum tepsisinin içine dikip yakardı. Bu mumlar çeşit çeşit, boy boydu. Her çeşit, her boy mum, Donya Mariya'nın nazarında başka bir âşığa aitti. Ve o gece hangi âşığıyla günaha girmişse, ona hasrettiği mumu seçip yakmak hususunda Donya Mariya dindarane bir taassup gösterirdi.

Bazı sabahları aynı boydan iki, hatta dört mum yaktığı olurdu, fakat hiçbir zaman muhtelif boydaki mumları bir arada yakmamıştı.

1936 senesi 18 Temmuz Cumartesi sabahı, Donya Mariya, Don Pavlo'ya tahsis ettiği mumlardan ikisiyle Santa Margarita'nın beyaz eteklerini aydınlattıktan sonra dükkânına dönmüş, yaseminleri, sarı amberleri, kayısı, ateş, mis güllerini ve bir Türk şairinin bir katre aleve benzettiği karanfilleri sepetlere dizmiş, sardunya, ıtır, şebboy saksılarını kaldırımın üstüne sıralamıştı ki, birdenbire bu renk ve koku sefahatinin içinde, Don Pavlo Alvares'in asık suratıyla karşılaştı.

Geceyi beraber geçirdikten sonra Don Pavlo Alvares'in ertesi günü Donya Mariya'yı ziyarete gelmesi âdet değildi. Bundan dolayı Donya Mariya onu, hele böyle asık suratla görünce şaşırıldı :

— Ne var? dedi.

Don Pavlo sepetten aldığı bir karanfili koklayarak :

— Hiç, diye cevâp verdi, eve giderken sana uğramak istedi

canım.

Sonra kızgın bir sesle ilave etti :

— Çiçeklerinin ve etinin rengini, kokusunu duymak, görmek ihtiyacımdayım.

Elindeki karanfili bir daha kokladı, sepete attı. Donya Mariya'ya sokuldu :

— Terlemişsin ve emin ol ki, dedi, bebekonun ağlamasından daha mühim bir kokun var.

Donya Mariya, Don Pavlo'nun ara sıra böyle acayip şeyler söylemesine alışmıştı. Fakat gündüz, iş zamanı işlenen günahın mumları yakıldıktan sonra terinin kokusundan bahsedilmesini doğru bulmadığı için, Don Pavlo'nun yanından uzaklaştı ve bir ıtır saksısının yerini değiştirirken :

— Yarın kasap Don Rafaelito'nun kızı evleniyor, dedi. Çiçekleri bana ısmarladılar. Kız güzeldir, fakat damat hastalıklı bir adam... Eskiden çavuşmuş. Fas'ta yaralanmış. Hâlâ yarası kapanmamış, diyorlar. Hem eski çavuşluğuna bakmadan, Cumhuriyetçiymiş. Halk Cephesi'ne rey vermiş. Halbuki kasap Rafaelito, bilirsin, şimdi uzak ellerde, dinsiz insanlar arasında, San Sabastiyan gibi çile dolduran zavallı kralımızın hadimlerindenidir. Kızını çavuşa vermek istemedi... Ama kız seviyor... Ne demeli? Açık yarasından cerahat akan bir erkek de koca diye sevilir mi? Hem üstüne üstlük kiliseye ayak atmıyor.

Donya Mariya birdenbire sustu, Don Pavlo'nun damadı Don Pedro da kiliseye gitmezdi...

Don Pavlo :

— Ben de kiliseye gitmiyorum, dedi...

— Ama sen Halk Cephesi'ne rey vermedin...

— Ben kimseye rey vermedim. Ben bir tek reyimi yaşamaya, kendi anladığım gibi yaşamak hakkına vermişim... Senin serserem kralın, kilisen, onların Halk Cephesi... Benim yaşamak hakkım... Ben ne Don Rafaelito'dan, ne Pedro'dan, hiç kimseden, hiçbir cepheden, hiçbir şey istemiyorum. Onlar da benden hiçbir şey istemiyorlar.

Don Pavlo Alvares sesini gitgide yükselterek başladığı nutkunu yarıda kesti. Çünkü çiçekçi dükkânının kapısında Don Karlos, yerden biter gibi, bir an içinde peyda oluvermişti. Don Karlos :

— Seni arıyorum, Pavlo, dedi... Evine gittim... Geceyi dışarda geçirdiğini söylediler... Rıhtıma gittim, yoktun. Burada bulurum

diye geldim... Buradasın.

Don Karlos mırıldanarak bir cenaze duası okur gibi konuşuyordu. Zaten bu zayıf, ufacık ihtiyarın başka türlü konuşması gayri tabii olurdu.

Don Karlos'la Don Pavlo, Madrid Üniversitesi'ni beraber bitirmişlerdi. İkisi de hukuktan diploma aldıkları halde ikisi de bu Akdeniz kıyısındaki limana gelmişler, mektep hocalığı yapmışlardı.

İkisi de aynı zamanda evlenmişti... Don Pavlo'nun karısı beş yıl önce ölmüş, Don Karlos'un karısı ise yirmi yıl önce bir Torerro'yu sevip kaçmıştı. Bu hadise Don Karlos'un sadece mutlak felaketlerinden biriydi. Don Karlos şanssızdı. Arkadaşlarının maaşları arttığı, mektep müdürü, profesör, büyük avukat, tüccar oldukları halde, yalnız o, bir de Don Pavlo oldukları yerde kalmışlardı.

Don Pavlo Alvares'in olduğu yerde kalmasında ve öylece tekaüde çıkmasında vaktiyle anarşizme intisap etmiş bulunmasının dahli vardı. Halbuki Don Karlos hiçbir politika cereyanıyla alakadar olmamıştı. Zaten olmaya da vakti yoktu. Çünkü Pavlo'dan başka bütün bildikleri, muhtelif bakkallar, kasaplar, mektep müdürleri, muhasebeciler, kahvede kâğıt oynadığı insanlar, ilk fırsatta onu aldatmışlar ve o ancak bu ihanetleri tespit etmeye vakit bulabilmişti.

Karısından evvel ve sonra kaç kadınla yaşamışsa, hepsinden ufak tefek hastalık almış, yetiştirdiği talebelerden hiçbiri, bir daha semtine uğramamıştı.

Don Pavlo Alvares bu bahtsız ihtiyarın sabah karanlığından beri kendisini aradığına göre, gene verecek kara bir haberi olduğunu sanarak sordu :

— Gene kim oyun oynadı sana?

Don Karlos aynı mırıltılı sesle cevap verdi :

— Dünden beri kimseden fenalık görmedim. Sana Allahımarladık demeye geldim, Pavlo... Sabahleyin herhalde limandaydın... Kırmızı bacalı bir Hollanda şilebinin sularımıza demirlediğini görmüşsündür. Onunla gidiyorum...

Don Pavlo Alvares güldü. Altı yıldan beri arkadaşının para biriktirdiğini ve bu parayla ölmeden önce dünyayı dolaşmak istediğini biliyordu. Bu Akdeniz'e açılan İspanyol limanında kaç yılların gecesi, el ayak çekildikten sonra beraber, yan yana dolaşmışlardı.

Don Pavlo Alvares gökyüzünün yıldızlı, yıldızsız, karanlık, ay ışıklı bütün hallerini severdi. Don Karlos ise, yıldızlı gecelerde şehrin kemerli, merdivenli eski sokaklarında dolaşmayı tercih ederdi. Bu sokaklarda, kemerlerin arasından yaldızlı mavi bir kumaş gibi, zaman zaman, parça parça gökyüzü görünür, gece yarısı, birdenbire, dayak yiyen, yahut doğuran bir kadının çığlığı duyulur, tatlılığı, adiliğe kadar varan, fakat gene güzel olan gitaralı kalın sesler şarkı söylerdi.

Don Karlos kemerlerin arasından yıldızlara bakar, başı döner, sesleri dinler, sonra Don Pavlo'yla beraber deniz kenarına inerlerdi. Orada rıhtım boyunca sırayla dizilmiş ve denizle çölü birbirine karıştıran hurma ağaçları vardı ki, onların altına geldikleri zaman Don Karlos durur, daracık göğsünü gecenin altında uzanan Akdeniz'le doldurarak :

— Pavlo, derdi, bak dünya ne güzel... Bu kadar güzel bir dünya içinde insanlar nasıl bu kadar fena, böyle yalancı, dolandırıcı, kıskanç ve mağrur olabiliyorlar?

Don Pavlo Alvares, Don Karlos'a kendi meşhur yaşamak telakkisini anlatmak isterdi. Fakat o :

— Don Pavlo Alvares, derdi, sevgili, biricik ve şimdiye kadar bana oyun oynamamış olan ihtiyar dostum. Ben talihsiz bir adamım, fakat sen bedbinsin... Sen bütün insanlardan ümidini kesmişsin. Benim daha ümidim var... Bana öyle geliyor ki yalnız bizimkiler bu kadar kötüdür. Dünyayı gezip başka yerlerde yaşayan başka insanları görmek istiyorum. Acaba onlar da dünyanın başka yerlerinde gökyüzünün başka parçalarını gören ve başka ağaçlar altında dinlenip başka denizlere bakan, başka insanlar da bizimkiler kadar fena mıdırılar? İşte bunu anlamadan ölürsem gözüm arkada kalacak... Yalnız dünyayı dolaşmak için para biriktirmek lazım.

Don Karlos parayı biriktirmişti... Don Pavlo Alvares arkadaşının gözleri içine bakarak sordu :

— Demek parayı biriktirdin?..

— Evet...

— Bana bile paranın hazır olduğunu daha evvel söylemedin. Çünkü ben bile belki bir yolunu bulup parayı elinden alırım diye korktun...

— Evet...

— Bugün gidiyorsun demek?

— Evet, bugün akşamüstü şilep demir alıyor, gidiyorum. Hiçbir kuvvet beni yolumdan alıkoyamaz... Başka uzak memleketlerde, başka ve belki de iyi insanlar göreceğim... Ondan sonra da öleceğim...

Don Pavlo :

— Akşama kadar vakit var... Bize gel, öğle yemeğini bizde yersin, dedi...

Don Karlos ilkönce bu teklifi kabul etmedi :

— Ben gideyim, şilebime gireyim, dedi... Ne olur, ne olmaz, belki kaptan gerniyi hemen kaldırıverir...

Don Pavlo alay etti :

— Şilepler zamanında kalkarlar... Yoksa kaptanın da sana oyun oynamasından mı korkuyorsun?..

Don Karlos, sıska, buruşuk boynunun üstünde hüznü başını eğdi ve Pavlo'nun davetini kabule mecbur oldu. İki eski arkadaş Donya Mariya'nın dükkânından çıkıp evin yolunu tuttular.

3.

Don Pavlo Alvares'in damadı olan ve tersanede tesviyecilik eden Don Pedro, 1936 senesi 18 Temmuz Cumartesi günü işe gitmemişti. Karısı Donya Konçita'nın sabaha karşı sancıları tutmuş ve Don Pavlo Alvares geceyi evde geçirmediği için, Pedro doktor çağırarak, karısının yanından ayrılmamak mecburiyetinde kalmıştı.

Konçita, pencerenin dibindeki yatakta battaniyenin üstüne uzanmıştı. Penceredeki basma perdelerin rengi turuncuydu. Konçita'nın duvara dayanan başı boşlukta kalıyor, uzun parmaklı esmer ellerine ve kurşuni battaniyenin üstüne inik perdelerden, portakal usaresine benzeyen bal gibi tatlı bir ışık düşüyordu.

Odanın ortasında, kalın ayaklı, tahta bir masa duruyordu ki, üzerinde, mavi toprak bir çanak içinde, iri taneli üzüm salkımları ve kehribar kabuklu iki muz vardı. Çanağın yanında küçük, büyük kitaplar, darmadağın gazeteler bulunuyordu. Yemişler Konçita'nın, kitaplar Pedro'nundu. Odanın öteki eşyası, dört tahta iskemleden, kumaşı yamalı yeşil bir koltuktan ve beyaz badanalı duvara dayatılmış ucu demirli kalın bir bastondan ibaretti. Bu baston Don Pavlo Alvares'indi. Yağmurlu, karanlık gecelerde sokağa çıktığı vakit kullanırdı.

Donya Konçita'yı muayene eden uzun favorili, şişman doktor, tüylü ellerini Pedro'nun uzattığı havluya kurularken Pedro kısık bir sesle sordu :

— Çocuğu forsepsle filan almak lazım gelmeyecek, değil mi, doktor?

Uzun favorili doktor, lokantada başından çıkardığı şapkayı garsona uzatır gibi havluyu Pedro'nun kocaman ellerine vererek :

— Hiç zannetmem, dedi ve derhal birbirinden ayrık iki ön dişinin arasından tuhaf bir ses çıkardı.

Mesleki tavsiye ve beyanatlarından sonra böyle diliyle çürük dişlerinin arasını temizler gibi sesler çıkaran bu muhterem doktorun karşısında Pedro'nun her vakit cesareti kırılırdı. Bu sefer de ona tekrar bir şey söylemek, ona: "Hani, doktor, bazen öyle icap edermiş ki, ya anayı, ya çocuğu — tereddüt etmeden anayı kurtarın," diyebilmek için Pedro müthiş bir kuvvet sarfetti. Fakat cevap alamadı. Belki de Pedro bu ricasını o kadar yavaş bir sesle, öyle çabuk çabuk yapmıştı ki doktora duyuramamıştı. Ve Pedro'nun böyle fısıltıyla, çabuk çabuk konuşmasında yalnız muhterem doktorun telkin ettiği şaşkınlık yoktu; Konçita deminden beri onlara bakıyordu. Konçita'nın, altları her zaman çürük gibi duran, çok kadın ve içleri meraklı, hayretli çok çocuk gözleri vardı. Pedro'nun arkası karısına dönük bile olsa, o bu gözlerin iki sıcak temas gibi ensesinde dolaştığını hissederdi.

Doktor ağır ağır Konçita'nın yanma gitti :

— Allahaismarladık, kızım, dedi, belki bir iki güne kadar son ve kati mülakatımızı yaparız. Hastaneye gitmek istemiyorsun, değil mi?

— Evet, hastaneye gitmek istemiyorum, doktor. Şimdiye kadar hastaneye hiç gitmedim. Hastaneden korkuyorum.

Donya Konçita'nın içinde üç aydan beri dehşetli korkular vardı.

Pedro, doktoru sokak kapısına kadar teşyi etti. Orada, ayıp bir şey yapıyormuş gibi utanarak, belli etmemeye çalışarak vizite ücretini doktorun eline sıkıştırdı ve karısının yanma döndü. Yeşil koltuğa oturdu. Konçita'ya baktı. Konçita'nın bol entarisi altında karnının büyüklüğü belli oluyordu. Demin doktor bu lacivert entariyi Konçita'nın belinden yukarlara doğru sıyırıp muayenesine başlarken Pedro üç aydan beri ilk defa karısının çıplak karnını görmüştü. Esmer deri gerilmiş, yer yer tuhaf pırıltılarla çatlamıştı.

Pedro, bu içinde yeni bir hayat kımıldanan ve olgun koskocaman bir yemişe benzeyen gebe kadın karnına gözücuyla, gizli bir iş yapıyormuş gibi yüreği çarparak bakmıştı. Gebe bir kadının çıplak karnını ömründe ilk defa görüyordu.

Pedro'nun gebe kadınlara karşı çocukluğundan beri büyük bir saygısı vardı. Sokakta gebe kadınlara rastladıkça kulaklarına kadar kızarır, kimseye belli etmemeye çalışarak onlara merak ve hayretle bakardı. Bu sıkılganlıkla karışık saygıda çocukluk günlerinin en karanlık ve en sevinçli hatıraları da vardı. Anasının en büyük çocuğuydu. Anası iki üç senede bir muntazaman doğurmuş, o, aşağı yukarı anasını hep gebe görmüştü. Her yeni çocuk eve biraz daha darlık, fakat Pedro'ya biraz daha sevinç getirmişti. Babası son yıllarında içkiye düşmüştü ve anasıyla ettiği kavgalarda : "Benim gibi usta bir işçiyi böyle ayyaş yapan senin ayarı bozuk karnındır, eğer sen bu kadar çok doğurmasaydın, ben de bu kadar hayvan yavrusunu nasıl besleyeceğim diye karasevdaya tutulmaz, ayyaş olmazdım," derdi. Fakat, bir gün kolunu tornaya kaptırıp ölen ihtiyarı, ona sekiz çocuk veren kadın nasıl affetmişse, Pedro da öyle affetmişti. Ve şimdi aylardır gebe karısının günden güne değişen, gitgide ağırlaşan, ciddileşen yüzüne bakarken onda anasının çizgilerini buluyor, zaman zaman, kendi kendine gülerek : "O da bana sekiz çocuk doğurursa, çok sıkıntıya gireriz ama karasevdaya düşüp ben de ayyaş olmam herhalde," diyordu.

Konçita kımıldandı. Dalga dalga kızılıtları olan siyah saçlarını düzeltti. Kocasına sordu :

— Çok çirkinleştim, değil mi, Pedro?

— Hayır, Konçita, hiç de çirkinleşmedin.

— Doğurduktan sonra da beni sevebilecek misin, Pedro? Şu alt başımızdaki komşu doğurduktan sonra kocası iğrenmiş, dört beş ay yanına yaklaşmamış kadının.

Pedro yerinden kalktı. İri gövdesiyle karyolanın somyasını göçerterek Konçita'nın ayakucuna oturdu. Elini onun karnı üstüne koydu.

— Bizim oğlan kımıldanıyor, dedi. Elimin altında yüreğinin küçük bir saat gibi işlediğini duyuyorum. Bir iki güne kadar sesini de işiteceğiz... Hele sen oğlanı doğur da...

— Oğlan olacağını biliyorsun... Demek kız olursa sevmeyeceksin?

Pedro, "Kız olursa da severim elbette de, yalnız ne bileyim

ben...” filan diye itiraz edemedi. Konçita'nın gözleri birdenbire dolu dolu olmuştu.

— Nen var, Konçita? Yine sancı mı?

— Hayır, Pedro, sancım yok. Yalnız...

— Yalnız?

— Doğuramayacağım, öleceğim diye korkuyorum. Doğururken ölen kadınlar az mı? Düşün, Pedro, doğururken ölmek... Halbuki öyle yaşamak istiyorum ki... Bir şey söyleme, Pedro... Dinle beni, ne olur! Koca koca gözlerini açma. Sadece ölmek değil, doğururken ölmek bana müthiş bir şey gibi geliyor. Uzun uzun, hiç ölmeden yaşamak istiyorum. Halbuki ölüm şu masanın altındaymış, oraya gizlenmiş, elini masanın altından uzatıp şu mavi çanaktaki yemişleri tane tane yiyerek bana bakıyormuş, doğurmasını bekliyormuş sanıyorum. Aksi gibi de içimde hep güzel günlerimin hatıraları var. Kendimi o kadar zorladığım halde kötü günlerimi, annemin öldüğü günü, seni hapishane parmaklıklarının arasından seyrettiğim günleri ve daha genç kızken, hatta ne yalan söyleyeyim, sonraları bile, pencerenin dışında toprağa doğru alçalan yağmurlu gökyüzüne bakıp gözlerimin arkasında biriken ağlamak ihtiyacıyla, “Yaşayıp da ne olacak sanki?” diye hiçbir sebepsiz ölmek istediğim günleri değil, mesela beni ilk öptüğün günü, yeri, saati hatırlıyorum.

Evde kızı Donya Konçita böyle doğururken öleceğim diye korkar ve aksi gibi yalnız güzel günlerini hatırlarken, yolda, Don Pavlo Alvares ve yemeğe davet ettiği arkadaşı Don Karlos, Madrid Üniversitesi mütekait felsefe profesörlerinden Don Alfonso'ya rastladılar. Don Alfonso yaz kış uzun bir pelerinle gezerdi. Tekaüt olduktan sonra da kışları Madrid Üniversitesi mahallesinde oturur, yazları Akdeniz kıyılarına inerdi. İsminin sabık kralınki gibi Alfonso olmasına ehemmiyet verir ve kendi kendini taktim ederken ismini derin saygıyla, hece hece telaffuz ederdi.

Don Pavlo Alvares, Don Karlos'un yolculuğundan bahsetti. Don Alfonso :

— Sendeki araştırmacı ruhu takdir ederim, Karlos, dedi. Evet, mukaddes İspanya'mızda artık büyük insan kalmadı. Talihin yardım eder de İngiliz sarayına, yahut Tibet'de Dalaylama'ya misafir olursan, aradığın insanı belki oralarda bulabilirsin...

Don Pavlo Alvares güldü :

— Bizim delikanlı şileple seyahat ediyor, dedi, şilep yolcuları-

nın İngiliz sarayına kabulü protokol icabı memnudur. Dalaylama'ya gelince...

Don Alfonso büyük bir ciddiyetle Don Pavlo'nun sözünü kesti :

— Bilinmez, diye itiraz etti, bilinmez... Kim bilir? Fakat neye saklayayım, ben Don-Karlos gibi bir ruhun daha felsefi meselelerle uğraşmasını temenni ederdim. Mesela, o beşer tarihinin en büyük muammasını çözmeye çalışmalı, sonra bunu çözmeden, kanatları kırılmış bir kartal azametiyle perişan fakat mağrur toprağa düşmeliydi.

Don Pavlo Alvares sordu :

— Hangi muammadan bahsediyorsun?..

— Ölümden... Beşer yalnız muammayı halletmek için yaratıldı. Ve bunu halletmeden yok olacaktır. Bütün...

Don Pavlo Alvares'in tepesi attı. Bu sefer de o Don Alfonso'nun sözünü kesti. Haykırdı :

— O muammayı senin gibi pelerinli budalalar uydurmuştur. Bütün kâinatta yaşamak insiyakının asıl olduğunu görmeyecek kadar körsünüz. Kendinize "ölüm fikri" diye bir bela yaratmışsınız. Kafanı pelerininin içinden çıkarıp etrafına baksana! Kiraz ağacında, kedi yuvasında, henüz felsefe yapmayan, filozofları olmayan bahtiyar Afrika vahşilerinde senin muamman var mı? Onlar ölmek istemiyorlar, ölmekten korkuyorlar belki, fakat ölüm diye mücerret bir fikir, ölüm diye bir opera iskeleti yok onlar için, anlıyor musun? Beşer ölüm muammasının değil, yaşamak hakkının hudutlarını aramakla meşguldür ve ben o hudutları buldum...

Don Pavlo'nun bu ani feveranına, Don Alfonso kollarını açıp kapayarak, pelerininini uçura uçura itiraz etmek istedi. Fakat Don Pavlo Alvares onu, kaldırımın üstünde bırakıp Don Karlos'u sürükledi, yürüdü. Ve yarıda kestiği böyle bir münakaşanın üstüne, eve gelerek kızının gözlerini dolu dolu görünce, bunun sebebini de öğrenince Don Pavlo için mutat kahkahasını atıp isyan etmekten başka yapacak iş kalmadı.

— Karlos! diye misafirinin yakasına yapıştı. Bu gözleri yaşlı kızın anası da böyleydi. O da, doğururken öleceğim deyip tuttururdu. Hatırlarsın ya, ben de o zaman pelerinli Alfonso gibi, felsefi palavralar yapar, sana, "İşte hayat ve ölüm mefhumlarının ayniyeti; işte, aşağı yukarı her gece kadında yeni bir hayat doğurmanın sevinci belirir belirmez ölüm korkusu da baş göster-

riyor,” derdim. Hatırladın, değil mi, Karlos? Bu mühim sözlerimi hatırladın, değil mi?

Don Karlos “bu mühim sözleri hatırladığını” söyleyerek yakasını Don Pavlo Alvares’in elinden kurtardı ve Pedro’nun ikram ettiği sigarayı içerken sordu :

— Kızımızı rahatsız etmeyelim?..

Babasının ani hücumuyla şaşkına dönen Donya Konçita :

— Rahatsız olmam, dedi, bilakis tütün kokusu iyi geliyor.

Bunun üzerine, Don Pavlo Alvares’in nümayişli alakasızlığına rağmen, Pedro’yla Don Karlos politikadan konuştular. Don Karlos İspanya’dan belki bir daha dönmek üzere ayrılmadan önce memlekette neler olup bittiğini öğrenmek istiyordu. Pedro son intihabatta kazanan “Halk Cephesi” mensuplarından ve Tersane İşçileri Mahalli Sendikası’nın kâtibiydi. Bundan dolayı Don Karlos ondan birçok şey öğrenebilir, şimdiye kadar hiç alaka göstermediği memleket politikasının hatıralarını kalın kırmızı bacalı Hollanda şilebinde götürürken, biraz da, İspanya’yı yanında taşıyormuş gibi olurdu. Çünkü, başka ağaçlar altında dinlenen, başka ve iyi insanları aramaya çıktığı halde, Don Karlos, bu yakın ayrılık saatlerinde, muhtelif bakkallarının, muhasebecilerinin ve hastalık veren vefasız kadınlarının kötülüğüne rağmen İspanya’yı sevdiğini anlıyordu.

Pedro “Halk Cephesi” programının izahını bitirdikten sonra, Don Karlos :

— Demek ümidin var, Pedro, dedi. Demek günün birinde İspanyollar birbirlerini dolandırmayacaklar, aldatmayacaklar, yalan söylemeyecekler, birbirlerini öldürmeyecekler, mağrur olmayacaklar, dalkavukluk etmeyecekler ve birbirlerinden korkmadan birbirlerinin elini sıkabilecekler?

Pedro gülümsedi.

Don Karlos :

— Niçin güldüğünü anlıyorum, Pedro, dedi. Evet anlıyorum. Benim muhitimdeki insanların çoğu kötü çıkmışsa, bundan bütün İspanyolların kötülüğüne hükmetmemek lazım, diyorsun. Ben bütün İspanyolları tanımıyorum. Her insana göre memleketi kendi muhitidir, Pedro... Ve benim tanıdıklarımın çoğu kötüydüler.

Pedro’yla konuşurken Don Karlos sesini daha çok alçaltırdı. Pedro iyi insan mıydı, fena insan mı? Don Karlos bunu bilmiyor, tahmin edemiyordu. Ona göre Pedro, başka bir dünyanın, kırmızı,

kalın bacalı Hollanda şilebiyle limanlarına uğrayacağı memleketlerden daha uzak ve daha yabancı bir âlemin insanıydı. Don Karlos, gökyüzünün başka parçalarına bakan başka ve iyi insanları ararken onları yine bir bakkal, bir mektep müdürü, bir muhasebeci, bir profesör filan olarak düşünüyordu, yoksa Don Pavlo'nun damadı gibi bir tesviyeci olarak değil. Don Karlos, hatta biraz da, Pedro'dan çekiniyordu. Onu bir parça da korkunç buluyordu. Don Karlos zaman zaman, bazen Don Pavlo Alvares'in alaycı diliyle, bazen Donya Konçita'nın hayran anlatışıyla ve hatta bazen de kahvede kâğıt oynadığı insanlardan Pedro'ya dair hikâyeler dinlemişti. Onun Primo dö Rivara devrinde iki sene hapis yattığını da biliyordu. Hatta Don Karlos bir gün hapishanedeki Pedro'yu ziyarete giden Donya Konçita'ya yol arkadaşlığı yapmıştı. Bir pazar günüydü. Akdeniz'den gelen ağır bulutlar şehrin üstünden çok alçak geçiyorlar, insanın içinde uzaklara kaçmak arzusunu doğuruyorlardı. Donya Konçita hapishane kapısından içeri girmiş, Don Karlos o civardaki bir kahvede oturup onu beklemişti. Kahvenin önünden çoğu hapishanedeki kocalarını, oğullarını, belalılarını, kardeşlerini görmeye giden kadınlar, çocuklar ve erkekler geçiyordu. Hepsinin yüzünde tuhaf, insanı kederden öldürecek kadar acayip bir sevinç vardı. Don Karlos onlara bakıyor ve nereye, niye, kime olduğunu bilmediği bir hasret duyuyor; bilinmez bir iklimin daüssılasını çekiyordu. O gün ona öyle gelmişti ki, arkasında oturduğu camın önünden nerdeyse bir kadın geçecek ve o bu kadına müthiş bir merhametle âşık olacak; yahut, ne olduğunu bilmediği büyük bir ümit, tasavvur edemediği şartlarla tahakkuk ediverecektir.

Fakat ne o kadın geçmiş, ne de o ümit tahakkuk etmişti. Onların yerine sapsarı yüzü ve dolu gözleriyle Donya Konçita camın önünde belirmişti. Ve Don Karlos öğrenmişti ki, Pedro içerde hücrelerinde dört günden beri açlık ve sükût grevine girmiştir. Sonradan Don Karlos bu açlık ve sükût grevinin yirmi iki gün sürdüğünü duymuşsa da Pedro'nun böyle bir ezaya niçin katlandığını hâlâ bilmiyordu. Fakat neden ve niçin olursa olsun, taş bir hücrede kendi arzusuyla 22 gün aç ve susuz duran bir insan Don Karlos'un nazarında Katolik efsanelerinin korkunç mazlumları, çilekeşleri gibi bir şeydi. Halbuki o, Pedro'yu, Konçita'nın tifoya tutulup bütün ümitlerin kesildiği bir günde de görmüştü. Karısının

başucunda duruyor ve ağlıyordu.

Pedro iyi insan mıydı, fena insan mı? Zayıf insan mıydı, kuvvetli insan mı? Don Karlos şimdi, büyük araştırmaları için yola çıkmadan önce, giderayak, hazır fırsat gelmişken birdenbire bunu öğrenmek ihtiyacını duydu. Ve Pedro'ya bu iki hatırasından bahsetti. Pedro :

— Çilekeşlikle alakam yok, Don Karlos, dedi, ağlamama gelince, bu bir zaafsa, büyük üstadımın yazdığı gibi, beşeri olan zaafların yabancısı değiliz.

Don Karlos, kim olduğunu bilmediği bir büyük üstadın yazısı şahit tutularak verilen bu cevabı çok umumi buldu ve sordu :

— Mesela yalan söyler misin, Pedro?

— Evet, bazen...

— Hiç, kimseyi aldattın mı?

Pedro bunun cevabını veremedi.

Çünkü tam o anda sokak kapısının çingırağı çalınmaya başlamıştı.

4.

1936 senesi 18 Temmuz Cumartesi günü öğleden evvel saat 11 sularında Akdeniz kıyısındaki İspanyol limanı mutak hayatını yaşamaktaydı. Birbirlerinden haberi olmayan, birbirlerini tanımayan ev kadınları aynı pazarda, aynı zerzevatçılara uğrayıp yeşil fasulye, kabak, domates almışlar, bazıları kızını ertesi günü evlendirecek olan kasap Rafaelito'ya gidip ayrı ayrı tencerelerde pişirmek üzere aynı dananın etini kestirmişlerdi. Yumurta ithalatı ve zeytinyağı ihracatı şirketlerinde aynı muameleler yapılmakta, birbirini tanımayan büro odacıları aynı meyhanede, aynı fıçılardan yarım su, yarım şarap içmek için aynı sabırsızlıkla öğle paydosunu beklemekteydiler. Don Fernando sadakatinden şüphe ettiği karısını vurmaya karar vermiş, aynı karara Don Fernando'nun adını bile duymadığı Don Jozef de gelmişti. Salamankalı Kont dö Kosas'la Madridli Dük dö Sükr Amerika'ya gitmek için aynı transatlantiğe bilet aldirmişlardı. Şimdi aynı otelde ikisi de odalarında sırt üstü yatarak, birbirinden habersiz, aynı şeyleri, doların çok yükseldiğini, peçetanın çok düştüğünü ve ince uzun bacaklı "Broadway

Girl"lerini düşünüyordular. Don Manuel yine öküzlerin arasında yürüyor, yine yalnız siyah saçları ıslanmışa benzeyen Donya Elizabet'in ölüsünü görür gibi oluyor ve Burgos'taki manastırdan kaçan genç papazın : "Kaçtım, Manuelito, çünkü Santo Domingo de Silos Manastırı dört köşeydi, ortasında bir avlu, avluda bir havuz, havuzun kenarında tek bir servi vardı, kendimi o servi gibi yalnız hissediyordum," dediğini hatırlıyordu. O sabah limana giren ve o akşam Don Karlos'u da alıp gidecek olan Hollanda şilebinin tayfalarıyla ondan bir saat sonra demirleyen İngiliz bandıralı yelkenlinin gemicileri aynı çalgılı dar sokaklarda aynı kadınlarla yatmak için sıra beklemekteydiler.

Birbirlerini ömürlerince görmeyecek insanlar aynı aksiliklere, aynı küfürleri ediyorlar ve ayrı evlerde çamaşır yıkayan kızlar aynı şarkıyı söylüyorlardı.

Tersanede, doklarda, rıhtımda yüzleri bile ilk bakışta, birbirine benzeyen aşağı yukarı aynı mavi tulumlu işçiler her günkü hareketleriyle aynı işleri yapıyorlardı. Velhasıl renklerinin, havasının, seslerinin, yapılarının, sokaklarının ve meydanlarının başkalığına rağmen, bu Akdeniz kıyısındaki İspanyol limanında insanların gündelik hayatı hiç bilemedikleri, göremedikleri, herhangi bir Akdeniz limanındaki insanların hayatına benziyordu. Ve eğer, bu 1936 senesi 18 Temmuz Cumartesi günü öğleden evvel saat 11 sularında evinin çalınan kapısını açtığı vakit, Don Pavlo Alvares, oğlu Don Antoniyo'yla karşılaşmasaydı, pelerinli Alfonso'yla yaptığı münakaşaya ve biraz evvel kızı Konçita'yı paylamış olmasına rağmen, "İşte bir günüm daha sükûn içinde geçmektedir," diyebilecekti. Fakat bunu diyemedi.

Don Pavlo Alvares'in oğlu Don Antoniyo altı aydan beri bu kapıyı çalmamıştı. Don Pavlo Alvares, oğlunun bu eve gelebileceğine ihtimal vermediği ve artık onunla yalnız ara sıra sokakta görüşmeye alıştığı için, Antoniyo'yu kapının önünde görünce şaşırıldı... Antoniyo babasını hafifçe iterek içeri girdi :

— Sizleri ziyarete geldim, baba, dedi. Konçita nasıl? Pedro evde değil mi?

— Konçita bir iki güne kadar doğuracak, Pedro cumartesi olmasına rağmen evde... Ne var?..

Antioniyo cevap vermedi, Konçita'nın odasına doğru yürüdü. Ve bu sefer Konçita'nın kapısı açılıp odaya Antoniyo'nun girişi

evvela Pedro'nun sağ kaşı üzerinde müessir oldu. Bu siyah, kalın kaş birdenbire yukarı kalktı. Konçita :

— Antoniyo! diye sevinçle haykırdı.

Antoniyo'nun arkası sıra odaya girmiş bulunan Don Pavlo Alvares :

— İşte görüyorsunuz ya, dedi, bizim muhterem mahdumu-muz Don Antoniyo Alvares... Doya doya temaşa edin...

On dört yaşından beri "Dilber Antoniyo" namıyla maruf bulunan Don Antoniyo Alvares ince uzun boyluydu. Siyah kaytan bıyıkları ve anasından miras kalan harikulade güzel gözleri vardı ki, o, bu gözlerin içini göstermekten korkuyormuş gibi, her şeye, herkese, yarı kapalı uzun kirpiklerinin arasından bakardı. Mükemmel gitara çalar ve aşk şarkılarını büyük bir ustalıklı söylemesini bilirdi.

Donya Konçita, kocasının hâlâ kalkık duran siyah kalın kaşına yalvarırken, Don Karlos :

— Hoş geldin, Antoniyo, dedi. Ayakta durma, otursana!..

Antoniyo oturdu. Ceketinin düğmesiyle oynayarak :

— Pedro, diye mırıldandı, senin evde olduğunu bilmiyordum.

Affedersin... Evde olduğunu bilseydim...

Antoniyo on sekiz yaşında mektepten ve babasının evinden kaçmıştı. Yirmi yaşında tekrar baba evine dönen Antoniyo'nun yanağında bir bıçak yarasının yeri ve sohbetinde Cenubi Afrika limanlarının hikâyeleri vardı. Yirmi iki yaşında Antoniyo'yu kokain kaçakçılığı yaptığı için tevkif etmişlerse de kâfi delil bulunmadığından serbest bırakmışlardı. Bu hadiseden iki sene sonra birdenbire Hamburg'a giden Antoniyo oradan dönüşünde Almancaya karşı büyük bir alaka göstermeye başlamış ve kendi iddiasına nazaran bu erkek lisanın gavamıza daha derinden nüfuz edebilmek için şehirdeki Alman Konsolosluğu'nun kapısını, bilhas-sa geceleri geç vakit, yahut sabaha karşı, sık sık çalmıştı.

1935 senesinde resmen Falanjist'lere iltihak eden ve bir iki ay içinde şehrin en kabadayı Falanjistleri arasında yer alan Antoniyo, eniştesi Pedro'yla yaptığı bir kavgadan sonra babasının evine bir daha uğramamıştı.

Donya Konçita şimdi böyle birdenbire eve dönen kardeşine bakıyordu. Onu biraz zayıflamış buluyordu. Yanağındaki yara yeri biraz daha derinleşmiş gibiydi.

Antoniyo'nun eve gelişi, Pedro'yla kavgalı olmasına rağmen, herhalde kız kardeşini görmek arzusuna dayanamayarak, bu evin kapısını çalışı Don Karlos'un gözlerini yaşartıyordu. Bundan dolayı Antoniyo'nun düğmeleriyle oynayarak, kimsenin yüzüne bakmaya cesaret edemezmiş gibi, "Senin evde olduğunu bilseydim, Pedro, rahatsız etmezdim," demesi birdenbire Don Karlos'un öyle içine dokundu ki :

— Niye Pedro'yu rahatsız edeceksin, oğlum, dedi. Ayrı, hatta birbirine düşman politika cereyanlarına mensup olmanız ikinizin de insan olmasına mani değil.

Antoniyo başını kaldırıp yarı kapalı uzun kirpiklerinin arasından Don Karlos'a baktı. Don Karlos, bu ışıltılarını görmediği gözlerin kendine teşekkür ettiklerine o kadar emin oldu ki : "Ben iyi insan aramak için dünyayı dolaşmaya çıkarken arkamda bıraktığım memleketin en haylaz çocukları bile iyi insan olmaya başlıyorlar," diye düşündü.

Pedro'nun kalın kaşları hâlâ kalkıktı. Antoniyo'dan nefret ediyordu. Bu yalnız siyasi, sınıfı bir nefret değildi. Pedro'nun uzviyeti Antoniyo'ya tahammül edemiyordu. Antoniyo onun için pis bir koku gibi bir şeydi. Pedro, kayınbiraderine karşı duyduğu bu nefretten bahsederken :

— Ben kendimi hiçbir zaman yalnız hissetmedim," derdi. "Kalabalık bir evde doğdum. Evimizin sokağı karanlıktı, pisti ama tıpkı benim gibi çıplak ayaklı, bağırışıp çağrışan, akla hayale gelmez küfürler eden dehşetli bir çocuk kalabalığıyla doluydu. Delikanlı oldum. Kapısını ilk açtığım meyhanede bana benzeyen delikanlılar vardı. Şarap kokusunun ve ağır sigara dumanlarının arkasında kımıldanan bu kalabalık hep bir ağızdan benim de bildiğim bir şarkıyı söylüyordu. Fabrikaya her sabah kalabalıkla girdim, orada kalabalığın arasında çalıştım ve her akşam oradan kalabalığın arasına karışıp çıktım. Çocukluğumda, mızıkçılık eden arkadaşım-la, delikanlılığımda elimden ilk sevdiğim kızı alan sarı saçlı bakkal çırağıyla teke tek dövüştüm. Fakat büyük kavgamda, ekmek ve güzel günler için yaptığım dövüşte hiçbir zaman bir başıma değildim. Bundan dolayı sınıfı, siyasi nefretim tek insana karşı duyduğum nefret değildir. Kalabalığın, kitlenin çocuğuyum. Kitlenin, kalabalığın pratik, faal nefretini şuurlaştırmasını bilirim. Ve bu şuurlu, hatta soğukkanlı nefretle mesela bir greve girdiğim zaman

karşımızdaki insanların yüzünü tanımama, çocukları olup olmadığını bilmeme lüzum yoktur. Onlar beni tek insan olarak alakadar etmezler. Ferden ölmeleri yahut yaşamalarına karşı bitarafım. Halbuki Antoniyo'ya nefretim böyle değil. Bu nefretin hiç olmazsa yarısı tek insanın tek insana garezidir. Hayatımda ilkönce bu nefretimde kendimle baş başa kaldığımı biliyorum. O da benden aynı korkunç hisle, insanın içini kemiren, hatta bazen insana mide bulantısına, baş ağrısına benzeyen maddi bir ıstırap çektiren bir nefretle tiksinimektedir. Antoniyo politika yapmadan, Falanjistlere geçmeden önce de biz onunla ayrı, uzak dünyalardandık. Aynı damın altında birleşmemiz felaket oldu. Aynı odanın içinde birbirimizin karşısında tüylerimiz kabarak dikildik. Birbirlerinin gırtlığına atılmaya hazır eller aynı sofrada ekmeği bölüşmek mecburiyetinde kaldı. Ben onun yüzünde karıminkine benzeyen çizgiler gördüm, o beni kız kardeşinin yatağından çıkarken gördü. Ne ben onun suratından Konçita'nın çizgilerini tırnaklarımla yolabildim, ne o beni kız kardeşinin yatağında boğabildi... Ve o hale geldik ki ömrümüzde duyacağımız en güzel müjdelerden biri birbirimizin ölüm haberi olacaktır. Biliyorum, bu belki benim korkunç bir zaafımdır. Fakat ne yalan söyleyeyim, onun Falanjist olduğunu duyduğum gün sevindim. Çünkü korkunç nefretim adamı karşımda artık yalın-kılıç siyasi ve sınıfı düşmanımdı. Bu sevincimin belki alçak bir tarafı vardır. Fakat kendi içimin hakikatini gizleyecek kadar alçak değilim...”

İşte Pedro arkadaşlarına Antoniyo'ya karşı duyduğu nefretten bahsederken bunları söylerdi. Bundan dolayı bugün Antoniyo'nun birdenbire eve gelişi, Pedro'nun üstünde öyle ıstıraplı bir tesir yaptı ki hemen odadan çıkmak ihtiyacını hissetti. Ayağa kalktı :

— Yemek vakti geliyor, dedi, ben mutfağa gidip hazırlık yapayım...

Konçita :

— Sofrayı buraya kur, Pedro, dedi. Sonra Antoniyo'ya sordu :

— Sen de yemek yememişsindir, değil mi?

— Şey... Yemedim ama... Bilmem ki...

Antoniyo, Pedro'ya baktı. Pedro başını çevirdi. Mutfağa gitti.

Don Karlos: “Ne yazık,” diye düşündü, “ne yazık ki Pedro insan ruhunun büyük pişmanlıklarını göremeyecek kadar kör. Bu, korkunç, cehennem karanlığı gibi bir körlüktür. Ne yazık, Pedro

günlük nefretleri ebedi insan münasebetlerinden ayıramıyor. Kini var, gazez olabiliyor, fakat affetmesini, merhameti bilmiyor. Ne yazık!.”

Don Karlos bunları düşünürken Don Pavlo Alvares oğluna sordu :

— Eee? Anlat bakalım, Antoniyo, sizin işler ne âlemde?

— Ne işleri, baba?

— Haydi, anlamamazlıktan gelme. Bak bir iki güne kadar burada sana yeni bir düşman daha doğacak... Pedro sizin kökünüze kibrit suyu dökmek için bu küçük yardımcının dünyaya gelmesini sabırsızlıkla bekliyor. Ama diyeceksiniz ki...

Konçita babasının sözünü kesti :

— Torunun politikayla uğraşmayacak, dedi.

Don Pavlo güldü :

— Sus, babası duymasın. Yalnız babası değil, dayısı da duymasın, diyeceğim ama, dayısının politikacılığı...

Antoniyo :

— Dayı politikadan vazgeçti artık, dedi...

— Politikadan vaz mı geçtin, Antoniyo... Sahi mi?..

— Evet, Konçita, vazgeçtim...

Don Karlos şaşırды. Bir insanın politika yaptıktan sonra ondan vazgeçmesi iyi miydi, kötü müydü? Belki Antoniyo bu haberi vermeye gelmişti. Bir insanın eski politika düşmanının evine böyle bir haberi vermek için gelmesi büyüklük müydü, küçüklük mü?

Mücerret ve ebedi insan ahlakının mehenginde Antoniyo'nun bu hareketi nasıl bir ses çıkarırdı?

Don Karlos bu sefer de bunları düşünürken Don Pavlo Alvares :

— Antoniyo, dedi, mühim bir ihanet etmiş, döneklik yapmış sayılmazsın. Hatta bana kalırsa Falanjistler senin gibi bir mücahidi kaybettiklerine sevinmelidirler. Ben seni bilirim, azgın ve eğer tabir komik değilse, ahlaksız bir yaşama telakkin var... Ben nefes alma hakkımı korumak için, başkalarının benden daha geniş nefes almalarına bile mani olmayı düşünmem. Mesela çiçekçi Donya Mariya'dan kendi payımı aldıktan sonra başkalarının da ondan daha büyük, yahut daha küçük pay almaları vız gelir bana... Yaşamak için başkalarının yaşamasına engel olmam. Bundan dolayı da hiç kimse benim, asgari haddine, yani mutlak hakikatine

ulaştırdığım yaşamak hakkıma dokunamaz... Halbuki sen öyle değilsin. Sen yemeğin tadını değil, oburluğu seversin. Ben eminim ki Falanjist teşkilatına girdiğinin ertesi günü fırsatını bulsaydın teşkilatın kasasını soyar ve Avrupa'da, Asya'da, Afrika'da para yemeye giderdin. Seni ayıplamıyorum... Sen de kendine göre, kendi anladığın gibi yaşamak istiyorsun. Sen de kendi telakkine göre yaşamak hakkını tahakkuk ettiriyorsun... Geçenlerde Pedro'yla senden ve Falanjistlerden bahsediyorduk. Pedro bana : "Falanjistlerin temel teşkilatındaki insanların hepsi, aşağı yukarı, Antoniyo gibidirler," dedi. "Orada büyük ihtiraslarını tahakkuk ettirememiş küçük münevverlere, büyük yolları kesmek isteyen arka sokak serserilerine, sosyal sınıfları, muhitleriyle bağlarını koparmış deklaselere rastlarsınız," dedi. Velhasıl, Pedro, hakikaten sana benzeyen, yahut benzemeyen, bir sürü insan örneği daha saydı. Pedro'nun yaptığı tasnifler doğru mu yanlış mı, bilmiyorum. Çünkü ben insanları başka raflara başka türlü dizerim... Fakat benim raf sıralarıma göre de, eğer sizin Falanjist teşkilatındaki insanların yaşamak telakkileri seninkisi gibi, kışın köye inen kurdun yaşamak telakkisi gibi ise, aralarından bir pençenin eksilmesine, bir kanlı ağzın ıskartaya çıkmasına sevinmelidirler.

Don Karlos istedi ki Antoniyo, "Ben pençe değilim, kanlı ağız değilim," diye itiraz etsin. Fakat Don Karlos'un bu isteğini Antoniyo tahakkuk ettirmedi. Sadece gülümsedi. Ve Don Karlos, her nedense çok hazin bulduğu bu gülümsemeyi daha fazla beğendi.

Konçita sordu :

— Şimdi ne yapacaksın, Antoniyo?

— Çalışacağım...

Don Pavlo Alvares :

— Şehrin bütün meşhur tembellerinde çalışmak hevesi uyanmış bugünlerde, dedi. Manuelito da çalışıyor. Sen de çalışacaksın... Alnının teriyle, namusunla, uslu uslu hayatını kazanacaksın, belki de evlenirsin, akıllı, sıhhatli çocukların olur.

Konçita :

— Ne iyi, ne iyi, diye sevindi.

Don Karlos, Antoniyo'nun elini sıkamak için yerinden kalkmaya hazırlandı. Fakat kalkamadı. Çünkü Don Pavlo Alvares keçilerin gülmesine benzeyen kahkahasını attıktan sonra :

— İnanıyor musun, Konçita? demişti.

Konçita şaşırıldı :

— Neye inanıyor muyum?

— Antoniyo'nun çalışacağına...

Don Karlos'un demin beklediği itirazı Antoniyo şimdi yaptı :

— Benim çalışacağıma niçin inanmasın, baba?

— Bırak bunları, Antoniyo. Politikadan vazgeçtin, inandık.

Fakat, "Buenos Aires'e beyaz kadın ihraç eden bir şebekeye girdim, daha kestirme yoldan azami yaşayacağım," de ki istikbale ait projelerine de inanalım.

— Babasının evine hasret çekip gelen bir çocuğa...

Don Pavlo homurdandı :

— Affedersin, oğlum, dedi, senin son aylarda böyle hasret filan gibi mükeyyifata da alıştığını bilmiyordum.

Don Karlos üzülyordu. Don Karlos dehşetli acıyordu. Ve korkuyordu ki Pedro'nun istikbali ve Pavlo'nun münasebetsiz kabalığı iyi insan olmaya başlayan Antoniyo'yu çileden çıkaracaktı.

Fakat Antoniyo bu sefer de çileden çıkmadı. Sadece :

— Çok değiştim, baba, dedi...

Konçita kardeşini yatağının yanına çağırdı ve onun yarı kapalı kirpikleri arasından gözlerini görmeye çalışarak :

— Bu değişikliğine en çok enişten sevinecek, Antoniyo, dedi. Şimdi, hemen dost bile olmasanız herhalde düşman kalmazsınız.

Don Pavlo Alvares :

— Ben mutfağa gidip Pedro'ya yardım edeyim, dedi.

Antoniyo, "İstersen, baba, ben gidip yardım edeyim," diye bir teklifte bulunduyorsa da Don Pavlo bu teklife, "Olmaz, ikinizi mutfakta, o kadar çatal bıçak arasında yalnız bırakamam... Sen politikadan vazgeçtin ama o daha geçmedi," diyerek kabul etmedi...

Don Pavlo Alvares odadan çıktıktan sonra Don Karlos'un sevimli sessizliğini bozmamaya çalışarak iki kardeş, Donya Konçita'yla Antoniyo birbirlerine gizli bir şeyler söylüyorlarmış gibi konuşmaya başladılar :

— Demek böyle, Antoniyo...

— Evet, böyle, Konçita...

— Öyle seviniyorum ki, Antoniyo, oğluma senin adını koyacağım.

— Oğlan olacağını nerden biliyorsun?

— Öyle istiyorum da...

— Acaba Pedro bana fabrikada filan bir iş bulur mu?..

— Niye bulmasın, bulur elbette. Hem...

Donya Konçita birdenbire sustu.

— Nen var, Konçita?..

— Hiç... Sancı... Ara sıra gelip gidiyor...

Don Karlos telaşlandı; Antoniyo ayağa kalktı :

— Bir şey ister misin, Konçita? Su filan...

— Hayır... Geçti zaten. Yalnız yastıklarımı düzeltsen biraz...

Antoniyo yastıkları düzeltirken araya sokulmuş bir tabanca buldu.

— Bu ne, Konçita?

— Pedro'nun... Geceleri yastığın altına kor. Bugün işe gitmediği için...

Don Karlos hayretle sordu :

— Pedro işe tabancayla mı gidiyor?..

— Yanında taşıyor sadece... Astorya grevinde ölen bir arkadaşının yadigârı... Pedro hiç kullanmadı daha.

Don Karlos, Pedro'nun bundan sonra da tabancayı kullanmamasını temenni ederken Antoniyo silahı gözden geçiriyordu :

— Güzel tabanca doğrusu. Kız gibi...

— Beğendin demek... Ne yapıyorsun, Antoniyo?

— Hiç, şarjörünü çıkardım, bakıyordum.

İçeri Pedro'yla Don Pavlo girdiler. İkisinin de elleri doluydu. Don Karlos yardımlarına gitti. Pedro elindeki yemek tabaklarını ve ekmeği masanın üstüne koydu ve Antoniyo'ya :

— Verin tabancayı bana, dedi.

Antoniyo gülümseyerek tabancayı Pedro'ya verirken sordu :

— Sade bir şarjörü mü var?

— Bilmem...

Pedro şarjördeki kurşunları saydı, tabancayı cebine yerleştirdi. Sofranın kurulmasına yardıma başladı. Antoniyo odaya ilk girdiği vakit iliştiği iskemleye oturdu ve yine ceketinin düğmeleriyle oynayarak mırıldandı :

— Babam sana meseleyi anlattı mı, Pedro? Artık politikayla alakamı kestiğimi söyledi mi?

Pedro'nun arkası Antoniyo'ya dönüktü, başını çevirmeden cevap verdi :

— Söyledi.

Don Karlos ekmeği keserken düşünüyordu. Bu tabanca meselesi birdenbire canını sıkımişti. Pedro'nun tabancasına karşı Antoniyo'nun gösterdiği alaka, Pedro'nun tabancayı Antoniyo'nun elinden adeta kaparak alışı ona korkunç bir hadise gibi geliyor ve iki üç saat sonra kırmızı bacalı Hollanda şilebiyle bu insanları birbirine tabancalarını emniyet etmeyen memleketten ayrılmış olacağına seviniyordu.

Pedro'nun arkası Antoniyo'ya dönüktü, fakat onun yaptığı en küçük hareketi bile adeta sırtıyla görüyordu. Bundan dolayı Antoniyo kısa bir kımıldanışla, iskemleyi hafifçe gıcırdatarak kol saatine baktığı zaman Pedro süratle döndü ve :

— Niye saate bakıyorsun? dedi.

— Hiç, öyle... Merak ettim de... On ikiye geliyor.

Sofranın kurulması bitti. Pedro karısının çorbasını yatağına götürdü, sonra masaya döndü. Yemeğe başladılar.

Antoniyo :

— Bana hâlâ dargınsın, Pedro, dedi. Belki o kadar çabuk barışamayız, fakat...

Antoniyo birdenbire sustu, Pedro'nun uzattığı ekmeği aldı. Pedro'nun böyle kendiliğinden Antoniyo'ya ekmek uzatışı Don Karlos'un demin tabanca meselesinden duyduğu korkuyu bir çocuk sevincine istihale ettirdi.

— Barışacaksınız elbette, dedi, değil mi ki birinizin uzattığı ekmeği ötekisi yiyor.

Pedro, Antoniyo'nun bardağına şarap koydu. Ve sordu :

— Falanjistlerden ayrıldığını resmen gazetelerle filan ilan etmedin daha, değil mi?..

— Hayır, yarın ilan edeceğim, Pedro. Kararım ani oldu. Daha dün gece...

— Peki bu ani karara sebep?..

Antoniyo cevap vermedi. Pedro'nun koyduğu şarabı ağır ağır içmeye başladı. Pedro, Antoniyo'ya inanmıyordu. Fakat bugün sade güzel, uzun kirpiklerinin arasından bakan, düğmeleriyle oynayarak konuşan düşmanın karşısında aynı silahlarla mücadele etmek lazım geldiğini birdenbire hissetmiş, ona ekmek uzatmış, onun bardağına şarap koymuştu.

— Biraz daha çorba ister misin, Antoniyo?

— Hayır, teşekkür ederim, Pedro.

— Demek Falanjist hareketten uzaklaştın, Antoniyo?..

— Evet, Pedro, her çeşit politikadan...

— Sebep?

— Şey...

— Ne?

— Bana biraz daha şarap kor musun, Pedro?

— Buyur, rica ederim.

Antoniyo ikinci bardak şarabı da yudum yudum yarılarken :

— Şimdilik asıl sebebi söyleyemeyeceğim, Pedro, dedi... Belki birdenbire yüzlerini gördüm, desem, inanır mısınız?

— Neye inanmayayım, Antoniyo?..

— Ne bileyim, ben daha birçok kötü işlerin içinde bulunmuş bir insanım da...

— İnsan değişebilir, Antoniyo.

— Evet ama... Ne de olsa, senin gibi bir insan benim gibi bir insandan böyle kararlar için daha mühim sebepler ister? Değil mi? Bak, ne kadar samimi konuşuyorum.

Pedro inanmıyordu. Pedro, Antoniyo'nun Falanjistlerden ayrıldığına inanmıyordu.

Onun eve niçin geldiğini de tahmin edemiyordu. Herhalde kendini görmek ve bu yalanı söylemek için değil... Çünkü bugün cumartesiydi ve Antoniyo onun fabrikaya gitmemiş olduğunu bilemezdi. Sonra Antoniyo çok kurnaz konuşuyordu. Demek ki karanlıkta sırtından bıçaklamak istediği bir şey vardı.

— Daldın, Pedro...

— Hayır, dalmadım. Sadece senin haklı olduğunu düşünüyorum, Antoniyo. Evet, asıl sebebi sonra öğreniriz... Bu gece bizdesin ya?..

— Bilmem ki, Pedro, rahatsız etmez miyim?..

Antoniyo'nun bu sualine kimse cevap veremedi. Çünkü dışardan Nine bağırmağa başlamıştı :

— Açın kapıyı. Ben geldim çocuklar...

Don Pavlo Alvares kapıyı açmaya gitti.

Antoniyo sordu :

— Kim bu gelen?

Konçita :

— Babamın yeni ahbabı, dedi. İsmi bilmiyoruz. "Nine"

diyor herkes. İhtiyar tuhaf bir kadın.

Pedro :

— Tuhaf filan değil, sadece zararsız bir deli, dedi. Astoryalı... 1934'de iki oğlunu birden öldürmüşler. Oğullarından biri arkadaşımды. Hatta demin beğendiğin tabanca onun yadigârıdır, Antoniyo.

Nine'yle Don Pavlo odaya girdiler. Nine kısacık boyluydu. Buruşuk şirin yüzü çenesinin altından bağladığı kırmızı başörtüsünün çerçevesi içinde hayretle dünyaya bakıyordu.

Nine'yi yemek sofrasına oturtmak için altına yeşil koltuğu çektiler. Nine çorbayı içerken birdenbire dehşetli bir şey hatırlamış gibi Konçita'ya dönüp sordu :

— Sen daha doğurmadın mı?

Konçita daha doğurmadığını söyleyince, Nine :

— Doğurma, kızım, dedi. Sakın doğurma... Doğurma... E mi, doğurma...

— Peki, doğurmam, nine...

Konçita'nın gebeliğini duydu duyalı Nine onu her görüşünde bu tavsiyede bulunurdu. Hatta bir gün Konçita'ya :

— Sen sözümü dinlemeyeceksin, doğuracaksın, demişti. Sonra ben çok üzüleceğim. Ama çok, çok üzüleceğim... Üzüleceğim. Beni üzmemek istersen akıllı kadın kediler gibi yap. Akıllı dişi kediler gibi... Erkek kediler senin çocuğunu yemeden sen kendi çocuğunu ye. Erkek kediler dişi kedilerin çocuklarını yer. Biliyor musun? Erkek kediler mademki dişi kedilerin yavrularını yiyorlar, dişi kediler ya doğurmalı ya kendi çocuklarını kendileri yemeli.

Antoniyo yavaşça Pedro'ya sordu :

— Nine frengiden filan mı çıldırmış?..

— Hayır, veremden... Yani verem zemini hazırlamış ve demin söylediğim hadise, Astorya grevinde iki oğlunun birden öldürülmesi vesile olmuş...

Yemek sofrası toplandıktan sonra Konçita yatağının yanına gelen kardeşine :

— Şimdi göreceksin, Antoniyo, dedi. Nine rüyasını anlatacak...

Filhakika, kumaşı yamalı yeşil koltuğun içine kırmızı başörtüsüyle gömülen Nine, buruşuk şirin yüzünde gözlerini koca koca açarak anlatmaya başlamıştı :

— Bir rüya gördüm, çocuklar. Ne tuhaf, ne tuhaf bir rüya. Yalnız sana söylerim, Don Pavlo. Başka hiç kimse dinlemesin. Olur mu? Başka hiç kimse dinlemesin...

Pedro :

— Dinlemiyoruz, Nine, dedi. Bak ben Don Karlos'la konuşuyorum. Antoniyo da kardeşiyle meşgul... Sen anlat...

— Ben anlatıyorum... Büyük, büyük, büyük bir bahçe, Don Pavlo... Bahçede kırmızı kırmızı çiçekler. Ama nasıl kırmızı, kıpkırmızı; ama nasıl kocaman, koskocaman. Koskocaman, kıpkırmızı çiçekler... Ağaçlar var, siyah, siyah, siyah... Yüksek, upuzun, simsiyah ağaçlar... Bir rüzgâr esiyor, Don Pavlo, bir rüzgâr, sanki köpekler uluyormuş, ateş ateş gözlü kara kediler miyavlıyormuş, çok çok papazlar dua ediyormuş gibi... Anlıyor musun, Don Pavlo?..

— Anlıyorum, Nine... Sonra?..

— Sonra, çiçeklerden biri, o kırmızı koskocaman çiçeklerden bir tanesi birdenbire incecik, küçücük, sapından koptu. Yuvarlandı kırmızı çiçek... Yuvarlandı... Yuvarlandı... Benim de ayaklarım çıplak... Üstümde beyaz bir entari var. Eteklerim çıplak ayaklarıma dokunuyor... Saçlarım uzun uzun. Omuzlarıma dökülmüş. Anlıyor musun, Don Pavlo? Saçlarım böyle değil, sarı, altın gibi, anlıyor musun?..

— Anlıyorum, Nine.

— Sapından kopan çiçek, hani o kırmızı çiçeklerden biri, hani o yuvarlanan çiçek, geldi, geldi kucağıma düşüverdi... Baktım. Yedi yaprağı var... Yedisinden de kan sızıyor. Ama nasıl kan. Sıcak sıcak. Öyle tuhaf, öyle acı bir kokusu var. Kan... Ellerim, yüzüm, gözüm, beyaz entarim, çıplak ayaklarım kan içinde kaldı. Uzun altın saçlarımin dibine kadar kan bulaştı... Sonra...

Antoniyo dayanamadı sordu :

— Sonra?..

Nine birdenbire uyanmış gibi, Antoniyo'ya baktı ve yeşil koltuğun içine büsbütün büzülerek :

— Sonra, hiç, dedi... İşte hepsi bu... Uykudan uyanınca gözlerimi sıkı sıkı kapadım... Sıkı sıkı... Rüya kaybolmasın diye... Koştum geldim buraya... Anlatmak için... Koştum geldim ki bu kız doğurmasın... Sen hâlâ doğurmadın, değil mi?..

Konçita adeta üzülen cevap verdi :

— Doğurmadım, Nine...

— Doğurma... Sakın doğurma... Doğurma e mi?..

Pedro :

— Saatine baksana, Antoniyo, dedi...

Antoniyo şaşırıldı :

— Saatime mi bakayım?.

— Evet. Saatine bak... Saat kaç, Antoniyo?..

— On ikiyi geçiyor...

Pedro ayağa kalktı :

— Eh, öyleyse bana müsaade, dedi...

Antoniyo da birdenbire ayağa kalktı ve sonra bu ani hareketini belli etmemeye çalışıyormuş gibi alakasız bir sesle sordu :

— Nereye gidiyorsun, Pedro?..

Pedro henüz cevap vermedi. Antoniyo'nun uzun kirpikleri arasından gözlerini görmeye çalışarak :

— Nereye gittiğimi merak mı ediyorsun, Antoniyo? dedi...

Ekmek uzatmak, şarap koymak suretiyle Pedro'nun Antoniyo'ya karşı gösterdiği dostça alakadan sonra içi rahat etmeye başlayan Don Karlos'un gene birdenbire canı sıkıldı. Pedro'nun Antoniyo'ya: "Nereye gittiğimi merak mı ediyorsun?" deyişinde acayip bir eda vardı.

Pedro gülümsemeye çalışarak :

— Sahi, nereye gittiğimi niye sordun, Antoniyo? diye tekrarladı.

Antoniyo da gülümsüyordu :

— Hiç, Pedro... Sadece söz gelişi... Senle konuşacak bazı şeylerim vardı da...

Pedro oturdu :

— Biraz sonra da gitsem olur, dedi... Zaten sadece Sendika'ya uğrayacaktım... Dinliyorum seni, Antoniyo... Anlat bakalım...

Antoniyo hâlâ ayaktaydı. Don Karlos'un iskemlesi arkasına geçmiş, arkalığına dayanmıştı :

— Evet, seni çok alakadar edecek bir mesele. Bana öyle geliyor ki, Pedro...

O konuşurken Pedro'nun aklından bir pırıltı süratiyle ihtimaller geçiyordu: "Antoniyo'nun anlatmak istediği şey ne olabilir? Eğer Antoniyo onu evde bulmasaydı, bunları babasına mı söyleyecekti? Belki Falanjistlere dair bir haber verecek ve bunun karşılığın-

da para isteyecekti.”

— Dinliyorum, Antoniyo...

— Söyleyeceğim, Pedro... Yalnız, nasıl anlatayım... Bu mesele etrafında babamın da fikrini almak isterdim.

Deminden beri Nine'yle meşgul olan Don Pavlo Alvares :

— Benim de fikrimi mi alacaksın? dedi. Benim fikirlerimin hangi hususta işine yarayacağını merak ediyorum.

— Mesele. şu ki, baba...

Antoniyo sözünü kesti ve eliyle arkasında durduğu Don Karlos'u gösterip göz kaş işaretleri yaparak: “Bunun yanında söyleyemem, o gitsin de sonra söylerim,” demek istedi.

Pedro :

— Peki öyleyse, Antoniyo, dedi. Anlatacakların elbette beni alakadar eder. Fakat mademki babanın da fikrini alacaksın ve baban şimdilik işin alayında... Ben gideyim... Nasıl olsa gece bizdesin. Konuşuruz...

Antoniyo, Don Karlos'un iskemle arkalığını bıraktı. Pedro'ya yaklaştı :

— Gece kalacağımı pek ummuyorum, dedi.

Sonra yavaşça, Don Karlos'a ıstırtmamaya çalışarak :

— Şu bunak gitsin. Hemen konuşuruz, diye ilave etti...

Don Karlos oturduğu yerden odaya bakıyordu. Odadaki insanlara bakıyordu. Bir iki güne kadar doğuracak genç bir kadın; hayatı asgari isteklerine indirerek saadeti bulduğunu söyleyen sabık anarşist Don Pavlo Alvares; şirin, deli bir kocakarı ve birbirlerinin kulaklarına fısıltılarla bir şeyler söyleyen iki eski düşman : Pedro'yla Antoniyo...

Don Karlos yarım saat sonra bu insanları belki bir daha görmemek üzere bu odadan çıkacaktı. Birdenbire bu insanlara karşı dehşetli bir merak duydu ve anladı ki onları biraz olsun anlamak için, onlarla konuşmak değil, onları hareket ederken birbirlerine yaklaşıp uzaklaşırlarken seyretmek lazımdır.

Don Karlos bu karara geldikten sonra son yarım saatini faydalı geçirmek için oturduğu tahta iskemleye daha iyi yerleşti. Tek bir hareket, tek bir sözle bu odanın içindeki âleme karışmaksızın, tıpkı bir tiyatro eseri seyrediyormuş gibi merak ve hayretle odadaki insanlara bakmaya başladı.

Pedro'nun kulağına bir şeyler fısıldayan Antoniyo, Nine'nin

yanma gidiyor. Nine farkında değil, kendi kendine mırıldanıyor :

— Bir rüya gördüm, çocuklar, çok tuhaf bir rüya...

Antoniyo babasına soruyor :

— Ninenin ne tarafı seni alakadar ediyor, baba? Nine bedbaht mı? Bahtiyar mı?

Don Pavlo Alvares bu suale büyük bir ciddiyetle, yine uzun uzun konuşmak fırsatına sahip olmaktan haz duyarak cevap veriyor :

— Nine neden bedbaht olsun! Nine, dehşetli keskin bir renk, koku, intiba âlemi içinde yaşıyor. Onun öyle bir dünyası var ki orada kırmızı, kırmızının göz alan soyundan; siyah, koyu koyu siyah; uzun azami uzun ve kısa azami kısadır. Nine'nin korkusu hudutsuz, sevinci namütenahi. Sonra, böyle korkmak, böyle sevinmek için de Nine'ye en küçük sarsıntılar kâfi geliyor.

Antoniyo gülerek, hatta lüzumundan fazla memnun olarak babasının nutkunu dinliyor. Fakat Pedro bu nutuktan sıkılmış ve birdenbire bir karara gelmiş gibi Antoniyo'ya yaklaşıyor:

— Antoniyo, diyor, merakımı mazur gör, deminki sözlerin çok alakadar etti beni. İstersen, mutfığa yahut babanın odasına gidelim, orada konuşuruz. Don Karlos izin verir, baban da gelir. Babanın da fikrini almış olursun...

Antoniyo, Pedro'nun ne demek istediğini anlamamış gibi onun yüzüne bakıyor.

Pedro teklifini tekrarlıyor. Antoniyo :

— Ha, diyor, evet söyleyeceğim iş merak edilecek kadar mühim. Fakat uzun sürecek biraz. Don Karlos'u yolculuğunun arifesinde babamın sohbetinden ayırmak istemem.

Don Karlos, kendinden bahsedildiğini anlamadı. Çünkü kendini o kadar seyirci, bu odadaki insanları o kadar aktör sanıyordu. Ve bu iyi insan arayıcısı talihsiz Don Karlos'un karşısında bu aktörler öyle tuhaf bir oyun oynamaya başladılar ki onu sonraları Pedro, yani bu oyunun baş oyuncularından biri, arkadaşlarına şöyle anlatmıştı :

“Antoniyo'dan iyice şüphe ediyordum. Şüphemin tek bir sebebi yoktu ve böyle tek, elle tutulur bir sebebi olmadığı için şüphem korkunçtu. Antoniyo bana bir şey söylemek istiyordu. Fakat bu haberi mümkün merteye geç vermek istediği belliydi. Yahut bana öyle geliyordu. Belki verecek hiçbir haberi yoktu.

Sadece yalan söylüyordu. Yalan söylüyorsa neden buna lüzum görmekteydi?”

Düğümü çözmek için tutulacak bir tek yolu buldum gibi geldi bana :

— Antoniyo, dedim, Don Karlos bizi mazur görür. Vermek istediğin haberi, yahut söylemek istediğin şeyi, arzu ettiğin yerde, hemen anlatmak niyetinde değilsen ben gidiyorum...

Bana öyle geldi ki Antoniyo'nun yüzü birdenbire sararmıştı. Adeta kekeleyerek :

— Şey, dedi, kız kardeşimin de konuşmamıza şahit olmasını isterdim.

Çoktandır söze karışmayan, yalnız endişeli gözlerle bir bana, bir Antoniyo'ya bakan ve ona karşı tatlı dille konuşmamdan şüphe eden Konçita, bana :

— Pedro, dedi, ne olur ısrar etme... Sabret biraz... Antoniyo'yu anlamaya çalış. Ne bileyim ben, eğer onu dinlemeden gidersen...

Karım sözünü bitiremedi, çünkü dışarıdan, deniz tarafından top atıldı gibi geldi bize...

— Bu ne? dedim...

Don Pavlo Alvares :

— Top atıldı, dedi...

Antoniyo :

— Ben hiçbir şey duymadım, baba, diye cevap verdi...

Konçita :

— Limana bir harp gemisi filan gelmiş olmasın, Pedro? diye sordu.

Limana bir harp gemisinin gelmesi beklenmiyordu... Fakat kim bilir...

Don Pavlo Alvares :

— Durun, çocuklar, dedi. Bakalım top bir daha atılacak mı?..

Bekledik. Antoniyo odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşuyordu. Nine hâlâ yeşil koltuktaydı ve :

— Ne tuhaf bir rüya gördüm, ne tuhaf, ne tuhaf, diye kendi kendine mırıldanıyordu.

Top sesi uzaktan uzağa bir daha duyuldu. Ben derhal Antoniyo'yu aradım. Antoniyo oda kapısının önündeydi. Nine'nin mırıltısını duyuyordum :

— Siyah siyah ağaçlar. Yüksek upuzun, simsiyah ağaçlar. Şimdi, dışardan, uzaktan uzağa mitralyöz sesleri de geliyordu.

Dışarda bir şeyler olduğu muhakkaktı.

— Ben gidip bakayım, Konçita, dedim, ve :

— Çabuk gel, Pedro, meraktan ölürüm, diye haykıran karıma arkamı dönerek oda kapısına doğru yürüdüm. Söylediğim gibi, Antoniyo kapının önündeydi :

— Dur, Antoniyo, dedim.

Antioniyo gülüyordu. Ömrümde ilk defa onun gözlerini gördüm.

— Sen dur, Pedro dedi. Bu odadan dışarı çıkamazsın.

Antioniyo tabancasını çekmişti. Namluyla aramda bir karışıklık yer vardı.

— Kımıldanırsan geberirsin, dedi.

Sonra isimlerini teker teker sayarak :

— Baba, Konçita ve Muhterem Don Karlos, diye ilave etti, en ufak bir hareket yaparsanız, damadınızı, kocanızı, Pedro'yu öbür dünya yolculuğuna çıkmış bilin...

Antioniyo'nun bu tatlı tehditlerine Konçita :

— Çıldırдың mı? Ne yapıyorsun? diye cevap verdi.

Antioniyo'nun bir saniyelik alakadan istifade ederek üzerine atılmak istedim. Çenemin altına okkalı bir yumruk indi ve Antoniyo kapıya yaslanarak :

— Geri çekil! dedi. Karının yanma git. Yatağa otur ve bekle...

Dışarda mitralyöz sesleri gitgide çoğalıyordu.

Karımın yatağı üstüne oturdum. Bekledik. Antoniyo elinde tabanca, gözleri yine uzun kirpiklerinin arkasında kaybolmuş, oda kapısında idi. Don Karlos sapsarıydı. Nine, etrafında olup bitenlerle henüz alakasız, mırıldanıyordu :

— Kırmızı çiçekler, ama nasıl kırmızı, kıpkırmızı.. Ağaçlar, siyah siyah... Simsiyah, upuzun ağaçlar...

Birdenbire sokak kapısının çingırağı çalındı. Nine sustu. Rüyasından uyanmış gibi etrafına bakındı.

Antioniyo :

— Ses çıkarmayın, dedi. En ufak bir gürültü yaparsanız topunuzu temizlerim.

Yanı başımda, battaniyenin altında kıvrandığını hissettiğim Konçita buz gibi elleriyle bileğime sarılmıştı.

— Sancın mı var, Konçita? dedim.

Cevap vermedi.

Sokak kapısı bir daha, bu sefer daha ısrarla çalındı. Mitralyöz ve sık sık silah sesleri gitgide yaklaşıyordu.

Pencereden dışarı bakmak istedim.

Antoniyo :

— Kıpırdama, Pedro, diye homurdandı.

Sokak kapısının çingırağı boyuna çalınıyordu. Bizim kapının çingırağı dışardan telle çekilir.

Kapıyı çalan bağırmaya başlamıştı.

— Kimse yok mu? Pedro!.. Don Pavlo!.. Pavlo!.. Konçita!..

Sesi tanıdım. Tornacı Flippe'ydi.

İnsan kafası ne acayip şey! Bazen nasıl işliyor. Bir anda, evet aynı anın içinde birbiriyle bağı olmayan bir yığın şey düşünebiliyordum. Aklıma gelen şeylerin hepsi ayrı ayrı fakat bir anda, birbirlerine karışmadan kafamın içinde doğup kayboluyorlar, sonra tekrar parlayıp tekrar sönüyorlardı. Şehirde bir şeyler olduğunu, herhalde bir isyan çıktığını, Antoniyo'nun bu isyandan haberdar bulunduğunu, buraya onun için geldiğini, beni evimde hapsedmek vazifesini ona verdiklerini, benim o gün işe gitmediğimi fabrikadan tahkik edip öğrenmiş olmasının ihtimalini düşünürken aynı zamanda Konçita'nın sancı çektiğini, bileğime sarılan soğuk ellerinin gitgide daha çok kilitlendiğini, haykırmamak için kendini zorladığını da düşünebiliyordum. Bütün bunlarla aynı anda Antoniyo'nun üstüne atılmak, yahut birdenbire camı kırıp dışarıya Tornacı Flippe'ye haykırmak istiyordum. Yani bu arzuların düşüncesi de aklımdan geçiyordu. Fakat yine aynı zamanda en ufak bir hareket yaparsam Antoniyo ateş edecek, yaralanacağım, yahut öleceğim ve bu faydasız bir hareket olacak, diye muhakeme yürütüyordum. Korkmuyordum. Antoniyo ateş edecek öleceğim, diye korkmuyordum. Dehşetli cesur olduğumdan filan değil. Sadece ölümü ölüm diye düşünemeyecek bir halde bulunduğumdan, birdenbire beklemediğim bir tabanca namlusuyla karşılaştığımdan ve hayata dair düşüncelerimin azami keskinliklerine ulaştığından dolayı korkmuyordum. Hayat faaliyeti son süratle işlemeye başladığı zaman insan korku duymuyor. Herhalde süngü süngüye harbe giren askerde ölüm korkusu ya tamamıyla siliniyor, yahut cephe arkasına çekilen, siperde bekleyen askerinkine nazaran daha az oluyor.

Flippe çingırağın telini son defa çok kuvvetle çekmiş olmalı ki tel koptu ve çingırak uzun uzun, çınlaya çınlaya çalındıktan sonra ağır ağır sustu. Flippe iki üç defa daha avaz avaz haykırdı. Küfretti. Gitti. Gitgide kuvvetlenen mitralyöz ve silah sesleri arasında adeta kapımdan uzaklaşan Flippe'nin ayak seslerini duydum. Bir an dehşetli bir hüznün sardı beni. Bir an dehşetli bir ümitsizliğe düştüm.

Nine ayağa kalktı. Deminden beri odada yapılan ilk insan hareketi olduğu için mi nedir, Nine'nin yeşil koltuktan kalkışı inanılmaz bir şey gibiydi.

Nine ağır ağır Antoniyo'ya doğru yürüyordu. Ve gülmesini zorla zaptediyormuş gibi acayip bir sesle söyleniyordu :

— Bir rüya gördüm, çocuklar. Tuhaf bir rüya... Ama ne tuhaf, ne tuhaf bir rüya gördüm, çocuklar.

Antoniyo kendine doğru yaklaşan Nine'yi görmüyormuş, yahut onun sesini odanın içinde yalnız bırakmaktan çekiniyormuş, bu sese tahammül edemiyormuş gibi bağıra bağıra konuşmaya başladı :

— Pedro, diyordu, darılma ama seni bu kadar enayi sanmıyordum. Demek Fas'ta General Franko'nun isyan ettiğinden bile haberin yoktu. Ne yalan söyleyeyim, bu sabah seni fabrika kapısına çağırarak vurmak için arkadaşlarla gidip senin işe gelmediğini duyduğum zaman. "Kuş uçtu. Hazırlık yapıyorlar. Franko'nun isyan ettiğinden haberleri var," diye düşünmüştüm. Senin evde olduğunu babam söyleyince şaşırđım. Neyse, Konçita sevinsin. Ve bana dua etsin ki seni sokağa bırakmıyorum. Yoksa çoktan temizlendindi. Bir iki saate kadar iş halledilir. Seni teslim ederim. Artık gerisi bana ait değil.

Nine, Antoniyo'ya iyice yaklaşmıştı. Kırmızı çiçekli, siyah ağaçlı rüyasını mırıldanarak sanki bu rüya Antoniyo'nun yüzünde şekilleniyormuş gibi bakıyordu. Nine'nin yüzünü yandan görüyordum. Dudaklarında zorla zaptedilmek istenen bir kahkaha takallüsünden ve gözlerinde bir çocuk hayretinden başka bir şey yoktu.

Nine öyle bir yerdeydi ki Antoniyo'yla Don Pavlo Alvares'in birbirini görmelerine mani oluyordu.

Birdenbire, Don Pavlo Alvares'in, o çevikliklerine imrendiği balıkların ustalığıyla yerinden kalktığını farketdim. Elinde meşhur, ucu demirli bastonu vardı. Bu baston köşede duvara dayalı

duruyordu. Don Pavlo bu bastonu nasıl ve ne zaman eline geçirebilmişti? Bilmiyordum. Zaten o anda bunu bir saniyeden çok kısa bir zaman içinde düşündüm. Çünkü Don Pavlo Alvares'in bastonuyla yerinden kımıldanıp, Nine'yi sola itmesiyle bastonu Antoniyo'nun tabanca tutan elinin bileğine indirmesi bir oldu.

Antoniyo acı acı bağırdı. Tabanca yere düştü. Ben atıldım. Tabanca Don Pavlo Alvares'in elindeydi. Nine kahkahalarla gülüyordu.

Sabık anarşist Don Pavlo Alvares'in eline tabanca yaraşıyordu. Gayet sakin bir sesle :

— Kımıldanmayın, dedi. Hele sen Antoniyo, kıpırdayım deme...

Nine'nin kahkahası dayanılmaz bir hale gelmişti.

Don Pavlo Alvares :

— Korktun mu, Don Karlos? dedi.

Ve oturduğu iskemlede büzülüp kalan Don Karlos'a bir göz işareti yaptı.

Nine katıla katıla gülüyordu.

Don Pavlo Alvares :

— Çok komik şeyiz be çocuklar, dedi. Nine'yi bile kendimize güldürüyoruz.

Sonra elindeki tabancanın namlusunu adeta işaret parmağı gibi kullanarak :

— Sen şu tarafa geç, Antoniyo, diye ilave etti.

Antoniyo bitkindi.

Ben artık hiçbir şey düşünemiyordum, sadece görüyordum. Fakat Don Pavlo Alvares bana :

— Sen de haydi fırla, işinin başına git, dediği zaman kapıya doğru koştum. Bir an durdum. Yine hep bir anda birçok şeyler geliyordu aklıma. Döndüm Konçita'ya baktım. Sapsarıydı. İnliyordu.

— Don Pavlo, dedim, Konçita'ya göz kulak olun...

Bu benim o odada söylediğim son söz oldu..."

Pedro sonraları, Teruel cephesinde yılbaşı gecesi kar yağarken arkadaşlarına bu hikâyeyi böyle anlatmıştı. Fakat bu hikâyenin bir de son fasılları vardı.

Pedro gittikten sonra Don Pavlo Alvares'in ilk yaptığı hareket oda kapısını kilitlemek oldu. Anahtarı cebine koydu.

Konçita inliyordu. Nine bu sefer gözlerini ona dikmiş :

— Doğurma, kızım, diyordu... Doğurma, doğurma, e mi?..

Antoniyo kırmızı dudaklarını beyaz, muntazam dişleriyle çiğniyor ve Don Karlos artık etrafındakilere bakmaktan utanıyordu.

Don Pavlo Alvares kızının yanma gitti. Tabanca hâlâ elindeydi. Kızına baktı. Konçita'nın yüzünde bir damla kan yoktu. Kapalı gözlerinin altları daha çok çürümüştü.

Don Pavlo Alvares kızına bir şeyler söylemek istedi. Fakat beceremedi. Hırsıyla geri döndü. Sanki Antoniyo elinde bir bıçakla üstüne atılmaya hazırlanmışmış da o bu harekete mani olmak istiyormuş gibi haykırdı :

— Bana bak, Antoniyo, üstüme çullanayım filan deme. Acımam, gebertirim... Anlıyor musun, Antoniyo, en küçük bir hareket yaparsan leşini sererim yere.

Antoniyo babasının yüzüne baktı ve tuhaf, yalvaran bir sesle, annesiyle konuşuyormuş gibi.

— Beni burada hapis mi edeceksin, baba? dedi.

Haykıra haykıra yaptığı tehdide karşı oğlunun böyle adeta çocukluğunun sesiyle cevap vermesi Don Pavlo Alvares'i şaşırttı :

— Seni... diye kekeledi. Seni... Hayır seni hapsetmek niyetinde değilim... Seni...

Elini ağır ağır cebine soktu. Anahtarı çıkardı. Anahtara uzun uzun baktı...

Bu esnada Don Konçita gözlerini aralamıştı. Sancıları arasında doğrulmaya çalışıyordu. Bir şeyler söylemek istediği belliydi. Tıpkı balık gibi ağzını açıyor, fakat bu açılan ağızdan ses çıkamıyordu.

Don Pavlo Alvares hâlâ anahtara bakmaktaydı.

Antoniyo aynı çocuk sesiyle konuştu :

— Beni burada hapsetmeye hakkın var mı, baba?..

Don Pavlo gözlerini elindeki anahtardan ayırdı. Geri geri kızının yanına doğru büsbütün çekildi. Tabancayı cebine soktu. Boşalan sağ eliyle kızının terli, ıslak, üşüyen alınına dokundu ve sol elindeki anahtarı odanın ortasına bıraktı :

— Al, aç kapıyı, defol!

Donya Konçita, alındaki kocaman elin altından babasının yüzünü arayarak :

— Ne yaptın, baba? dedi... Ne yaptın? Pedro'yu öldürecek...

Antoniyo odadan çıkmıştı. Sokak kapısının hızla açılıp kapandığı duyuldu. Don Pavlo Alvares şehirden gelen silah ve mitralyöz seslerini dinledi. Sonra kendi kendine söyleniyormuş gibi :

— Ne yapayım, kızım, diye mırıldandı. Ne yapayım... Ben bitarafım. İki de kendi yaşamak hakları, kendi yaşamak telakkileri için dışarıda, sokakta dövüşsünler...

Nine kahkahalarla gülüyordu :

— Bir rüya gördüm, çocuklar! Ne tuhaf bir rüya!.. Ne tuhaf!.. Ne tuhaf!..

İKİNCİ KISIM

Don Pavlo Alvares'in resmen bitarafliğini ilan etmesine sebep olan hadiselerden bir saat önceydi. Katedralin marifetli saati daha on ikiyi çalmamıştı. Ressam Don Rodrigo Katedralin yanında ve Donya Mariya'nın çiçekçi dükkânının karşısındaki kahvede oturuyordu. Ressam Don Rodrigo iki genç kadının arasındaydı. Kadınlardan biri Çekoslovakyalıydı. Ötekisi Danimarkalı Yahudi. İkisi de şehre yeni gelen bir revü heyetindendiler. Çekoslovakyalı kadın uzun boyluydu. Çıkkık elmacık kemiklerinin üstündeki mahzun, sarı gözlerinden başka her yeriyle, adaleli bacakları, küçük sert memeli, geniş göğsüyle delikanlı bir atlete benziyordu.

Danimarkalı Yahudi kızının ise çok kabarık, çok kıvrıkcık siyah saçları, büyük mavi gözleri vardı. Derisi eski, bir el yazma kitabın kâğıdından yapılmış gibiydi ve o bu sararmış kâğıt derisini çirilçiplak soyarak revünün en kuzguni siyah zenci dansözülle step yapardı.

Ressam Don Rodrigo'yla iki kadın Fransızca konuşuyorlardı. Danimarkalı Yahudi kızı diyordu ki :

— İçimde ancak ölümle halledilebilecek bir sıkıntı var. İçimin sıkıntısı irili ufaklı parçalardan yapılmış bir mozayik gibi... Bir tek sebebi olsa içim böyle korkunç sıkılmayacak... Halbuki bir tek sebep yok. Ne bileyim ben, mesela tramvaya biniyorum. Tramvayın camından dışarıya, sokağa, kalabalığa bakıyorum. İnsanlar ne kadar çok, ben onlardan ne kadar azını tanıyorum, nasıl onlar benden uzak, ben onlardan uzağım, diye düşünüyorum. İçim sıkılıyor... Sonra başka bir gün, mesela yüzümü yıkarken, lavabonun aynasında, yüzümü görüyorum. Aklıma beylik bir soru geliyor. "Niçin yaşıyorum?" diyorum. Bu "Niçin yaşıyorum?"un cevabını verebilen insan bahtiyardır. Ben onun cevabını veremiyorum. Ağlamak geliyor içimden... Siz ihtiyarlayacağınıza inanmıyor musunuz? Yani babanız, anneniz, yahut yolda rastladığınız o küçücük, kambur, siyah elbiseli kadınlar gibi, günün birinde ihtiyar olacağınıza sahiden inanmıyor musunuz? Bu meseleyi oturup uzun uzun düşündünüz mü? Yoksa, sadece, "Elbette ben de ihtiyarlayacağım," deyip, bunu çok uzak bir ihtimal farzederek, ihtiyarlamak fikrine kendinizi, farkında olmadan alıştırılmış mısınız? Ben bu fikre

alışamıyorum. Ve herkes gibi sahiden ihtiyarlayacağım aklıma geldikçe, içim sıkılıyor. İçimde bir ses boyuna, “Sonra? Bu iş de oldu. Bu dansı da ettin. Bu elbiseyi de giydin, bu sabah da kalktın. Bu erkekle de yattın. Bu gece de uykun geldi... Sonra? Sonra ne olacak?” diyor. Sonra ne olacak? Sonra? Bilmediğim, beklemediğim, aklımdan geçirmediğim hiçbir şeyin, hiçbir hadisenin olmayacağına biliyorum... Sonra olacakların hepsi daha evvel olmuşlara benzeyecektir. İlkönce benzemese bile o içimdeki ses “Sonra?” diye sormaya başlayınca benzeyecek... İçim sıkılıyor... Bu iç sıkıntısından kurtulursam iyi mi olacak? Bilmiyorum. Zaman zaman bana öyle geliyor ki ancak içim böyle sıkıldığı için bahtiyarım ve hayvanlardan ayrılıyorum. Çünkü hayvanların içi sıkılmaz, değil mi, Don Rodrigo?

Resşam Don Rodrigo cevap vermedi. Bazen onun da içi sıkılırdı. Rodrigo, bilhassa ihtiyar dilencileri, arka sokaklarda sıkıca bacaklarıyla koşuşan hastalıklı çocukları gördükçe müthiş bir iç sıkıntısına düşerdi.

•Eskiden Umumi Harp’te, şimdi Habeşistan’da ölenleri, Hindistan’da, Çin’de, Afrika’da nebatlaşan insan sürülerini, Avrupa, Amerika köylüsünü, amelesini, hatta münevverini düşündükçe bir şeyler kırmak, bir şeyler parçalamak ihtiyacını duyardı. Ve bu tahammülleri korkunç, bu çok ağır kımıldanan insan yığınları onu ümitsizliğe düşürürdü...

— Ne düşünüyorsunuz, Don Rodrigo?

— Hiç...

— Sizin de birdenbire içiniz sıkıldı galiba?.

— Evet...

Deminden beri söze karışmayıp çıkık elmacık kemiklerinin üstünden acayip bir arzuyla Don Rodrigo’ya bakan Çekoslovakyalı kadın sordu :

— Siz sosyalist misiniz, Rodrigo?..

— Hayır... Ne sosyalistim, ne anarşist, ne komünist...

— Faşist değilsiniz ama, değil mi?..

— Nereden anladınız?..

— Bilmem, benzemiyorsunuz.

— Hayır, değilim. Hatta faşizme düşmanım, sinyorita...

— Ben de...

— Neden?..

— İlkönce siz düşmanlığımızın sebebini söyleyin, sonra ben anlatırım.

— Benimkinin sebebi basit, sinyorita... Zaman zaman benim de içim sıkılıyor... Fakat ne de olsa bu sıkıntım, arkadaşımızinki gibi ancak ölümün halledeceği bir sıkıntı değil. Ben hayatı, rengi, eşyanın şekillerini ve manasını, güzel kadın etini ve koyu şarabı severim. Sonra, iyiye, daha iyiye, güzele, daha güzele karşı dehşetli bir hasretim vardır. Bana öyle geliyor ki bu hasret mükemmel bir şeydir, sinyorita... İşte faşizm bu hasreti öldürüyor. Faşizm ölümün methiyelerini yapıyor, hayatın en inanılmaz kıvılcımını, zekâyı, aklı sevmiyor. Faşizm ümidi mahvediyor. Bize, "Herkes olduğu yerde edebiyen kalacak," diyor. Daha adil, daha güzel bir insan hayatına karşı duyduğumuz hasretle alay ediyor... Bunu yapabilmek için de, Avustralya vahşisiyle hâlâ müşterek olan taraflarımızı, vehimlerimizi, batıl itikatlarımızı, boncuğa ve göz alıcı boyalara karşı duyduğumuz çocuk iptilasını tahrik etmek, kestiğimiz kellenin önünde sevinçle haykırmak insiyakımızı kamçılıyor. Ben ressamım, sinyorita... Portretistim. Şimdiye kadar günlerce tetkik ederek, duyarak, severek en aşağı beş yüz insan yüzünün resmini yapmışım. Mesela resmini yaptığım insanlardan birinin, günün birinde, haberi yokken, ölmek ve kimseyi öldürmek istemezken, boru gürültüleri arasında şehrin sokaklarından geçirilerek uzak ve yabancı topraklara ölmek ve öldürmek için gönderilmesine tahammül edemem. En aşağı beş yüz insan yüzünün resmini yaptım. Onları bir ikinci defa yaratmış gibiyim... İnsan yüzleri ne kadar ayrı olsalar gene birbirlerine benzerler. Ben yarattıklarımı, insanları seviyorum, sinyorita. Faşizme düşmanlığım da bundandır. Anlatabildim mi?..

— Evet...

— Öyleyse sıra size geldi, Sinyorita.

— Ben faşizme belki yalnız beni alakadar eden bir sebepten dolayı düşmanım, Rodrigo... Berlin'de bir kabarede çalışıyordum. Bir Alman delikanlısıyla beraber cambazlık numaraları yapıyorduk. Beyaz mayolarımız vardı. Vücutlarımıza deri gibi yapışan mayolar. Arkadaşımın vücudu, itiraf ederim ki, benimkinden güzeldi. O kadar güzeldi ki, sarışın erkek başı olmasa ve o bu erkek kafasını bilhassa gururla taşımasaydı, tüysüz uzun adaleli ince bacakları, beyaz mayonun derisi altında kımıldanan dar fakat canlı kalçalarıy-

la bu vücut patinaj şampiyonu şimalli bir genç kızınki gibiydi diyebilirim. İlkönceleri onunla hep alay ederdim : “Sen,” derdim, “Sen kaşsız, mavi gözlü sarışın kafanla istediğin kadar erkek taklidi yap, her sabah tıraş ol, küfret ve istediğin kadar trapezde baş aşağı sallanarak beyaz dişlerinle beni taşı. Nafile. Senin erkekliğinden şüphe ediyorum.” Hakikatte onun erkekliğinden şüphe etmiyordum. Hatta onun kaşsız, mavi gözlü, beyaz dişli sarışın erkek kafasını seviyordum. Kalın, sıcak bir sesi vardı. İşimiz bittikten sonra beni oturduğum pansiyona götürürken şarkı söylerdi. O şarkı söylerken, benim içimden onun boynuna asılmak, dişlerimi beyaz dişlerine sürterek dudaklarından öpmek gelirdi. Erkekliğinden bir an bile şüphe etmemiştim. Hem zaten şüphe etmiş bile olsaydım, beraber çalışmamızın üçüncü ayı, karanlık sıcak bir gece sabaha ererken, bir otomobil gezintisinden sonra, bir ormanda, ıslak otların üstünde o bana erkekliğini ispat etmişti. Bu hadiseden on beş gün sonra evlendik. O gayet dindardı. Ben değildim. Protestan oldum. Hem kilise nikâhı kıydık, hem belediye nikâhı... Ne yalan söyleyeyim... Böyle nikâhla evlenmemizi o istedi, ben değil...

Evlendiğimizizin ertesi günü beni işten çıkarttı. “Karıcığım...” dedi. “Sen bana her gece temiz bir yatak hazırlayacak, her gün mükemmel patates salatası yapacak ve her sene topuz gibi bir çocuk doğuracaksın... Böyle ağır vazifeleri yüklenen bir kadının kabarede beyaz mayo giyip cambazlık etmeye vakti yoktur. Ben ikimiz için de kazanırım...” O, ikimiz için de kazanıyordu. Ben ona her gece temiz yatağını hazırlıyor, her gün patates salatasını yapıyordum. Topuz gibi çocukların birincisi de dünyayı görmek için karnımda yola çıkmıştı ki Göring Berlin’de Rayştag’ı yaktı. Rayştag yakılana kadar ne o, ne de ben politikanın hayatımızda rolü olabileceğini düşünmemiştik. O, belediye intihaplarında bile rey vermediğini söylerdi. Fakat Göring’in yangını bizim kapımızdan zorla içeri girdi. Bir sabah onu kolları işaretli, bol çizmeli, kravatlı ve tabancalı S. A.’lar alıp götürdüler. Neye uğradığımı bilemedim... Akşama doğru geldi. Patates salatası hazır. Yemedi... Karnımın ne kadar büyüdüğünü ölçmedi... Başı öne eğik : “Sen Çekoslovakyalısın,” dedi. “Evet, sen İslavsın, ben Almanım. Cermenim, kanlarımız ayrıdır. Kanlarımız birbirine karışmaz... Ayrılacağız... Zaten nikâhımız mefsuhtur.” İlkönce şaşırardım. Alay ediyor sandım. Fakat

aynı şeyleri aynı kelimelerle ve aynı sırayla tekrarladı. Zorla ezberlediği, manasını anlayamadan ezberlediği bir manzumeyi şaşırırmaktan korka korka yüksek sesle okuyan bir çocuk gibiydi. O kadar bağıra bağıra konuşuyor ve öne eğilmiş başıyla böyle bağıra bağıra konuşması o kadar birbirine uymuyordu ki bu sözleri birilerine işittirmek istediğinden şüphelendim. Sanki dışarda, pencereimizin altında onun söylediği sözleri dinleyenler vardı. Pencereye koştum. Alt katta oturuyorduk. Pencereyi açtım. Dışarı baktım. Sokakta, sırtlarını duvarımıza dayamış iki S. A. duruyordu. Heriflerin kafalarına bir şeyler atmak istedim... Arandım... Kocam beni pencereden çekti.. Yüzü sapsarıydı... 23 yaşındaki sarışın başı birdenbire ihtiyarlamış gibiydi... Onun bu kadar korkabileceğini hiç düşünmemiştim... O, kabarede en ufak bir emniyet tedbiri almadan, tavandaki trapeze çıkardı. Orada beyaz mayolu genç kız, vücuduyla benim bile yüreğimi ağzıma getiren hareketler yapardı. Ve en tehlikeli perendelerinden sonra yere indiği vakit yüzünde merasimli tebessümünden başka tek bir çizgi olmazdı. Şimdi o kadar korkuyordu ki açtığım pencereyi kapamaya bile cesaret etmeden arka taraftaki yatak odamıza geçti. El işaretleri yaparak beni yanma çağırdı. Birdenbire ondan tiksindim. Fakat yatak odasına gittim... O, çok yavaş bir sesle : “Çare yok,” dedi. “Hiçbir şey sorma, karıcığım, hemen çık evden... Bilmezsin neler söylediler bana... Bilmezsin orada neler gördüm... Pasaportun var... Hemen Çekoslovakya’ya dön... Ben yol paranı veririm... Orada beni bekle... Geleceğim...” Bavulumu hazırladım... Ağladım elbette... Kapıdan çıkıyordum. Elim tutmak istedi. Çektim. Hemen o akşam ayrıldım Berlin’den. Prag’da bir iki ay kaldım. Mektup bekledim. Gelmedi. Çocuğum doğdu. Anama bıraktım. Alman-Çekoslovak hududunda bir köye yerleştim. Onun gelmesini bekledim. Gelmiyordu. Halbuki hemen her gece Almanya’dan kaçanlar bu hududu aşıyorlardı. Köyde bir meyhane vardı. Hududu geçenler orada buluşmaktaydılar. Ben de her gece oraya gidiyordum. Kaçak muhacirlerle konuşuyordum. Onu soruyordum. Korkaklığına, tek bir mukavemet hamlesi yapmadan beni bırakmak alçaklığını göstermesine rağmen sarışın kafalı erkeğimi, çocuğumun babasını, nikâhlı kocamı seviyordum. Nihayet meşhur Yahudi bir film rejisöründen ona dair kısa bir haber alabildim. Ben gittikten bir ay sonra kocamı tevkif etmişler ve Şimaldeki temerküz kamplarından

birine göndermişlerdi. İnanmadım. Çünkü Çekoslovakyalı bir kadınla evlendiği için bunu yapmazlardı. Hem o ilk emirde beni bırakmıştı. İnanmadım... Sonra inandım. İnanmaktan başka çarem yoktu. Artık her gelen muhacirden temerküz kamplarına dair malumat topluyordum. Korkunç şeyler anlatıyorlardı. Mektepten sonra ömrümde ilk defa sevgi romanı olmayan kitaplar okumaya başladım. Alman temerküz kamplarındaki hayatı anlatan kitaplar çıkmıştı. Bazen bir gece içinde ikisini, üçünü ağlaya ağlaya okuduğum oldu. Orada onu sarışın kafası sıfır numarayla tıraşlı, üstünde mahkûm elbisesi, taş kırarken, ince uzun endamlı bacakları büküle büküle ceza koşuları yaparken, dayak yerken, uykusuzluk cezasına dikilmiş, yanan mavi gözleriyle beni ve çocuğunu düşünürken görüyordum. Galiba bir iki ay da böyle geçti. Ve şimdi nasıl olduğunu söyleyemeyeceğim bir vasıta ile sahte bir pasaport çıkarttım. Almanya'ya geçtim. Ne ümit ediyordum? Bana öyle geliyordu ki bilsen onu sihirli bir halıya bindirip kaçırabilirim. Elimde bir adres ve çok az param vardı. Elimdeki adrese gidemedim ve üçüncü mevki tren dönüş bileti parasından başka bütün servetimi bir gece içinde Berlin'in en büyük barında yedim. Çünkü...

Çekoslovakyalı kadın sustu.

Masalarına Ressam Rodrigo'nun arkadaşı Don Luis gelmişti. Selamlaştılar.

Ressam Rodrigo :

— Senyorita bize çok meraklı bir hikâyeye anlatıyordu, dedi. Hikâyelerin en mühim tarafları sonlarıdır. Sen de sonuna yetiştin. Dinle...

Çekoslovakyalı kadın ses çıkarmadı.

Ressam Rodrigo :

— Berlin'e tekrar gelişinizde size verilen adrese gitmediğinizi ve bir bilet parasından başka bütün küçük servetinizi Berlin'in en büyük barında yediğinizi söylüyordunuz, Sinyorita, dedi.

Çekoslovakyalı kadın masalarına gelen Don Luis'den sıkılmış gibiydi. Söze nasıl başlayacağını bilmiyordu. Belki de çok az tanıdığı Don Luis'in yanında çok kendine, yalnız kendine ait olan bir şeyden bahsetmek istemiyordu.

Fakat Ressam Rodrigo'nun meraklı, yumuşak siyah gözleri öyle ısrarla bakıyorlardı ki Çekoslovakyalı kadın elmacık kemikleri

kızarak :

— Evet, dedi, ertesi sabah da ilk trenle tekrar Çekoslovakya'ya döndüm. Çünkü o gece onunla o barda konuştum. Bana verilen adrese giderken ilan kulelerinden birinde birdenbire onun resmini ve ismini görmüştüm. Evet, onun resmi. Üstünde beyaz mayosu var. İlan Berlin'in en büyük barının bu meşhur genç atleti angaje ettiğini bildiriyordu. Tabii tahmin edersiniz. İlkönce aklıma onun katiyyen temerküz kampına filan gitmemiş olduğu geldi. Aldığım haber yanlıştı. O sadece bizi unutmuştu. Büyük yılgınlığı içinde ne bir mektup yazmış, ne de mektuplarıma cevap vermişti. Böyle bir kanaate gelmek onu bir kere olsun beyaz mayosuyla karşımda kımıldanır görmek arzusunu yok etmedi... Ona daha çok kızdım. Ondan daha çok nefret ettim... Fakat sarışın erkeğimi görmek için daha ilk lambalar yanarken bara gittim. Vaktin erken olmasına rağmen bar kalabalıktı. Bilhassa üniformalı S. A.'lar, S. A. rüesası masaları gürültüleriyle doldurmuşlardı. Şarap istedim. Herkes bana bakıyor sanıyordum. Vestiyerde görmüştüm. Onun beyaz mayolu resimlerini asmışlardı. Gece on bire doğru tavana onun trapezi asıldı ve bir tek mavi ışığın içinde, dehşetli kahkahalar ve alkışlar arasında o geldi. Alkışları anlıyordum, fakat kahkahalar şaşırttı beni. Ona baktım. Hiç değişmemişti. Hayır. Vücudu hiç değişmemişti. Beyaz mayosunun içinde aynı atlet genç kız vücudu. Yalnız, bu vücudun üstündeki sarışın ve bilhassa gururla dik tutulan erkek başı yoktu. Saçları biraz daha uzun gibi geldi bana ve ilk heyecanımın arasında dudaklarının da boyalı olduğunu farkettim. Halbuki o numarasını yaparken yüzüne pudra bile sürmezdi...

Çekoslovakyalı kadın gene sustu. Önüne baktı. Sonra birdenbire başını kaldırarak ve ressam Rodrigo'nun gözlerine söylüyormuş gibi :

— Evet, dedi, hikâyelerin en mühim tarafları sonlarıdır, Rodrigo. Benim hikâyem de öyle... O, numarasını bitirdikten sonra bir yolunu bulup — buraları kısa geçiyorum, Rodrigo, sizi alakadar eden sona gelmek için — onun soyunma odasına girdim. En aşağılık fakat en pahalı cinsinden lavanta kokan bu odada, aynanın kenarına sıkıştırılmış ablak ve kesik suratlı, S. A. üniformalı bir herifin fotoğrafı önünde onunla karşılaştım. Ağladı. Odadan deli gibi çıktım. Vestiyerdeki kadınlardan biri fısıltılarla, kıkırdıya kıkırdıya, beyaz mayolu meşhur cambazın macerasını bir Fransız

gazetecisine anlatıyordu. O, temerküz kampına hakikaten gitmişti. Evet, Rodrigo, ona taş kırdırılmışlar, onu uykusuzluk cezasına dikmişlerdi. Ve belki hakikaten o, kızaran mavi gözlerinin uykusuzluğu içinde beni ve görmediği çocuğunu düşünmüştü. Fakat temerküz kampına niçin gönderildiğini kimse bilmiyordu. Ve altı yedi ay sonra onun Şimal Temerküz Kampı'ndan birdenbire nasıl çıkartılıp Berlin'in en büyük barına, en mükemmel bir kontratla nasıl girebildiği de meçhuldü. Yalnız, Şimal Temerküz Kampı'nın führeri olan ve yaverlerinin, muhafızlarının gençlikleri, güzellikleriyle nazarı dikkati celbeden, hani o aynanın kenarında, fotoğrafını gördüğüm ablak suratlı, yanağı kesik herif, beyaz mayolu cambaz la çok yakından alakadar olmuştu. Bunu bütün şehir biliyordu. Beyaz mayolu cambazın Şimal Temerküz Kampı'na gönderilmesini o emretmiş ve beyaz mayolu cambaz kamptan çıkar çıkmaz onun tavsiyesiyle bu bara girebilmişti... Ve artık her gece...

Çekoslovakyalı kadın ağlıyordu.

Ressam Rodrigo şaşırı. Herhangi bir hareket yapmak, Çekoslovakyalı kadının kemikli ellerini okşamak, ondan af dilemek istedi.

Çekoslovakyalı kadın nasıl apansız ağlamaya başladıysa, öyle apansız gülmeye çalıştı :

— Affedersiniz, dedi. Aradan bir iki sene geçti... Ölseydi, hatta hâlâ temerküz kampında olsaydı, alışırdım. Ama bu hale gelmesine alışamıyorum. Belki başka şartlar içinde de böyle bir hale düşenler, düşürülenler vardır. Fakat Göring Raystag'ı yakmasaydı, temerküz kampları ve ablak suratları kesik führerler olmasaydı benim erkeğim, benim kocam, benim çocuğumun babası, benim beyaz mayolu cambazım bu hale düşmeyecekti. Görüyorsunuz ya, Rodrigo, faşizme düşmanlığım yalnız bana ait olan bir sebeptendir. Yoksa aynı işin belki başka kadınların erkeklerine, çocuklarına da yapılması, yapılmakta bulunması beni faşizme düşman etmezdi: Çünkü zavallı bir kadını, hatta yalnız beni alakadar eden işlerin, felaketlerin asıl sebeplerini bile anlayamayacak kadar cahil bir kadın...

Çekoslovakyalı kadın başını eğerek sustu. Ressam Rodrigo onun çıkık elmacık kemikleri üstündeki mahzun sarı gözlerine adeta sevgili bir çocuk başını okşuyormuş gibi bakıyordu.

Danimarkalı Yahudi kızı :

— İspanya'ya da faşizm gelebilir mi? dedi...

Bu suali kime sorduğu belli değildi. Fakat böyle bir sorulduğu vakit cevap vermek inhisarını daima üstüne alan Don Luis cevap verdi :

— Sualiniz çok şayanı dikkat, Sinyorita... Memleketimizin yakın tarihiyle alakadar oldunuz mu? Bilmiyorum...

Derisi eski elyazma kitapların yapraklarından yapılmışa benzeyen ve içinde ancak ölümle halledilebilecek bir sıkıntı taşıyan Danimarkalı Yahudi kızı "İspanya'ya faşizm gelebilir mi?" sorusunu laf olsun diye, deminden beri konuşulan bahse karşı alaka göstermiş olmak için sormuştu.

Fakat, iktisat ilminde büyük behresi bulunan Don Luis böyle bir bahiste, nerede olursa olsun, nefes tüketmekten korkmadığı için derhal cevap vermişti.

İktisat doktoru Don Luis, sıfır numarayla tıraş edilmiş başını ikide bir kaşıyarak, kafasının raflarında büyük bir itina ile rakamları ve tarihleri araştırıp bularak konuşuyordu. Konuşmasında kitap okuyormuş gibi bir hal vardı. Fakat bu kitabı konuşmayı yapan ses bir ihtilal şiirini haykırıyormuş gibi ihtiraslıydı.

— Sinyorita, diyordu, İspanya'ya faşizm gelebilir mi sorusuna verilecek cevabı ancak İspanyol tarihinin son inkişaf seyri verebilir. Bizim İspanyol burjuvazisi, mesela Fransa'nın burjuva sınıfına benzemez. Fransa burjuvası büyük Fransa inkılabında monarşiye karşı oldukça celadet göstermiştir. Bizim İspanya burjuvazisi ise memleketimizin hayatında hiçbir vakit inkılapçı olmadı. Çünkü onun garip bir tecellisi vardır. İspanya'da bu sınıf dünyaya gözlerini açarken karşısında, maruf tabiriyle mezar kazıcılarını, İspanyol proletaryasını, kazmalarının sapına yapışmış, homurdanır bir halde gördü. Tabiatıyla, daha dünyanın nimetlerine yeni kavuşmuş bir sınıfın karşısına ölümünün habercileri dikilirse yapacak bir işi kalır: Maziyle birleşmek... Maziden yalnız işine gelmeyen müesseseleri şöylece tasfiye etmek, fakat daha ilerisine gitmemek. Bizim büyük burjuva da öyle yaptı. Büyük toprak beyleriyle anlaştı. Zaten onlarla aralarında alacak verecek bağları da vardı. Bundan dolayı, İspanya'mızdaki ecnebi sermayesiyle de kaynaşan bizim, bilhassa, finans sermayedarlarımız 923 senesinden beri İspanya'ya faşizmin gelebilmesi için sahayı hazırladılar.

Don Luis konuşurken Çekoslovakyalı kadın ona hayretle

bakıyordu. Söзlerini pek anlamıyordu. Fakat bu kuru cümleleri söyleyen ses ó kadar gençti ki...

Danimarkalı kadın bu sefer alakayla sordu :

— Yani, faşizm İspanya'ya gelebilir mi demek istiyorsunuz?

Don Luis önündeki siyah kahveyi hızla içti. Kahve sıcaktı.

Ağzı yandı.

Aldırmadı. Bardağı fasıla vermeden sonuna kadar boşalttı.

Sonra hiç nezléden kurtulmayan biçimli, uzun burnunu çeke çeke :

— Sinyorita, dedi, herhangi bir nesnenin gelebilmesi başka, yaşayabilmesi başka, hatta yaşadıktan sonra devam edebilmesi başkadır. Devam etmek hadisesi ise sadece birkaç yılın ölçüsüyle ölçülecek bir kazıye değildir.

Ressam Rodrigo :

— Amma da karışık konuşuyorsun, Luis, dedi.

Don Luis :

— Evet, diye cevap verdi. Hakikaten karışık konuşuyorum. Ben rakkamlardan bahsetmediğim vakit frak yahut smokin giymiş gibi oturum. Yine karmakarışık bir laf ettim, değil mi? Durun, vuzuha çıkayım. Siz Danimarkalısınız, Sinyorita, siz de Çekoslovakyalı. İspanya denince aklınıza ne gelirdi? Ben söyleyeyim, sarı, kırmızı, yeşil, mavi velhasıl bütün parlak renklerin kızgın bir güneş altında ihtirasla açıldıkları eski, acayip bir bahçedir İspanya. Esmer kadınları vardır ki siyah, parlak saçlarının topuzuna yelpaze gibi taraklar ve kızıl güller takarak, her fırsatta, geniş kırmalı etekliklerini uçurup raksederler. İspanyol erkekleri uçlarından kan damlayan bıçaklarıyla bir şehvet cehenneminden gelmiş sıcak, baygın bakışlı zebanilerdir. İspanya'da bol bol, kemali zerafetle boğa dövüşürölür. İspanya, her oymasında Katolik mistisizminin karanlık güzelliğini taşıyan katedraller, manastır kapıları, yanık tahtaya oyulmuş çıplak azize vücutları, Endülüs sarayları, püsküllü katırlar, altın portakallar, şarkılar, Blasko İbanez'in "Ölüm ve Aşk Hikâyeleri", bir hayli şairane dilenci, bal gibi koyu ve manda kanı gibi siyah şaraplar memleketidir. Aşağı yukarı bütün bu saydıklarımın dışında sizin için o kadar İspanya yoktur ki, Cervantes'in "Don Kişot"unu belki de okumuş olduğunuz halde bu sıska mağmum şövalyenin İspanyol olduğunu düşünmemişsinizdir.

Çekoslovakyalı kadın dinliyordu. Danimarkalı itiraz etti :

— Bizim için İspanya pek de anlattığınız gibi değil.

Don Luis bir siyah kahve daha ısmarladı. Ve bu itirazı duymamış gibi devam etti :

— Yalnız İspanya için değil, her görmediğiniz, yahut şöyle bir geçiverdiğiniz memleket için acayip kanaatleriniz vardır. Bu kanaatleri bize, çocukluğumuzda coğrafya kitaplarına basılan resimler, sonraları o memlekete dair okuduğumuz romanlar, hikâyeler, gördüğümüz filmler, seyrettiğimiz piyesler, seyahat acentalarının afişleri, dinlediğimiz şarkılar temin eder. Güzel sanatlar, hele bunların en çok hoşumuza gidenleri, en sahtekârları çok defa, bize bilmediğimiz memleketlere dair, renkleri, kokuları, ışıkları azami keskinleştirilmiş ihtiraslı masallar anlatırlar. Masallar güzeldir, meraklıdır, şayanı hayrettir. Fakat sadece masaldırlar.

Bu sefer Ressam Rodrigo itiraz etti :

— Coştun, ileri gidiyorsun, Luis.

— Hayır, Rodrigo. Güzel sanatlar hep masal söyler demedim. Çok defa söyler, dedim. Ve masal dinlemek de çocukların muhayyilesi için faydalıymış.

— Peki, bilmediğimiz bir memleketi nasıl anlamalı?

Don Luis yine burnunu çekti ve yine sıfır numarayla tıraşlı yuvarlak kafasını kaşıyarak :

— Rakamlarla, dedi. Hani şu demin bahsettiğim rakamlarla. Bütün bir memleketi, hatta bütün dünyayı, temelinden, kolayca en kısa zaman içinde anlamak istersek rakamlarla ahbablık etmeliyiz. Bu küçücük boylu dostlarımızın pazularında eğri büğrü vücutlarından umulmayacak dehşetli bir kuvvet vardır. Ben öyle rakamlar bilirim ki en yüksek, aşılmaz duvarları bir yumrukta devirerek o duvarların arkasındaki güneşli açıklığı gümüş bir tepsi gibi meydana çıkarıvermişlerdir. Aman yine beni ters anlama, Rodrigo. Ben sadece, yolculuğa rakamların sırtına binip başlamak lazımdır diyorum. Yoksa rakamlar her şeydir demiyorum. Rakamları sev, Rodrigo. O arka arkaya dizilen, cemedilen, tarhedilen, taksim edilen, yekûnları birbirleriyle ölçülen rakamlar. Mesela, İspanya'yı mı anlamak istiyorsun? İlkönce benim tılsımlı rakamlarımın dünyasına gir. Sonra Blasko İbanez'i oku, Katedralleri yahut resimlerini seyret. İspanya'yı anlamak mı istiyorsunuz, Sinyorita? Ben size sekiz on marifetli rakamla ilkönce onun sokak kapısını açayım. Sonra odalarımızda, sofralarımızda şarkılarımızın, şiirlerimiz, romanlarımızın yardımıyla kolayca dolaşırsınız. Önümüz-

deki meseleleri, insanlarımızı, ihtiraslarımızı anlarsınız.

Benim rakamlarım, mütevazı, renksiz, fakat harikulade zeki ve bazen dehşetle inanan, bazen korkunç müstehzi, fakat her zaman soğukkanlı rakamlardır. İşe, herhangi bir ortaokul coğrafya kitabında bulacağımız fotoğraflarla değil, rakamlarla başlıyorum. Güzel İspanya'mızın nüfusu 23 milyon kadardır. Bu 23 milyonun üçte ikisi köylerde yaşar. Golf meraklısı centilmen kralımız büyük bir kibarlıkla tahtını tacını bırakmadan önce 50 milyon hektarlık mukaddes İspanya toprağının 30 milyon hektarı asilzadelerimize aitti. Bakın ne acayip iki rakam : 50 milyon, 30 milyon. İkisini yan yana koyun, karşılarına geçip bakın. Kulağınıza sesler gelecek. Bu sesler İspanyol köy şarkılarıdır. Ve ben eminim ki bu şarkılardaki hüznü, kederi, arzuyu şimdi daha iyi sezeceksiniz...

Çekoslovakyalı kadın hayretle Don Luis'e baktı. Don Luis rakamları söylerken, bu rakamlardan her biri şekerdenmiş gibi ağzını şapırdata şapırdata konuşuyordu :

— İspanya'mızda 38 bine yakın kilise, ruhani meclis filan vardır, sevgili Sinyorita. Buna 5 bin manastır da ilave edin. Cemedin. Rakamları cemetmek ne güzel şeydir. 38 bin 5 bin daha 43 bin eder. Karşınızda 43 bin Katolik kalesi var. Halbuki ilk ve orta okullarımızın sayısı 35 bini geçmez. Bakın yine birbiriyle ölçülmek isteyen iki rakam 43 bin ve 35 bin. Bu mukayeseden sonra gözlerinizin önünde açılacak olan âlemi daha tozsuz bir ışık altında görmeniz için ben size iki üç rakam daha söyleyeceğim. Bizim Madrid'de meşhur bir banka vardır. Urikio Bankası. Bu muhterem mali müessese zeki Cizvit papazlarımızındır. Sermayesi 125 milyondur ve ayrıca sermayeleri 85 milyon peçeta tutan başka dört bankayı da siyah pelerini içine almıştır. Papazcıklarımızın diğer teşebbüslerdeki sermayelerine dair rakamlar söylemeyeceğim. Uzun sürer. Siz yalnız saydığım rakamları, 35 bini, 43 bini, 125 milyonu, 80 milyonu şöyle elinize alıverin. Onların herbiri sihirli bir anahtardır ki eğer onlarla "İspanyol"un Katolik ruhunu açamazsanız, içlerinden bazıları hakikaten şayanı hayret mimari eserleri olan katedrallerimizin mimarisi size büyük bir şey söyleyemez...

Don Luis bir iki rakam daha saymaya hazırlanmıştı ki kahvenin camı arkasından görünen sokakta ani bir kaynaşma oldu. Sokağın alt başından çiçekçi Donya Mariya'nın dükkânına doğru

darmadağın bir kalabalık kaçıyordu. Tam kahvenin camı önünde bir çocuk yere düştü. Bir kadın bayıldı.

Garsonlar ve kahve müşterilerinin hemen hemen hepsi kahve kapısına çıktılar. Bu esnada bir top sesi ve arkasından mitralyöz tıktırları duyuldu.

Garsonlardan biri tekrar kahveye girdi ve tezgâhın arkasında asılı ceketini telaşla giyerken bağıra bağıra izahat verdi :

— Fas'ta General Franko isyan etmiş. Şimdi şehirdeki kışla zabıtları de onunla beraber olmuşlar. Sokak başlarına mitralyöz konulmuş, "Kahrolsun Cumhuriyet, yaşasın Franko!" diye haykırıyorlarmış.

Ressam Rodrigo oldukları yerde kalan kadınlara bir şeyler söylemeye çalışıyordu. Don Luis ayaktaydı. Camdan dışarı bakarak kendi kendine mırıldanıyordu :

— Size son iki üç rakam daha söyleyeyim. Bizim aşağı yukarı 24 ferikimiz, 57 mirlivamız, 39 livamız, 425 ihtiyat generalimiz, 319 fahri generalimiz var. 150 askere bir general düşerdi.

Sokakta konuşmalar devam ediyordu. Kahvede Ressam Rodrigo'dan, iki kadından ve rakamların âlimi Don Luis'den başka kimse kalmamıştı. Ve Don Luis hâlâ sayıyordu :

— Sanayi işçimizin sayısı 2 milyon. Vasati olarak beher köylü ailemize 3 hektar toprak isabet eder. Bir hektar toprağı olan bir milyon kadar da köylümüz yok değil...

Ressam Rodrigo sinirlendi. Fakat daha o ağzını açmadan Don Luis sokağına bakmaktan vazgeçti. Camın önünden ayrıldı. Ressam Rodrigo'ya ağır ağır yaklaşarak :

— Şimdilik bu kadar rakam yetişir, dedi. Zaten küçük ve orta burjuvalarımızın sayısı aklıma gelmiyor. Ama onlar bizimlidir.

Ressam Rodrigo ve iki kadın merakla Don Luis'e bakıyorlardı. O birdenbire, laf olsun diye saatin kaç olduğunu soruyormuş gibi :

— Tabanca var mı, Rodrigo? dedi.

Rodrigo :

— Hayır yok, diye cevap verdi.

Don Luis sıfır numarayla tıraşlı başını kaşdı ve uzun, biçimli burnunu çeke çeke :

— Öyleyse derhal birer adet tabanca tedarik etmeli, dedi. Ben gidiyorum. Sen istersen sinyoritaları otellerine kadar götür. Sonra köşe başlarından birini siper alıp işini görürsün.

Don Luis bu tavsiyede bulunduktan sonra kadınları selamlayıp kahveden çıktı.

Danimarkalı Yahudi kızı kahve kapısından çıkan Don Luis'in arkasından :

— Ne soğukkanlı adam, dedi. Hiç İspanyola benzemiyor.

Ressam Rodrigo cevap vermedi. Ne yapacağını, başına kalan bu iki kadını sağ salim otellerine kadar nasıl götüreceğini düşünüyordu.

Şimdi dışarda sokak bir an içinde tenhalaşmıştı. Yalnız ara sıra tek tük insan gölgeleri görünmeyen bir yağmurdan kaçıyorlarmış gibi koşa koşa geçmekteydiler. Yakın mitralyöz tıkırtıları susmuştu. Uzaktan uzağa silah atılıyor, uzun fasılalarla top sesleri geliyordu.

Ressam Rodrigo karşıda, sokağın öbür tarafında, çiçek rafları arasından Donya Mariya'nın başını uzattığını gördü. Siyah örme şalı, sarı bluzunun omuzlarındaydı. Rodrigo merakla ona baktı ve böyle bir anda böyle bir alaka duymuş olmasının farkına varınca şaşırıldı.

Danimarkalı Yahudi kızı :

— İsyân çabucak bastırıldı galiba, dedi. Baksanıza ortalık sessizleşiyor.

Ressam Rodrigo hâlâ karşıdaki çiçekçi kadınla meşguldü.

Donya Mariya bastığı yerler cıvık cıvık çamurmuş gibi ihtiyatla yürüyüp ayaklarının ucunda tombul esmer vücudunu idare etmeye çalışarak dükkânından sokağa çıktı.

Sokağın ortasına kadar ilerledi. Artık sokakta kimseler yoktu. Sabaha yakın vakitlerdeki hüznü boşluğa düşen bu caddede Donya Mariya'nın, tek başına, kahvenin yanındaki Katedrale doğru ilerlediği belliydi.

Danimarkalı kadın :

— İsterseniz biz de çıkalım artık buradan, Don Rodrigo, dedi.

Don Rodrigo yine cevap vermedi. Çünkü bu sefer çok yakından gelen bir mitralyöz cayırtısı boş kahvenin içinde akisler yaparak dolaşmıştı. Bir an başını Danimarkalı kadına çeviren Ressam Rodrigo telaşla tekrar sokağa baktı. Cadde yine eskisi gibiydi. Eskisi gibi bomboştur. Yalnız Donya Mariya ayakta değildi, yüzükoyun taşların üstünde yatıyordu. Siyah örme şalı sağ omzundan kaymış, sarı bluzunun altındaki kırmızı etekliği açılmış,

esmer, kalın, çıplak bacaklarını meydana çıkarmıştı. Mitralyöz ateşi devam ediyordu. Sokakta kurşunlar durgun bir suya atılan ve suda düşüp yer yer serpintiler yapan taş parçaları gibi caddede arda ardınca toz damlaları havalandırıyordu.

Ressam Rodrigo iki kadını bileklerinden yakalayarak kahvenin ortasına çekildi.

Danimarkalı Yahudi kızı :

— Kadın öldü, dedi. İsyân bastırılmamış.

Çekoslovakyalı kadın :

— Ne yapacaksınız, Rodrigo? diye sordu.

Sonra çıkık elmacık kemiklerini düzeltmeye çalışıyormuş gibi gözlerinin altım sol eliyle sıvazlayarak :

— Bizi düşünmeyin, diye ilave etti. Biz burada nasıl olsa barınırız. Siz ne yapacaksınız?..

Rodrigo ne yapacağını bilmiyordu.. Dışardaki görülmeyen mitralyöz gene susmuştu. Silah sesleri de gelmiyordu... Ortalık o kadar sessizdi ki Rodrigo birdenbire ağzına dolan haykırmak ihtiyacını zor zaptetti.

Danimarkalı kız konuştu :

— Arkadaşınız Don Luis size bir tabanca bulup köşe başlarından birini siper almanızı tavsiye etmişti. Tabanca atmasını bilir misiniz?

— Hayır, hiç tabanca kullanmadım.

Sokakta ayak sesleri vardı...

Rodrigo ve kadınlar oldukları yerden dışarı baktılar. Çiçekçi dükkânını, ilerde koskocaman bir kan lekesi gibi duran çiçekçi dul Donya Mariya'nın eteklliğini ve bir mitralyöz taşıyan iki genç İspanyol zabitanın kahvenin camına doğru yaklaştığını gördüler.

Zabitlerden biri burnunu cama dayayarak içeri baktı. Ablak bir yüzü vardı...

Çekoslovakyalı kadın haykırdı :

— Aman yarabbi, tıpkı o aynadaki herife benziyor...

İki zabit mitralyözleriyle beraber kahveye girdikleri vakit Don Rodrigo camdan bakan adamın beyaz mayolu cambaza âşık olan Şimal Temerküz Kampı'nın führerine pek de benzemediğini gördü. Çünkü evvela sağ yanağı kesik değildi. Sonra İspanyoldu ve Rodrigo onu pekâlâ tanıyordu.

Zabitlerden biri :

— Hey oradakiler, diye haykırdı. “Yaşasın Franko, kahrolsun Cumhuriyet!” diye bağırın, sonra hemen defolun buradan...

Fakat ne Danimarkalı Yahudi kızı, ne beyaz mayolu cambazın karısı, ne de ressam Don Rodrigo bu emri yerine getirmediler. Sadece iki kadın Rodrigo’ya biraz daha sokuldular...

Çekoslovakyalı kadının her nedense aynadaki ablak yüzlü, kesik yanaklı, S. A. üniformalı Şimal Temerküz Kampı führerine benzettiği delikanlı adeta koşarak geldi, kadınları itti ve Rodrigo’nun yakasına yapıştı :

— Duymadın mı? diye bağırdı... Size ne dediler, duy...

Sözünü bitiremedi... Şaşkın, hatta biraz da sevinçli bir kahkaha attı :

— Vay Rodrigo, sen misin? Ne işin var burada?..

Rodrigo sinirli cevap verdi :

— Bu iki ecnebi kadınıyla kahve içiyordum... Başka bir soracağın yoksa bırak da gidelim...

Bu sırada öteki zabıt de yanlarına gelmişti... Arkadaşına, Rodrigo’yu göstererek :

— Kim, bu herif? diye sordu.

Rodrigo’nun bildiği gülerek :

— Kafası kesilecek resamlardan biri, dedi. Geçen sene bizim köylere köylü kadınlarının portrelerini yapmak için gelmişti. Acayip fikirleri olan deli herifin biridir. Babam onu o kadar şatoya davet ettiği halde, bir kere olsun eşliğimizden aşmadı. Kız kardeşim Düşes dö Sükr’ün resmini yapmaya tenezzül buyurmadı...

Bu izahatı homurdanarak dinleyen ötekisi :

— Cumhuriyetçi anlaşılan, dedi, belki de anarşist...

Don Rodrigo’nun bugün ikide bir yarıda kesilen yahut vermesine imkân kalmayan cevaplardan biri daha aynı akibete uğradı. Çünkü kanı tepesine çıkan Rodrigo :

— Neysem ne!.. diye bağırarak isterken, dışardan, sokaktan gene karmakarışık ayak sesleri, haykırışmalar gelmeye başladı...

Bitmedi

Nâzım Hikmet’in “Yaşamak Hakkı” romanından elimizde müsvedde kalmamıştır. Tevkifi dolayısıyla kendisinden yazı almak da imkânsız olduğundan tefrikaya devam edemiyoruz.

Nâzım Hikmet'in çok güç koşullarda korunmuş, elden ele geçmiş, bazıları sağlığında basılamamış, bazıları özen gösterilmeden basılmış olan yapıtları. bu işe gönül ver-

miş eleştirmenlerin çabalarıyla, içerde ve dışarda, yıllardır derlenip toparlanmaya çalışılmış, ama çeşitli nedenlerden kaynaklanan yanlışların, karışıklıkların, tutarsızlıkların bir türlü önü alınamamıştır.

Şimdi Adam Yayınları size Nâzım Hikmet'in yepyeni bir toplu yapıtlar derlemesini sunuyor.

Bu yolda daha önce yapılan bütün olumlu çalışmalar, Nâzım Hikmet'in kitaplarının ilk basımları, arkasında bıraktığı müsveddeler — mekanik yaklaşımlara düşmeden, durumlara, türlere göre ayrı değerlendirmelere gidilerek — büyük bir özen ve duyarlılıkla yeniden gözden geçirilmiş, konunun uzmanı eleştirmenlerin özverili katkıları ve ortak çabalarıyla, sanatçının özellikleri, kendine özgü kullanımları gölgenmeden, yanlışların düzeltilmesi, karışıklıkların, tutarsızlıkların giderilmesi sağlanmıştır.

